

İletişim Yayınları

VIDEOSİNEMA

Sayı: 4/Ekim 1984/400 TL

Bir Zamanlar
Amerika
Bekçi Murtaza
Namuslu
Antalya '84
Locarno '84
Venedik '84

Fellini/Güney/Rohmer/Welles

1. İLK KAN 2
First Blood 2
2. TARZAN
Greystoke Of Tarzan
3. DÜNYANIN ÖTESİ
Gremlins
4. SURGUNLER
Gulag
5. İNSAN DEĞİLDİLER
Classe 1984
6. POLİS OKULU
Police Academy
7. TUAREG

SARAY

filmcilik ltd.şti.

SARAY FİLM 1984-1985 ALTIN LİSTESİ

8. CEHENNEMDEN KAÇIŞ
9. KRALLAR SAVAŞIYOR
Excalibur
10. MİHRACENİN GÖZDESİ
The Far Pavilion
11. ÇANLAR KİMİN İÇİN
ÇALIYOR?
For Whom The Bell Tolls
12. HALK DÜŞMANI
Mesrine
13. ÖLÜME ÇEYREK VAR
Mystere
14. BİR ZAMANLAR AMERİKA
Once Upon A Time in
America

Bir 'şenlik' daha yaşadık. Önceki şenliklerin hepsinden daha 'şenlikli', daha 'eglençeli', daha 'acı' bir şenlik. Ülkemizin tek ulusal film yarışmasını içeren Antalya Şenliği'nde bu yıl sinemanın üvey evlat konumuna düşmesi kuşkusuz şenlik adına olumsuz bir puandı. Belki de tüm önceki şenliklerde olduğundan daha fazla 'assolist' vardı Antalya'da, hiçbir yıl bu kadar 'güzel bacaklar' dolaşmamıştı podyumlarda. Ama, galiba unutulmuş bir şey vardı; sinema. Yoksa Antalya Şenliği'nin en temel, en belirgin özelliği bir film şenliği olması değil miydi? Evet, Antalya yalnızca bir film şenliği değildi de, öteki sanatların durumu farklı mıydı? Özellikle 1978'den bu yana ciddi bir sanat şenliği olma doğrultusunda atılan adımları izlediğimiz Antalya'da bu yıl sinema dışındaki sanat dallarına da birkaç küçük istisna dışında rastlamak mümkün değildi.

Ama bütün bu olumsuz koşullara, organizasyondaki bu 'ourcuna'ya karşın sinemamız şenlikten yüzünün akıyla çıkıyordu. Katılan filmlerin yaklaşık yarısı belli bir düzeyin üstünde, birkaç tanesi ise gerçekten soluklu, yürekli çalışmalar idi. Şenlik sonuçlarına, gösterilen filmlere ilişkin değerlendirmemizi biran önce okurlarımıza iletebilmek için dergimizi birkaç gün geciktirmeyi göze aldık. Şenlikle ilgili değerlendirmelerimizi gelecek sayımızda sürdüreceğiz.

Antalya festivallerinde çeşitli ödüller kazanmış bir büyük sinemacıyı yitirdik geçen ay. Antalya'da "En Başarılı Erkek Oyuncu" ve "En Başarılı Film" ödüllerini kazanan Güney'in adı şenlik broşüründeki ödül dizisinde bile yoktu kuşkusuz. Bir sanatçıyı kitaplardan, ansiklopedilerden silip atmak, ürünlerini yok etmek, kısacası onu hiç yaşamamış saymak kime ne kazandırır bilmiyoruz ve artık evrensel sanat ortamına mal olmuş bir sanatçıyı anmayı görev biliyoruz.

Kültür ve Turizm Bakanı Mukerrem Taşçıoğlu Antalya'da sinema ve video yasalarının bu yıl içinde çıkartılacağını söyledi. Bu sayımızda Jülide Gülizar'ın Sayın Taşçıoğlu ve Başbakanlığın ünlü danışmanı (adının verilmesini istemiyor) yaptığı bir söyleşiyi yayınlıyoruz. Bu yazıda hükümetin sinema politikası konusundaki karar-sız tavrı bir kez daha kendini gösteriyor. Nitekim, Kültür ve Turizm Bakanlığı bütçesinde sinemaya ayrılan 50 milyonun nasıl dağıtılacağına bir türlü karar verilememesi yüzünden bu katkıdan tümüyle vazgeçileceği anlaşılıyor.

Fakat, bu arada Antalya Belediyesi'yle Kültür Bakanlığı'nın birlikte gündeme getirdiği son derece olumlu bir girişimin de hakkını vermek gerek. Antalya'da ilk üç dereceyi alacak filmlere "vadedilen" rüsum indirimi bu alanda para ödülünden de etkili bir önlem. Dileğimiz bu girişimin biran önce sonuç vermesi.

Vecdi SAYAR

Antalya'da ödüllendirilen iki sanatçı: Yılmaz ve Soygazi

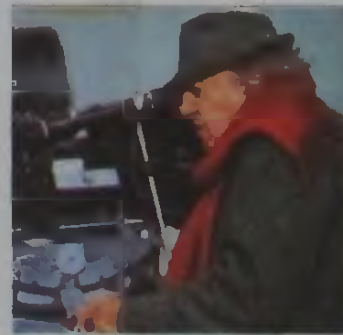

"L'amour par terre'de
J. Birkin- G. Chaplin

- ☐ Venedik '84..... 26
- ☐ Aya Çıkış Rohmer..... 27
- ☐ Locarno '84/Engin Ayça..... 29
- ☐ Ertem Eğilmez le "Namuslu" bir söyleşi..... 36
- ☐ Bekçi Murtaza ya da iktidar-insan ilişkisi..... 40
- ☐ Video eki..... 43
- ☐ Bir Zamanlar Amerika..... 60
- ☐ Robert De Niro..... 64
- ☐ Sen de mi Fellini?..... 69

Robert De Niro "Bir Zamanlar Amerika'da

Federico Fellini

- ☐ Ben Fellini..... 70
- ☐ Amarcord'u Anımsıyorum/Murathan Mungan..... 74
- ☐ Televizyonda Sinema/Ziya Metin 80
- ☐ Videoda Orson Welles/Fatih Özgüven..... 84
- ☐ Sinema Anıları/Giovanni Scognamiglio..... 88
- ☐ Kısa Film: Ankara'da şenlik var 91
- ☐ Video-Çocuk..... 92
- ☐ Videoda bir yıldız: Dirk Bogarde 93
- ☐ Mordillo..... 98

VIDEOSİNEMA

PERKA A.Ş./ İletişim Yayınları adına Sahibi: Zeki Türkkan/ Genel Yönetmen: Murat Belge/ Yayın Yönetmeni: Vecdi Sayar/ Yazı İşleri Müdürü: Jülide Ergüder/ Teknik Yönetmen: Turhan Günay/ Basın ve Halkla İlişkiler: Meral Katı-Çiğdem Açı/ Video Ekini hazırlayan: Meltem Sayar/ Kapak: Ayla İşler/ İletişim Yayınları PERKA A.Ş. Ofset Tesislerinde hazırlanmıştır/ Renk ayrımı: Üçel Ofset/ Baskı: Hilal Matbaacılık-Alaş Matbaası/ İlan Koşulları: Arka Kapak: 250.000, kapak içleri: 200.000, iç sayfalar-renkli: 150.000, siyah-beyaz: 100.000/ Abone Koşulları: Yıllık yurtiçi: 4.500, yıllık Avrupa (uçakla): 12.000, yıllık Amerika (uçakla): 15.000 TL/ Adres: VIDEOSİNEMA dergisi, İletişim Yayınları, Klodfarer Cad. İletişim Han, Cağaloğlu-İstanbul/ Tel: 520 14 53-54 55

Löwenbräu şimdi Türkiye'de.

Löwenbräu... Dünyada iyi
birayı, gerçek birayı bilenlerin birası
Löwenbräu... Dünya biracılığında
600 yıldır sürüp gelen geleneksel
ve muhteşem lezzet.

Löwenbräu, şimdi Türkiye'de!
Deneyin. Dünyanın ve artık
Türkiye'nin en iyi birasını siz de
seçin. Şerefe!

Löwenbräu
Münih'te doğdu.
Dünyaca sevildi.

“Ekim” filmleri

Otobüs/Tunç Okan

Ankara

Sinema mevsimi, Ankara'da daha önce gösterilmemiş olan "Maskeli Süvari/The Legend of the Lone Ranger" (Yönetmen: **William A. Fraker**), "Yaratık/Alien" (Yön: **Ridley Scott**), (Karabasan/The Entity" (Yön: **Sidney J. Furie**) ve "Brubaker" (Yön: **Stuart Rosenberg**) gibi filmlerle başladı.

Ankara sinemalarında bu ay içinde gösterilecek 'birinci vizyon' filmler genellikle serüven türünde yapımlar. Çekim tarihleri 1982 ya da 1983 olan bu yeni filmlerin adları, yönetmenleri, oyuncularını ve gösterilecekleri sinemalar şöyle: "Green Ice" (Yönetmen: **Ernest Day**/Oyuncular: **Ryan O'Neal, Anne Archer, Ömer Şerif/Akün ve Menekşe Sinemaları**); "Ölüm Vuruşu/The Soldier" (Yön: **James Glickenhaus**/Oyn: **Ken Wahl, Alberto Watson, Klaus Kinski/Akün ve Menekşe**) "Amatör/Amateur" (Yön: **Charles Jarrott**/Oyn: **John Savage, Christopher Plummer, Marthe Keller/Nergiz ve Kavaklıdere**); "Mavi Şimşek/Blue Thunder" (Yön: **John Badham**/Oyn: **Roy Scheider, Malcolm Mc Dowell, Candy Clark/Akün ve Menekşe**).

Bu arada, Çankaya Sineması ile Eti Sanat Merkezi'nde, 29 Ekim'de, UFM Şirketi, **Brooke Shields**'in, Ankara'da ilk kez gösterilecek olan "Sahara" filmiyle mevsimi açacak. Geçtiğimiz mevsim "Elma/The Apple" ve "Flashdance" gibi 'müzikli filmleri' dolby-stereo ses düzeniyle gösteren ve izleyiciye keyifli bir seyir ortamı sunan Arı Sineması, Almanya'ya sipariş verdiği mercek ve gümüşlü perde gelirse bu ay sonuna doğru "Maceralar Beldesi/Comin At Ya", "13. Gün -III/ Friday

13-Part III" ve "Jaws III" gibi üç boylu filmleri peşpeşe gösterime sokarak yeni mevsime başlayacak.

Ancak, belirtmekte yarar var; yukarıda kabaca yer alan Ankara sinemalarının Ekim programı henüz kesinleşmiş değil. Bu nedenle, "Ekim içinde gösterilmesi muhtemel filmler" demek daha doğru olur bu filmler için. Böylece izleyici de araya iyi filmlerin girebileceğine ve birtakım sürprizlerin olabileceğine ilişkin bir iyimserliği de elden bırakmamış olur.

Öte yandan, yerli filmler için de henüz bir gösterim programı yapılmadı. Kültür ve sanat merkezlerinin durumu ise, her zamankinden daha belirsiz. İyi filmleri kötü gösterim koşullarında - (bozuk ses düzeni, karanlık projeksiyon)- bile olsa Ankaralı izleyiciye sunmuş olan Sanatevi kapandı. Çağdaş Sahne ve Eti Kültür Merkezi gibi, yine

'fevkalade olmayan' koşullarda iyi film sunmaya çalışan salonların da şimdilik yalnızca adları kalmış gibi görünüyor.

İstanbul

İstanbul'da ise havaların olağanüstü iyi gitmesi sinemacıları şaşkına çevirmiş durumda. Ekim başında girmeyi düşündükleri filmler konusunda bir türlü karar veremiyorlar. 1. vizyon filmleri güzel havada harcamaktan korkuyor hepsi de haklı olarak.

Gösterilmesi hemen hemen kesin olan tek film, mevsimin en iddialı yapımları arasında yer alan "Bir Zamanlar Amerika" (Once Upon a Time in America) Saray ve Gazi sinemalarında gösterilecek.

Gösterime girmesi söz konusu diğer ilginç filmler ise şunlar: "Serpico"/**Sidney Lumet**. (Lumet'nin bu ilginç filmi de ayın kaçırılmaması gereken bir diğer filmi) (Dünya veya Fitaş'ta), "Green Ice"/**Ernest Day**, "Ölüm Vuruşu" (The Soldier)/**James Glickenhaus**, "Amatör" **Charles Jarrott** (Site veya Kent'te), "Kapalı İlişkiler" (Close Encounters of the Third Kind)/**Steven Spielberg**. Bilim-kurgu sinemasının bu ilginç örneğinin de Ekim sonlarında Dünya sinemasında gösterime çıkması söz konusu. **Sylvester Stallone**'nin "Fedai" (Paradise Alley) adlı filmi de yeni mevsimin gösterime çıkacak ilk filmleri arasında yer alıyor (Emek-As). Ekim filmleri arasında bir de **Sean Connery**'li Bond filmi yer alıyor: "İnsan Gibi Yaşa" (Never Say Never Again).

Ekim ayında gösterime girmesi kesinleşen yerli filmler arasında **Atıf Yılmaz**'ın "Bir Yudum Sevgi" adlı son filmi, (Lale- İnci- Kadıköy Reks- Suadiye-Bakırköy İncirli), **Kartal Tibet**'in "Şabanıye"si ve **Tunç Okan**'ın kurguda yaptığı değişikliklerle yeniden gösterime sunacağı "Otobüs" (Emek) yer alıyor.

Bir Zamanlar Amerika/Sergio Leone

ANTALYA '84

Antalya Festivali çerçevesinde düzenlenen Altın Portakal Film Yarışmaları'nın 21.sı 22-29 Eylül tarihleri arasında gerçekleştirildi. Şenliğin açılışında konuşan Antalya Belediye Başkanı, şenliğin gelecek yıllarda bir vakıf bünyesinde düzenleneceğini ve bu yıl ödülün 3,5 milyon lira olarak belirlendiğini açıkladı. 21. Altın Portakal Film yarışmasının jürisinde aşağıdaki adlar yer alıyordu: Lütfi Akad, Sadri Alışık, Umur Bugay, Yıldız Kenter, Rekin Teksoy, Cihat Çiftçili (Kültür ve Turizm Bakanlığı Sinema Dairesi Başkanı), Semra Yener (Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcisi), Emin Gerçekler (TRT temsilcisi), Necati Onursal (Antalya temsilcisi), Sema Ece (Antalya temsilcisi).

Yarışmaya bu yıl 14 film katıldı. (Daha önce yarışmaya katılacağı açıklanan "Seni Seviyorum"un yapımcısı Atıf Yılmaz, filmi şenliğe katmaktan vazgeçince, film sayısı 14 oldu). Aşağıda Antalya'da yarışan filmlerin sanatçılarını ve konu özetlerini veriyoruz.

YARIŞMACILAR

BEYAZ ÖLÜM

Yönetmen: Halit Refiğ, **Senaryo Yazarı:** Erdoğan Tunaş, **Görüntü Yönetmeni:** Çetin Gürtop, **Müzik:** İzzet Öz, **Oyuncular:** Tarık Akan, Ahu Tuğba, Çiğdem Tunç, Nuri Alço, **Yapımcı:** Erler Film.

Konu: Geçen mevsimin en çok iş yapan filmi "Beyaz Ölüm", Emniyet Genel Müdürlüğü'nün katkılarıyla gençliği uyuşturucu alışkanlığına karşı uyarmak amacıyla gerçekleştirilmiş. Filmde, polis teşkilatının gözüpek bir komiserinin 'beyaz zehir' kaçakçılarının peşine düşmesi ve kendisine sunulan her türlü cazip öneriye (Ahu Tuğba da dahil olmak üzere) karşı durarak çeteyi ele geçirmesi anlatılıyor.

BİR YUDUM SEVGİ

Yönetmen: Atıf Yılmaz, **Senaryo Yazarı:** Latife Tekin, Fehmi Yaşar, **Görüntü Yönetmeni:** Çetin Tunca, **Müzik:** Yalçın Tura, **Oyuncular:** Hale Soygazı, Kadir İnanır, Meral Çetinkaya, **Yapımcı:** Delta Film.

Konu: Toplumun koyduğu değer yargılarına karşı çıkarak, bağımsız bir yaşam kurmaya çabalayan genç bir kadının öyküsü. Köyden kente gelerek bir gecekondu mahallesine yerleşen ailenin erkeği işsiz. Tüm çabalara rağmen iş bulamıyor. Kocanın cinsel yaşamdaki iktidarsızlığı kadını bütünü bunalıyor ve mahallenin yakışıklı delikanlısına gönlünü kaplıyor. Filmde, bu aşk öyküsü çerçevesinde toplumumuzdaki değişim süreci yansıtılıyor. İşçileşme süreci ve kadının bağımsızlığını kazanması filmde yer alan temalar arasında.

İHTİRAS FIRTINASI

Yönetmen: Halit Refiğ, **Senaryo Yazarı:** Nezihe Araz, **Görüntü Yönetmeni:** Çetin Gürtop, **Müzik:** Hurşit Yenigün, **Oyuncular:** Cihan Ünal, Gülşen Bubiçoğlu, Raik Alniaçık, **Yapımcı:** Erler Film.

Konu: II. Abdülhamit döneminde iktidara karşı çıkan Jöntürkler ve bu çevrede babası tarafından erkek gibi yetiştirilen genç bir kız, Şeref. Hem Şeref hem de amcasının kızı Müjgan, Abdülhamid'e karşı çalışan örgüt elemanlarından biri olan gazeteci Feyyaz'a aşıktırlar. Gazeteci Feyyaz, bir suikast ile ilgili olarak tutuklanınca Şeref onu kurtarmak için saray mensuplarından biri ile evlenmek zorunda kalır. Müjgan ise hapisten kurtulan Feyyaz ile evlenir. Yaşadığı ortamın çirkinliğine dayanamayan Şeref, kocasını terkederek Müjgan ile Feyyaz'ın yanına gelir. Feyyaz ile Şeref'in aşkı yeniden alevlenir. Müjgan, Şeref'i çok sevdiği için, hep birlikte yaşamalarını teklif ederse de Şeref bu üçlü yaşama dayanamaz ve bile bile ölüme gider.

FAHİRİYE ABLA

Yönetmen: Yavuz Turgul, **Senaryo Yazarı:** Yavuz Turgul, **Görüntü Yönetmeni:** Çetin Tunca, **Müzik:** Atilla Özdemiroğlu, **Oyuncular:** Müjde Ar, Tarık Tarcan, İhsan Yüce, **Yapımcı:** Kök Film.

Konu: İstanbul'un kenar semtlerinden birinde bir mahalle. Mahallenin tüm gençlerinin aşık olduğu Fahriye Abla fakir bir milli piyango satıcısının kızı. Genç kızkık günlerini çapkınlıklarının ardından bir Erzincanlı ile evlenip mahalleden ayrılma. Ahmet Muhip Dranas'ın Fahriye Abla şiirinin öyküsü buraya kadar. Ama filmde Fahriye Abla giderek değişiyor. Erzincanlı kocasının "bozuk çıktı" gerekçesiyle onu evine geri getirmesinden sonra kendi yaşamına yön vermeye başlıyor. Ama genç kızkık günlerinin aşkından bir türlü kendini kurtaramıyor.

FİRAR

Yönetmen: Şerif Gönen, **Senaryo Yazarı:** Erdoğan Tünaş, **Görüntü Yönetmeni:** Orhan Oğuz, **Müzik:** Yeni Türkü, **Oyuncular:** Hülya Koçyiğit, Talat Bulut, Meral Çetinkaya, **Yapımcı:** Gülşah Film

Konu: Evli bir adamla yaşayan ve ondan iki çocuğu olan bir kadının dramı. Adamın karısı ayrılmayı istememektedir, bu yüzden sevdiği adamla bir türlü evlenemez. Yaşadıkları kentten İstanbul'a gelirler. Aralarındaki bir kavgada onuru kırılan kadın, sevdiği adamı öldürür. Cezaevinde bir an önce çocuklarına kavuşmayı düşler durur. Topal bir garidanla ilişki kurarak, cezaevinden kaçmayı başarır. Yönetmenin "Derman"dan sonra, yeni bir Osman Şahin uyarlaması.

GÜNAH

Yönetmen: İbrahim Tatlıses, **Senaryo Yazarı:** İbrahim Tatlıses, Aydemir Akbaş, **Görüntü Yönetmeni:** Kaya Ererez, **Müzik:** Cahit Berkay, **Oyuncular:** İbrahim Tatlıses, Derya Tuna, Şükriye Atav, **Yapımcı:** Mine Film.

Konu: Urfa-İstanbul arasında çalışan bir otobüs şoförünün aşk öyküsü. Bir gün otobüsüne binip İstanbul'a gelen genç bir köylü kızına aşık olan Yaşar günlerce kızı arar. Ondan başka bir şey düşünemez olur. Bir gün, pavyonda karşısına çıkan bir dansöz bu kıza benzettir. Kıza olan tutkusu Yaşar'ın tüm yaşamını altüst etmiştir. Bir gece pavyona gidip kızı kaçıır. Kız ona kan davasından kaçtığı için kente gelip başka bir kimlikle yaşadığını anlatır. Evlenmeye karar verirler. Ama kızın düşmanları onların mutluluğunu engelleyecek ve İbrahim Tatlıses "Günah değil mi?" diye bağırarak filmi noktalayacaktır.

NEFRET

Yönetmen: Osman F. Seden, **Senaryo Yazarı:** Osman F. Seden, **Görüntü Yönetmeni:** Orhan Oğuz, **Oyuncular:** Fatma Girik, Hülya Avşar, Bulut Aras, **Yapımcı:** Mine Film.

Konu: Anne babası ayrı yaşayan bir genç kız bu ayrılıktan dolayı annesini suçlamaktadır. Bir iş kadını olan anne, kızıyla hiçbir zaman yeterince ilgilenememiştir. Bu yüzden kızı ondan nefret etmekte, babasını ise çok sevmektedir. Genç kız, bir gün annesinin ilişki kurduğu genç bir iş adamı ile tanışır ve ona bağlanır. İş adamı da genç kızı sevmekte fakat buna karşın annenin kendisine sağladığı olanakları da reddetmemektedir. Genç kız bir kıskançlık krizi sonucu sevdiği adamı öldürür. Annesinin suçu üzerine almasından sonra, babası ile konuşunca annesi ile ilgili bilmediği bazı gerçekleri öğrenir. Bundan sonra, ona duyduğu nefret sevgiye dönüşür ve işlediği suçu itiraf eder.

KARDEŞİM BENİM

Yönetmen: Nesli Çölgeçen, **Senaryo Yazarı:** Nuri Sezer, Nesli Çölgeçen, **Görüntü Yönetmeni:** Selçuk Taylaner, **Müzik:** Metin Dağaltı, **Oyuncular:** Özcan Özgür, Nazan Ayaş, Sevinç Pekin, Orhan Çağman, **Yapımcı:** Senem Film.

Konu: Yeşilçam'ın ikinci sınıf oyuncularından biri olan Can Öz'ün yalnız ve yoksul yaşamı. Katlandığı tüm sıkıntılara karşın mesleğini seven, oyuncu olarak başarı kazanmak isteyen Can Öz sürekli olarak aşağılanır, hiçbir zaman beklediği roller kendisine önerilmez. İnsanlara, hayvanlara, doğaya karşı sevgi dolu olan bu yalnız adam annesinin ölüm haberini aldığı anda bile yanında acısını paylaşacak birisini bulamayacaktır. Ne barda çalışan sevgilisi, ne de arasıra evine gelen pavyon kadını onun yalnızlığını azaltamaz. Film, geçen yılın Sedat Simavi Ödülü'nü almıştı.

KAŞIK DÜŞMANI

Yönetmen: Bilge Olgaç, **Senaryo Yazarı:** Bilge Olgaç, **Görüntü Yönetmeni:** Ümit Gülsoy, **Müzik:** Mutlu Torun, **Oyuncular:** Perihan Savaş, Halil Ergün, **Yapımcı:** Tek Film.

Konu: Kasım 1980'de Ankara'nın Keskin ilçesine bağlı Danacılar köyünde düğün sırasında patlayan tüpgaz yüze yakın kadının ölümüne neden olur. Bu olaydan sonra köylüler bir yandan cinsel sorunları, bir yandan da üretimde doğan eleman eksikliği ile başbaşa kalırlar. Bir Alman kadını gazetede fotoğrafını gördüğü delikanlıya mektup yazarak kendisi ile evlenmek istediğini söyler. Yönetmenin amacı köylüleri kullanarak 'çarpıcı' bir film yapmaktır. Alman kadın tarafından kandırılan köy delikanlısı ise 'gelecek güzel günler'in beklentisi içindedir. Köyde tek sağ kalan kadın, 'köyün delisi' olarak tanınmaktadır. Köyde olup bitenlere, filmcilerin çalışmalarına garip bir sezgi ile karşı durur.

NAMUSLU

Yönetmen: Ertem Eğilmez, **Senaryo Yazarı:** Başar Sabuncu, **Görüntü Yönetmeni:** Ertunç Şenkay, **Müzik:** Melih Kibar, **Oyuncular:** Şener Şen, Adile Naşit, Erdal Özyağcılar, Ayşen Gruda, **Yapımcı:** Uzman Film.

Konu: Son derece dürüst ve namuslu bir devlet memuru olan Ali Rıza Bey'in yaşamı hep başarısızlıklarla doludur. Çevresi, yakınları tarafından sürekli aşağılanan bu küçük memurun yaşamı, bir hırsızlığın üzerinde kalması sonucu birdenbire değişir. Zimmetine para geçirdiği sanılan Ali Rıza Bey, herkesin en iyi dostu olur, o güne dek çevresinde görmediği itibarı görür. Senaryo yazarı Başar Sabuncu, daha önce 'Mutemet Ali Rıza Bey'in Yaşanmış Hayat Hikayesi' adlı tiyatro oyununda işlediği konuyu bu kez beyazperdeye getiriyor.

BİZİM MAHALLE

Yönetmen: Çetin İnanç, **Senaryo Yazarı:** Mehmet Aydın, **Görüntü Yönetmeni:** Sedat Ülker, **Müzik:** Yıldırım Gürses, **Oyuncular:** Çetin Dağlar, Bahar Öztan, Sevda Ferdağ, **Yapımcı:** Hereke Film.

Konu: Gündelikçi şoför Çetin'in ekonomik zorluklarla, mutsuzluklarla dolu yaşamı. Çetin'in hizmetçilik yapan yoksul bir sevgilisi vardır. Tek düşleri evlenip mutlu olmaktır. Ne var ki, kızın çalıştığı 'zengin-kötü' kadın Çetin'e 'sahip' olmak istemektedir. Mutsuzluk Çetin'in yakasını bırakmaz. Bir ara zengin olmaya karar verirse de ''şerefsiz olmaksansa, yoksul kalmayı'' seçer. Sevgilisi kötü yola düşer. Mahalledeki küçük arkadaşını bir kazada yitirir.

ÖÇ

Yönetmen: Mesut Uçakan, **Senaryo Yazarı:** Mesut Uçakan, Raşit Anaral, **Görüntü Yönetmeni:** Erdoğan Engin, **Oyuncular:** Bulut Aras, Mahmut Hekimoğlu, Oya Aydoğan, Salih Kırmızı, Sümer Tilmaç, **Yapımcı:** Ömür Film/Sur Film.

Konu: Üç genç arkadaş yurt dışına kaçmaya karar vermişlerdir. Kaçış nedenleri belirsizdir. Büyük bir olasılıkla bir politik gruba bağlı gençlerdir. Ama hangi taraftan oldukları belirtilmez. Kaçmadan önce kendilerine ihanet eden bir arkadaşlarından öç almak istemektedirler. Bu arkadaşları, bir profesörün öldürülmesi olayında onlara karşı çıkmıştır. Bir köyde aradıkları bu genci karşılarında bulurlar. Üstelik içlerinden birinin eski sevgilisi ile evlenmiş olarak. Üç arkadaştan bir tanesi öldürmekten yana değildir. Giderek, ötekiler de 'doğru yol'u bulurlar ve arkadaşlarına dostluk ellerini uzatırlar. Geçmişte yaşadıkları yanlışlardan arınırlar (!)

PEHLİVAN

Yönetmen: Zeki Ökten, **Senaryo Yazarı:** Fehmi Yaşar, **Görüntü Yönetmeni:** Hüseyin Özşahin, Ertuğ Şenkay, Uğur Demir, **Müzik:** Tarık Öcal, **Oyuncular:** Tarık Akan, Meral Orhonsay, Yaman Okay, Yavuzer Çetinkaya, **Yapımcı:** Şeref Film.

Konu: Ailesini geçindirebilmek için tüm umudu Libya'ya gidip çalışmak olan, ama sırası bir türlü gelmek bilmeyen bir delikanlının çırpınıları. Düzenin 'tut-sağı' olan gencin babası eskiden pehlivanlık yapmıştır. Arkadaşları ona da umut kapısı olarak aynı yolu seçmesini öğütler. Delikanlı Kırkpınar'a katılmak için hazırlıklara başlar. Oysa pehlivanlık mesleği de çok değişmiş, bu işe de para karışmıştır. Ama, o Kırkpınar'da tutacağı güreşlerin yaşamının yönünü değiştirip onu feraha çıkaracağına inanmaktadır, inanmaktan başka seçeneği yoktur.

TÜRKİYEM

Yönetmen: Remzi Jöntürk, **Senaryo Yazarı:** Zeki Alan, **Görüntü Yönetmeni:** Orhan Kapkı, **Oyuncular:** Müşerref Tezcan, Ahmet Sabahi, **Yapımcı:** Tezcan Film.

Konu: Tarlalarına Yunan makamları tarafından el konulan ve Türk oldukları için ezilen Batı Trakya halkının şanlı (!) mücadelesi. Türkiye'ye kaçıktan başka seçeneği kalmayan kahraman bir Türk kadını ile oğlunun serüvenleri. Köylülerin Yunanlı'lara karşı başkaldırmasına öncülük eden Binnaz, kaçıış gerçekleştirebilmek ve sevdiği Türk erkekini Yunan polisinden elinden kurtarabilmek için kendini feda eder ve onu isteyen Yunan polisi ile evlenir, ama sonuçta ''düşman''ı yenerek ülkesine ve sevdiği adama kavuşur (!)

21. Antalya Festivali

Altın Portakal (En Başarılı Film)

Altın Portakal (En Başarılı Yönetmen: Atıf Yılmaz)

Altın Portakal (En Başarılı Kadın Oyuncu: Hale Soygazi)

Altın Portakal (En Başarılı Özgün Müzik: Yalçın Tura)

Altın Portakal (En Başarılı Yardımcı Erkek Oyuncu: Macit Koper)

yönetmen:

ATIF YILMAZ

BİR YUDUM SEVGİ

KADİR İNANIR - HALE SOYGAZİ

Senaryo

LATİFE TEKİN

Müzik

YALÇIN TURA

Görüntü yönetmeni

ÇETİN TUNCA

Yeşilçam Filmcilik Yapımı

22 Ekim'de İstanbul Sinemalarında

ANTALYA NOTLARI

Vecdi SAYAR

Antalya'nın artık bir açık hava tiyatrosu var. Adı: 12 Eylül. 1984 Eylülü'nün son günlerinde beş gece süren bir şenlik yaşandı bu tiyatrodaki. Şenliğin adı: 21. Antalya Festivali. 'Festival'e katılanları soracak olursanız Ajda Pekkan'dan İzzet Altınmeşe'ye, Neco'dan Belkıs Akkale'ye, Ümit Besen'den Johnny Logan'a... pek çok ünlü sanatçı. Yalnızca onlar mı? MUDO'nun alımlı mankenleri de festivalin konukları arasındaydılar. Akşamları Cumhuriyet alanında kurulan sahnede Breakdance'dan Oryantel'e tüm maharetlerini sundular. Eh, program bu kadar 'zengin' olunca halkın ilgisi de bir başka oluyor tabii. Kalabalıklara ne açık hava tiyatrosu yetti, ne de Aspendos.

Sinemalara gelince... Festivalde film izlemek gibi 'garip' merakları olanlar doğrusu hiç de zorluk çekmiyordu sinemalara girmekte. İşte, biz de geceleri 12 Eylül Tiyatrosu'nda ayakta kalmaktansa sinema salonlarında ter dökmeyi yeğleyen bir kısım Antalyalı ile birlikte Altın Portakal Film Yarışması'na katılan filmleri izledik.

Karşıma çıkan 14 yapıttan 7'si sinemamızın usta yönetmenlerinin imzasını taşıyordu: Atıf Yılmaz, Halit Refig, Ertem Eğilmez, Osman Seden, Şerif Gönen, Zeki Ökten. Uzunca bir şuredir sinemadan uzak, reklam piyasasında çalışan Bilge Olgaç iddialı bir çalışma ile gelmişti Antalya'ya. 4 film genç yönetmenlerinin imzasını taşıyordu. Yavuz Turgul'un "Fahriye Ablası", Nesli Çölgeçen'in "Kardeşim Benim", Mesut Uçakan'ın "Öç", İbrahim Tatlıses'in "Günah". Bunlardan ilk ikisi hem yönetmenlerinin ilk yapıtları olmaları, hem de elde ettikleri başarı nedeniyle Antalya Film Yarışması'nın düzeyine olumlu katkıda bulunuyorlardı.

Nitekim, Jüri Başkanı Sayın Lütfi Akad da bu noktayı vurguluyor, bu yıl yarışmaya katılan filmlerin düzeyini gerçekten yüksek bulduklarını belirtiyordu. Jüri, bu yıl 10 kişiden oluşmuştu. Bu 10 kişinin 5'i özel, 5'i ise resmî sektörü temsil ediyordu ve bu kompozisyonu ile yapılacak değerlendirmeye ilişkin kuşklara yolaçıyordu. Kuşku-

Altın Portakal ve Videosinema Özel Ödülü: Bir Yudum Sevgi

suz, dünyanın hiç bir film festivalinde değil böylesine yarı yarıya bir denge oluşturulması, jürilerde bir tek devlet temsilcisinin bile bulunması 'teamül' den değildi. Kültür ve Turizm Bakanlığı temsilcisinin filmlerin ülkemizi yabancı diyarlarda tanıtıp, tanıtamayacaklarını değerlendirmek üzere kurulda bulunduğu belirtiliyordu. Ama, herhalde bu gereksinmeye bu üyenin oy sahibi olmaksızın filmleri izlemesi yoluyla yanıt getirilebilirdi. Antalya Belediyesi'nin iki temsilcisine gelince; neden, tüm ülkelerde olduğu gibi bizde de bir 'halk jürisi' oluşturulması yoluna gidilmediği sorusunu sordurtuyorlardı. Kalabalık bir jüride azınlıkta kalan uzmanlar ve onların sözünü onaylamak durumunda kalan öbür üyelerin yan yana yer almaları bize doğru bir çözüm gibi gelmiyordu.

Evet, jüriye ilişkin açtığımız parantezi burada kapayalım ve biz gene filmlere dönelim. Altın Portakal için yarışan filmlerde ortak temalar, ortak eğilimler bulmak mümkündü. En çok eğilinen tema cinsellik ve aşk oluyordu. (Politika olmayınca geriye ne kalıyor ki zaten?) Ama, bu temaya yaklaşımda klasik Yeşilçam ölçülerini oldukça zorlayan denemelere raslanıyordu. Atıf Yılmaz'ın "Bir Yudum Sevgi"si, gece-

kondu kesiminde geçen ve genç bir kadının yaşadığı sevgisiz ortama, işsiz ve iktidarsız kocasına başkaldırışını ve yaşamına giren yeni bir erkekle sevgiyi, cinsel aşkı ve özgürlüğü tatmasını anlatıyordu. Yavuz Turgul, "Fahriye Ablası"da kenar mahallenin güzel kızı Fahriye Ablası'nın ilk gençlik aşkını, ilk cinsel deneyimini, 'kocaya gidişini', kocası tarafından 'çürük' diye ailesine geri verildikten sonra kendi başına yaşamına yön vermeye çabalarını konu almıştı. İki filmde de cinsellik öykünün temelinde yer alıyor ve oldukça dürüst bir biçimde işleniyordu. "Fahriye Ablası"da anlatılan genç kadın Ahmet Muhip Dranas'ın Fahriye Ablası'ndan çok farklıydı belki, ama o küçük çevrenin, küçük ilişkilerinin kadını son derece sıcak, inandırıcı ayrıntılarla beyazperdeye getiriyordu. Öykünün geçtiği zaman olarak günümüzün seçilmesi ise kuşkusuz öykünün mantığı açısından tutarlı gözüküyordu.

Cinselliğin yoğun bir biçimde damgasını vurduğu bir başka film de Şerif Gönen'in "Fırar"ı idi. Gönen, "Fırar"ı da kendisine nikah kıymayan sevgilisini öldürerek hapisaneye düşen bir kadının bunalımlarını, oradan kaçmak için bir gardiyanın ona olan tutkusundan yararlanışını, daha sonra dışarda

tanıştığı bir erkeğe gönül vermesini anlatıyor. Güreşen erkek vücutlarını, kadınlar hapisanesindeki toplu mastürbasyonu, **Hülya Koçyiğit**'in açılan etkilerini titizlikle ve belli bir estetik kaygı ile görüntüleyen Gören'in bazı sahnelerdeki erotizmi aşırı zorlanmış ve oldukça kaba hatlarla sunulmuştu. Genç kadının yaşamında cinselliğin yerini vurgulaması açısından ilginç ve cesur bir çalışma sayılabilecek filmin önemli kusurlarından birisi ele aldığı temaya belirli bir görüş açısından yaklaşmamasıydı. Kuşkusuz, ahlakçı bir yaklaşımın ürünü değildi Gören'in bakışı. Ama, kadının bağımsızlığını seçmesini olumlamak bir yana, neredeyse bu seçiminden ötürü onu cezalandıran bir tutumun ürünü gibi görünüyordu.

Söz cinsellikten açılmışken değinilmesi gereken öteki filmleri de sıralayalım: **İbrahim Tatlıses**'in "Günah"ı, kan davasından ötürü 'yazık olmuş' bir aşkı anlatırken, bir otobüs şoförünün ilk görüntüde aşık olduğu genç kadına tutkusunu anlatıyordu.

Osman F.Seden'in "Nefret"i ve **Halit Refiğ**'in "İhtiras Fırtınası" ise çok ayrı ortamlarda -biri günümüzde zengin işadamları çevresinde, öteki Jöntürkler arasında- geçen üçlü aşk öyküleri anlatıyordu. Seden'in kendi sineması içinde önemsenebilecek titiz bir çalışmanın ürünü olan "Nefret" aynı erkeği seven bir ana-kızın öyküsü idi. Tıpkı "Nefret" gibi iyi yapılmış bir Yeşilçam sineması örneği olan "İhtiras Fırtınası" da aynı erkeği paylaşmak durumunda kalan iki kadın arasındaki ilişkiyi konu alıyordu.

Festivaldeki Yeşilçam sinemasının tipik örneklerinden biri de **Halit Refiğ**'in "Beyaz Ölüm"ü idi. Amerikan polisiye filmlerinin etkisini güçlü bir biçimde hissettiren filmde genç kuşağın 'beyaz zehir' kaçakçılarının elinde 'fuhuş'a sürüklenmesi konu alınıyordu.

Cinsellik ögesinin ağır bastığı yapıtlardan ikisi -"Bir Yudum Sevgi" ve "Fahriye Ablâ"- bir başka ortak tema-

ya daha sahipti. İkisinde de toplumdaki hızlı değişim sürecine göndermeler yapılıyor, günümüz toplumunda varlığını sürdüren karışık değerler, ahlakî normlar söz konusu ediliyordu. İki yapıtta da fonda işçileşme sürecinin yansımalarına raslanıyordu. "Fahriye Ablâ"da bu 'mesaj' oldukça şematik bir sonuca yolaçarken, "Bir Yudum Sevgi"de daha derinden, daha organik bir biçimde öyküye bağlanıyordu.

Festivalde üçüncülüğü kazanan "Kasık Düşmanı" ise gerçek bir olaydan, bir köy düğününde tüp gaz patlaması sonucu köyün hemen hemen tüm kadınlarının ölmesinden hareket ederek, bu olayın sonucu köyde doğan 'kadinsızlık' ve 'üretici güç' sorunlarını, bir Alman film yönetmeni tarafından köylülerin kullanılmasını anlatıyordu. Bu kara güldürü denemesinin film boyunca bir üslup birliğini, yönetimden, oyunculığa tutarlı bir çizgiyi kotarabildiğini söylemek güçtü, ama gene de kalkıştığı bu zor deneme nedeniyle kutlanmaya değerdi.

Zeki Ökten'in "Pehlivan"ı, bir pehlivanın öyküsünde toplumun büyük bir bölümünün, yoksul köylülüğün, işsizlerin 'umut kapıları'nı -Almanya, Libya gurbetinden, güreş tutup Kırkpınar'da para kazanmaya dek- tartışmaya açıyordu. Kazanmak azmiyle didinen, Kırkpınar'daki güreşlere kendini bir yarış atı gibi hazırlayan pehlivanın yenilgisi daha baştan bellidir. Çünkü değişen toplumsal değerler, ata sporumuzun temel niteliklerinin bile gözardı edilmesine yolaçmıştır. Böyle bir ortamda kuşkusuz pehlivanlık bir çıkış yolu, bir kurtuluş yolu oluşturmaktan uzak kalacaktır. Ökten'in bundan önceki filmi "Fahriye Ablâ"da işlediği temanın bir benzerini (gene bir kurtuluş, bir 'yırtma' umudu değil mi, bankere yatırılan paralar) ele alırken, "Rocky" benzeri (konunun bu çağrışımı yapmaması olanaksız), bir dramatik gerilimden özenle kaçınıyor, öyküsünü gündelik yaşamın doğal ritmi içinde aktarmak üzere yola

çıkıyor. Böylesine zorlu, onurlu bir çabayı seçen Ökten'in yapıtı, filmin akışında, izleyiciyle kurduğu diyalogda önemli aksamalar içeriyor ve en başta da sağlam bir doku oluşturmamayan senaryosunun kurbanı oluyor.

"Pehlivan"daki toplumsal eleştiri daha çok işsizlik ve kapitalizmin yerleşmesiyle yitirilen değerler üzerinde yoğunlaşırken, **Ertem Eğilmez** "Namuslu" adlı yapıtında günümüz toplumunda 'namus' kavramının değerinin tümden yitirdiğini, çünkü 'fazla namuslu' bir kişinin düzenin çarklarına ters düşebileceğini vurguluyor. Keşke, filmde varolan 'fantastik' boyutun biraz daha üstüne gidilebilseydi ('Namuslu'nun soygun sonrası 9 Eylül Marşı'yla evine gelişi, kılıç kalkan oyunları ile karşılaşması sahnesini unutamıyorum).

Antalya'da izlediğimiz filmlerden toplumsal eleştiri içeren bir başka yapıt da **Çetin İnanç**'in "Bizim Mahalle"si idi. Yapımcı-yazar-oyuncu **Çetin Dağlar**'ın 'olağanüstü' yetenekleriyle desteklenen film festivalin en ilginç sürprizi, neredeyse traji-komik bir 'başyapıt'ı. Dağlar festivalin en 'fantastik' erkek oyuncu ödülüne rahathkla aday olabiliirdi. Filmin en anlaşılmayan yeriyse jenerikte neden '12 Eylül öncesi'nin kargaşa ortamında bir adamın öyküsü' olarak sunulduğu idi.

İki de siyasal içerikli filminden söz etmek gerekiyor. **Mesut Uçakan**'in "Öç"ü geçmiş dönemin şiddet eylemlerine eleştiri yönelterek, eylemci gençliği 'Allah'ın yoluna' çağırıyordu. **Remzi Jöntürk**'ün "Türkiyem"i ise Batı-Trakya Türkleri'nin 'şanlı' mücadelesini anlatıyordu. Doğrusu bu iki film de az bulunur bir sinematografik özgünlükteydi. "Öç"te ikide bir yinelenen "insan kim?" Ne demek insan? Kimiz biz? sorularının yanıtını bulmak ise, hiç de kolay olmuyordu.

Antalya'ya katılan filmlerin önemli bir bölümünün göze çarpan bir başka özelliği de teknik düzeylerinin oldukça yüksek oluşuydu. Kuşkusuz, içlerinden

En başarılı yönetmen: Atıf Yılmaz

Sanatçılar ödül töreninde

Altın Portakal alan iki oyuncu: Hale Soygazı, Tarık Akan

bazıları Yeşilçam'a özgü içler acısı kop-yalarla gelmişti festivale. Ama örneğin, bir "Fahriye Abla" filminde ulaşılan teknik kalite, Avrupa sineması ile rahatça yarışabilecek bir düzeye varmıştı. Bunda, bir reklam ajansının teknik olanaklarının kullanılmasının olduğu kadar, çalışan laboratuvarın (Şafak)da büyük payı vardı. Gene Yeşilçam'ın her zamanki olanaklarının dışında teknik donanımın kullanıldığı "Kaşık Düşmanı" ve ışıklandırma açısından titiz bir çalışmanın ortaya konulduğu "Kardeşim Benim" de diğer yapıtlar arasından hemen sıyrılıyordu. "Bir Yudum Sevgi", "Pehlivan" gibi birkaç filmin daha laboratuvar ve baskı işlemlerinin özen gösterildiği izleniyordu. Ödüller:

Genelde düzeyinin oldukça yüksek olduğunu söylediğimiz Antalya Altın Portakal Film Yarışması'nda verilen ödüller büyük bir tartışmaya yol açmıyordu. En Başarılı Film Ödülü'nün Atıf Yılmaz'ın "Bir Yudum Sevgi" adlı yapıtına verilmesi hemen hemen hiç kim- senin eleştirmediği bir karardı. Nitekim, diğer yarışmacılar da ("Kaşık Düşmanı" birinci olmalıydı diyen Bilge Olgaç dışında) "Bir Yudum Sevgi"nin hakkını teslim ediyorlardı.

Atıf Yılmaz, bu filmiyle otuz yıllık sinema yaşamının belki en olgun ürünü veriyordu. Bize göre bunun en temel nedeni filmin son derece sağlam bir senaryoya dayanmasıydı. Diğer öğeler de denk düşmüş, müziğinden, görüntü yönetimine, çevre tasarımı, oyunculuğuna, filmin tüm yaratıcı öğelerinde bir dil birliği sağlanabilmiştir. Aldığı 5 Altın Portakal'ın 5'ini de hak eden film, senaryo dalında da ödülün sahibi olmalıydı. Bilge Olgaç'a senaryo ödü-

lü verilmesi anlaşılır gibi değildi çünkü filmin dağınıklığının temel nedeni, senaryonun haddinden fazla yüklü oluşu ve güldürü boyutunda aşırıya kaçılmasıydı. Pek çok sahnede güldürü vardı ama 'kara' olan bir şey yoktu. Köylülerin hepsi de dramlarını çoktan unutmuş gözüküyorlardı. Alman film ekibinin yer aldığı sahneler ise filmi iyice karikatürleştiriyordu.

Oysa, Latife Tekin- Atıf Yılmaz-Fehmi Yaşar üçlüsünün senaryosu anlattığı aşk öyküsünü filmin ana omurgası yaparak, çevreye, atmosfere ilişkin bir dolu ayrıntıyı izleyicinin karşısına getirebiliyordu.

Jürinin ikincilik ödülüne değer bul-

duğu Nesli Çolgecen'in "Kardeşim Benim"i senaryosunun çok sağlam olmasına karşın, epizodlar halinde gelişen bir yapı kuruyor ve bir Yeşilçam oyuncusunun dünyasından kesitleri sıca- cık bir anlatımla getirebiliyordu. Konu seçimiyle, anlatımındaki özgünlük- le, Yeşilçam'ın kolaycılıklarından hiç birine başvurmasıyla Nesli Çolgecen'- in çabası gerçekten de bir ödül hak ediyordu. Gene bir ilk film olan Yavuz Turgul'un "Fahriye Ablası" da kenar mahallenin güzel, delişmen kızını ve yakın çevresini inandırıcı bir dille ak- tarırken, özellikle içerdği estetik kay- gı ile ön plana çıkıyor, bir görüntü sa- natı olan sinemada görsel öğelerin (çer- çeve-ışık-renk) de senaryo denli etkili olduğunu vurguluyordu. Ne var ki Ya- vuz Turgul'un senaryosu ikinci yarıda, ilk yarıdaki yalınlığını bir yana bırakı- yor, ardarda sıkışan olaylar, Fahriye Abla'nın tutku dolu dünyasını gölge- liyordu. Ve bu film de festivaldeki pek çok film gibi senaryonun kurbanı olu- yordu.

Gerçekten de Antalya'ya katılan 14 film arasında tutarlı, sağlam bir senar- yoya dayanan ancak iki yapıt çıkıyordu. İlki yukarıda sözünü ettiğimiz "Bir Yudum Sevgi", ikincisi ise Başar Sa- buncu'nun yazdığı toplumsal yergi: "Namuslu". Eğilmez'in "Namuslu"su festivalde izleyiciden büyük ilgi toplama- na karşın, her nedense jüriden hiç ilgi görmemişti. Hatta, filmde usta işi bir oyunculuk veren Şener Şen'in ba- şarısı bile gözlerden kaçmıştı.

Oyunculuk alanında da karşımıza ol- dukça zengin bir kadro çıkartıyordu An- talya filmleri. Erkek oyuncu dalında başa geçebilecek beş oyuncu görünü- yordu: Şener Şen "Namuslu"da, Ha-

21. Antalya Festivali Altın Portakal Ödülleri

En Başarılı Film (Altın Portakal)	: Bir Yudum Sevgi
En Başarılı 2. Film (Gümüş Portakal)	: Kardeşim Benim
En Başarılı 3. Film (Bronz Portakal)	: Kaşık Düşmanı
En Başarılı Yönetmen	: Atıf Yılmaz (Bir Yudum Sevgi)
En Başarılı Senaryo	: Bilge Olgaç (Kaşık Düşmanı)
En Başarılı Görüntü Yönetimi	: Selçuk Taylaner (Kardeşim Benim)
En Başarılı Müzik	: Yalçın Tura (Bir Yudum Sevgi)
En Başarılı Kadın Oyuncu	: Hale Soygazı (Bir Yudum Sevgi)
En Başarılı Erkek Oyuncu	: Tarık Akan (Pehlivan)
En Başarılı Yardımcı Kadın Oyuncu	: Zühal Olca (İhtiras Fırtınası)
En Başarılı Yardımcı Erkek Oyuncu	: Macit Koper (Bir Yudum Sevgi)

III Ergün "Kaşık Düşmanı"nda, Talât Bulut "Fırar"da, Tarık Akan "Pehlivan"da, Kadir İnanır "Bir Yudum Sevgi"de başarılı birer oyunculuk veriyorlardı. İnanır ve Akan'ın çabaları her zamanki oyunculuk düzeylerinin çok üzerinde görünmezken, Halil Ergün'ün ve Talât Bulut'un çizgi-dışı kompozisyonları, rollerini doğru yorumlama çabaları öne çıkıyordu. Bize göre, ikisi de ödülünün en güçlü adayları arasında idi. Fakat gerçek bir virtüözite örneği vererek tüm filmi sırtında taşıyan Şener Şen'in başarısının da hakkı yenecek gibi değildi.

Kadın oyunculara gelince: "Fırar"da Hülya Koçyiğit, "Kaşık Düşmanı"nda Perihan Savaş, "Nefret"te Fatma Girik gibi adaylar arasında iki tanesi sıvırlıyordu. "Bir Yudum Sevgi"de Hale Soygaz ve "Fahriye Abla"da Müjde Ar. İkisinin de yorumladıkları rollerin özüne uygun düşen oyunları övgüye ve ödülle değer çalışmalarıdır.

Yardımcı oyuncular arasında da özellikle dikkati çeken sanatçılar vardı: Halit Refig'in "İhtiras Fırtınası"ndaki rolüyle Zühal Olcay, haklı bir ödül kazanıyordu. Devlet Tiyatrosu sanatçısı olan Olcay, rolünü en iyi ayrıntısına dek hakkını veriyor, hatta başroldeki oyuncuların bile ezip geçiyordu. Erkek oyuncularında ise Macit Koper, tutarlı bir kompozisyon çizerek ödülün sahibi oluyordu. ("Bir Yudum Sevgi" filmiindeki yardımcı oyuncuların seçimi konusunda doğrusu biraz kuşku var. Meral Çetinkaya ve Macit Koper'iri seçimi belki de öykünün izleyici tarafından daha kolay kabul edilmesini sağlamak için yapıldı. Ne de olsa yaptıkları 'zina' ve bu da toplumsal değerlerimize aykırı değil mi? Ama gene de fiziksel özelliklere sığınmak kolaylığı bu filme yakışmıyor. Rol dağılımında bu anlayış egemen olsaydı filmin gücüne güç katılabilirdi gibime geliyor.)

Yardımcı oyuncular arasında ilginç kompozisyonlarıyla "Fırar"da Metin Çekmez, "Kaşık Düşmanı"nda Seden Kızıltunç, "Kardeşim Benim"de Nazan Ayas öne çıkıyorlardı.

Görüntü yönetmenliği dalında Selçuk Taylaner, "Kardeşim Benim"le haklı bir başarı kazanıyor, ama öte yandan "Fahriye Abla" ve "Bir Yudum Sevgi" gibi iki usta işi çalışma ortaya koyan Çetin Tunca'nın da biraz hakkı yeniyordu. Müzik dalında da Yalçın Tura'nın "Bir Yudum Sevgi"ye yaptığı müzik, filmin atmosferine destek olabilen, yerel rengi, evrensel bir tadla birleştirerek sunabilen bir müzikti ve kuşkusuz ödülün en önemli adayıydı. Tura'nın yanı sıra Atilla Özdemiroğlu "Fahriye Abla"ya yaptığı müzikle (filmde müziğin çok fazla kullanıldığını söyleyelim) ve Mutlu Torun'un "Kaşık Düşmanı"na yaptığı, filmin yoru-

muna, kara-mizah dozuna katkıda bulunan esprili ve işlevsel müziği öne çıkaran çalışmalarıdır.

Festivalin kapanış töreninde verilen ödüller arasında iki de onur ödülü yer alıyordu. Bunlardan biri Sezer Sezin'e, diğeri ise Mike Rafaelyan'a verilmişti. İşin ilginç yanı festival yönetmeliğinde bu ödüllerin jüri tarafından saptanacak üç aday arasından belediyece seçilecek kişilere verileceği belirtilmesine karşın, bu kez daha jüri ilk toplantısına oturmadan bu ödüller ilan edilmişti.

Söz ödüllerden açılmışken, Antalya'da 'olay' yaratan Videosinema ödülleri gelelim. Antalya'da özel ödül vermeyi kararlaştıran Videosinema dergisi adına bu tasarıyı Belediye Başkanı Yener Ulusoy'a açmış, onun ve kapanış gecesinin sanat yönetmeni Haldun Dormen'in onayıyla ödüllerimizi o gece program akışı içinde açıklamayı kararlaştırmıştık. Ödül koyan Videosinema idi. Ama, değerlendirme festivaldeki tüm filmleri izleyen beş sinema yazarının (üçü Videosinema yazarı) ortak değerlendirmesi idi ve tüm dünya festivallerinde örnekleri bulunan sinema yazarları ödülünün bir benzerinin oluşturulmasında ilk adım olacaktı. Sinema Yazarları Derneği kapalı olduğundan zaten dernek böyle bir ödül oluşturmak

durumunda değildi. Bu durumda tıpkı 1982-83 mevsimi sonunda sinema yazarlarının yaptığı değerlendirmede seçilen filmlere ödül koyan "Sanatevi" gibi, bu kez de dergimiz bir ödül koyuyordu. Burada bir noktaya açıklık kazandırmak gerekiyor. Tüm ulusal ve uluslararası şenliklerde resmî ödüllerin yanı sıra verilen özel ödüllerden biri de sinema yazarlarının ödülleridir. Bu ödüller daha önceden seçici kurulu belli olmayan, bir şenlik çerçevesinde biraraya gelen sinema yazarlarının kendiliğinden, spontan bir biçimde yaptıkları bir seçimi yansıtır. Bu ödüller o ülkelerin sinema yazarlarının yıllık değerlendirmelerinin de dışında tutulur. Ödüllerin açıklanması genellikle şenliğin resmî kapanış töreninde, bazen de ayrı bir törende yapılır. Festivali izleyen sinema yazarları Antalya'da da böyle bir geleceği başlatmayı düşünmüşler ve ilk kez böyle bir değerlendirme yapmışlardır.

Ödüller değerlendirmeyi yapan beş sinema yazarının (Engin Ayça- Cumhuriyet/ Videosinema, Meral Özdeş- Yeni Asır, Vecdî Sayar- Videosinema, Hakan Sonok- Yankı/Film Market, Nejat Ulusay- Güneş/Videosinema) oy çokluğu ile alınmıştır. En İyi Film dalında ödül dört oyla verilirken (Hakan Sonok oyunu "Namuslu" için kullanmıştır), En İyi Kadın Oyuncu dalında oybirliğine varılmış (Hale Soygaz'ın başarısı "Bir Yudum Sevgi" filminin tüm yaratıcı ekibine verilen ödülde belirtildiği için, ödül Müjde Ar'a verilmiştir). En İyi Erkek Oyuncu dalındaki değerlendirmede ise Şener Şen dört oy almıştır (Nejat Ulusay oyunu Talât Bulut için kullanmıştır).

Videosinema dergisinin koyduğu bu özel ödülün, gelecek yıllarda tüm basının sahip çıktığı bir sinema yazarları ödülüne dönüşmesini dileyerek bu bölümü noktalamak istiyorum.

Bir festival daha gerilerde kalırken şimdi gözler önümüzdeki yıla çevriliyor. Unutmadan söyleyeyim, gelecek yıllarda Antalya Festivali uluslararası olacaktı. Olsun tabii. Yalnızca biz mi teratacağız salonlarda. Yalnızca biz mi çirpınacağız film gösterilerine bizi ulaştıracak bir araç bulabilmek için, yalnızca bizim yönetmenlerimize mi kapılarda hakaret edilecek açık hava tiyatrosundaki gösterilere girmek isteyince, 'burası bir ticarethanedir, kim olursanız olun alamayız sizi' denilecek (inanmayan Şerif Gören'e sorsun). Biraz da onlar görsün, onlar çeksin. Hele festival sinemalarındaki projeksiyon kalitesini görünce dudakları uçuklasın. Evet, bu festival seneye mutlaka uluslararası olsun. Yalnızca, ülkemize gelecek yabancı sinema yazarlarına bir küçük hatırlatma: yanlarında birer 'body-guard' getirmeyi unutmasınlar. Ne olur, ne olmaz...

Videosinema ödülleri:
Müjde Ar, Şener Şen

ESKİ ANTALYALAR

1964

Film: Gurbet Kuşları
Yönetmen: Halit Refiğ
Kadın Oyuncu: Türkan Şoray
Erkek Oyuncu: İzzet Günay
Görüntü Yönetmeni: Ali Uğur
Yardımcı Kadın Oyuncu: Yıldız Kenter
Yardımcı Erkek Oyuncu: Ulvi Uraz

1965

Film: Aşk ve Kin
Yönetmen: Atif Yılmaz
Erkek Oyuncu: Fikret Hakan
Kadın Oyuncu: Fatma Girik
Senaryo: Vedat Türkali
Görüntü Yönetmeni: Gani Turanlı
Yardımcı Kadın Oyuncu: Aliye Rona
Yardımcı Erkek Oyuncu: Erol Taş
Müzik: Nedim Otyam
Stüdyo: Acar Stüdyo
Kısa Film: Bir Damla Suyun Hikayesi

1966

Film: Bozuk Düzen
Yönetmen: Memduh Ün
Kadın Oyuncu: Selma Güneri
Erkek Oyuncu: Ekrem Bora
Görüntü Yönetmeni: Mustafa Yılmaz
Yardımcı Kadın Oyuncu: Yıldız Kenter
Yardımcı Erkek Oyuncu: Müşfik Kenter
Müzik: Nedim Otyam
Stüdyo: Acar Stüdyo
Kısa Film: Taşların Aşkı

1967

Dram Filmi: Zalimler
Tarihi Film: Bir Millet Uyanıyor
Komedi Filmi: Güzel Bir Gün İçin
Yönetmen: Yılmaz Duru
Kadın Oyuncu: Fatma Girik
Erkek Oyuncu: Yılmaz Güney
Senaryo: Erol Günaydın-Erol Keskin
Görüntü Yönetmeni: Ali Uğur
Yardımcı Kadın Oyuncu: Aliye Rona
Yardımcı Erkek Oyuncu: Erol Günaydın
Stüdyo: Acar Stüdyo
Kısa Film: Ay Doğarken

1968

Film: İnce Cumali
Yönetmen: Yılmaz Duru
Kadın Oyuncu: Türkan Şoray
Erkek Oyuncu: Fikret Hakan
Senaryo: Sabahat Duru
Görüntü Yönetmeni: Gani Turanlı

Gurbet Kuşları/Halit Refiğ

Endişe/Şerif Gören

Kara Çarşaf Gelin/Süreyya Duru

Maden/Yavuz Özkan

Yardımcı Kadın Oyuncu: Aliye Rona
Yardımcı Erkek Oyuncu: Erol Taş
Stüdyo: Erman Film

1969

1. Film: Seçilmedi
2. Film: Bin Yıllık Yol
3. Film: İnsanlar Yaşadıkça
Yönetmen: Seçilmedi
Kadın Oyuncu: Hülya Koşyiğit
Erkek Oyuncu: Cüneyt Arkın
Senaryo: Sabahat Duru
Görüntü Yönetmeni: Ali Yaver
Yardımcı Kadın Oyuncu: Muazzez Arçay
Yardımcı Erkek Oyuncu: Zafer Karakaş
Kısa Film: Rüya Gibi

1970

1. Film: Bir Çirkin Adam
2. Film: Kınalı Yapıncak
3. Film: Büyük Öç
Yönetmen: Ertem Eğilmez
Kadın Oyuncu: Belgin Doruk
Erkek Oyuncu: Yılmaz Güney
Senaryo Yazarı: Sadık Şendil
Görüntü Yönetmeni: Kriton İlyadis
Yardımcı Kadın Oyuncu: Lale Belkıs
Yardımcı Erkek Oyuncu: Hayati Hamzaoglu
Çocuk Oyuncu: İlker İnanoglu
Kısa Film: Vurgun

1971

1. Film: Ankara Ekspresi
2. Film: Öleceksek Ölelim
3. Film: Pamuk Prenses
Yönetmen: Muzaffer Aslan
Kadın Oyuncu: Filiz Akın
Erkek Oyuncu: Fikret Hakan
Senaryo: Bülent Oran
Görüntü Yönetmeni: Cengiz Tacer
Yardımcı Kadın Oyuncu: Suna Selen
Yardımcı Erkek Oyuncu: Sadri Alışık
Çocuk Oyuncu: Menderes Utku
Kısa Film: Hasret

1972

Film: Zulüm
Yönetmen: Atif Yılmaz
Kadın Oyuncu: Zeynep Aksu
Erkek Oyuncu: Murat Soydan
Senaryo: Sadık Şendil
Görüntü Yönetmeni: Cengiz Tacer
Yardımcı Kadın Oyuncu: Fatma Karanfil
Yardımcı Erkek Oyuncu: Süleyman Turan
Karakter Oyuncusu: Münir Özkul

1973

Film: Hayat mı Bu?

Yönetmen: Nejat Saydam

Kadın Oyuncu: Hülya Koçyiğit

Erkek Oyuncu: Tarık Akan

Senaryo: Hamdi Dëğirmencioglu

Görüntü Yönetmeni: Melih Sertesene

Yardımcı Kadın Oyuncu: Semra Sar

Yardımcı Erkek Oyuncu: Yıldırım

Önal

Çocuk Oyuncu: Menderes Utku

Kısa Film: Yuva Hasreti

1974

Film: Dügün

Yönetmen: Lütfi Ö.Akad

Kadın Oyuncu: Perihan Savaş

Erkek Oyuncu: Hakan Balamir

Senaryo: Sadık Şendil

Görüntü Yönetmeni: Enver Burçin

Müzik: Yılmaz Duru

Kadın Karakter Oyuncu: Yıldız

Kenter

Erkek Karakter Oyuncu: Orçun

Sonat

1975

1. Film: Endişe

2. Film: Arkadaş

3. Film: Zavallılar

Yönetmen: Şerif Gönen

Kadın Oyuncu: Hülya Koçyiğit

Erkek Oyuncu: Erkan Yücel

Görüntü Yönetmeni: Kenan

Ormanlar

Müzik: Atilla Özdemiroğlu

Kadın Karakter Oyuncusu: Seden

Kızıltuğ

Erkek Karakter Oyuncusu: Erol Taş

1976

1. Film: Deli Yusuf

2. Film: Mağlup Edilemeyenler

3. Film: Pisi Pisi

Yönetmen: Atıf Yılmaz

Kadın Oyuncu: Adile Naşit

Erkek Oyuncu: Cüneyt Arkın

Senaryo: Umur Bugay

Görüntü Yönetmeni: Gani Turanlı

Müzik: Melih Kibar

Kadın Karakter Oyuncusu: Diler

Saraç

Erkek Karakter Oyuncusu: İhsan

Yüce

1977

1. Film: Kara Çarşafli Gelin

2. Film: Kapıcılar Kralı

3. Film: Merhaba

Yönetmen: Zeki Ökten

Kadın Oyuncu: Semra Özdamar

Erkek Oyuncu: Kemal Sunal

Senaryo: Vedat Türkali

Görüntü Yönetmeni: Çetin Gürtop

Yardımcı Kadın Oyuncu: Gönül

Hancı

Yardımcı Erkek Oyuncu: Hüseyin

Peyda

Kısa Film: Safranbolu'da Zaman

Selvi Boylum Al Yazmalım/Atıf Yılmaz

Ah Güzel İstanbul/Ömer Kavur

Çirkinler de Sever/Sinan Çetin

AVAli Özgentürk

1978

1. Film: Maden

2. Film: Selvi Boylum Al Yazmalım

3. Film: Fırat'ın Cinleri

Yönetmen: Atıf Yılmaz

Kadın Oyuncu: Hale Soygazı

Erkek Oyuncu: Tarık Akan

Senaryo: Umur Bugay

Görüntü Yönetmeni: Çetin Tunca

Müzik: Cahit Berkay

Yardımcı Kadın Oyuncu: Meral

Orhonsay

Yardımcı Erkek Oyuncu: Şener Şen

Kısa Film: Urartu'nun İki Mevsimi

1979

Seçici kurul sansürü protesto ederek uzun metrajlı film dalında değerlendirmeye yapmadı.

Kısa Film: Tahtacı Fatma

1980

12 Eylül nedeniyle şenlik yapılamadı.

1981

1. Film: Seçilemedi

2. Film: Ah Güzel İstanbul

3. Film: Gül Hasan

Yönetmen: Erden Kıral

Kadın Oyuncu: Meral Orhonsay

Erkek Oyuncu: İhsan Yüce

Senaryo: Tuncel Kurtiz-Nurettin Sezer

Görüntü Yönetmeni: Salih Dikişçi

Müzik: Nedim Otyam

Yardımcı Kadın Oyuncu: Meral

Çetinkaya

Yardımcı Erkek Oyuncu: Yaman

Okay

1982

1. Film: Çirkinler de Sever

2. Film: At

3. Film: Kırık Bir Aşk Hikayesi

Yönetmen: Ömer Kavur

Kadın Oyuncu: Nur Sürer

Erkek Oyuncu: Genco Erkal

Senaryo: Yavuz Turgul

Görüntü Yönetmeni: Salih Dikişçi

Müzik: Cahit Berkay

Yardımcı Kadın Oyuncu: Güler

Ökten

Yardımcı Erkek Oyuncu: Orhan

Çağman

1983

1. Film: Faize Hucum

2. Film: Derman

3. Film: Tomruk

Yönetmen: Zeki Ökten

Kadın Oyuncu: Hülya Koçyiğit

Erkek Oyuncu: Genco Erkal

Senaryo: Fehmi Yaşar

Görüntü Yönetmeni: Orhan Oğuz

Müzik: Yeni Türkü

Yardımcı Kadın Oyuncu: Asuman

Arsan

Yardımcı Erkek Oyuncu: Talat

Bulut

BİR AKTÖRÜN YÜZÜ

İÇİN ÖNSÖZ

Onat KUTLAR

Malgorzata Pritulak çıtı pıtı, güzel bir Polonyalı sinema yıldızı. Karşımda oturuyor ve söylediklerimi pek de ilgiyle dinlemeksizin elindeki Türk gazetelerini karıştırıyor. Kendi fotoğraflarını incelemek için. Benim heyecan ve sevincime katıldığını söyleyemem. Çünkü hapisten yeni de çıkmış olsa, hiçbir filmi görmemiş bir yabancı aktör ve yönetmenle tanışmak onun için heyecan verici değil. Benim sevincim de hafifçe gölgeli. İki yıl önce Santral Otel'i'nin lobby'sinde avukatlarla yaptığımız toplantıyı düşünüyorum. Ona işkence edildiğini, dayak ve hakaretlerle karşılaş-tığını öğrendiğimiz ve ortak bir protesto mektubu yazdığımız günü. Şimdi nasıl bir yüzle karşılaşacağım acaba? Az sonra Polonya sinema heyetinin öbür üyeleri de geliyor. Bir yönetici kadın ve bir yönetmen. Hep birlikte, benim küçük ve tek kapılı Anadol'a doluşup Levent'e yollanıyoruz.

Geniş bir salonda, daha ilk bakışta inanılmaz bir bolluk duygusu veren büyük bir masanın çevresinde, sessiz oturuyoruz. Epeyce kalabalığız. Yaşlı, kuru, son derece ciddi Kürt Ana, bir kızılderili reisi gibi sigarasını içiyor. Aktörün genç karısı, tanımadığım yakınları

ve biz konuklar. Herkes susuyor. Bir an için gerilere çekilip görüntüyü izliyorum. Sanki bir Bergman ışıkçısı, bütün yüzleri gölgede bırakıp sadece onun yüzüne gümüş rengi bir spot çevirmiş. Hiç konuşmadığı, hatta hareket bile etmediği halde garip bir biçimde ısıyor yüzü. Sık bitirimlerden biri gibi beyaz, uzun kollu ipek bir gömlek giymiş. Üstünde bir yelek. Sağ elinin iki parmağı yeleğin küçük cebinde. İçki ve sigara içmiyor, yemek yemiyor. Sadece gülüm-süyor. Hafifçe. Arada sırada karısına, ya da yakınlarından birine belli belirsiz bir işaret çakıyor. Kadehi ya da tabağı boşalan konuklarla ilgilenilmesi için. Sonra yeniden o tuhaf konumunu alıyor. Yani bilmediğimiz bir yere doğru gülümseyen kavrık, hafifçe yana eğik o yüz. Saçları iyice kırlaşmış. Başka bir güzellik veriyor yüzüne bu. Biraz da acılık. Ve elle dokunulur gibi yoğun bir hüznün.

Bir Japonu andıran Kasımpatı (Malgorzata'nın anlamı bu), kulağıma hafifçe fısıldıyor: "Mösyö Kutlar, niçin bu kadar üzgün acaba?" Büyülenmiş Kasımpatı'nın iri iri açılmış taçyapraklarına bir an bakıp ona dönüyorum ve çeviriyorum. Bir süre önüne bakıp dü-

şünüyor. Sonra "Güzel baci'ya söyle Onatçığım," diyor, "arkadaşlarım özgür olmadıkça ben nasıl sevinebilirim? Özgürlük de, sevinç de ortaktır..."

Geç vakit, arabada, otele dönüyoruz. Malgorzata Pritulak birden sessizliği bozuyor. "Bu adama aşık oldum galiba..." diyor. Yüzüne bakıyorum. Kasımpatı'nın yaprakları çiğlerle dolu. Ağlıyor.

Milyonlarca seyircinin belleğinde bir-birinden değişik sayısız resmi vardır onun, bilirim. Ama otuz yıllık dostluk bende birkaç resim bırakmış. Hiç unutamadığım.

İlk resim, ilk tanıştığımız günün resmi. Vezneciler'de, aynı zamanda dergi yönetimevi olarak kullandığımız küçük üçgen kahvede. Her gün aynı konuları tartıştığımız masada yeni bir yüz var. Hani Gılgamış'ta sık sık tekrarlanan "uzun bir yolculuktan yeni gelmiş gibi" biri. Genç, zayıf, uzun bacaklı ve tozlu. Hafif somurtuk bakıyor, söze karışmıyor. Uysal bir gence benziyor ilk bakışta. Kimse onunla ilgilenmiyor. Görev gene benim. Dostça soruyorum: "Yeni şiirleriniz var mı?" Hiçbir şiirini okumuş değilim ama bir konuşma kapısı açmak istiyorum. O uysal görüntülü yüzde birden ürktüğü bir köylü öfkesi parlıyor. Ama hemen gizliyor öfkesini. Boğuk, ince bir sesle "Ben şiir yazmıyorum, hikâye yazıyorum."

O, bendeki dostluk isteğini kısa sürede anladı. Ben de ondaki gizli şiddeti. Kısa ve yoğun bir arkadaşlıktan sonra ilk isyanının bedelini ödemek için hapse girdi. Onun ikinci adresi olan ve en uzun yaşam bölümünü geçireceği dört duvar arasına.

Ama asıl resim, Levent'teki evinin bir köşesine bir anda çizdiği bir Çukurova resmidir. Bana "endişe"sini anlatırken. Bir ırgat vardır o resimde. Giysileri parça parça, yüzü kavruk. İki oturunda oturmuştur, geceye, sivrisineklerle ve inanılmaz bir yoksulluğun geleceğine karşı. Gözleri faltaşı gibi açılmıştır. Bir şey beklemektedir. Tanrı mı, ölüm mü, kurtuluş mu, yangın mı, neyse bir şey işte. Ve yüzünde "derin bir endişe..." Evinin tertemiz döşenmiş sıcak salonunda, bir köşeye o ırgatın kendisi olarak oturdu. Yüzünde hiç unutamayacağım kaygıyla.

Başka resimler de var. Ama şimdi sırası değil. Çünkü o gittikten sonra, bir Zekeriya Sofrası'nın başına tüm dostlarıyla oturmuşuz. Hepimiz ayrı ayrı yapayalnız. Benim önümde portatif bir yazı makinesi. Bu yazıyı yazıyorum. Herkes de yazının bitmesini bekliyor.

Yüzlerinde ne sevinç, ne hüznün, ne de endişe. Kuşkunun gölgelerini taşımayan derin bir dostluk duygusuyla. Çünkü o duygu da ortaktır.

“Ey Dostum nereye gittin”

Mahmut Tali ÖNGÖREN

Dostumdu o. Bir arkadaştan daha yakın ve daha duyarlı... Arkadaşlarınızla çok anıyı, olayı ve duyguyu paylaşabilirsiniz. Ama dost olduğunuz bir insanla sevgi ve saygıdan başka paylaşacak başka şey bulamıyorsunuz. Bu da bir ömür boyu size yeter. Ne güzel, böyle bir dostu olması insanın. Aramızdan ayrılan biri aleyhinde konuşmak çok kolaydır. Önemli olan her insanın olumsuzluklarına karşın onun iyiliklerini görebilmekte... Ben Yılmaz Güney'i tüm iyiliği, inceliği ve sıcaklığı ile anıyorum.

“Her sanat dalı, bir dünya görüşünden kaynaklanan bir duygunun, bir düşüncenin, bildirinin, bir yorumun kitlere ulaştırılması için bir araçtır. Bizim için sanat, dünyayı değiştirme mücadelesinde dikkatle ve önemle, örgütlü, disiplinli yerini alır. Sanatçı da, bu değiştirme mücadelesinde, sanatın işlevi içinde düşünülmelidir.”

Böyle demişti... “Dünyayı değiştirme mücadelesinde sanat...” Bu ne zor, ne yüklü, ne ağır bir görevdi. Ama aynı zamanda ne soylu, ne yüce, ne duygulu bir uğraşı... O bu uğraşından hiç vazgeçmedi, kendine göre seçtiği yoldan giderek. Bu yol sizin yolunuz olmaya-

bilir, bu yolu onaylamayabilirsiniz. Ama kendi inancından vazgeçmeyi asla küçümseyemezsiniz.

Kendi inancından vazgeçmemek... Çelişkilerin acımasız ortamları yarattığı bir yaşamı sürdürüyoruz. Kimi zaman yıpranarak, kimi zaman yaratamamış... Yıprandığımız yanlarımızı bir kenara koyalım. Önemli olan yarattıklarımızdır. Çünkü gelecek kuşakları onlar etkileyecek...

Etkilemek mi?

“Bir film benim kafamda tek hücreli canlı gibidir önce. Bu tek hücreli canlı aslında filmin sonunda duyulan tadın, duygunun, etkilenmenin özüdür.”

Evet, yaşantısını ve kişiliğini filmlerine yansıtan ender film yaratıcılarından biriydi. Yolunu sezgileriyle buluyordu. Hiç yapaylığa kaçmadan, hiç sahtecilik yapmadan... Bu nedenle müthiş bir “etkileme” gücüne sahipti. “Umut”u, “Acı”yı, “Ağıtı”, “Umut-suzlar”ı, “Baba”yı ve “Arkadaş”ı önce boş salonlarda izledim. Sonra kalabalıklarla beraber... Onun etkileme gücünü bana kendisi değil, bu kalabalıkların etkilenmesi öğretti. Bu filmlerde üzerinde durmadığım görüntüler, devinimler, davranışlar ve konuşmalar ka-

labalıkların etkilenmesiyle gözümde yeni anlamlara, yorumlara ve duygulara kavuştular. Ne yalan söyleyeyim, onun bu başarısı onun hesabına beni korkuttu. Çünkü bu derece etkileyici bir güce sahip olan bir yaratıcının başına çok şey gelebilirdi. Nitekim de öyle oldu...

Onun yapıtlarını saf dışı bırakmak isteyen filmcilerle sinema şenliklerinde aynı masaya oturmak zorunda kaldım. Onu ihbar edenleri, ondan bir selâmı bile esirgeyenleri, onun yapıtlarında sapıklıklar bulunduğunu yazanlarla onunla birlikte karşı karşıya geldim. Bu gibilerine karşı çıkışlarımı yüzündeki tatlı bir gülümsemeye izledi. “Daha iyisini de yaparız, sen yorulma” dedi. Ne var ki, “Vurguncular”daki yorumundan ötürü onu aşağılamaya yeltenen bir filmciyle karşılaştığımız günü unutamıyorum. Onun karşısında ufala ufala yok olup gidecekti karşımızdaki. Oysa ben acaba bir kavgı mı çıkacak diye merakla bakakalmıştım. Bir çift tatlı söz, o sırada yemekte olduğumuz yemeğe küçük bir davet, karşımızdaki ufulanını tümünden yok etmeye yetti. Biliyorum, bu gibi olayların daha başka türlü sonuçlanmalarını da anlatanlar çıkacaktır. Ama işte ben onun bu yanını görebildim.

Bu yanıyla da kitlelere kendine bağlı ve onların gerçek ve öz benliklerini filmlerinde yansıttı. Adana’da sokakta otomobile giderken yolumuzu kesip insanların ona bir kez dokunabilmek için nasıl sıraya girdiklerini de yaşadım. Aynı sırada, İstanbul’da çeşitli filmciler onun filmlerini defalarca izleyip ondaki bu etkileme gücünün nedenlerini araştırıyorlardı. Kendi filmlerinde bu gücü nasıl kopya edebilirler diye... Oysa o “Baba”da nasıl ağlayan bir insanı canlandıracağını düşünüyordu. “İlk kez ağlayacağım bu rolde” demişti bana. Kopyacılar ondan böyle bir rol beklemiyorlardı. Korkuları, onu gözlerinde yüceltiyor ve “ağlayan bir role çıkabileceğini” akıllarına bile getirmiyorlardı.

“Her şey, her şeye rağmen iyi olacaktır.” 1970’li yılların başında, aramızda, kendiliğinden yeşeren bir konuşma oldu bu. 1976 yılında bana cezaevinden gönderdiği bir kartta da bunu yazmıştı.

Her şey, her şeye rağmen iyi oldu mu?

Bu soruya bir yanıt verebilmek için aradan kimbilir kaç kuşak geçecek. “Bundan sonra disiplinli çalışma, azim, feragat, fedakarlık, yiğitlik, bilinç ve değişen dünyanın yenilenen, gelişen kanadının içinde, onun bütün acılarıyla birlikte olmak kalıyor.” Böyle yazmıştı bir gün. Bütün acılarıyla... Evet... Ey sevgili dostum, nereye gittin?

Yılmaz Güney, Costa Gavras ile
1982 Cannes ödöl töreninde

Yılmaz Güney (1937-1984) Filmografisi

Alageyik/Atıf Yılmaz

- 1958-1959 **Bu Vatanın Çocukları**, Yönetmen: Atıf Yılmaz, Senaryo Yazarı: (Atıf Yılmaz ve Azmi Kutuval ile birlikte) Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1958-1959 **Alageyik**, Yönetmen: Atıf Yılmaz, Senaryo Yazarı: (Atıf Yılmaz, Halit Refiğ ile birlikte) ve Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1959 **Karacaoğlan'ın Kara Sevdası**, Yönetmen: Atıf Yılmaz, Senaryo Yazarı: (Atıf Yılmaz, Halit Refiğ, Yaşar Kemal ile birlikte) Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1959 **Tütün Zamanı**, Yönetmen: Orhan Arıburnu, Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1960 **Ölüm Perdesi**, Yönetmen: Atıf Yılmaz, Yönetmen Yardımcısı: Yılmaz Güney.
- 1961 **Dolandırıcılar Şahı**, Yönetmen: Atıf Yılmaz, Yönetmen Yardımcısı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1961 **Kızıl Vazo**, Yönetmen: Atıf Yılmaz, Yönetmen Yardımcısı: Yılmaz Güney.
- 1961 **Seni Kaybedersem**, Yönetmen: Atıf Yılmaz, Yönetmen Yardımcısı Yılmaz Güney.

- 1961 **Tatlı Bela**, Yönetmen: Atıf Yılmaz, Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1963 **İkisi de Cesurdu**, Yönetmen: Ferit Ceyhan, Senaryo Yazarı (Ferit Ceyhan ile birlikte) ve Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1964 **Kamalı Zeybek**, Yönetmen: Nuri Akıncı, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1964 **Kara Şahin**, Yönetmen: Nuri Akıncı, Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1964 **Kocaoglan**, Yönetmen: Ziya Demirel, Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1964 **Prangasız Mahkûmlar**, Yönetmen: Orhan M. Arıburnu, Konu ve Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1964 **Dağların Kurdu Koçero**, Yönetmen: Ümit Utku, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1964 **Zimba Gibi Delikanlı**, Yönetmen: Remzi Jöntürk, Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1964 **Mor Delfter**, Yönetmen: Nuri Ergün, Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1964 **Halime'den Mektup Var**, Yönetmen: Süha Doğan, Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1964 **On Korkusuz Adam**, Yönetmen: Tunç Başaran, Oyuncu: Yılmaz Güney.

- 1965 **Yaralı Kartal**, Yönetmen: Tarık Dursun Kakinç, Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1965 **Kasımpaşalı Recep**, Yönetmen: Nuri Akıncı, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1965 **Kasımpaşalı Recep**, Yönetmen: Nuri Akıncı, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1965 **Tehlikeli Adam**, Yönetmen: Hasan Kazankaya, Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1965 **Üçünüzü de Mıhlaram**, Yönetmen: Bilge Olgaç, Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1965 **Konyakçı**, Yönetmen: Tunç Başaran, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1965 **Krallar Kralı**, Yönetmen: Bilge Olgaç, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1965 **Kahreden Kurşun**, Yönetmen: Yılmaz Atadeniz, Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1965 **Gönül Kuşu**, Yönetmen: Hayri Gülnar, Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1965 **Haracıma Dokunma**, Yönetmen: Hasan Kazankaya, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1965 **Kanlı Bugday**, Yönetmen: Ferit Ceylan, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1965 **Beyaz Atlı Adam**, Yönetmen: Remzi Jöntürk, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1965 **Ben Öldükçe Yaşarım**, Yönetmen: Duygu Sağıroğlu, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1965 **Dağların Oğlu**, Yönetmen: Yılmaz Atadeniz, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1965 **Davudo Erkek Erkege**, Yönetmen: Hasan Kazankaya, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1965 **Kan Gövdeyi Götürdü**, Yönetmen: Yılmaz Atadeniz, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1965 **Korkusuzlar**, Yönetmen: Semih Evin, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1965 **Sayılı Kabadayılar**, Yönetmen: Hasan Kazankaya, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1965 **Silaha Yeminliyim**, Yönetmen: Kemal İnci, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1965 **Sokakta Kan Vardı**, Yönetmen: Vedat Türkali, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1965 **Torpedo Yılmaz**, Yönetmen: Cevat Okçugil, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1966 **At, Avrat, Silah**, Yönetmen: Hasan Kazankaya, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.

1966 **Çirkin Kral**, Yönetmen: Yılmaz Atadeniz, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1966 **Silahların Kanunu**, Yönetmen: Yılmaz Atadeniz, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1966 **Hudutların Kanunu**, Yönetmen: Lütü Akad, Konu ve Oyuncu: Yılmaz Güney.

1966 **Anası Yiğit Doğurmuş**, Yönetmen: Nazif Kurthan, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1966 **Yedi Dağın Arslanı**, Yönetmen: Yılmaz Atadeniz, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.

1966 **Arslanların Dönüşü**, Yönetmen: Yılmaz Atadeniz, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.

1966 **Tilki Selim**, Yönetmen: Nişan Hançer, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.

1966 **Yiğit Yaralı Olur**, Yönetmen: Ertem Göreç, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1966 **Eşrefpaşalı**, Yönetmen: Erdoğan Tokatlı, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.

1966 **Ve Silahlara Veda**, Yönetmen: Remzi Jöntürk, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1966 **Kovboy Ali**, Yönetmen: Yılmaz Atadeniz, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1966 **Kibar Haydut/Yalnız Adam**, Yönetmen: Yılmaz Atadeniz, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1967 **Altı Hırsız Banu**, Yönetmen: Remzi Jöntürk, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.

1967 **Balatlı Arif**, Yönetmen: Atif Yılmaz, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1967 **Bana Kurşun İşlemez**, Yönetmen: Alaaddin Perveroğlu, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.

1967 **Benim Adım Kerim**, Yönetmen: Yılmaz Güney, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.

1967 **Bomha Kemal**, Yönetmen: Nazif Kurthan, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1967 **Çirkin Kral Affetmez**, Yönetmen: Yılmaz Atadeniz, Konu ve Oyuncu: Yılmaz Güney.

1967 **Eskiya Celladı**, Yönetmen: Remzi Jöntürk, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1967 **İnce Cumali**, Yönetmen: Yılmaz Duru, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1967 **Kızılırmak Karakoyun**, Yönetmen: Lütü Akad, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1967 **Kozanoğlu**, Yönetmen: Atif Yılmaz, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1967 **Aslan Arkadayım/Kuduz Recep**, Yönetmen: Duygu Sağıroğlu, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1967 **Kurbanlık Katil**, Yönetmen: Lütü Akad, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1967 **Büyük Cellatlar**, Yönetmen: Yılmaz Duru, Oyuncu: Yılmaz Güney.

Hudutların Kanunu/Lütü Akad

Kızılırmak-Karakoyun/Lütü Akad

1968 **Aslanbey**, Yönetmen: Yavuz Yalınkılıç, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1968 **Azrail Benim**, Yönetmen: Yücel Uçanoğlu, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1968 **Beyoğlu Canavarı**, Yönetmen: Ertem Göreç, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1968 **Öleceksin/Can Pazarı**, Yönetmen: Ertem Göreç, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1968 **Kargacı Halil**, Yönetmen: Yavuz Yalınkılıç, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.

1968 **Marmara Hasan**, Yönetmen: Mehmet Aslan, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1968 **Öldürmek Hakkımdır**, Yönetmen: Nuri Ergün, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1968 **Pire Nuri**, Yönetmen: Yılmaz Güney, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.

1968 **Seyyit Han/Toprağın Gelini**, Yönetmen: Yılmaz Güney, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.

1969 **Belanın Yedi Türüsü**, Yönetmen: Nuri Ergün, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.

1969 **Aç Kurtlar**, Yönetmen: Yılmaz Güney, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.

1969 **Bir Çirkin Adam**, Yönetmen: Yılmaz Güney, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.

1969 **Bin Defa Ölürüm**, Yönetmen: Mehmet Aslan, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1969 **Çifte Tabancalı Kabadayı**, Yönetmen: Mehmet Aslan, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1969 **Güney Ölüm Saçıyor**, Yönetmen: Yılmaz Atadeniz, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1969 **Kan Su Gibi Akacak**, Yönetmen: Mehmet Aslan, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1969 **Kurşunların Kanunu**, Yönetmen: Nuri Ergün, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1970 **Umut**, Yönetmen: Yılmaz Güney, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.

1970 **Zeyno**, Yönetmen: Atif Yılmaz, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1970 **Kanımın Son Damlasına Kadar**, Yönetmen: Yavuz Figenli, Oyuncu: Yılmaz Güney.

1970 **Piyade Osman**, Yönetmen: Şerif Goren, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.

1970 **İmzam Kanla Yazılır**, Yönetmen: Mehmet Aslan, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.

1970 **Onu Allah Affetsin**, Yönetmen: Orhan Elmas, Oyuncu: Yılmaz Güney.

Seyyit Han/Toprağın Gelini

Ağıl

Sürü/Zeki Ökten

Umut

Arkadaş

Düşman/Zeki Ökten

- 1970 **Sevgili Muhafızım**, Yönetmen: Remzi Jöntürk, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1970 **Yedi Belalılar**, Yönetmen: İrfan Atasoy, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1970 **Çifte Yürekli**, Yönetmen: Semih Evin, Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1970 **Son Kızgın Adam**, Yönetmen: Zafer Davutoğlu, Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1970 **Şeytan Kayalıkları**, Yönetmen: İlhan Filmer, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1971 **Kaçaklar**, Yönetmen: Yılmaz Güney, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1971 **Vurguncular**, Yönetmen: Şerif Gören, Yılmaz Güney, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1971 **Namus ve Silah**, Yönetmen: Ertem Göreç, Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1971 **Çirkin ve Cesur**, Yönetmen: Nazmi Öner, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1971 **İbret**, Yönetmen: Şerif Gören, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1971 **Yarın Son Gündür**, Yönetmen: Yılmaz Güney, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1971 **Umutsuzlar**, Yönetmen: Yılmaz Güney, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1971 **Acı**, Yönetmen: Yılmaz Güney, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1971 **Ağıt**, Yönetmen: Yılmaz Güney, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1971 **Baba**, Yönetmen: Yılmaz Güney, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1972 **Sahtekar**, Yönetmen: Ertem Göreç, Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1974 **Arkadaş**, Yönetmen: Yılmaz Güney, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1974 **Endişe**, Yönetmen: Şerif Gören, Senaryo Yazarı: Yılmaz Güney.
- 1975 **İzin**, Yönetmen: Temel Gürsu, Senaryo Yazarı: Yılmaz Güney.
- 1975 **Zavallılar**, Yönetmen: Yılmaz Güney, Atıf Yılmaz, Senaryo Yazarı ve Oyuncu: Yılmaz Güney.
- 1975 **Bir Gün Mutlaka**, Yönetmen: Bilge Olgaç, Senaryo Yazarı: Yılmaz Güney.
- 1978 **Sürü**, Yönetmen: Zeki Ökten, Senaryo Yazarı: Yılmaz Güney.
- 1980 **Duşman**, Yönetmen: Zeki Ökten, Senaryo Yazarı: Yılmaz Güney.
- 1982 **Yol**, Yönetmen: Şerif Gören, Senaryo Yazarı ve Kurgu: Yılmaz Güney.
- 1983 **Le Mur (Duvar)**, Yönetmen ve Senaryo Yazarı: Yılmaz Güney.

"Yol" dan bir sahne (üstte) ve "Duvar" ın çekimi (altta)

Kültür Bakanı Taşcıoğlu: "Teşvik konusunu öteki ülkeler özel sektör yoluyla halletmişler"

Jülide GÜLİZAR

"Sinemanın önemini inkâr etmek ne mümkün, ondan yararlanmamak akıl dışı bir şey" diye soze başladı Kültür ve Turizm Bakanı **Mükerrem Taşcıoğlu**. Başladı ya, üyesi olduğu Hükümetin sinemaya aynı yaklaşımla baktığını, ya da sinemanın önemini yeterince kavradığını söylemek biraz zor. Sanki "olmasa da olur", ya da "daha sonra olsa ne kaybederiz ki" gibi bir düşünce egemen **Özal Hükümeti'nde**, sinema konusunda. Belki de bu sanatın önemini kavramış olmanın bilinci içinde Bakan Taşcıoğlu, çıkarılacak sinema yasanının fazla eleştirilir bir şey olmaması için çalıştıklarını söylüyor. "Yasa, çıktığı zaman nasıl olsa eleştirilecek, ama bu eleştiriler olabildiğince az olsun istiyoruz" diyor. Belki yine aynı nedenle Antalya Film Festivali'ne alt yapı için bir buçuk, üst organizasyon için de aynı miktarda yardım yapılmış olmasını, hele hele "ödül lâik film olursa ve Bakanlık'ça da uygun görülürse" 950 bin lira daha verileceğini söylerken kendisi de gültüye ve arkasından ekliyor: "950 bin lira nedir ki? Komik bir rakam ama, mecbur olmadığımız halde gelecek yıllarda bu miktarı arttıracamız."

Sinema üzerine konuşmamızda bunları söyledi Bakan Taşcıoğlu. Sinema Yasası üzerindeki çalışmaların Başbakanlık'ta yapıldığını, bu çalışmalarda kendilerinden önceki yönetimin hazırladığı taslağın esas alındığını anlattı. Çalışmalar bitince tasarının Meclise getirileceğini de söyledi ama, aynı Bakan nedense Eylül ayı içinde düzenlediği ve 1984-85 yılının kültürel ve sanatsal çalışmaları hakkında bilgi verdiği basın toplantısında hiç bu konuya değinmedi. Toplantıda Taşcıoğlu'nun sinemaya ayırdığı bölüm şöyle ve şu kadirlik:

"Türkiye'de sinema sanatının gelişmesini, tanıtılmasını ve yayılmasını sağlamak amacıyla. Güzel Sanatlar Genel Müdürlüğü, görevleri çerçevesinde 1985 yılında da millî kültür ve turizm varlık-

Mükerrem Taşcıoğlu

larımızı yurt dışında tanıtmak amacıyla film haftaları düzenleyecek ve festivallere katılacaktır. Ayrıca Türk sinemasının gelişmesine ve tanıtılmasına hizmet edecek kültür ve sanat değeri yüksek sinema eserleri ortaya çıkarmak ve bu alanda hizmeti geçmiş olanlar da teşvik için bir ödül yönetmeliği hazırlanmıştır."

Kültür ve Turizm Bakanı'nın festivallere katılacağımızı söylemesi güzel de, bu katılmanın koşullarını belirleyen bir madde yok ortada. "Denetim Tüzüğü'nün 29'uncu maddesine dayanarak mümkün müdür sorusuna yanıtı da ilginç Bakan'ın. "Bu maddeden, festivallere katılma konusunda izin almaya gerek yoktur diye bir soruç çıkarmak mümkün değil. Bu boşluğu Sinema Kanunu'yla dolduracağız."

Ve Sinema Yasası, Başbakanlık'ta. Henüz pek bir yol alınmış değil. Çünkü taslağı inceleyen *yeterli* aynen şöyle diyor:

"Şu andaki haliyle taslakta somut bir şey yok. Sadece şekiller getiren bir kanun tasarısı. Pratik hale getirmeye çalışıyoruz. Tasarının, bugünkü haliyle hissedilir bir fayda sağlaması veya durumu düzeltmesi mümkün değil."

Konuştığımız yetkili, çalışan yasa, kısa ve anlaşılır yazılmış bir yasa istek-

lerini, tıpkı "Cumhuriyet'in ilk yıllarındaki gibi dinamik yasalara ihtiyaçları olduğunu" söylüyor. Anlaşıldığı kadarıyla düşünülen yaşamın temel direği "sinemacıyı, dış yapımcıyı nasıl film yapmaya özendiririz" düşüncesi. Ortaya dört dörtlük bir çalışma çıkarılmamış ama, üzerinde çalışan kişi dört üçlüğüne de razı. Ne var ki, henüz o da başarılabilmiş değil.

Yasa tasarısı üzerinde çalışmaya başlamadan önce sinema adamlarıyla da görüşmeler yapılmış. Bu konuşmalarda ilginç olan nokta, sinemacıların videocularardan yakınmalarını. Öylesine yakınıyorlarmış ki. Sinema adamları bir de Devlet desteğinin yokluğunu gündeme getirmişler. Getirmişler ama... o konuda pek umut yok galiba. Çünkü Başbakanlık yetkilisi "bu desteği düşünüyor musunuz?" yolundaki soruma bakan nasıl yanıt veriyor.

"Düşünmesine düşünmüyoruz da... Çok zor. Kaynağı nereden yaratacağız? Sinema işi riskli bir iştir. Devlet bu işi bir sanayi projesi gibi düşünemez. Çünkü Devlet bir projeye yatırdığı her kuruşu geri almak ister. Sinemada bu mümkün olamaz ki her zaman. Şunu açıkça ilan ediyorum. Sinemaya Devlet desteği konusunda her öneriye açığız, bekliyoruz."

Sinema Yasa Tasarısı üzerinde çalışan Başbakanlık yetkilisi, sinemada dışarı açılabilceğimizi "iddia ederek" söylüyor. Çünkü bunun, tamamen bir pazarlama işi olduğuna, **Suat Yalaz**'ın "Karaoglan" çizgi filmleri Paris'te satıldığına göre, öteki filmlerin haydi haydi pazar bulacağına inanıyor. Özellikle de komedide. Batı'nın nelere güldüğünü gördükten sonra, bizim komedi filmimizin ve komedi sanatçılarımızın ustalığının bir kat daha belirginleştiğini söyleyen yetkilinin bu konudaki sözleri, sinema konusunda iktidarın felsefesinin ipuçlarını verecek nitelikte. "Teşvik konusunu öteki ülkeler özel sektör yoluyla halletmişler."

Video Yasası da, hazır bir taslak halinde şu sıralar. Zaten bir taslak varmış. Ona birkaç madde ekleyerek yerel yönetimlere gelir sağlanmış. Taslağa göre her video kulüp, miktarı pek de düşük olmayan bir ruhsat ödeyecek. Ayrıca telif hakkı ücreti ve video kulüplerin vergilendirilmesi esası getiriliyor. Her çoğaltılan kasete pul yapıştırılacak. Ve video kulüpler, bu pullar karşılığı, Fikir ve Sanat Eserleri Yasası'nın öngördüğü meslek birliğine bir ücret ödeyecek, Devlet de, bundan bir miktar alacak. Pul yapıştırma, denetimlerde kasetin kaçak olup olmadığının anlaşılmasında büyük kolaylık sağlayacak. "Taslağın gayesi" diyor Başbakanlık yetkilisi, "evvela sanatçıların hakkının yenmesini önlemek. Gerçi dış yapımlarda böyle bir durum söz konusu değil.

Ama yerli yapımlarda korsan kasetler sanatçıyı öldürüyor. Bunun için de yasal önlemler getireceğiz. Taslağın ikinci gayesi de Devlet'in vergi almasını sağlamak."

Video konusunda en zor olan, denetim sorunu. Bakanlık'ça hazırlanan taslağa hiç dokunulmamış. Denetim konusu yönetmeliğe bırakılmış. Adını vermek istemeyen Başbakanlık yetkilisi, değişik filmler için değişik denetim yolları düşündüklerini, bazı filmler için beyana bağlı denetimle yetineceklerini, bazıları içinse, öteki ülkelerde denetim almış olmanın esas kabul edileceğini bildiriyor ve ekliyor:

"Şunu kesinlikle söyleyebilirim. Bütün bu denetimlerde formalitelerin mümkün olduğu kadar basit olmasına çalışacağız. Yapımcıları elinde kasetleriyle kapı kapı dolaştırmayı düşünmüyoruz."

Videoda denetim deyince ilk akla gelen de porno kasetleri oluyor. "Buna mutlaka müdahale etmeliyiz, bugün pek çok eve giren bu kasetleri seks konusunda hiçbir bilgisi olmayan çocuklar bile seyrediyor. Geçtim bundan, bizden çok daha kapalı birçok Müslüman ülkesinde seyrediliyor bu kasetler. Diyelim ki, beş yıl sonra.. Evet, beş yıl sonra ne olacak durum, kestirmek zor. Bizim için en büyük tehlikeli bu."

Evet, bu "büyük" tehlikeyi Kültür ve

Turizm Bakanı Mükerrrem Taşçıoğlu da vurguluyor ve diyor ki:

"Porno bugün her eve girmiş durumda. Açık yerlerde bunların seyredilmesini engelleyebilirsiniz ama, insanların dört duvarının arasına baskın yapamazsınız ki. Bütün dünyanın sorunu bu ve henüz öteki ülkeler de üstesinden gelemedi."

Parlamentonun bu yasama döneminde çıkarılması kuvvetle olası. Sinema ve video yasalarının ipuçları bunlar. Birkaç eksiği ya da fazlasıyla yasaların ana yapısı oluşmuş durumda. Geriye kalan aradaki boşlukları doldurmak ve "dört dörtlük olmazsa, dört üçlük" yasalar ortaya çıkarmak.

Sinemacılar Hükümetten "Eğlence Vergisi"nin kaldırılmasını istedi

Film ithalat ve işletmecileri, sinema alanının videonun haksız rekabetiyle karşı karşıya olduğunu, bu haksızlığın bir an önce giderilmesi gerektiğini belirten bir yazıyla Başbakan Turgut Özal, Maliye Bakanı Vural Arıkan ile Kültür ve Turizm Bakanı'na başvurdular.

Sinemacıların isteklerini içeren dilekçede aşağıdaki konular yer alıyor;

"29.5.1981 tarih ve 17354 sayılı Resmi Gazete'de neşredilen 2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun 17-22 maddeleri Eğlence Vergisi'ni düzenlemiştir. Kanunun 21. maddesi Eğlence Vergisi'nin nisbetini belirlemiştir. Buna göre gayrisafi hasılatın;

1. Bilette girilen yerlerde:

1. Yerli film göstermelerinden % 20
 2. Yabancı film göstermelerinden % 50
 3. Tiyatro, opera, operet, balo, kara-göz, kukla ve ortaoyunundan % 5
 4. Spor müsabakalarından, at yarışlarından ve konserlerden % 10
 5. Sirkler, lunaparklar, çalgılı bahçeler ve benzerlerinden % 20
- nisbetinde Eğlence vergisi ödenmektedir. Bilette girilen, yerli ve yabancı film gösteren yerler bilindiği üzere sinemalardır. Örneğin, ilgili kanuna göre 1200.-TL. ye seyredilen tiyatrodan 60.-TL. eğlence vergisi alınırken, 200.-TL. ye seyredilen bir filminden alınan eğlence vergisi 67.-TL. dir.

Yukarıdaki maddelerde belirtilen tiyatro, opera, operet, spor müsabakaları, at yarışları, sirk, lunapark, çalgılı bahçe, pavyon ve diğer eğlence yerlerinin sinemada olduğu gibi haksız rekabette bulunan bir rakibi yoktur.

Sinemalar bugün, aynı hizmeti yapan, yani yerli ve yabancı film seyretilen TV. ve Video gibi kuruluşların

haksız rekabeti karşısında en zor günlerini yaşamaktadır.

Sinemalarda gösterilen filmler, aynı zamanda hiçbir denetime ve vergilendirilmeye tabi olmadan video aracılığı ile halka ulaştırılmaktadır. Diğer taraftan Devlet Televizyonu da gene sinema filmlerini en geniş şekilde halka seyretilmektedir.

Bu durumda TV ve Video ile sinema halka, aynı malı yani yerli ve yabancı film göstermekte, ancak yalnızca sinema yerli ve yabancı film göstermesinden dolayı % 50'ye varan Eğlence Vergisi ile vergilendirilmektedir.

Anayasamızın 73. maddesi "Vergi yükünün adaletili ve dengeli dağılımı, maliye politikasının sosyal amacıdır" demektedir. Buna göre Video-TV. adaletili ve dengeli dağılımın ilkesine aykırıdır.

İlişikte Milliyet gazetesinin 1.8.1984 tarihli sayısındaki haberin fotokopisini sunuyoruz. Haber başlığı "Video piyasasında her yıl 50 milyar dönüyor.".. Bu para, tüm yasalara saygılı sinema ve filmcilğe karşı videonun cebine giren kanunsuz ve haksız paradır.

Kanunsuz ve haksız diyoruz, çünkü; a- Sinemaların gösterdikleri filmlerin ithalatı kanunî yollardan yapılmakta, bunların ithalatında telif hakları bedeli üzerinden % 35 Kurumlar Vergisi

ödenmekte, ithalde ise gümrük vesaisi vergileri yatırılmaktadır. Videoda ise yurt dışından temin edilen sinema filmi kaydedilmiş dolu video kasetler, resmi yollardan bir telif hakkı bedeli de ödenmediği için, telif hakkı bedeli üzerinden yapılması gereken % 35 Kurumlar Vergisi stopajında söz konusu olmamaktadır. Bu kasetleri getiren ve pazarlayan kuruluşların maliyeti resmi evrakla dayanmadığından, bunların pazarlaması da faturasız olmaktadır. Bu suretle video konusundaki faturasız satışın ilk halkası, dolu video kasetleri pazarlayan ilk video kuruluşlarında oluşmaktadır.

b- Video kulüpler, faturasız aldıkları video kasete kaydedilmiş yabancı filmlerini, müşterilerine kiraladıklarında, malın giriş faturası olmaması nedeniyle bir faturaya veya perakende satış fişini veremediklerine göre acaba müşterisini belediyece damgalanmış bilet vermek zorundadır. Sinemalar yukarıda arzettığımız üzere, bilet bedeli üzerinden % 50'ye varan Eğlence Vergisi'ni peşin ödemekle yükümlüdür. Üstelik sinemaların hasılatları Belediye yetkililerinin daima denetimi altındadır.

Sinemaların karşısında, videonun haksız rekabetinin önlenmesi hususunda gerekli tedbirlerin acilen alınmasını yetkililerden talep ediyoruz. Bunun için,

a- Sinemadan alınan Belediye Eğlence Vergisi'nin günün koşulları içinde yeniden gözden geçirilmesini, bu verginin sinemalardan kaldırılmasını veya videoya da emsal bir vergi konulmasını,

b- Gümrük vergileri ile telif hakları bedeli ödenmemiş video kasetteki filmlerin kullanımının yasaklanmasını veya sinema filmlerinden de gümrük vergisi alınmasını talep ediyoruz."

Fotoğraflarla

Venedik '84

41. Venedik Film Şenliği, Polonyalı yönetmen **Krzysztof Zanussi**'nin zaferi ile sonuçlandı. "Sinema Günleri '84"ün konuğu olarak bu yıl ülkemize gelen yönetmenin son filmi "Sakin Güneşli Yıl" (The Year of the Quiet Sun) Büyük Ödülü alırken Kanadalı **Micheline Lanctôt**'nun "Sonatine"i "Gümüş Aslan"ın Gürcü yönetmen **Otar Ioseliani**'nin "Aynın Gözdeleri" (Les Favoris de la Lune) Jüri Özel Ödülü'nün sahibi oldular. **Eric Rohmer**'in "Dolunay Geceleri" (Les Nuits de la Pleine Lune) filmindeki oyunu ile **Pascal Ogier**'nin En İyi Kadın Oyuncu seçildiği yarışmada erkek oyuncu ödülü de Hintli **Naseruddin Shah**'a verildi. Venedik'te Almanya adına yarışan **Erden Kıral**'ın "Ayna" (Der Spiegel) adlı yapıtı ise ödül alamamasına karşın büyük beğeni topladı. Oyunculardan, özellikle **Nur Sürer**'den basında ve televizyonda övgü ile söz edildi. İzlemek olanağını elde edemediğimiz şenliğin önemli filmlerinden birkaçının fotoğraflarını ve Rohmer'le yapılan bir söyleşiyi yayınlıyoruz.

"Bizim Nazi" (Unser nazi)/R. Kramer

"Maria'nın Sevgilileri" (Maria's Lovers)/Andrey Konchalovsky

Büyük Ödül'ün sahibi "Sakin Güneşli Yıl" (The Year of the Quiet Sun)/Krzysztof Zanussi

Nur Sürer "Ayna"nın bir sahnesinde

"Sonatine" /Micheline Lanctôt (Gümüş Aslan Ödülü)

"Aynın Gözdeleri" (Les Favoris de la Lune)/Otar Ioseliani (Jüri Özel Ödülü)

"Heimat"/Edgar Reitz (FIPRESCI Ödülü)

AYA ÇIKMIŞ ROHMER

Pascale Ogier ve Fabrice Luchini

Aktaran: Bertan ONARAN

— “*Les Nuits de la pleine lune*” (*Dolunay Geceleri*) bir atasözle başlıyor: “İki karısı olan ruhunu, iki evi olan aklını kaçıır...”

— Yanlış bir atasözü bu... Atasözleri, sinemada bile, biraz eskidi. Şimdi artık yeni sözler uydurmaya hakkımız bulunduğunu sanıyorum. Pascale Ogier'nin canlandığı kadın kahramanım, Louise, ikili bir yaşam sürmeden iki eve sahip olmak istiyor: güçlüğü de işte bu yaratıyor... Ne yaşamındaki birliği sürdürabiliyor, ne de varlığındaki, sağa-sola dağılıyor. Bu filmde yerler çok önemli. Kahvede, *Lazlo Szabo*'nun canlandığı ressamla otururken, Louise öyküyü yerler açısından anlatıyor: aynı anda iki yerde birden, iki erkekten birden yaşayamıyor...

— Kendinizi kişilerinizle özdeşleştirir misiniz?

— Paylaşmasam bile, kişilerin görüşlerine saygı duyarım. Her dediklerini cevher saymamak gerekir elbet. Özellikle hiçbirine yakın değilim. *Flaubert* gibi: “*Madam Bovary, benim!*” diyemem. Kendimi kadın kahramanlara daha yakın duysam bile. Ama bu dediğim de her zaman için doğru değil, hele bu

filmdeki Louise için. “*Oyunlar ve Atasözleri*”, için de bir anlatıcı bulunan “*Aktöresel Masallar*”dan daha nesnel-dir. “Ben” dediğim metinler kaleme almıştım, bu da bir özdeşleşme eğilimini gösterir. Buradaysa, kadın kahraman oyunun dışında “ben” demiyor. Bununla birlikte, hep onunla birlikteyiz, onun görmediği bir şey görmüyoruz. Biraz uzaktan, sahne ışıklarının ötesinden izlediğimiz bir oyun bu: Louise’e eşlik eden, onunla ilgili bir belgesel anlatıyı aktaran alıcının görüş açısını benimsiyoruz. “*Güzel Evlilik*”te kadın kahramanın yanılmasından ayrılışına ortak oluyorduk, ama olup biteni onun gibi görmüyorduk: onu gözleyen bir casustuk, onun yanından ayrılmayan gizli bir alıcıydık.

— *Octave* (Fabrice Lucchini), Louise’i gözlerken, birtakım yeni atılımlar hazırlarken yönetmenlik yapmış olmu-yu mu?

— “*Havacının karısı*”nda ve “*Pauline Kumsalda*”da olduğu gibi, *Octave* casusluk yapıyor, bir casusluk yanı-bulunan yönetmen gibi davranıyor. “*Oyunlar ve Atasözleri*”ne başladığımda, kendi kendime şöyle dedim: “*Bu-*

rada izlek falan yok, yol alırken birtakım izlekler kendiliklerinden ortaya çıkacak”. İşin başında, bu örgenin (motifin) geri geleceğini düşünmemiştim, oysa, doğal olarak geri geldi. İstemli bir şey bu ve durumu yeniden devindirmeme izin verdi. Ancak, *Octave* yalnızca bir sırdaş değil. Louise’e vurgun. Ne ölçüde? Bilemiyoruz. Filmlerdeki kişiler konusunda birtakım sorular dolaşır kafamda, elden geldiğince karmaşık olmalarını isterim. Bu kişileri besleyen oyuncular bana çok yardım eder.

— Oyuncularınızla nasıl çalışırsınız?

— Bir filmi yapışım iki evreli. İlk, herhangi bir oyuncunun oynayabileceği bir öykü yazarım. Düşün oyuncularından bağımsızdır. Ama konuşmalarla geçince, oyuncuların dilini kullanırım. Her birine uyan dili bulmaya, biçimleri değiştirmeye çalışırım. Her birinin kendine özgü tümceleri, sözlüğü vardır. Oyuncuların esinlendirdiği konuşmalar hemen kâğıda geçirilir, hiçbir doğaçlama yoktur. Önceden yazılmış metin ezberlenir. Onların değişiyile, metni “aşındırmamak” için, oyuncuların alıştırmaya yapmamasından hoşlanırım. Sözlerini söylerken çaba harcamam-

dıkları için oyunları daha kendiliğindendir. Ezberlenmiş metin ağızdan daha kolay çıkar, oyuncu artık yalnızca aktarması gereken coşkuyu düşünür. İlk karalamayla — ki bu, konuşma taslaklarıyla birlikte şöyle böyle yirmi sayfa tutar — kesin kaleme alına arasındadır, oyuncularla çalışırım, birçok kez oturup birlikte kişiler üzerinde konuşuruz. Oyuncular çoğu kez bana bulabileceğimden daha taze, gerçeğe daha yakın anlatımlar getirirler. Çoğunlukla oynayacakları kişilerin ilk adlarını seçerler. Bu filmde coşumcu (romantik) adlar istiyordum. Octave, Marianne, Camille Musset'ye saygıyı dile getiriyor. Ama **Christian Vadim**'in oynadığı Bastien'in Mozart'la uzaktan yakından ilgisi yok. **Pascale Ogier**'ye Louise'i kendi başına seçti.

— *Octave Louise'i yalnız "hayvan-sı" vanları olan erkeklerle ilgilendiği için kınıyor...*

— Rémi'yle Bastien, Octave'a göre bedensel yanları daha ağır basan erkekler. Filmlerim büyük ölçüde bedensel yapıya dayanır. Tiyatronun tersine, oyuncu seçimi filmin bir parçasıdır. Şöyle demiş **Goethe**: "*Hamlet'in ağır-kanlı, iri yarı biri tarafından oynanması gerekirdi, oysa hep zayıflar oynuyor.*" Bir filmde, tartışmaya yer yoktur. Bir oyuncuyu başka biriyle değiştiremezseniz, çünkü söyleyecekleri tümceler belli bir kişi için yazılmıştır. Nitekim, Octave, Louise için "*kırılğan*" der, "*yırtıcı bir Amazon*"a benzediğini söyler. Ve onun gözünde, kırılğanlık el kol ustalığına bağlıdır. Bütün kadın kahramanlarımda bir el becerisi var. Bütün

kadın oyuncularım becerikli, bezem konusunda usta. **Pascale Ogier**'nin beğenisi var, Louise'nin odasını, her şeyi kendi eliyle yaparak dayayıp döşedi ve bezedi.

— *Sizce, bir filmde olay düğümü önemli mi?*

— Seyircinin, görmeden filmin sonunu bilmemesini isterim. "Gerilim, geciktirim" adını verdiğim şeyi canlı tutabilmek için: "suspens" eski bir Fransızca sözcük, bunun için **Hitchcock**'a uzanmaya gerek yok. Ben bu sözü kullanırken, daha çok **Corneille**'i, yerleşik oyun sanatını düşünüyorum. Yetmişli yıllarda yadsınmış olsa da, ben olay düğümünü çok önemli bulurum. Belli bir ereği, bir sonu, atılımları, gelişen duyguları olan bir öykü yazmaktan hoşlanırım. Öykülerimi dram olmaktan çıkarmak değil, tersine dram haline getirmek isterim.

— *Filmleri Amerika Birleşik Devletleri'nde başarı kazanan ender Fransız sinemacılarından birisiniz...*

— Filmlerim yabancı ülkelerde beğeniliyor, çünkü tam anlamıyla Fransız filmi sayılıyorlar. "Aktöresel Masallar"dan bu yana yabancı eleştirmenlerin dikkatini çekme talihine erdim. Ana dilinde gösterilen filmlerin başarısı, yönetmenden çok, Fransa dışında tanımayan oyunculara bağlı. Zaten bizim yıldızlar bile yabancı ülkelerde pek tanınmıyor. Fransa'da bana zarar veren şey — filmimde yıldız bulunmayı — başka yerde zararlı olmuyor. Yıldız dizgesine sırt çevirdiğim için Fransa'da yitirdiğim seyirciyi yabancı ülkelerde buluyorum.

ROHMER'in Filmografisi

- 1959** : Le Signé Du Lion
1963-1973: La Boulangere De Monce
 La Carriere De Suzanne
 Ma Nuit Chez Maud
 La Collectionneuse
 Le Genou De Claire
 L'amour L'apres-midi
1975 : Die Marquise Von
1978 : Perceval Le Gallois
1980 : La Femme de L'aviateur
1981 : Le Beau Mariage
1982 : Pauline à La Plage
1984 : Les Nuits De La Pleine Lune

Pauline à la plage

Venedik'te en iyi kadın oyuncu seçilen **Pascal Ogier**'nin filmografisi:

- 1980**: La Leçon de Peinture: Balhus/Pierre Zucca (TV)
1981: Paris s'en va/Jacques Rivette (kısa m.) Le Pont du Nord/Jacques Rivette
1982: Casting/Arthur Joffé (TV)
1983: Signes Extérieurs de Richesse/Jacques Monnet
1984: Les Nuits de la Pleine Lune/Eric Rohmer

Les Nuits de la Pleine Lune'de **Pascale Ogier** ve **Fabrice Luchini**

Pascale Ogier

LOCARNO

Engin AYÇA

'84

Uluslararası Locarno Film Festivali üç yıldır yeni yöneticisi **David Streiff**'in giderek belirginleşen damgasını taşımaya başlıyor. Yarışmalı filmler ve yan gösteriler daha bir bütünlük içinde ve seyircileri doyurucu nitelikte.

Bu yılın toplu gösterisi, İtalya'da 1934-1964 yılları arasında çalışmalarını sürdüren Lux Film yapımının filmlerine ayrılmıştı. İtalyan sinemasının bu dönem içindeki gelişmelerini de sergilemeyi amaçlayan program içinde 20 film gösterildi. Bunların içinde anımsatmak bakımından "Due Million per un Sorriso" (Bir gülücük için 2 milyon - **C.Borghesio** ve **M.Soldati** - 1939), "Una Storia d'Amore" (Bir Aşk Öyküsü - **M.Camerini** - 1942), "Il Bandito" (Haydut - **A.Lattuada** - 1946), "Gioventu Perduta" (Kayıp Gençlik - **P.Germi** - 1947), "Zaza" (**R.Castelbani** - 1942), "Proibito Rubare" (Çalmak Yasak - **L.Comencini** - 1948), "Non c'è Pace tra gli Ulivi" (Zeytinlikler Altında Huzur Yok - **G.de Santis** - 1950), "Riso Amaro" (Acı Pirinç, **G.de Santis** - 1949), "Ulisse" (**M.Camerini** - 1953) filmlerini sayabiliriz.

Her yıl olduğu gibi Festival, İsviçre filmlerini sergilemeyi gene sürdürdü, hatta üç İsviçre filmi de yarışmalı bölüme katıldı. Son yıllarda İsviçre sinemasında belli bir bunalımdan söz edilmekte. Fakat herkesin birleştiği nokta bu bunalımın ekonomik nedenlerden, yani film yapacak para bulamamaktan kaynaklandığı. Yoksa yapılan film sayısında bir düşme söz konusu değil; yaratıcılık düzeyinde de bir bunalım yok. Kantonların sinemaya yardım için ayırdığı destekleme fonunun artırılması için çalışmalar yapılmakta, girişimlerde bulunulmakta. Nitekim konuyla ilgili olarak Festival sırasında İsviçre Film Yönetmenleri Derneği tarafından bir basın toplantısı yapılarak sorun bir kez daha tartışıldı.

Festivalde görülen filmler arasında dikkati çeken bir özellik de siyah-beyaz yeni yapımların varlığıydı. 1983-1984 yapımı olan bu filmler çok değişik ülkelerden geliyor ve önemli yönetmenlerin imzalarını taşıyordu, örneğin "Broadway Danny Rose" (1984, **Woody Allen**, ABD), "Rumble Fish" (1983, **F.F.Coppola**, ABD), "Naplo

Gyermeckmek" (1982, **Marta Meszaros**, Macaristan), "Terence Davies Trilogy" (1983, **T.Davies**, İngiltere), "Klassenverhältnisse" (1983, **J.-M. Straub**, Almanya), "Stranger than Paradise" (1984, **J.Jarmusch**, ABD), "Teddy Bar" (1983, **Rolf Lyssy**, İsviçre), "Könnyü Testi Sertes" (1983, **György Szomjas**, Macaristan). Burada teknik zorunluluk ya da parasal nedenlerden çok bir anlatım ögesi, içeriğin gerekliliği olarak siyah-beyazın sinemaya geri dönüşü şeklinde durumu değerlendirmek yerinde olur sanıyorum.

Yarışmalı bölümde, dağıtılan ödüllere bağlı kalmadan (bunun için bakınız: Cumhuriyet gazetesi 4 Eylül 1984) dikkati çeken kimi filmlerden söz etmek istiyorum.

1945 doğumlu **Terence Davies**'in çocukluğu Liverpool'da geçmiş. 1965-73 yılları arasında tiyatro oyunculuğu yaptıktan sonra tiyatro okulunu bitirmiş, radyoda program sunuculuğu yapmış. 1974-76 arası kendi adını taşıyan üçlemesinin ilk bölümü olan "Children"i

çekmiş. Daha sonra National Film School'a devam etmiş ve bitirme filmi olarak 1980'de üçlemenin ikinci bölümü "Madonna and Child"i gerçekleştirmiş. Son bölüm "Death and Transfiguration" ise ancak 1983'de yapılabilmiş. "Hallelujah Now" adlı bir romanı çok yakında yayınlanacaktı. "Terence Davies Trilogy"nin on yıl gibi uzun bir zaman içinde bitirilebilmiş olmasının başlıca nedeni, kendisinin de söylediği gibi parasal. Niye yazmayıp, filme çektiğini ise, sinema yapmanın kendisi için bir zorunluluk olduğu şeklinde yanıtlamaktadır. "Film mutlak siyah-beyaz olmalıydı, çünkü herhangi bir renk anlatılanları bir ölçüde süsleyecekti, gösterilen gerçekleri yumuşatacaktı" demektedir. Film, seyredenleri tam anlamıyla şoka uğrattı. Bir eleştirinin sorduğu gibi, "Üçleme" tekil bir yapıtı mıydı, yoksa büyük bir yönetmenin ortaya çıkışı mı? Bunun yanıtı kuşkusuz zaman içinde görülecek, çünkü **T.Davies** "Sinema yapmak benim için kaçınılmaz, mutlak sinemayı kullanmalıyım" demektedir. Resmi hiçbir ödül almamasına karşılık, Locarno 84'ün en önemli olaylarından biri "Terence Davies Trilogy". Yaşadıklarının, çarpık eğitiminin, eşcinselliğinin tek sorumlusu olarak Katolik kilisesini göster-

1. Ödül: Stranger Than Paradise/ Jim Jarmusch

2. Ödül: Le Roi de la Chine/ Fabrice Cazeneuve

mesine karşılık "Kiliseler Birliği" ödülünü kazanması da ayrıca oldukça ilginçti.

Cannes'da "Altın Kamera" ödülünden sonra, Locarno'da "Altın Leopard" kazanması Jim Jarmusch için gerçekten kendini kanıtladığının bir ölçüsü. 1953'de Ohio'da doğan Jarmusch 1975'de Columbia Üniversitesi Edebiyat Bölümü'nü bitirdikten sonra Nicolas Ray'in New York Üniversitesi'ndeki sinema kurslarını izlemiş ve asistanı olmuş. 1979'da bitirme filmi olan "Permanent Vacation"ı çekmiş. Aynı yıl Wim Wenders'in "Nick's Movie" filminin yapım yardımcılığını yapmış, "new wave" diye adlandırılan Amerikan genç sinemacılarından Eric Mitchell'in "Underground USA" filminin seslerini almış, 1981'de Howard Brookner'in "Burroughs" filminin foto yönetmenliğinden sonra aynı yıl kısa film olarak "Stranger than Paradise"ı çekmiş ve bunu 1984'de uzun film olarak tamamlamış. Filmin alışılmış bir öyküsü yok, yaşanmış bir olaydan yola çıkmış. Yönetmenin kendi deyişiyle "bir uzlaşmanın, kopmanın, sürgünün (ülkesinden ve kendinden), yarım kalmış başarılamamış ilişkilerin filmi..., dü-rüst, hüznü ve gülünç bir Amerikan öyküsü"dür anlatılan. Macar Bela Molnar 10 yıldır Amerika'dadır, kendisini Amerikalı tanıtmakta, geçmişini saklamaktadır, ismi de artık Bela değil Willie'dir. Ama 16 yaşındaki kuzeni Eva'nın Macaristan'dan gelmesi işleri değiştirir. Özlemlerdeki cennet Amerika'dan bambaşka, siyah-beyaz, garip bir yerdir "Stranger than Paradise"da gösterilen dünya. John Lurie, Eszter Balint, Richard Edson'un oyuncu olarak filme katkıları da küçümsenecek gibi değil.

İlk filmi "Maladetti vi Amero" ile 1980'de Locarno Festivali'nde Altın Leopardı kazanan Marco Tullio Giorda-

na tarafından İtalyan Televizyonu'nun ikinci kanalı için çekilen "Notti e Nebbie" (Gece ve Sis) daha çok ele aldığı konu ve ele alış biçimi bakımından tartışmaları da beraberinde getiren bir film. 1944 yılı Milano'su, faşizmin ve savaşın sonu yaklaşmış, inanmış faşist komiser Spada görevini sonuna kadar, sapmadan yapma uğraşında. Film bir insan olarak Spada'yı anlamaya, çözmeye çalışıyor. Yönetmen Giordana 1950 doğumlu, yani anlattığı öykünün olaylarını yaşamamış, onları sonradan öğrenmiş ve Spada gibi kişilerde yaşanan olayı anlamaya çalışıyor. Faşizmi insanlaştırma, onaylanabilir kılma rizikosunu ve tehlikesini bile bile, ama buna düşmemeye çalışarak konuyu incelemeyi göze almış. "Faşizm çok hafif suçlanıyor denebilir, olabilir ama bu o kadar önemli bir sorun gelmiyor bana. Ülkede iç savaşın nasıl mümkün olabildiğini, tarafları buna iten nedenleri anlamak istedim. Niye o kadar çok sağ eğilimli insan vardı ve bugün de var?" 13-14 Eylül tarihlerinde iki bölüm olarak Rai-2'de yayına giren film İtalya'da belirli tartışmaları da yeniden gündeme getirmiş olmalı.

Sovyetler Birliği'nden Litvanya yapımı "Jenstchina u Tchetvero ieiu Moujtchine" (Bir Kadın ve Dört Erkeği) filmi, geçtiğimiz yüzyıl içinde Baltık kıyısında yaşayan balıkçıları, onların doğayla ilişkilerini anlatıyor. Bir yanda kumul ve azgın deniz yani doğa, diğer yanda yakın kasabadaki tefecilerin sömürüsü, yani kapitalizm arasında kuşatılmış olarak yaşayan bir kadın ve 4 erkeğin öyküsü 1951 doğumlu yönetmen Algimantas Puipa tarafından yalın, belgeselci bir dille, yer yer lirik, si-rsel boyutları yakalayarak anlatılmakta. Litvanya'nın geçmiş yaşantısı, doğa insan ilişkileriyle, kültürüyle, folkloruyla, görenekleriyle sıcak bir şekilde görüntülenmekte.

Daha önce "Winterstadt" filmiyle dikkatleri çeken İsviçre'nin Alman bölgesinden Bernhard Giger'in ikinci filmi 1984 yapımı siyah-beyaz "Der Gemeindepresident" (Belediye Başkanı) İsviçre toplumunu sorgulayan, özgürlük, demokrasi üzerine düşündürülen bir film. Siyah-beyaz çok güzel fotoğraflarla küçük bir İsviçre kenti yalızları alınmış bir şekilde sergileniyor. Eski, boşaltılmış bir malikane siyasal görüşlü bir grup tarafından işgal edilir. Bina restore edilmek üzere boş tutulmaktadır ama bir şirket buraları satın almış ve yıkarak yerlerine yeni binalar yapmayı tasarlamaktadır. Babacan, hoşgörülü, liberal Belediye Başkanı bir yandan partisi içindeki baskılara göğüs germeye çalışırken, diğer yandan özel yaşıntısındaki çatışmaları karşılamaya uğraşır. Sonunda teslim olur, bir anlamda pes eder, ama insan olarak kendini bulur.

Macaristan, Festival'de biri yarışmalı bölümde olmak üzere üç filmle temsil ediliyordu. Daha önce başka vesilelerle görebildiğimiz diğer Macar filmleriyle birlikte değerlendirdiğimizde gözlenen Macaristan'da hem sinemasal anlatım yönünde, hem de sinemanın toplumsal ve tarihsel işlevi yönünde etkinliği olan çalışmaların olduğu. Bela Tarr 1955 doğumlu, 16 yaşında amatör filmler çekmeye başlamış, sonra Bela Balasz stüdyosuyla ilişkiye geçip orada çalışmış. 1977'de çektiği "Aile Yu-

The Terence Davies Trilogy/
Terence Davies

Könnyü Testi Sértés/György Szomjas

vası" filmiyle Mannheim Festivali'nde büyük ödül kazanmış. Daha sonra Budapeşte Sinema ve Tiyatro Okulu'na girmiş ve öğrenciliği sırasında ikinci filmi çekmiş, "L'Outsider" (1980). 1981'de diplomasını aldıktan sonra "Prefabrike ilişkiler" filmi çekip 1982 Locarno'da seçiciler mansiyonu kazanmış. Son filmi "Öszi Almanach" ile gene Locarno'da Bronz Leopar ödülünü aldı. Bela Tarr "Budapeşte Okulu" diye adlandırılan akımın önde gelen isimlerinden. Bu akımın özelliği filmlerini belgeselmiş gibi çekmeleri, meslekten olmayan oyuncular da kullanarak improvizasyona dayanan bir çeşit "psikodramlar"dır. Sınırlı kişiler arasında, sınırlı mekânlarda geçerler. "Lirik tonda, insanların duyguları, tutkuları, yanılgıları üzerine kurulu 'Kammerspiel' türü filmler" diye tanımlıyor bunu Bela Tarr. Locarno'da gösterilen "Öszi Almanach" (Sonbahar Takvimi) büyük bir evde beş kişi arasında geçiyor. Anne, oğul, özel hemşire, onun erkek arkadaşı ve alkolik bir profesör arasında gelişen; bir yanda zengin annenin parasına yönelik girişimler, aralarındaki duygular, tutkular işleniyor. Paraya sahip olabilirlerse yaşayışlarının, aralarındaki ilişkilerin düzelebileceği sanısı içinde deviniyor kişiler. Çok uzun planlarla, gösterilen durumun içine seyircilerin girmesi isteniyor. "Gerçek duyguların ortaya çıkabilmesi için, çekimlerin hemen başında senaryoyu bir kenara bırakıyorum ve meslekten oyunculara rollerini anlatıyorum, kendi olanaklarıyla, kendi sözcükleriyle istediğim ayrıntıyı vermelerini istiyorum. İki kamerayla uzun planlar halinde çekip sonra kurgu sırasında işime yarayanları seçiyorum. Uzun uzun çekmek önemli, bu şekilde oyuncular gerçekten duygularını geliştirip ortaya

koyabilirler ve improvizasyon içinde gerçeği yakalayabilirler. Tabi böyle bir çalışma dublaj yerine, canlı ses almayı da beraberinde getiriyor" demektedir Bela Tarr.

Daha önce Berlin Festivali'nde gösterilmiş olan siyah-beyaz György Szomjas'ın "Könnyü Testi Sertes" (Hafif Yaralar) filmi de aslında üç kişi arasında bir apartman dairesinde geçiyor. Genç kız sevmesine karşın kocasıyla artık olamayacağını görerek kendisine güven veren başka bir erkekle yaşamak istemektedir. Konut sorunu da olduğu için aynı küçük apartmanı kaçınılmaz olarak üçü birlikte paylaşırlar. Bütün konu komşu ise olayın izleyicisi, tanığıdır. Yönetmen bir gazete haberinden yola çıkıp, olayın gerçek kahramanlarıyla da konuşarak senaryoyu yazmış. Küçük bir çevre içinde toplumsal bir oluşum sergileniyor aslında. İnsanların birbirleriyle ilişkileri, tepkileri, konut sorunu, çözüm için sürekli polisin işe

karıştırılması, provokasyonlar bu küçük dünyayı oluşturur. Anlatım dili olarak, plan tekrarlarından, yavaşlatılmış çekimlerden yararlanarak seyircilerin görünen, günlük olarak yaşanan gerçeğin ardındaki asıl gerçeğe varmaları amaçlanıyor. Biçimsel bu tür bir uygulama belli bir soyutlama, mesafelendirme yaratıp asıl gerçeğin yakalanmasında seyircilere yardımcı oluyor.

Belli bir soyutlama ve küçük bir dünya içinde insan ilişkilerinin işlendiği, genellenmenin, toplumsal değerlendirmenin seyirciler tarafından yapılmasının istendiği bu tür filmlerden sonra **Marta Meszaros**, kendinin tanıdığı olduğu bir tarihsel değerlendirme filmiyle seyircilerin karşısına çıkıyor: "Naplo Gyermekeimnek" (Çocuklarım için özel günlük). "Yalnız bunda değil, bütün filmlerimde hep kendi öykümü anlatıyorum. Bir anne, baba arayışı, dünyada tek başına kalmış bir çocuğun sorunları benim için unutulmayacak izlenimlerdir. Bu arada yeni kuşaklar yetişti, o dönem hakkında, anne babalarının gençliği hakkında fazla bir şey bilmiyorlar, bu nedenle çok büyük ilgi gösteriyorlar". Film 1947-53 yılları arasında Meszaros'un anılarına dayanıyor. Stalin dönemi Macaristanı'nın sergilenmediği, çeşitli uygulamalarla ilgili soruların sorulduğu bir film "Günlük". Cannes Film Festivali'nde seçiciler özel ödülü ile Macaristan Ulusal Film Festivali'nde büyük ödül kazanmış.

Polonya Festivali'de 5 filmle temsil ediliyordu. Bunlardan dördü **Kazimierz Kutz**'a ayrılmıştı ve az tanınan bu yönetmenin yeniden değerlendirilmesi amaçlanıyordu. 1929 doğumlu Kutz, Lodz Sinema Okulu'nu bitirdikten sonra **Wajda** ve **Kawalerowicz**'e asistanlık yapar. 1958'de çektiği "Croix de Guerre" (Savaş Haçı) filmiyle Polonya eleştirmenler ödülünü kazanır, daha

Tacın İncisi - Perla w Koronie/Kazimierz Kutz

sonra 1959'da "Personne n'Appell'" (Kimse Çağırıyor) filmini çeker ve biçimcilikle suçlanmaya başlanır. Üçüncü filmi "Les Gens du Train" (Trendekiler) 1961 Locarno Festivali'nde büyük ödül alır. Daha sonra "Quadrille d'Amour" (Aşk Dansı), "Le Silence" (Suskunluk), "Le Chapeau" (Şapka), "Le Salut" (Selam) filmlerini gerçekleştirir. Arkasından Silezya üçlemesine başlar: "Sol Ziemi Czarnej" (Kara Toprağın Tuzu - 1969), "Perla w Koronie" (Tacın İncisi - 1972), "Na Strazy Svey Stac Bede" (Çaresine Bakacağım - 1983). Bu filmlerde Kutz Polonya'nın bağımsız bir ulus olarak varedilmesi için verilen savaşımı anlatır. Genellikle filmlerinin konusunu savaş oluşturmaktadır ve burada sürekli olarak Polonyalılık sorununu gündeme getirmekte ve bu kimliği, bağımsız bir devlet olarak kazanmak için çekilen acıları, göze alınan savaşımı, ihanetleri işlemektedir. Sürekli işlenen bu kimlik ve bağımsızlık sorununu ısrarlı olarak gündeme getirmesi Kazimiers Kutz'un düşünce ve inanç yapısını da ortaya koymaktadır. Nitekim 1980'de yaptığı "Paciorki Jednego Rozanca" (Tespah Taneleri) filminde maden işçilerinin konut sorununu karşılamak için bahçeli küçük evlerin istimlak edilerek yerlerine sosyal konut apartmanlar yapılmasına karşı çıkan ve evini terketmek istemeyen emekli bir maden işçisinin direnmesini anlatır. Bir bakıma oradaki insanlara danışmadan, onların genel onayını almadan merkezde alınan kararlarla insanların yaşantılarını değiştirmek tavrını yadsır. Ne kadar iyi ve konforlu yapılmış olsalar da, eski maden işçisi kendisine sunulan apartman yaşantısıyla uyum kuramaz. Kutz'un sorunu salt filmdeki kişi boyutlarında ortaya koyduğunu ileri sürmek kolay değil, duyduğu genel bir rahatsızlığın yansımaları daha çok.

Wojciech Marzewski'nin 1981'de yaptığı ve 8. Gdansk Festivali'nde büyük ödül alan filmi "Dreszcze" (Ürpermeler), 13 yaşında bir çocuğun yaşantısında 1950 yıllarındaki eğitim, gençlik kampları konularını, oralarındaki uygulamaları sergilemekte. Macar filmlerinde tanış olduğumuz gibi Marzewski de Stalin dönemine rastlayan 1950'lerdeki uygulamaları, oluşumları buluş çağına yeni yeni girmekte olan bir çocuğun gözünden, onun dünyası içinden verirken, bir bakıma sergilediği olayları sorgulamakta, çözmeye çalışmaktadır.

Locarno Festivali'nin yarışma dışı ve özel gösterilerinin içinde daha önce Venedik, Cannes ve Berlin Festivalleri'nde gösterilmiş, ödüller almış filmler de vardır.

Under The Volcano/John Huston

"Streamers" filmi bütün erkek oyuncular için Venedik'te geçen yıl Altın Aslan ödülü alan bir film. Robert Altman yurdumuzda gösterilen "MASH" (1970) filmiyle anımsanacaktır. Daha sonra sırasıyla şu filmleri yapar Altman: "Mc Cabe and Mrs Miller" (1971), "The Long Good-bye" (1973), "Nashville" (1975), "Wedding" (1978), "A Perfect Couple" (1979), "Popeye" (1980), "Come back Jimmy Dean, Come back" (1982). "Streamers" bir tiyatro oyununun sinemaya uyarlanması, ama tek mekân, zaman ve aksiyon birliğini koruyan bir uyarlama. Kendi yapımı ve tarafından gerçekleştirilmiş. Konu 1966 yılında Vietnam'a gitmek üzere bekletilen askerlerin bulunduğu bir yatakhane altı kişi arasında geçiyor, bunlar iki beyaz, iki

zenci er ve daha önce Kore Savaşı'na katılmış iki beyaz çavuştur. Daha gitmeden savaşın insanları ne hallere soktuğu, aralarındaki ilişkilerin ne boyutlara varabileceği çok çarpıcı bir biçimde ve sürekli yükselen bir gerilim grafiği içinde veriliyor. Savaşı yeren militarizm karşıtı filmi bir parantez gibi açıp kapayan talim yapan erler ile ilgili çekimler olağanüstü etkileyici. Bir bütün olarak oyuncuların tümü, kazandıkları ödüllü fazlasıyla hak eden bir başarı gösteriyorlar.

Altman'ın filmindekine benzer bir ödüllendirme bu yıl Cannes'da İspanyol Mario Camus'un "Los Santos Inocentes" (Masum Azizler) filmindeki başarılı oyunlarından dolayı iki erkek oyuncu Alfredo Landa ve Francisco Rabal'a birlikte verildi. Camus geçen yıl da "La Colmena" filmiyle Berlin'de büyük ödül Altın Ayı'yı kazanmıştı. Konu bir çiftlikte geçiyor. Bir yanda Paco (Alfredo Landa), karısı, karısının geri zekâlı kardeşi Azarias (Francisco Rabal) ve biri yatacak üç çocuğu, diğer yanda asiliktен gelme burjuva çiftlik sahipleri. Hizmetkârlar yüzyılların verdiği alışkanlıkla efendilerine hizmetlerini kusursuz, itirazsız yerine getirmeye çalışıyorlar, tek istekleri çocuklarının okuyup başka bir yaşam kurmalarıdır. Film alışılmış düz anlatım yerine olayların, yaşayanların gözünden yansıtılması şeklinde bölüm bölüm gelişiyor. Bir tarafta patronlar, kötüler, diğer yanda iyiler, hizmetkârlar olarak kişiler arasında kesin bir ayırımı gidilmiş olması belli bir şematiklikle eleştirilebilir belki, ama bu biraz Camus'un bu ilişkilerdeki tarafılığının bir belirtisi kuşkusuz. Ayrıca bu iki kesimin tarihsel konumlarına da uygun düşmek-

Streamers/Robert Altman

II Bacio Di Tosca/Daniel Schmid

te. İnsanı derinden etkileyen, gördükleri karşısında tarafsız bırakmayan, kolay bir çözümle hatalı değerlendirmelere götürmeyen, yaşanan ilişkileri gerçekçi bir boyutta gösteren ustaca yapılmış bir film "Los Santos Inocentes". Alfredo Landa ve Francisco Rabal'ın oyunları gerçekten çok başarılı ve filme büyük katkıları oluyor.

Daniel Schmid İsviçreli bir yönetmen, 1970'de gerçekleştirdiği ilk filminden bu yana 7 film yapmış. Locarno'da gösterilen en son yaptığı 8. filmi uzun bir belgeseldi: "Il Bacio di Tosca" (Toskanın Öpücüğü). "Giuseppe Verdi ve karısı, mirasçıları olmadığı için yaşlanmış müzisyenlere, bestecilere, opera yıldızlarına, vb. yardım etmek amacıyla 1896 yılında bir vakıf kurmaya karar verirler. Bugün Milano'da Buonarrotti meydanındaki huzurevi işte böylece gerçekleşir" demektedir Schmid. Film bu huzurevi üzerine bir çalışma. 67 eski sanatçı var şimdi orada yaşları 80'e 90'a varmış, aralarından beşi 20'li yılların en ünlü yıldızlarından: **Irma Colosanti, Giuseppina Sani, Giulia Scaramelli, Sara Scuteri ve Giuseppe Manacchini**. Huzurevi sakinleri kamera karşısında kendilerini anlatıyorlar, şarkılar söylüyorlar, geçmişini anımsıyorlar, hâlâ yeniden sahneye çıkmayı, turneye gitmeyi bekler gibiler, sanki zamanı yıllar önce durdurmuşlardır, hâlâ yıldız kaptisleri yapıyorlar, öyle ki gerçek ile oyun birbirine karışıyor ve kamera film boyunca onların hizmetinde, kendinden bir şey katmamaya çalışarak, onların bir anlamda yeniden seyirci karşısına çıkmalarına aracılık ediyor. Filmi seyrederken etkilenmek, duygulanmamak mümkün değil.

Wim Wenders son yılların en flaş ismi, sinemanın son altın çocuğu birçok çevreler için. Kimileriye işin biraz

abartıldığı, fazla şişirildiği görüşünde, Almanya'da çektiği ilk filmlerinin en iyi yapıtları olduğu düşüncesinde. "Paris, Texas" filmi kuşkusuz incelikleri olan, çok etkileyici sahneleri olan bir film. Yalın, dümdüz, alçak sesle, abartmamaaya çalışılarak olağan bir şeymiş gibi anlatılan fantastik bir öykü, çağımızın bir masalı, örtülü bir sinema. Wenders çevresinde yaratılan hava filmlerini rahat değerlendirmeyi de biraz engelliyor. Ya havadan etkilenecek, ters düşmemek için bu havaya katılıyorlar, ya da kuşkusuz erdemleri olan, ama abartılmaması gereken, sıradan iyi bir yönetmen olarak ele alıyorlar. Wenders "L'Etat des Choses" filmiyle Venedik'te Altın Aslanı aldıktan sonra bu yıl da Cannes'da Altın Palmiye Ödülü'nü kazan-

dı. Bunlar bir yönetmenin ulaşabileceği en yüksek ödülleri. Eğer bu yıl sinemamızda "Paris, Texas" filmi gösterilebilirse Wenders üzerine yazılacak yazılar ilginç grafik gösterebilir.

"Rumble Fish" (ülkemizde "Siyah Bahçı" adıyla gösterilecek) kendi cinslerine saldıran çok yırtıcı bir balık, öyle ki kendisine ayna tutulduğunda, yansımaya bile saldırmaktadır. Bu, **Francis Ford Coppola**'nın gençleri konu alan iki filminden 1983'te yaptığı sonuncusu (ilki "Outsiders"). Siyah-beyaz olarak gerçekleştirilen 140 dakikalık "Rumble Fish" kavgacı gençlerin dünyasına eğilmekte. **Nicolas Ray**'in ünlü **James Dean**'li "Asi Gençlik" filmi anımsatıyor gibi, ama benzerlik yalnızca benzer çevreleri gösteriyor olmasında. Coppola'nın filmi çok daha derinliği olan, farklı boyutlara açılan bir film. Toplumsal bir dram, ya da toplumsal sorunların gerçekçi sergilenmesi, gençlerin suç işlemeye itilmesinin toplumsal bağlantıları türünden bir yaklaşımı yok. Bir varolma, benlik edinme, benlik, özgürlük arayışı daha çok. Konunun geçtiği yer ve zaman pek belirtilmiyor, Amerika'nın herhangi bir yerinde ve zamanında geçiyor olabilir. Filmdeki kocaman saatin akrep ve yelkovanı yoktur. "Motorcycle Boy" **Mickey Rourke** bir dönemin efsane kişisi, bütün gençlik gruplarının lideridir. Fakat artık o dönem geçmiştir, yaşam bütün renklerini yitirmiştir. Gerçekten de "Motorcycle Boy" renk körüdür (dalton), üstelik artık kulakları da ağır işitmektedir. Film bu nedenle siyah-beyazdır, yalnızca "Rumble Fish"ler renklidir (mavi ve kırmızı) ve onlar da

Paris-Texas/Wim Wenders

Shivers/Wojciech Marczewski

bir dükkanın vitrininde akvaryum içindedirler. Onları özgür kılmak için ırmağa atma girişimi "Motorcycle Boy"un hayatına mal olur, çünkü peşinde yanlış adımını kollayan ön yargılı bir polis vardır. Film daha çok "Motorcycle Boy" a özenen, onun gibi olmak isteyen kardeşi "Rusty James" (Matt Dillon) üzerine kurulu ve onun arayışlarının, sorularının karşılığını vermeye çalışıyor. Rusty James, Pinokya gibi biri, hepimizin içindeki kötü yan, ama ona karşı sıcak duygular besleriz. Kardeşi çok daha zor bir kişilik, çünkü insanların içinde varolan anlaşmazlığı temsil ediyor" demektir Coppola kişileriyle ilgili olarak. Ve varoluşçu bir yaklaşımla, görünen gerçeklerin ötesindeki ve derindeki gerçekleri, arayışları, yönelişleri vermeye çalışıyor. Olağanüstü güzel siyah-beyaz fotoğraflar ve çok başarılı oyuncular desteğinde (özellikle "Motorcycle Boy" rolündeki Mickey Rourke) Coppola kolay kolay unutulmayacak, gördükçe insanın yeni tatlar alacağı bir film ortaya koyuyor.

İhtiyar usta John Huston son filmi "Under the Volcano" (Volkanın Altında) gösteriminden sonra, Cannes'da bütün yapıtları ve sinemaya katkıları nedeniyle özel olarak ödüllendirildi. Seçiciler kurulunun oybirliğiyle aldığı bu karar gerçekten yerini bulan, tartışılmayacak, alkışlanacak bir davranıştır. Film kaynaklık eden romanın ortaya çıkışı başlı başına bir olay. 1957'de ölen önemli İngiliz yazar Malcolm Lowry'nin bütün yaşamı boyunca uğraştığı, birkaç kez yeniden yazdığı, yakıp yok ettiği, yüzyılımızın en önemli kitaplarından kabul edilen "Under the Volcano" okuyanları çok etkileyen, ama

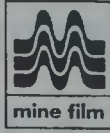
okunması o ölçüde zor, karışık bir roman. Ve yayımlandığı 1947'den beri sinemaya aktarılması için çok kimsenin ilgisini çekmiş. Altmış altı tane senaryosu yazılmış. Ken Russell'den Bunuel'e, "Konsolos gibi faustien bir kişiliğe ancak benim gibi büyük bir içkici yeneden hayat verebilir" diyen Losey'ye kadar ünlü birçok yönetmen girişimlerde bulunmuş. Yazarı tarafından "Sarhoş bir ilahi komedi" diye tanımlanan, kimi eleştirmenlerin ise çağdaş bir "Faust" yazımı dedikleri "Under the Volcano" 1938 yılında Meksika'da tek bir günün içinde geçiyor. Kitap sürekli geri dönüşlerle ve baş kişisi olan Konsolos'un çevresindeki yan kişilerle zenginleştirilmiş karmaşık bir yapıya sahip. Film bütün geri dönüşleri ortadan kaldırmış, yan kişileri de birkaç kişiye indirmiş, olaylar gene bir bayram gibi kutlanan ölümler gününde tek bir gün içinde geçiyor. Konsolosluk görevinden istifa etmiş olan Geoffrey Firmin kendini içkiye vermiştir ve böylece hayatın kötülüklerine karşı kendini savunmaktadır. İspanya'da iç savaş sürerken, uzantıları, yansımaları Meksika'da da görülmektedir. Konsolos'u, karısı bırakıp gitmiştir ve Konsolos görevinden ayrılıp kendini içkiye vermiştir. Karısının geri gelmesinden sonra, karşılıklı sevgiye karşın yeniden birleşmenin olanaksızlığı, büyük bir aşk olarak tarihin ters yüz olduğu bir karışıklık ortamında yaşanır. 78 yaşındaki John Huston gerçekten çok etkileyici bir film gerçekleştirmiş. Konsolos rolündeki Albert Finney ise unutulmayacak, muhteşem bir oyunculuk ortaya koyuyor.

Bu yıl Berlin'de Altın Ayı Ödülü'nü alan "Love Streams" (Aşk Akıntıları) filmi John Cassavetes imzasını taşıyor. Cassavetes 1929 doğumlu, Yunan asil-

lı bir Amerikalı yönetmen, 1957-59 yılları arasında yaptığı ilk filmi "Shadows" (Gölgeler) ile dikkatleri üzerine çekmiş ve bir bakıma "yeni Amerikan sinemasının" başlatıcısı olmuştur. Bu film o yıllarda ülkemizde de gösterilmisti. Bugüne kadar Cassavetes 20 kadar filmde oynamış ve on bir filmi de kendisi yönetmiştir. Geçen yıl gösterime giren "Gloria" filmi İstanbul'da üç gün oynadıktan sonra iş yapmıyor diye kaldırılmış ve yerine başka bir film konmuştu. Cassavetes Amerikan sinemasının ünlü isimlerinden biri. Film Ted Allan'ın bir tiyatro oyununa dayanmakta. Daha önce Cassavetes tarafından sahneye konan oyun bu kez sinema olarak seyircilerin karşısına çıkıyor. "Benimle kızkardeşim arasındaki ilişkileri anlamak girişimlerinin biri bu da. Ben ve o birbirimize çılgınca aşıktık. Fizik olarak hiç sevişmedik, fakat duygularımız çok derindi. "Love Streams" erkek ve kızkardeş arasındaki sevgiye bir açıklama getirme girişimi, böylece aile sevgisine varmayı amaçlıyor. Kardeşler arası aşk üzerine yapılan bir araştırma, iki insan arasındaki aşkı daha iyi anlamamızda bize yardımcı olabilir" demektedir oyunun ve filmin senaryo yazarı Ted Allan, Cassavetes ve karısı Gena Rowlands sahnedeki olduğu kadar perdede de "Love Streams" in baş kişilerini başarıyla canlandırmaktalar. Robert Hormon çok satan kitaplar yazarıdır ve yaşamı kadınlar arasında geçmektedir. Sarah Lawson bütün yaşamını adadığı kocası ve çocuğundan ayrılmak üzeredir. "Erkek kardeşinin yanına gelen ve onunla bir süre kaldıktan sonra çekip giden bir kızkardeşin öyküsü" olarak filmi tanımlamaktadır John Cassavetes.

Locarno Festivali'nde bu filmlerin dışında sözü edilebilecek daha başka filmler de vardı kuşkusuz, Jean-Marie Straub, Daniele Huillet ikilisinin yaptığı Kafka romancının sinemaya uyarlanması "Klassenverhältnisse" (Sınıf ilişkileri), Wood Allan'ın "Broadway Danny Rose", Brezilyalı emektar sinemacı Nelson Peraria dos Santos'un "Memorias do Carcere" (Hapishane Anıları) ve daha birçok ülkenin birçok filmi gibi.

Şu sıralar Avrupa'da Hitchcock filmleri birçok yerde yeniden gösterilmektedir. Locarno'da beş filmiyle gerilim sinemasının bu büyük ustasını özel bir program içerisinde seyircilere sundu... Hitchcock'un yeni kuşaklar için yeniden doğuşuna tanık olunuyor bir bakıma. Bir bakıma da sinema zevkinin, sinema tutkusunun eski ustalarla yeniden canlandırılması, bir özleme karşılık verilmesi söz konusu.

sunar:

Dağınık Yatak

MÜJDE AR

Yönetmen: Atıf Yılmaz
Senaryo: Murathan Mungan

Yönetmenlerimizle konuşmalar

Ertem Eğilmez'le “Namuslu” bir söyleşi

Vecdi SAYAR,

— “Namuslu” projesini nasıl do-
ğup, geliştiğinden söze girsek...

— Proje **Başar**'ın (**Sabuncu**). Sonra birlikte geliştirdik. Başar'ın bir oyunu vardı. Yıllar önce oynamış (**Mutemet Ali Rıza Bey**'in Yaşanmış Hayat Hikâyesi). Orada da küçük bir memur vardı, ama tabii oyundan çok farklı bir senaryo oldu. Benim için, yönetmenliğe ara vermeden önce çıktığım yolun bir devamı bu proje. Son 4-5 yapıtımda sağlam bir temele dayanmayan, sosyo-ekonomik içeriği olmayan yapıtların seyirci ile bir diyalog kuramadığını daha net gördüm. Ondan ötürü de kâh zengin olsun, kâh banker olsun, kâh sefil biri olsun, hepsinin anlatımında az çok, bir sosyoekonomik alt yapıya dayanan bir üslup vardır.

Ben gülmeceyi çok seviyorum. İnsanlara bir şeyler anlatırken, onları kararta kararta, altını çizme anlatmak benim işime gelmiyor. Gülmece üslupların en zor olanı. Ağdalı lâf edince daha kolay itibar kazanılıyor galiba. O lafı, daha yumuşak, güle oynaya anlatırken de, doğruyu söylemek mümkün diye düşünüyorum. O yüzden, komedi de daha başarılı olduğum için değil, komedi ile meselelerin daha iyi anlatılacağına kani olduğum için, komediyi seçiyorum. Sinemadan bir süre için vazgeçmeme gelince... İnsan istediği şeyleri çok güzey yapamıyor... Başlamamın en temel nedeni ise **Şener Şen**'in ilk filmini (ilk başrol oynadığı filmi) kendim yapmak istemem. Şener çok iyi bir oyuncu, iyi de bir star, geleceğin starı. Yalnız Şener'in tehlikeli bir yanı var... Şener'i özellikle ben kendi filimlerimde yanlış lanse ettim, yardımcı rol oynadığı için kişiliği ve karakteri olumsuz olabiliyordu. “Olumsuz sempatik” bir kişilik. Olumsuzdan başrol oyuncusu çıkmaz. Bu yüzden ilk hikâyeye karar

verirken çok tereddüt ettik. Seyircinin alışageldiği Şener tipine bir hayli aykırı bir şey. Bir kere Şener'i hep kaypak, kalles bir adam olarak tanırken, bu kez tam tersine “doğru” bir adam olarak görecekti. Bunun şoku ne olur diye düşündük taşındık, bir hayli... Sanırım en uzun senaryo çalışmamız oldu. Bir de araya başlama tarihini erteleme girdi. Sanırım 83 Nisan'ından 84 Haziran'ına kadar uzayan bir senaryo çalışması.

Bundan sonra kaç film yaparsam, ne tür film yaparsam yapayım, şu mesajın dışında bir mesaj kullanmak istemiyorum: Sosyo-ekonomik karmaşa içinde olan bir toplumda insanların bireysel kaliteleri ne olursa olsun, namuslu kalabilme çabaları ne olursa olsun, doğanın tabiatına aykırı “namuslu” kalabilmeleri. Sosyo-ekonomik karmaşa insanları ne olursa olsun namussuz ya-

pıyor. Boyuna ve boyuna bunu vurgulayacağım. “Banker Bilo” da bunu net bir biçimde vurguladım. Tabii, bu kadar dar bir çerçeveye insanın kendini kıştırması öykü bulmayı da zorlaştırıyor. Ama işin tatlı tarafı yani. Sanırım birkaç tane daha film yapacağım. Bu benim şimdiye kadar çektiğim filmlerle kıyas kabul etmeyecek kadar çok beğendiğim bir film. Bu, anlatanının beğenisine geçer, beni izleyen seyircinin beğenisine geçer ya da geçmez, bu o kadar umrunda da değil. Ama sanıyorum geçecektir. Arzu filmin sahipliğini de yaptığımdan yapımcı-yönetmen çelişkisini bilirim. Bu filmde yapımcılığı yüklenmedim. Pırlanta gibi iki genç, (Uzman Film'in sahipleri **Ferit ve Kadir Turgut**)'le çalışıyorum. Gerçi, ben başkasına çekiyorum diye öyle harcamadım, içim cızlaya cızlaya harcadım parayı, ama yapımcılığın gerektirdiği bir-

Ayşen Gruda ve Şener Şen

Adile Naşit ve Şener Şen

takım yan sorunlar beni ilgilendirmedeği için salt filmle uğraşabildim.

— *Uzman Film'in geçen yıl yaptığı, Başar'ın senaryosunu yazdığı "Dolap Beygiri" de yakın bir temayı işliyordu. Öyle değil mi?*

— Aşağı yukarı. Onu da ben oluşturdum. Benim kadromla yapılan bir film olduğu için.. Atıf (Yılmaz), senin evde çalışalım, yazıhane soğuk oluyor dedi. Benim yazıhanede çalışıyorlardı. Atıf çok açıkgozdu, insanları kullanmaya bayılır, eve sızdı, eve girince ben onların senaryo çalışmalarına kıydan kenardan bulaştım tabii. Bu film mikro da olsa bir sosyo-ekonomik yapı içeriyor.

— *Bana biraz filmin (Dolap Beygiri) komedi ile dram yanı dengelenememiş gibi geldi.*

— O biraz İlyas'ın kişiliğinden kaynaklanıyor. İlyas komedi oynayamıyor. Komediye komiklik zannediyor. Bana komik derler diyor, beceremiyor, kıvrıramıyor. İlyas karanlık bir adam. Bütün olaylara kapkaranlık bakıyor. O adamdan komedi çıkaramadım. Şener, tabii süper komedyen ve "star" bence. Bugün olmadı ama olacak, hiçbir şey engelleyemez.

— *Başladığımız yıllara bakarsak, sinemamızdaki gelişmeyi nasıl değerlendiriyorsunuz? Konu seçiminden teknığe, yönetmen-oyuncu alışverişinden, oyuncu-izleyici alışverişine dek?*

— Söylediğin öğelerin bazılarında olaki, bazı kıpırdamalar var, ama teknik olanaklar başladığımız yılların çok altında. Stüdyo imkanları, prodüktörün stüdyo ile ilişkileri, yönetmenin teknik meselelerine verdiği önem, bütün bunların hepsi başaşağı.

Konu seçme de böyle. 100 film yapıyorsa bunun 80 tanesi 1974 yılında yapılan 100 filmin 80 tanesinden çok kö-

tü. Şu insanlara kötü konu anlat ama, aynı konuyu anlatma. Kırk kere gördüğünü konuları tekrar görmese de olur.

— *Sinemamızda bir ulusal güldürü tarzından, üslubundan söz edebilir miyiz?*

— Zaten pek güldürü filmi yapan yok. Ben kendimi de nev-i şahsına münhasır olarak görüyorum. Atıf'ın zaman zaman başarılı, kendine özgü bir güldürü türü var ama... en son "Şekerpare" faciasından sonra güldürünün her alanında at oynatılmayacağı ortaya çıktı. Hatta "Dolap Beygiri" bile çok başarılı bir örnek değildi. Atıf'ın son iyi güldürüsü "Kibar Feyzo". Onun da altında da iyi bir senaryo ekibi var. Diğerlerinin, komedi filmleri çekmeleri bile hata. Zeki biraz o yoldaydı "Sürü"den evvel. "Kapıcılar Kralı" ile. "Çöpçüler Kralı" ile. Ama artık "önemli" filmler yaptığından komedi de "hafif" olduğundan Zeki komedi filmi çekmez! Halbuki, ne kadar iyi ve doğru yoldaydı. Zaman zaman da öyle şeyler çekmeli. Onun dışında tabii ki, ulusal bir güldürü çok kolay oluyor. Çünkü, her ulusun gülmece üslubu, tarzı, anlayışı çok farklı. O yüzden Türk insanını güldürmekle şurada kapı komşumuzu güldürmek arasında çok fark var. O zaman komedi filmi gülünçlü, gülünçsüz kendi içinde mutlaka ulusal birtakım öğeler taşıyor. Onun dilinden anlıyor, onun diline hitap ediyor, onun anladığı espri türünden geliyor. Başka bir konuya nazaran çok daha ulusal. Başarılı bir komedi filminin sadece seyircinin beğenisinden öte başka birtakım özellikleri de var. Bende o dil sürekli aşama halinde. Bir tarihlerde, "Süt Kardeşler" de falan hafif hafif orta oyunları denedim. Sonra "Şabanoğlu Şaban" da biraz daha denedim. Tabii, bunların hepsi bana birtakım kıvraklıklar, elyordamları sağladı.

— *Ulusal bir sinema dilinden söz edince, geçen sayımızdaki söyleşide, Atıf Yılmaz'ın söyledikleri aklıma geldi. Sinemamızın iki boyutlu, derinlik-siz, psikolojisi olmayan bir dil yarattığı ölçüde "ulusal" olabileceğini savunuyor Yılmaz. Yıllardır bazı yönetmenlerimiz buna benzer şeyler söylediler ama, bunların büyük ölçüde perdeye yansıdığı kanısında değilim. Ne dersiniz?*

— Hem perdede gözükmüyor, hem de aynı kanıda değilim. Bunlar birtakım faraziyeler öne sürmek için kendilerinin de inanmadığı büyüğe laf söyleme merakından kaynaklanıyor. Bizim halkımızın daha çok kaba güldürüden, "slapstick" den hoşlandığı söylenir. Bunun da bir ulusal özellik olduğu söylenir. Benim bir arkadaşım var, psikolog. Bu konuyu sordum. "Bizim insanımız absürdü, parodiyi algılayamamıştır.

Bunun nedeni de protein eksikliğinden, zekasının geri kalmasındandır" dedi.

Ben, insanları bu kadar kolay güldürme yanlısı değilim. Ama bulunabilirse, yaşadığı durum iyi, sağlıklı ise çok güzel gülüyor Türk insanı. İzlediği adamın düştüğü durum onun için gerçekten nedeni olan bir komik durum ise, içeriyorsa o zaman da çok gülüyor. O yüzden ilgi yapılırsa, halkın en çok durum komedisinden hoşlandığını söyleyebilirim.

— *Sinemaya başlamanız da güldürü filmleri ile mi oldu?*

— İlk filmim de güldürü idi. "Fatoş'un Fendi Tayfur'u Yendi" (1964). Çok komik bir nedenden oldu bu. O zaman Öztürk Serengil var, Şener gibi sonradan star olacağı belli. Ben iflastan dönüyorum. Film yapmamız lazım. Ancak, çok şanslı bir isimle yapılacak. Yönetmene verecek paramız yok. Aslında film yapacak paramız da yok. Ama, film yapmaya da kararlıyız. Osman Seden'le konuştuk. Öztürk'ü verdi bana. Böyle başlamasaydım, belki de hâlâ sinemacı değildim. Film büyük bir başarı kazandı. Senenin en iyi iş yapan filmi oldu. Film de herhalde dünyanın en ilginç filmi. Çünkü, ben o güne kadar kamera görmemişim, sette de bulunmamışım. Yapımcı idim ama, hiç sette gitmezdim. Bir öykü var onu çekiyoruz işte. Ama pencereden giren kapıdan çıkıyor, plan bağlantıları her şey tamamen dağınık.

Erman Film bu filmin başarısı üstüne bana bir film daha çekirdi: "Kart

Sevim Çalışgıllı ve Şener Şen

Horoz". Sinemayı, senaryoyu bilmediğim için, **Sadık Şendil**'in **Kart Horoz**'unu bir güzel yatırdık. "Fatoş'un Fendi" ne kadar iyi iş yaptıysa, "Kart Horoz" da o kadar kötü oldu.

Sonraki filmlerimden "Sürtük" (1970) çok büyük başarı sağladı. Ondan sonra, birbiri peşine hep kötü iş yapan filmler yaptım. Bunların nedeni kötü yönetmen olmaktan çok, kötü senaryocu olmaktan ve kötü konular seçmekten oldu. 65-68 arası hep böyle filmlerle geçti. Ama, çok şey öğrenildi. 70'lere doğru senaryoyu kıvırmaya başladım. 72'de "Sev Kardeşim" ile yeniden komediye döndüm. O da çok başarılı olunca, artık komediden başka bir şey çekmedim. "Canım Kardeşim" in başarısızlığı da yine senaryo ve proje. "Canım Kardeşim" i de seviyorum, insanın evladı gibi, ama çok da eleştiriyorum, çok hata var. "Canım Kardeşim" bir melodram. En büyük hatasını söyleyeyim. Filmin kahramanı sonunda kardeşi için bir TV gelecek. Ama, ben filmin başında zaten bu çocuğu bir sokak serserisi olarak gösterdim. Ne olacak, sonunda da kardeşi için bir TV gelecek. Yani bir fedakârlık yapmış olmayacak. Ben bunu yıllar sonra **Anthony Quinn**'in "Kralın Rüyası"nda gördüm. Mavi hastalıktan ölü ölen, Amerika'da oturan Yunanlı bir göçmen. Film başladı ama, başından itibaren şunu vurguluyor: **Anthony Quinn** fakirdir, parasızdır, falan filan ama bir tarafı vardır ki, o da şu: "çok namusludur". Çünkü sonunda kahvede çocuğu için hile yapacaktır. Ben, senaryoyu şimdi çok iyi biliyorum. Bunu bilmem de bu hataları unutmamamdan kaynaklanıyor. Bizim arkadaşlarımızın en büyük kaybı bu. Kendi yapıtlarını boyuna ve boyuna masaya yatırmıyorlar. Ben, mesalâ 67 yılında "Sürtüğün Kızı" diye bir film çektim. 50 kutu ile çektim. Kanlar aktı. Kendimizi paraladık. Olmuyor. Ben hâlâ filmin hatalarını temizliyorum, arıyorum.

— *Sinemamızda 60'larda başlayan Duygu Sağıroğlu, Ertem Göreç gibi isimlerin yer aldığı bir dönem, ardından 70'lerde yeni ve daha tutarlı bir gerçekçi anlayış var. Bu filmlerin seyircimizle kurduğu ilişkiyi nasıl değerlendiriyorsunuz?*

— Bizim insanlarımızın acıları çok farklı. Batılı'ya acı gibi gelen bizim insanımıza batmıyor. Falan köydeki sefalet, "Hakkari'de Bir Mevsim"de mağaralarda yaşayan insanlar... bütün bunlar bizim insanlarımız için normal, bizim insanımızın yaşamı bu. Bunlar ancak bir Batılı'yı etkileyebilir. Sen yolda giderken beş tane Hakkari'den gelmiş adam görebilirsin. O yüzden onların yaşamı çok çarpıcı gelmiyor. Şimdi meselâ Atıf "Kuma" diye bir film

yaptı. Kuma geliyor. Kadın kocasını o kadar çok kısıkanıyor ki, çocuklarını kesiyor baltayla. Bizdeki sosyolojik ögelere göre, kuma evdeki kadını çok kızdıracak bir şey değil, bir yardımcı. Kadın zaten bütün gün tarlada çalışıyor. Akşam eve geliyor, bir de adam. Zaten kadın için bu cinsel ilişki bir zevk değil, bir yük. Kocasıyla ilişkisi de mal düzeyinde. Durum bu iken, kuma geldiğinde kadın kızmaz, göbek atar. Kumanın dramı diye bir şey yaptığım zaman, bu insanlar inanmaz. Bunun gibi yanlış yorumlara dayıyoruz filmi. Gerçekçi film diyoruz, gerçeği bilmeden. Bir de köylümüzün ya da dar çerçeveyimizin dramları çok az. Açlık, sefalet gibi sayılı dramları var. Bunlardan da öykü bulmak çok zor. O zaman iş özen-tiye kayıyor. Dolayısıyla kısır döngü içine giriliyor. Ben bunu "Şalvar Davası"nda zorlamak istedim. Köyün dramlarından bir tanesi de bu çocuk meselesi. Aslında kadınlar da bu meselenin farkında. Pek de doğurmayla meraklı olduklarını sanmıyorum. Ama, bilmediklerinden ve çaresizliklerinden. Pek başarılı bir film olmadı. Senaryo iyi değildi. Yönetmenin de bazı beceriksizlikleri oldu. Pek istediğim sonuç olmadı. Oysa güzel bir öykü idi. Sadece iyi niyet görünüyor. Meseleleri fantezi olarak ele almakta yarar var; bir eda vererek... Bizim çevremiz de zaten kara, mekanlarımız da, öykü de kara. İzleyicinin hafif aydınlığa ihtiyacı var. Onun için gerçekçi film yapıyorsan çok dikkatli olmak lâzım. Zaten gençler dediğin de kim var, bir **Erden Kral** var.

— *Ali Özgentürk?*

— Ali bana geldi, Şener'i istemeye. Ne yapacaksın dedim, Murtaza oynatacağım dedi. Yapma dedim. Murtaza bir buçuk saatlik bir öykü, bir tip. Tipin başına film yapılmaz. Tipin başına gelenlerin filmi yapılır. Anlattım, anlattım. Pişman oldu. Niye geldim, bu adam niye cav cav ediyor diye. Bütün

samimiyetle anlattım. Ali benim söylediklerimi dinlese de umrumda değil, bu adam niye ukâlalık ediyor dese de umrumda değil. Onun kendine özgü bir üslûbu var. Murtaza'yı biraz zorlayarak belki kara komedi yapmak mümkün olur. Murtaza'yı alacak, epey zorlayacak, onun hödüklüğü, andavalığını, falan anlatıp, sonunda onun kızının ölümüne sebep olmasını falan işleyecektir. Trajik bir öyküye gidecektir. Allah kabul etsin, Murtaza iki kere çekildi biliyorsun. Artist Film adına çekildi. Film "yatma" rekoru kırdı. Tunç Başaran çok kötü bir yönetmen değil. Müşfik Kenter çok kötü bir oyuncu değil. Bu ikilinin bu kadar kötü iş yapmasının nedeni önce Murtaza'yı seçmelerinden kaynaklanıyor. Özgentürk'ün bunu çok fazla düzeltileceğinden emin değilim. Yapmak istediği filmi anlattı. Hem iyi bir film olmayacak, hem de iş yapacak bir film olmayacak. Yalnız iyi bir pazarlamacı. Onun için zarar etmez. Sinamacılığı iyi değil ama pazarlamacılığı çok iyi.

— *Ertem Eğilmez, Yeşilçam'da geniş bir oyuncu grubunun yönlendiricisi olarak tanınıyor. Oynayacakları projelere karar veren, hattâ sinema dışındaki hareketlerini bile tayin eden kişi olarak biliniyor. Kimsenin kimse üzerinde hak sahibi olması doğru gelmiyor bana...*

— Bu, benim arkadaşlarımı çok sevmemden. Sanatçıların daha deneyimli kişilerden söyle yapma da, böyle yap diye fikir almalarına bayılıyorum. Benim uzun yıllara dayanan bir sinemacılığım var. Oyunculugum ise hiç yok. Onların çok kolay yok olmaları beni üzüyor. Hepsi benim dostlarım. O yüzden sözümü dinleyen olursa, "bence" diye başlayıp, şu şudur, bu budur diyorum. Bunların bazıları benim söylediklerimin genelde hep doğru çıktığını gördükleri için kör değneğini beller gibi biraz da düşünce tembelliğinden, sen bizim ye-

Necati Bilgiç- Metin Çeliker

rimize nasıl olsa düşünüyorsun diyorlar, topu bana atıyorlar. Bu kadar mutlu da değilim ayrıca bu konumumdum. Meselâ Şener. Onun üzerinde özellikle duruyorum. Çok iyi bir oyuncu ayrıca da çok iyi bir insan. Meselâ **Kemal Sunal**. Onun üzerinde sadece ticari yönden duruyorum. Onun çabuk sönməsi benim işime gelmiyordu. O yüzden benimkilerin dışında da oynadığı filmlerde çok hassas davrandım. Baktım, Kemal'in yıldızı sönmeydi. Ama, son birkaç yıldır çok kötü şeyler yapıyor. Şu anda alternatifsizlikten ortadadır. Kemal Sunal sönerse üzüleceğim. Çünkü benim yarattığım bir oyuncu idi. Gittiği hatalı yolun cezasını çekecek. Yine de artık bana çalışmamasına rağmen, Kemal neden biraz daha düzgün filmlerde çalışmıyorsun diye soruyorum kendisine. Ama onun umurunda değil. "Star"lık ve para insanların başka şeyleri görmesini engelliyor. Meselâ ben **Yavuz Turgul** ve **Başar Sabuncu**'ya 1'er milyon verdiriyorum senaryoları için. Ben Kemal Sunal'ın yerinde olsam, Yavuz ve Başar'ı bağlarım. Gelin buraya çocuklar alın size 5'er milyon lira, bana da senede iki senaryo yazacaksınız derim. Hem onları piyasadan çekirim, hem de iki tane ama gerçekten çok güzel iki filmin sahibi olurum.

— *Yavuz ve Başar'ın yönetmenlik şansını nasıl görüyorsunuz?*

— Korkunç. Yavuz da, Başar da harika iki senaryocu. Yavuz'un fevkalade bir beyni var. İki tane yönetmen geliyor ki... Tabii, ikisi farklı deneyimlerden geliyorlar. Yavuz'la 72'den beri çalışırım. "Canım Kardeşim" sırasınca Ses dergisinde yazı işleri müdürü idi. "Oh Olsun"dan sonra benim yanıma geldi. Yavuz'u mali nedenlerle reklamcılara bıraktım. Ama, hiçbir zaman irtibatımız kopmadı. O gün, bugün Yavuz'a 5-6 tane senaryo yazdırdım, özgün senaryo, zorlaya zorlaya. Bu filmi de neredeyse döve döve çek-tirdim, o kadar tazyik yaptım, şantaj yaptım, filmi çekmezse beni kaybedeceğimi anladı. Sürek avı gibi oldu yani. Yavuz daha ürkek yaşama karşı. O yüzden çok sayıda film çekeceğini sanmıyorum. "Fahriye Abla"nın başarısı ölçüsünde tabii etkilenecek, bir tane, bir tane daha derken çekecektir tabii. Bu film de çok güzel bir film oldu. Başar'a gelince sevdi bu işi. Tiyatroya göre daha çok para getiren bir iş tabii. Başar artık ancak amatörce tiyatro yapar. Bu yıl bir tane Müjde ile bir tane de Şener ile kendi yazdığı filmleri çekecek. Su andan söyleyeyim: tabii ki, birtakım hataları olacaktır bunların ama, her iki film de nefis, harika, tadından yenmez iki film olacaktır.

— *Siz pratikten geldiniz ama, deneyimsiz birine de şans tanıyorsunuz...*

Adile Naşit ve Şener Şen

— Ben deneyden yanayım ama hiç deneyi olmayan bir yeteneğe de şans tanıyoruz. Zaten bu filmin de birçok sahnesini Başar'a bıraktım. Midem kanadı. Ondan önce de Başar biraz karışsın istiyordum ama, çok ürkek, sürekli kaçtı. Motor desin, stop desin diye uğraştım. Ama, Başar mukemmel aşıklı biri olduğu için, epeyce kaçtı. Benim miğdem kanayınca mecbur oldu işi bitirmeye. Bu filmde çektiği sahneler en usta yönetmeninkinden bile usta oldu. Üstün zekaya yakın bir zekası var. İlerleyecektir. Buna mukabil, hep mükemmel yapayım istiyor. O yüzden hataya düşebilir. Başar'ın yapıtlarının hepsi bu yüzden pek çok güzel olmayabilir ama, güzel olanları da çok güzel olur. Bu titizliğinden, araştırmacılığından ötürü Başar, kendi kendini yaratacaktır. Hiç kimse Başar'ı yaratamaz. Müjde ile güzel bir film yapacaktır, onu mahvetmek için bütün çabasını sarfetti. Başar'la diyalog kurmak çok zor. Kurşun gibi biri. Ama biraz kurtardık.

— *Sinemamızın pek çok güldürü oyuncusu sizin "okul"unuzdan yetişti. Yani bir Ertem Eğilmez ekolü oluştu nerdeyse. Bunun bir kalıplaşmaya yol açması sizi rahatsız etmez mi?*

— İstesem de kalıplaştıramazsın. Hele gülmece oyuncusu, fiziği ile, tipi ile, karakteri ile kendi kendini kanıtlayacaktır. Hadi bakalım Kemal'in kalıbını dök. Zeki ile Metin'in kalıbını dök... Benim ortaya çıkardığım şey oyuncularla varolan ve seyircinin kabul ettiği. Kemal Sunal'ı salak oynatmaktan kolay bir şey yoktur. Sinema dilini hiç bilmeyen biri de ona salak oynattı. Zeki ve Metin'e hiçbir zaman salak oynatmadım. Münir olsun, Adile olsun bütün sempatileriyle kendilerini yaratıyorlar.

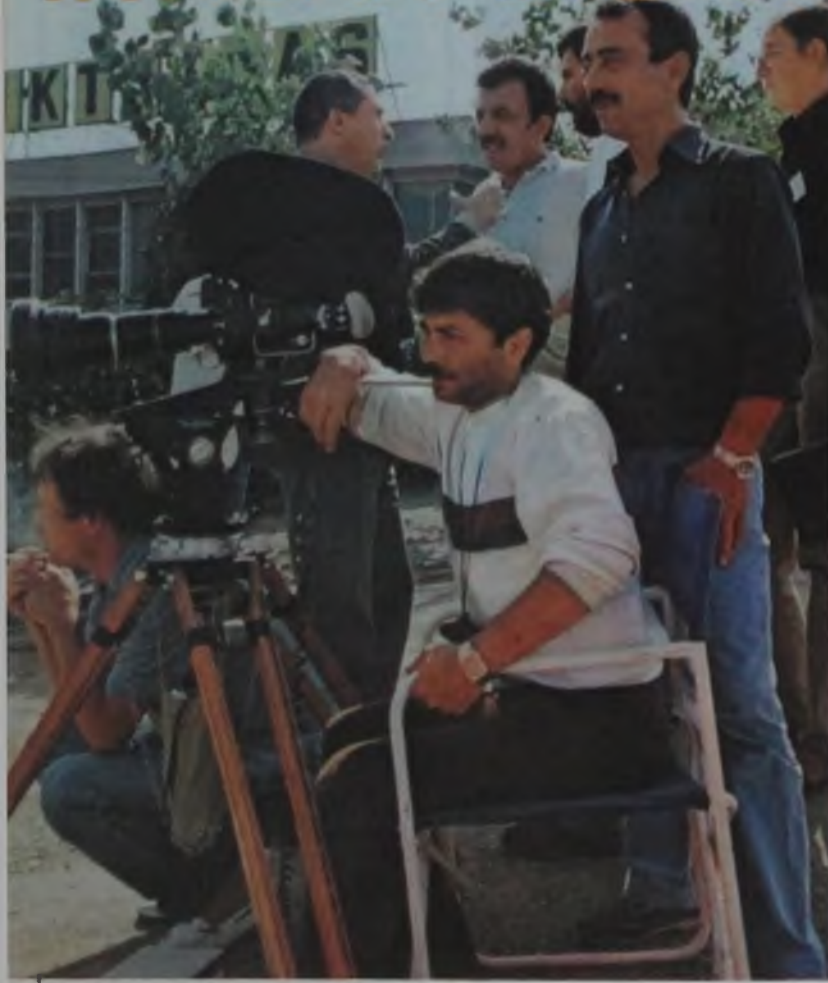
— *Peki, kendi içlerinde bir kalıplaşma?*

— Bunun pek kurtuluşu yok. Ford da 30 yıl aşağı yukarı 10-15 kişilik bir kadro ile çalışmış. Çok büyük bir yönetmen ama Ford'un oyuncularında da kalıplaşmaya benzer bir şeyler var. Bir de zaten sinemanın istediği genel doğrularda da bu var. Şöyle oluyor: 1.5 saatte, yan rollere senaryocunun ve sinemacının ayıracağı zaman olmuyor, yan rollerin kişiliğini tanımlamak için. O zaman da klasik tipler oluyor. "Altın Kalpli Baba"yı anlatabilmek çok zor. Hele yüzü gözü **Sait Köknar** gibi eğri buğru ise çok daha zor. **Hulusi Kentmen**'de çok daha kolay bu. O yüzden fizik çok büyük yardımcı oluyor sinemacıya. omancıyla çok daha kolay bu iş. "Altın gibi kalbi vardı oğlunun babasının" dedin mi bitti işte, anlattın gitti. Sinemada seyircinin alışageldiği birtakım davranışlar senaryoyu etkiliyor. Meselâ **Ayşen Gruda**'nın "Domates Güzeli" hikayesi var. Aslında bu role **Seden Kızıltunç**'u düşünmüştüm. Seden, rolü beğenmedi, çok kötü bir senaryo, ne biçim diyaloglar dedi. Ben de buna çok içerledim. Bir gün Kartal ile konuşuyoruz, "Bak dedim, Seden, Başar'ın diyaloglarını beğenmedi." Biraz da, Kartal'a taş attım, çünkü o da Başar'ın diyaloglarını "Şalvar Davası"nda değiştirmiş. Başar'ın diyalogları bulunmaz Hint kumaşı değil tabii ama, Kartal bunu değiştiremez, çünkü kültür seviyeleri tutmaz zaten. Daha sonraki bir konuşma sırasında Kartal bunu bana hatırlattı ve "Sen yanlış bir şey söyledin Ertem ağbi" dedi. "Seyircinin Ayşen'den beklediği bazı şeyler var. Ayşen bazı lafları yemezse meselâ resepsiyon'a resepsiyon demezse seyirci az güler gibi geliyor bana. Biz bunları senden öğrendik Ertem ağbi" dedi. "Kartal ben senin ananı" dedim. Ben her zaman bu şablonları kırmamızı söyledim. Yaptım, yapamadım ayrı ama, utaniyorum senin gibi bir talebem olduğu için dedim. Bu şablonu hep zorlamaya çalıştım. Ne yaparsan yap 1.5 saatlik bir tahdidin var, kalabalık kadröler oynatmak zorundasın. Bunlar hep şablona doğru itiyor. Senin yeteneksizliğin, senin beğenilerinin belirli bir safhada oluşu, oyuncunun falan mimiğini, jestini sempatik bulman... İnsan arar bunları, bilinçaltından tekrarlatmak isteyebilir ama, işte bütün bunları kırmak gerekiyor.

— *Oyunculardan aldığınız sonuçtan memnunsunuz anlaşılan "Namuslu"da?*

— Çok iyi. Olağanüstü bir sonuç oldu. Filmin birçok başarılı yanı var ama önemlisi de belli bir oyun düzeyi tutturuldu. Şener, Adile gibi birtakım virtüözler var tabii. Ama bunların dışında en küçük rolün oyuncusu bile en az bunlarınkinin düzeyinde idi.

"BEKÇİ MURTAZA" VE İKTİDAR-İNSAN İLİŞKİSİ

masında oyuncuların yönetmenlerin seçtiğini ve dünya görüşlerine pek aykırı olmadığı sürece kendilerinin de bu teklifleri seve seve kabul ettiklerini belirttikten sonra, Orhan Kemal'in "Murtaza"yı yazdığı 1950'lerden bu yana "Murtaza"ların toplumumuzda pek de değişmediğini, bugün de var olduklarını vurguladı.

Kalabalığın ortasında sünnetçi ve çevresinde çocuklar. Hepsinin aileleri heyecanlı bir bekleme içinde. İki dakikada bir yeni bir çocuk geçiyor sünnetçinin önüne. Sonra, sünneti biten çocuğun çekilen fotoğrafları, sünnetçinin bizzat söylediği türküler ve ailece göbek atma. Çocukların sünnetlerini sünnet duası izliyor.

Bir adam elindeki yeşil şifon başörtülerini kadınlara dağıtıyor ve dua başlıyor.

Bu arada Müjdat Gezen'in yanına giderek film hakkındaki düşüncelerini ve

Sinemaya ve tiyatroya daha önceki yıllarda da uyarlanmış olan Orhan Kemal'in "Murtaza"sı **İşıl Özgentürk** tarafından yeniden senaryolaştırıldı. **Ali Özgentürk**'ün yönettiği "Bekçi Murtaza"nın çekimi Ağustos'un ikinci yarısında tamamlandı. Filmin bir sahnesinin çekildiği "Sünnet sarayı"nda görüştüğümüz sanatçılardan "Bekçi Murtaza"nın Genel Müdürü rolünü üstlenen Halil Ergün şunları söyledi: "Konu çok güzel ve çağdaş bir meseleyi içeriyor. Ülkemizde halen yaşanan gerçeklerin bir somutlaşması bu. Filmde 'Gözlerimi kaparım, vazifemi yaparım!' anla-

yışı sergileniyor ve bu anlayışa müdahale getiriliyor." "Bekçi Murtaza", Halil Ergün'ün bu yıl oynadığı üçüncü film. Daha önceleri filmlerinde genellikle hep belirli tipleri canlandırdığını, fakat bu yılki üç filminde (Kaşık Düşmanı, Güneş Doğmasın, Murtaza) birbirinden farklı üç tip yaratarak sinemada bir aşama yaptığını belirtiyor.

"Bekçi Murtaza"nın eşi rolündeki **Güler Ökten**'e filme ilişkin düşüncelerinin ne olduğunu sorduğumda, kendisinin sadece oyuncu olduğunu ve film hakkında bir şey söylemek durumunda olmadığını belirtti. Ökten, Türk sine-

"Bekçi Murtaza"dan bir sahne

kulaktan kulağa dolaşan bazı dedikoduların aslını öğrenmeye çalışıyorum.

Kendisinin söylediği iddia edilen yönetmeni amatörlikle suçlayan sözlerinin aslını sorduğumda; "Ali Özgentürk çok sevdiğim bir arkadaşım. Ben sadece çalışmayı profesyonel bulmuyorum, işin daha fazla ciddiye alınmasından yanayım. Ali de ciddiye alıyor, fakat, sinemanın bir de ekonomik sorunları var" diyor.

Ve devam ediyor sözlerine:

"Ali çok eski bir arkadaşım. Murta-

za'yı çekeceğini söyledi; oynamamı istedi, ben de kabul ettim. Orhan Kemal'in sevdiğim bir hikayesi idi Murtaza. Ben roman halini o kadar sevmedim. Hikaye olarak yazılmış halini seviyorum. Senaryoyu okudum, çok beğendim."

"Murtaza'yı nasıl tanımlarsınız?" sorusunu ise şöyle yanıtlıyor:

Her toplumda rastlanan tiplerden Murtaza. Üstüne vazife olmayan işleri sahiplenene, kime, neye karşı olduğu belli olmayan bir kişilik. Orhan Kemal

in yarattığı Murtaza tipi topluma mal olmuştur. Halk edebiyatımıza kullar geçmiştir. "Murtazalık yapma" gibi. Ben dünyaya biraz Nasrettin Hoca, biraz Karagöz gibi bakmaya çalışıyorum. Murtaza ise, dünyadaki her şey onun kendi objektifinden süzülüp geçiyor. Romanda dayısı bizim senaryoda da dedesi Kolağası Hasan Bey'in erdemlerine erişemediği için hep kendini ezik hissediyor. Murtaza küçük bir pencereden dünyaya bakan küçük bir adamdır. İnsan yanı da var kuşkusuz. Ama benim için Murtaza bir karakter değil, tiptir. Moliere'in Cimrısı gibi bir tiptir. Hemen hemen bütün insanlarda olan sahip çıkma duygusu, üstüne vazife olmayan işleri yüklenme ve koruma duygusu insanın bir köşesinde var. Murtaza da bütün bu kıyımımızda, köşemizde kalmış duyguların toplamını görürüz. Murtaza'nın çelişkisi şuradan geliyor. Birincisi; Murtaza kendi sınıfına sahip çıkacağına karşı sınıfın bekçiliğini üstlenmiş durumda, ikincisi; Orhan Kemal Murtaza'yı Adana'da çalışan göçmen olarak gösterir. Murtaza Boğaz Köprüsü gibidir. Ne Avrupalı ne Asyalı, yani ne Adanalı olabiliyor ne de göçmen olarak kendini yaşayabiliyor.

Filmi hakkında konuşabilmek için Ali Özgentürk'ün peşinden ayrılmadım. Fakat setteki çalışmalar o kadar yoğundu ki, kendisine sorularımı o günkü çekimin bitiminde aktarabildim:

— Orhan Kemal'in "Murtaza" adlı kitabından uyarlanan bu filmde kitaba ne kadar sadık kaldınız ve neden "Murtaza"?

"Bekçi Murtaza"dan bir sahne

Müjdat Gezen

— "Murtaza"yı 1960 yılında okuduğumu hatırlıyorum. Varlık yayınlarından çıkmış küçük bir kitaptı. O yıllarda Adana'da edebiyata, sanata hevesli çocuklardık. Murtaza yaşıyordu. Gittik onu Döşeme Mahallesi'nde uzaktan izledik. Orhan Kemal gerçekten yaşamış bir insanı yazmıştı. Murtaza tuhaf bir soytarı gibi bizi çok etkilemişti. Bir kahramandı. (O yıllarda Yılmaz abiyi de izlediğimizi hatırlıyorum. Daha o zamandan bizim için bir mitti. "Yazlık sinemalara film dağıtırmış. Parası olmayan çocukları sinemanın arka kapısından içeri almış." Onun güzelim anısına şimdilik küçük bir selam gönderiyorum.)

1964 yılıydı sanıyorum, Orhan Kemal, Adana'ya geldi. 1950'lerde gidişinden sonra ilk geliştirdi. "Adana Gençliği" olarak onu karşıladık, şehri gezdirdik. Bazıları Orhan Kemal'in memleketini ziyaret etmesini çok gördüler. Taşlayıp durdular. Orhan Kemal sabah geldi, akşam döndü Adana'dan. O gün yaptığı konuşmalarda "Murtaza" kitabının çok sevdiklerinden biri olduğunu söyledi. Ben de "Murtaza" ile ilgili ilk tohumlar bunlar olmalı.

Dünya Murtazalarla doludur. Dünyaya değişiyor mu bilmiyorum ama, eğer doğru dürüst değişmiyorsa, bir nedeni Murtazalardır. Dünya öyle statik, öküzlün boynuzunda değil, Murtazaların elleri üstünde duruyor bir anlamda. Ba-

Ali Özgentürk ve Müjdat Gezen

zı film projeleri vardır, doğar kısa bir süre yaşar ve ölür gerçekleşmeden. Murtaza bende öyle olmadı. 1980 yılında karar verdim film yapmaya, o yıldan bu yana yaşadığı, gelişti, değişti ve film oldu. İlk zamanlar bambaşka bir film düşünüyordum Murtaza'dan. Kapkara bir film, trajedi yoğunluğunda. Oyuncusundan rengine kadar ayrı bir filmde o. Şimdi o filmi çekmediğime çok seviniyorum. Bir film bir kitaptan yola çıkmışsa, o kitaba ihanet etmelidir. Başka türlü film olmaz. Çünkü, kitap kitap olmaktan çıkıp, filme dönüşecektir, film olarak inşa edilecektir. Doğrusu sadakatimizin ölçüsünü hiç hesaplamadık. Öyle bir kaygımız da yok. Roman yapısı olarak Murtaza'yı eleştirmenler inceler, ne söylerler bilmiyorum. Bizi ilgilendiren bu olmadı. Hatta 1950'lerde Adana'da bir fabrikada geçen baştan sona Adanalılıkla döşenmiş hikâyeyi biz bugüne ve herhangisi bir şehre taşıdık. Yerellik, lokal motifler beni hiç ilgilendirmedir. New York'ta da çekebilirdim Murtaza'yı, Tokyo'da da. Bizim sinemanın gerçekçilik adına kapıldığı dökümantarizm hastalığından da uzak kalmak istedim. (Bu konuyu başka zaman daha geniş konuşmak gerekir.) Bu filmde beni otorite, güç, üstün olma, sığınma, kitlelerin iktidarla ilişkisi, iktidarın insanlara ilişkisi gibi konular ilgilendirdi. Herkesin basit, sıradan diyebileceği, rahat, ferah, içinde neşenin de olduğu bir kâbusun filmini tasarladık. Henüz film ortaya çıkmadan uzun konuşmayayım daha iyi...

— Senaryo bildiğimiz kadarıyla Işıl Özgentürk'e ait. Siz de bu senaryo çalışmasına katıldınız mı?

— Senaryoyu Işıl altı defa yazdı. Bu çok zor bir senaryo çalışması. (Hungisi kolaydır) 1980'den bu yana ünlü yazarlardan, ünlü sinemacılara kadar karşılaştığım hemen herkes Murtaza'dan

film olamayacağını söylediler. Olup olmadığını hep birlikte göreceğiz. Şunu akıldan çıkarmamalı: Bir senaristi yalnız başına bırakırsan ya davulcuya vurur, ya zurnacıya. Bir yönetmen bir senarist ilişkisinin yanı sıra, sürekli beraberliğimizin çok katkısı oldu senaryoya. Klişelerden, kalıplardan, önyargılardan, teknisyen sinemacılığından uzak, özgür bir yaratma alanı için Işıl'ın bir senaryo yazarı olarak büyük desteğini gördüm.

— Şimdiye değin güldürü sanatçısı olarak tanınan Müjdat Gezen'i "Bekçi Murtaza" olarak seçmeniz seyircinin Müjdat Gezen'le özdeşleşerek "Bekçi Murtaza" tipini sevmesine/olumlamasına yol açmaz mı?

— Murtaza'yı Müjdat Gezen'le çalıştığım için çok sevinçliyim. Daha önce düşündüğüm oyuncularla başka bir Murtaza çekmiş olacaktım. Şimdi düşündüğüm filme yaklaştığımı sanıyorum. Müjdat Gezen'in aktörlüğü ile filmimizin tarzında buluştuk. Şimdi erken şeyler söylemek istemiyorum. Özdeşleşme, seyircinin karakteri sevmesi gibi konular filmin yapısıyla, yönetmenin kurduğu dünya ile ilgilidir. Oyuncunun türü bunu değiştirmez.

— Çekimin son günlerine geldiniz. Önceki iki filminizle karşılaştırdığınızda nasıl bir sonuç alacağınızı umuyor-sunuz?

— Nasıl bir sonuç alacağımı biliyorum ama, size söylemem. Filmin kendisi ortaya çıktığı zaman söyleyecektir. Önceki iki filmime yalnız bir yanılla benzeyebilir: yaşasın yaratınan ve bilincin özgürlüğü.

— Filmin yapım koşullarından söz edebilir misiniz? Filmin yapımcısı siz misiniz? İşletme zorlukları nelerdir?

— Bu koşullardan hiç söz etmeyelim dahi iyi. Bu soruyu siz işletmecilere falan sorun.

— Çok teşekkür ederiz.

Müjdat Gezen

Video Kulüp Listelerinden Seçmeler

ATLANTİK VIDEO

Nispetiye Caddesi

Cengiz Topel Durağı Karşısı

Boğaziçi Blokları 70/8

Etiler-İstanbul Tel: 163 24 15

Atlantik Video A.Ş. 1983 yılında kuruldu. Henüz çok genç bir kuruluş olmasına rağmen, sahibi Önder Manoglu video konusunda eski bir işletmeci. Yıllar önce ODVI'nin program müdürlüğünü yaparken, video ile tanışmış. Daha sonraki yıllarda Merih Video'nun yöneticiliğini yapmış. **Atlantik Video** nun 1400 filmlik arşivinin tamamı altyazılı filmlerden oluşuyor. Geniş bir bölgede evlere hizmet sistemiyle çalışan kulüpteki kasetlerin hepsi BETA. **Atlantik Video** 'nun çeşitli semtlerde bayilikleri bulunuyor. Türkiye'de ilk video-çocuk kulübünün öncülüğünü yapan kulüpte çocuklar için hazırlanan arşiv, küçükler ve büyükler diye iki sınıfa ayrılıyor. Birinci grupta dublajlı filmler yer alıyor. İkinci grupta ise altyazılı, bilim kurgu ve belgesel nitelikli doğayı tanıtan filmler bulunuyor.

1. Arthur - Steve Gordon
2. The Ballad of Cable Hogue - Sam Peckinpah
3. Ben Hur- William Wyler
4. Blazing Saddles (Parlayan Eşerler) - Mel Brooks
5. Blues Brothers (Cazcı Kardeşler) - John Landis
6. The Boat (Gemi) - Wolfgang Petersen
7. The Border (Sınır) - Tony Richardson
8. Cabaret (Kabare) - Bob Fosse
9. California Suit (Kalifornia Tatili) - Herbert Ross
10. Clas (Sınıf) - Lewis Carlino
11. Collector (Korkunç Koleksiyoncu) - William Wyler
12. Coming Home (Eve Dönüş) - Hal Ashby
13. Creepshow (Ürperten Korku Gösterisi) - George A. Romero
14. Cross of Iron (Demir Haç) - Sam Peckinpah
15. The Disappearance (Kayboluş) - Stuart Cooper
16. Dog Day Afternoon (Köpeklerin Günü) - Sidney Lumet
17. Eldorado - Marcel L'Herbier
18. The Entity (İlişki) - Sidney Furie
19. Escape From New York (New York'tan Kaçış) - John Carpenter
20. The Evil Dead (Şeytanla Ölüm) - Samuel A. Raimi
21. The Executioner's Song (Celladın Şarkısı) Lawrence Schiller
22. The Exorcist (Şeytan) - William Friedkin
23. Exposed - James Toback
24. Fitzcarraldo - Werner Herzog
25. For Your Eyes Only (Yalnız Gözlerin İçin) - John Glen
26. Foul Play (Yanlış Oyun) - John Glen
27. French Connection (Fransız Bağlantısı) - John Frankenheimer
28. From Russia With Love (Rusyadan Sevgilerle) - Terence Young
29. The Girl from Trieste (Triyesteli Kız) - Rasquale Festa Campanile
30. Gone With The Wind (Rüzgar Gibi Geçti) - Victor Fleming
31. Hammett - Wim Wenders
32. Heaven Can Wait (Cennet Bekleyebilir) - Warren Beatty/Buck Henry
33. The House on Garibaldi Street (Garibaldi Caddesindeki Ev)-Peter Collinson
34. İke-Melville Shavelson
35. Klute (Fahişe) - Alan J.Pakula
36. Lady in Cement (Tuhaf Bir Cinayet) - Gorbon Douglas
37. Moonlighting (Kaçak İş) - Jerzy Skolimowski
38. New York, New York - Martin Scorsese
39. Niagara - Henry Hathaway
40. Obsession (Saldırgan) - Brian de Palma
41. The Other Side Of Midnight (Gece Yarısının Ötesi) - Charles Jarrot
42. Police Academy (Polis Akademisi) - Hugh Wilson
43. Poseidon Adventure (Poseidon Macerası) - Ronald Neame
44. Prisoner Without a Name, Cell Without a Number (Numarasız Hücredeki İsimsiz Mahpus) - Linda Yellen
45. Producers (Prodüktörler) - Mel Brooks
46. Queimada - Gillo Pontecorvo
47. Return of The Pink Panther (Pembe Panterin Dönüşü) - Blake Edwards
48. River of No Return (Dönüşü Olmayan Nehir) - Otto Preminger
49. The Rose (Bayan Rose) - Mark Rydell
50. Russians are Coming (Ruslar Geliyor) - Norman Jewison
51. Ryan's Daughter (Madencinin Kızı) - David Lean
52. Scorpio (Akrep) Michael Winner
53. Seven Years Itch (Yaz Bekarı) - Billy Wilder
54. Spartacus - Stanley Kubrick
55. Spiral Starcise - Peter Collinson
56. Star Wars (Yıldız Savaşları)- George Lucas
57. Straight Time (Dürüstlük Üstüne) - Ulu Grossbard
58. Street Walker - Walerian Borowczyk
59. Studio Murders (Stüdyo Cinayeti) - William Wiard
60. Summer of 42 (42 Yazı) - Robert Mulligan
61. The Tempest (Tapınak) - Paul Mazursky
62. Ten (On) Blake Edwards
63. Tenebrae -Dario Argento
64. Terms of Endearment (Sevgi Sözcükleri) - James Brooks
65. Tobruk - Arthur Hiller
66. Underfire (Atış Altında) - Roger Spottiswoode
67. The White Dog - Samuel Fuller
68. Whose Life is it Anyway (Bu Hayat Kimin) - John Badham
69. The Wiz - Sidney Lumet
70. The Year of Living Dangerously (Tehlikeli Yıllar) - Peter Weir

Video Kulüp Listelerinden Seçmeler

ALTUĞ VIDEO

*Vali Konağı Cad. 42/4
Nişantaşı-İstanbul
Tel: 140 21 39*

Altuğ Video, 1982 yılında Altuğ Altınay tarafından kuruldu. Kulübün üye sayısı 480. Arşivinde toplam 1100 kaset bulunuyor. Bu filmlerin sadece 40 kadarı show programları, geri kalanları ise konulu filmler. Kasetlerin hemen hemen tamamını yabancı filmler oluşturuyor. Bunların 70 kadarı dublajlı, diğerleri altyazılı. Kulübün kaset çoğaltma olanakları yok. Sadece BETAMAX kasetleri bulunduğu kulüpten en çok aşk ve serüven filmleri kiralanıyor. Kulüp yöneticileri teklif hakkı ödememiş Türk filmlerinin kulüplerince kiralanmamasını prensip olarak benimsediklerini söylüyorlar.

1. Alien - Ridley Scott
2. All that Jazz - Bob Fosse
3. Amarcord - Federico Fellini
4. American Gigolo - Paul Schrader
5. At - Ali Özgentürk
6. Atlantic City - Louis Malle
7. Bad Timing - Nicholas Roeg
8. The Ballad of Cable Hogue - Sam Peckinpah
9. The Big Red One - Samuel Fuller
10. Chariots of Fire - Hugh Hudson
11. Chinatown - Roman Polanski
12. Coming Home - Hal Ashby
13. Cruising - William Friedkin
14. Dark Crystal - Jim Henson/Frank Oz
15. The Day of the Dolphin - Mike Nichols
16. The Deer Hunter - Michael Cimino
17. Le Dernier Metro - François Truffaut
18. The Duel - Steven Spielberg
19. Diner - Barry Lewinson
20. Electric Horseman - Sydney Pollack
21. Escape from New York - John Carpenter
22. Evita Peron - Marvin J. Chomsky
23. Fame - Alan Parker
24. Far from the Madding Crowd -

- John Schlesinger
25. Farewell my Love - Michael Winner
26. A Fine Pair - Francesco Maselli
27. A Fistful of Dollars - Sergio Leone
28. La Femme d'à Coté - François Truffaut
29. Fedora - William Wyler
30. Frances - Graeme Clifford
31. French Connection - William Friedkin
32. French Lieutenant's Woman - Karel Reisz
33. Gone with the Wind - Victor Fleming
34. The Goodbye Girl - Herbert Ross
35. Goodbye Pork Pie - Geoff Murphy
36. Hair - Milos Forman
37. High Anxiety - Mel Brooks
38. The Hunger - Tony Scott
39. I come I care - Henri Verneuil
40. I Walk the Line - John Frankenheimer
41. Killer Elite - Sam Peckinpah
42. Kramer vs Kramer - Robert Benton
43. Lady Sings the Blues - Gordon Hessler
44. The Last Wave - Peter Weir
45. The Line - Robert J. Siegel
46. March or Die - Dick Richards

47. Marriage of Maria Braun - Rainer W. Fassbinder
48. Mine - Atif Yılmaz
49. Monsignor - Frank Perry
50. Murphy's War - Peter Yates
51. Passenger - Michelangelo Antonioni
52. Pixote - Hector Babenco
53. Prisoner without a Name, Cell without a Number - Linda Yellen
54. Quartet - James Ivory
55. A Romantic English Woman - Joseph Losey
56. The Stuntman - Richard Rush
57. The Tempest - Paul Mazursky
58. The Thing - John Carpenter
59. Three Days of the Condor - Sydney Pollack
60. Tootsie - Sydney Pollack
61. The Touch - Ingmar Bergman
62. Tribute - Bob Clark
63. Union City - Mark Reichert
64. The Verdict - Sidney Lumet
65. Violet Nozierre - Claude Chabrol
66. The Wall - Alan Parker
67. The Way We Were - Sydney Pollack
68. Whose Life is it Anyway? John Badham
69. Yanks - John Schlesinger
70. Yatık Emine - Ömer Kavur

Video Kulüp Listelerinden Seçmeler

PEPO VIDEO

İstinye Caddesi No: 70

İstinye-İstanbul

Tel: 165 51 64

Pepo Video, Temmuz 1983 tarihinde Recai Turam ve Mine Oktay tarafından kuruldu. Kulübün üye sayısı 400. Arşivindeki kaset sayısı 650 olup, bunların 600 tanesi konulu film. Bu kasetlerin 100 tanesi yabancı filmlerden oluşuyor. Yabancı filmlerin 90 tanesi alt-yazılı 100 tanesi ise dubajlı. **PEPO VIDEO** kaset çoğaltma olanaklarına sahip. Kulüp her ay arşivine ortalama 35-40 tane yeni film ekliyor. Yalnızca BETAMAX kasetleri bulunabildiği, kulüpte serüven, güldürü ve gerilim-korku türlerindeki filmler en çok istenen kasetler arasında yer alıyor.

1. Agatha - Michael Apted
2. American Gigolo - Paul Schrader
3. Atlantic City - Louis Malle
4. Author. Author - Arthur Hiller
5. Avare - Raj Kapoor
6. Berlin Tunnel - Richard Michaels
7. Blow Out - Brian de Palma
8. The Border - Tony Richardson
9. The Boys From Brazil - Franklin J. Schaffner
10. Brubaker - Stuart Rosenberg
11. Class of 84 - Mark Lester
12. Circle of two (İki Kişilik Çember) - Jules Dassin
13. Cruising - William Friedkin
14. The Day After - Nicholas Meyer
15. The Domino Principle - Stanley Kramer
16. Duel (Düello) - Steven Spielberg
17. Electric Horseman - Sydney J. Furie
18. Escape to Athena - George Pan Cosmatos
19. Escape to Victory - John Huston
20. The Executioner's Song - Lawrence Schiller
21. The Extra Terrestrial. E.T. (Yaratık) - Steven Spielberg
22. Fame - Alan Parker
23. Fedora - Billy Wyler

24. Flashdance - Adrian Lyne
25. 48 Hours (48 Saat) - Walter Hill
26. Getaway - Sam Peckinpah
27. The Goodbye Girl - Herbert Ross
289. Hair - Milos Forman
29. Hanover Street - Peter Hyams
30. Heaven Can Wait- Warren Beatty/Buck Henry
31. Histoire d'o - Just Jeackin
32. I come I care- Henri Verneuil
33. James Dean - Robert Butler
34. Jesus of Nazareth - Franco Zeffirelli
35. Junior Bonner - Sam Peckinpah
36. The Last Wave - Peter Weir
37. March Or Die - Dick Richards
38. Marilyn The Untold Story - John Flynn/Jack Arnold
39. MASH - Robert Altman
40. Murphy's War - Peter Yates
41. The Night Porter (Gece Komisi) - Liliana Cavani
42. Nine To Five (Dokuzdan Beşe) - Colin Higgins
43. Nosferatu the Vampire - Werner Herzog
44. Octopussy - John Glenn
45. An Officer And A Gentleman - Taylor Hackford
46. One Flew Ower Cuckoo's Nest (Guguk Kuşu) - Milos Forman

47. Paradise Alley - Sylvester Stallone
48. Poltergeist - Tobe Hooper
49. The Passenger - Michelangelo Antonioni
50. Return of the Pink Panther - Blake Edwards
51. Rocky 3 - Sylvester Stallone
52. Scorgio - Michael Winner
53. Shock Treatment - Alain Jessua
54. The Silent Partner - Daryl Duke
55. Smokey and the Bandit - Hal Needham
56. Sophie's Choice - Alan Pakula
57. The Spiral Starcaise - Peter Collinson
58. Staying Alive- Sylvester Stallone
59. Still of the Night - Robert Benton
60. The Stuntman - Richard Rush
61. Summer of 42 (42'nin Yazı) - Robert Mulligan
62. Superman 111 - Richard Lester
63. Taps - Harold Becker
64. Tess - Roman Polanski
65. The Thing (Şey) - John Carpenter
66. The Touch - Ingmar Bergman
67. Tron - Steven Lisberger
68. An Unmarried Woman - Paul Mazursky
69. Victor, Victoria - Blake Edwards
70. Whose Life is it Anyway - John Badham

RENK VIDEO

Siraselviler Caddesi

No: 66 Kat: 1

Taksim-İstanbul

Tel: 145 73 62

Renk Video, 1981 yılında Haluk Yüce tarafından kuruldu. Kulübün üye sayısı 130. Arşivindeki kaset sayısı 400 olup, bunların 370 tanesi konulu film, 15 tanesi ise show programları. Kasetlerin yüzde 75'ini yabancı filmler, geri kalanlarını ise yerli filmler oluşturuyor. Yabancı filmlerin yüzde 80'i altyazılı, diğerleri ise dublaj. Kaset çoğaltma olanaklarına sahip olan **Renk Video**, arşivine her ay toplam 25 film ekleyebiliyor. Yalnızca BETA kasetleri kasetleri bulunan kulüpte en çok kiralanan filmler yeni yabancı filmlerle yerli filmler. TV dizileri, serüven ve gerilim-korku filmleri en çok istenen kasetler arasında yer alıyor. Kulüp yetkilileri telifsiz filmleri arşivine almamak gibi bir prensipleri olduğunu belirtiyorlar.

1. Adak - Atıf Yılmaz
2. Agatha - Michael Apted
3. Ah Güzel İstanbul - Ömer Kavur
4. Another Time, Another Place - Michael Radford
5. At - Ali Özgentürk
6. Blow Out - Brian de Palma
7. Blues Brothers - John Landis
8. Bonnie and Clyde - Arthur Penn
9. Brubaker - Stuart Rosenberg
10. Carmen - Carlos Saura
11. The Class of 1984 - Mark Lester
12. Convoy - Sam Peckinpah
13. The Day After - Nicholas Meyer
14. Delikan - Atıf Yılmaz
15. The Dollmaker - Daniel Petrie
16. Domino Principle - Stanley Kramer
17. Dog Day Afternoon - Sidney Lumet
18. El Cid - Anthony Mann
19. Escape to Athena - George Pan Cosmatos
20. E.T. - Steven Spielberg
21. La Femme Infidele (Vefasız Kadın) - Claude Chabrol
22. Fatma Bacı - Halit Refiğ
23. The Fifth Offensive (Tito) - Stipe Delic

24. First Blood - Ted Kotcheff
25. Flashdance - Adrian Lyne
26. Furyo - Nagisha Oshima
27. Getaway - Sam Peckinpah
28. Gelin - Lütfü Ö. Akad
29. The Girl from Trieste - Pasquale Festa Campanile
30. Godfather - Francis Ford Coppola
31. Goodbye Girl - Herbert Ross
32. Göl - Ömer Kavur
33. The History of World - Mel Brooks
34. 48 Hours - Walter Hill
35. The House on Garibaldi Street - Peter Collinson
36. Kırık Bir Aşk Hikayesi - Ömer Kavur
37. Kuduz (Çocuklar Çiçektir) - Yaşar Seriner
38. Kuma - Atıf Yılmaz
39. King of Comedy - Martin Scorsese
40. Max - Claude Sautet
41. Madame Claude - Just Jeackin
42. Mc Vicar - Tom Clegg
43. Mine - Atıf Yılmaz
44. Murder by Death - Robert Moore
45. Never Say Never Again - Irwin Kirsner

46. One Flew Over the Cuckoo's nest - Milos Forman
47. Quemada - Gillo Pontecorvo
48. Poltergeist - Tobe Hooper
49. Police Python 357 - Alain Corneau
50. Le Sauvage - Jean-Paul Rappeneau
51. Selvi Boylum, Al Yazmalım - Atıf Yılmaz
52. Seni Seviyorum - Atıf Yılmaz
53. Smokey and Bandit - Hal Needham
54. Sophie's Choice - Alan J. Pakula
55. Sultan Gelin - Atıf Yılmaz
56. Summer of 42 - Robert Mulligan
57. Şalvar Davası - Kartal Tibet
58. Table for Five - Robert Lieberman
59. Talihi Amele - Atıf Yılmaz
60. Thriller - Michael Jackson
61. Tenebrea - Dario Argento
62. Tender Mercies - Bruce Beresford
63. Ten - Blake Edwards
64. Underfire - Roger Spottiswood
65. Wanted Babysitter - Rene Clement
66. The Wiz - Sidney Lumet
67. Wonderers - Philip Kaufman
68. Yanks - John Schlesinger
69. Yatkı Emine - Ömer Kavur
70. Yusuf ile Kenan - Ömer Kavur

Video Kulüp Listelerinden Seçmeler

SEBA VIDEOCULUK ve TİC.LTD. ŞTİ.

*Tunalı Hilmi Caddesi 94/3
Kavaklıdere-Ankara*

Tel: 26 70 35

Seba Videoculuk ve Tic. Ltd. Şti. 1981 yılında Aycan Giritlioğlu ve Başar Arcak tarafından kuruldu. Kulübün 800 üyesi var. Arşivinde bulunan kaset sayısı 825 olup, bunların 850 tanesi konulu film, 150 tanesi ise show programları. Kasetlerin tümünü yabancı filmler oluşturuyor ve bunların yarıdan fazlası altyazılı, diğerleri ise orijinal. Kaset çoğaltma olanaklarına da sahip olan **SEBA Video**, arşivine hergün 4 yeni film ekleyebiliyor. **BETAMAX** ve **VHS** kasetleri bulunabildiği kulüpte en çok yeni filmler ile klasikler kiralanıyor. Dram, bilgi-kurgu ve güldürü filmleri en çok istenen kasetler arasında yer alıyor.

1. The Accident - Joseph Losey
2. Alien - Ridley Scott
3. All That Jazz - Bob Fosse
4. American Gigolo - Paul Schrader
5. Another Time, Another Place - Michael Radford
6. L'As des As - Gerard Oury
7. Bad Timing - Nicholas Roeg
8. Best Friends - Norman Jewison
9. Beyond the Poseidon Adventure - Irwin Allen
10. Blow out - Brian de Palma
11. Blue Thunder - John Badham
12. The Blues Brothers - John Landis
13. Bonnie and Clyde - Arthur Penn
14. The Boys from Brazil - Franklin J.Schaffner
15. Brubaker - Stuart Rosenberg
16. Butch Cassidy and Sundance kid - George Ray Hill
17. Carmen - Carlos Saura
18. Cat People - Paul Schrader
19. The Changeling - Peter Madek
20. Chinatown - Roman Polanski
21. Close Encountres of the Third Kind - Steven Spielberg
22. Coming Home - Hal Ashby
23. Danton - Andrej Wajda
24. Days of Heven - Terence Malich
25. Dog Day Afternoon - Sidney Lumet
26. Dollmaker - Daniel Petrie
27. The Domino Principle - Stanley Kramer
28. Don't Look Now - Nicholas Roeg
29. Dracula - John Badham
30. The Driver - Walter Hill
31. El Cid - Anthony Maan
32. The Electric Horseman - Sydney Pollack
33. Escape to Athena- George Pan Cosmatos
34. E.T. - Steven Spielberg
35. The Executioner's Song -q Lawrance Schiller
36. The Exorcist - William Friedkin
37. Fame -Alan Parker
38. First Blood - Ted Kotcheff
39. The Fog - John Carpenter
40. French Connection - John Frankenheimer
41. French Lieutenant's Women - Karel Reisz
42. Gallipoli - Peter Weir
43. Gorky Park - Michael Apted
44. Grace Kelly Story - Anthony Page
45. Halloween - John Carpenter
46. Heaven can Wait - Warren Beatty / Buch Henry
47. I come I care- Henrl Verneuil
48. The Janitor - Peter Yates
49. Jesus Christ Superstar - Norman Jewison
50. Klute - Alan J.Pakula
51. Lady Sings the Blues- Gordon Hessler
52. Lili Marleen - Rainer W.Fassbinder
53. Lucky Luciano- Francesco Rosi
54. The Man Who Well to Earth - Nicholas Roeg
55. The Marriage of Maria Braun - Rainer W.Fassbinder
56. Max - Claude Sautet
57. Mirror Crack'd - Guy Hamilton
58. Missing - Costa Gavras
59. Network - Sydney Lumet
60. On Golden Pond - Mark Rydell
61. Romeo and Juliet - Franco Zeffirelli
62. The Secret of Santa Victoria - Stanley Kramer
63. Sleeper - Woody Allen
64. S.O.B. - Blake Edwards
65. Le Tambour - Volker Schloendorff
66. Tommy - Ken Russel
67. Tora Tora Tora - Richard Fleischer
68. Tron - Steven Spielberg
69. Valentino - Ken Russel
70. Yanks - John Schlesinger

Video Kulüp Listelerinden Seçmeler

VIDEO PAZARLAMA HARMANCI II (ASYA VIDEO)

Bağdat Caddesi 201/B Kat: 2

Selamiçeşme-İstanbul

Tel: 337 39 87

Yasemin Harmancı ve Mert Zorlu tarafından Nisan 1982 tarihinde kurulan VP-II (Asya Video) **Video Pazarlama Harmancı I'**in şubesi olarak çalışıyor. Kulübün yaklaşık 7000 kasetten oluşan bir arşivi var. Bunların 5000 kadarı konulu filmler. VP-II'nin arşivinde bulunan filmlerin tümü yabancı. Bunların çok azı altyazılı. **VP-II'**de PAL ve NTSC sisteminde kaset bulmak mümkün. Kasetlerin çok büyük çoğunluğu BETAMAX, bir kısmı ise VHS. Kulüp her ay arşivine yaklaşık 300 yeni film ekleyebiliyor. **VP-II yöneticileri** kulüplerinden en çok istenen kasetlerin TV dizileri ve serüven filmleri olduğunu belirtiyorlar.

1. African Queen - John Huston
2. All About Eve - Joseph L. Mankiewicz
3. All That Jazz - Bob Fosse
4. All The Presidents Men - Alan Pakula
5. And God Created Woman - Roger Vadim
6. Bananas - Woody Allen
7. Belle de Jour - Luis Bunuel
8. Blade Runner - Ridley Scott
9. La Bonne Année - Claude Lelouch
10. Bonny And Clyde - Arthur Penn
11. Boys In Company "C" - Sidney Furie
12. Butch Cassidy and the Sundance Kid - George Roy Hill
13. Cabaret - Bob Fosse
14. Carnal Knowledge - Mike Nichols
15. Carrie - Brian de Palma
16. Cat People - Paul Schrader
17. Comes a Horseman - Alan Pakula
18. The Damned - Luchino Visconti
19. Dance of the Vampires - Roman Polanski
20. Diva - Jean - Jacques Beineix
21. Don't Look Now - Nicholas Roeg
22. East of Eden - Elia Kazan
23. Edith et Marcel - Claude Lelouch
24. Educating Rita - Lewis Gilbert
25. Elephant Man - David Lynch
26. Exposed - James Toback
27. Eye of a Needle - Richard Marquand
28. Eyes of Laura Mars - Irvin Kershner
29. Les Fantomes du Chapelier - Claude Chabrol
30. Far From The Madding Crowd - John Schlesinger
31. French Lieutenant's Woman - Karel Reiz
32. From Here to Eternity - Fred Zinneman
33. Fistfull of Dollars - Sergio Leone
34. Fitzcarraldo - Werner Herzog
35. The Fury - Brian de Palma
36. Gallipoli - Peter Weir
37. Gentlemen Prefer Blondes - Howard Hawks
38. Graduate - Mike Nichols
39. Halloween - John Carpenter
40. Jesus of Nazareth - Franco Zeffirelli
41. John and Mary - Peter Yates
42. Le Juge Fayard dit le Sheriff - Yves Boisset
43. The Late Show - Robert Benton
44. Limelight - Charlie Chaplin
45. A Man For All Seasons - Fred Zinnemann
46. Marathon Man - John Schlesinger
47. A Midsummer Night's Sex Comedy - Woody Allen
48. Modern Times - Charlie Chaplin
49. Mon Oncle - Jacques Tati
50. Moonlighting - Jerzy Skolimowski
51. Nickelodeon - Peter Bogdanovich
52. Notorius - Alfred Hitchcock
53. Parallax View - Alan Pakula
54. La Passante du Sans Souci - Jacques Rouffio
55. Picnic at Hanging Rock - Peter Weir
56. Possession - Andrzej Zulawski
57. Raging Bull - Martin Scorsese
58. Quest For Fire - Jean - Jacques Annaud
59. Rebecca - Alfred Hitchcock
60. Rollerball - Norman Jewison
61. Scarface - Brian de Palma
62. Singing in the Rain - Gene Kelly/Stanley donen
63. Sisters - Brian de Palma
64. A Star is Born - George Cukor
65. A Star is Born - Frank Pierson
66. Trading Places - John Landis
67. Les Uns et les Autres - Claude Lelouch
68. Le Vieux Fusil - Robert Enrico
69. The Wall - Alan Parker
70. Yakuza - Sydney Pollack

Video Kulüp Listelerinden Seçmeler

YETKİ VIDEO

Eminali Paşa Caddesi

No: 110 İstanbul

Tel: 357 29 41

Yetki Video, Haziran 1983 tarihinde Erol Duman tarafından kuruldu. Kulübün 260 üyesi ve 2 bayisi var. Arşivindeki kaset sayısı 1200. Bunların 1100'ü konulu film, 20'si show programları, 20'si animasyon (çizgi) filmi ve 5'i spor programları. **Yetki Video** nun arşivinin tamamını yabancı filmler oluşturuyor. Bu filmlerin sadece 30 tanesi dublaj, geri kalanlar ise altyazılı. Kaset çoğaltma olanaklarına sahip bulunan kulüp, her ay arşivine 50 kadar yeni film ekleyebiliyor. **BETAMAX** ve **VHS** kasetlerin bulunabildiği kulüpte en çok kiralanan kasetler yeni filmler ve klasikler.

1. American Gigolo (Jigolo) - Paul Schrader
2. An American Werewolf in London (Amerikalı Kurt Adam Londra'da) - John Landis
3. Atlantic City U.S.A. - Louis Malle
4. Author Author (Yazar) - Arthur Hiller
5. The Big Sleep - Howard Hawks
6. Blade Runner (Keskin Koşucu) - Ridley Scott
7. Blue Thunder (Mavi Şimşek) - John Badham
8. Bonnie and Clyde - Arthur Penn
9. The Boys from Brazil (Brezilyalı Çocuklar) - Franklin J. Schaffner
10. Carrie - Brian de Palma
11. Cat People (Kedi İnsanlar) - Paul Schrader
12. The Champ (Şampiyon) - Franco Zeffirelli
13. Chinatown (Çin Mahallesi) - Roman Polanski
14. Circle of Two (İkili Çember) - Jules Dassin
15. Class of 1984 (1984 Sınıfı) - Mark Lester
16. Convoy (Konvoy) - Sam Peckinpah
17. Cruising - William Friedkin
18. Dance of the Vampires (Vampirlerin Danstı) - Roman Polanski
19. The Day After (Bir Gün Sonra) - Nicholas Meyer
20. The Day of the Jackal (Çakalın Günü) - Fred Zinnemann
21. Deliverance (Korkunç Yolculuk / Kurtuluş) - John Boorman
22. The Entity (Varlık) - Sidney Furie
23. Escape to Athena (Atina'ya Kaçış) - George Pan Cosmatos
24. Fame - Alan Parker
25. Fedora - Billy Wilder
26. First Blood - Ted Kotcheff
27. Flashdance - Adrian Lyne
28. 48 Hours (48 Saat) - Walter Hill
29. Fury (Gizli Güç) - Brian de Palma
30. Gallipoli (Gelibolu) - Peter Weir
31. Getaway (Kaçış) - Sam Peckinpah
32. Gone with the Wind (Rüzgar Gibi Geçti) - Victor Fleming
33. The Good, the Bad and the Ugly (İyi, Kötü ve Çirkin) - Sergio Leone
34. Gorky Park - Michael Apted
35. Hanover Street (Hanover Sokağı) - Peter Hyams
36. Hopscotch (Uyanık Casus / Seksek) - Ronald Neame
37. The Howling (Uluyan İnsanlar) - Joe Dante
38. The Hunger - Tony Scott
39. Indiana Jones and the Temple of Doom (Indiana Jones / Mabedin Akıbeti) - Steven Spielberg
40. The Janitor (Kapıcı) - Peter Yates
41. John and Mary - Peter Yates
42. Mad Max I - George Miller
43. Marathon Man (Koşucu Adam) - John Schlesinger
44. Le Marginal - Jacques Deray
45. M.A.S.H. (Cephede Eğlence) - Robert Altman
46. Mean Streets - Martin Scorsese
47. Monsignor (Rahip) - Frank Perry
48. Nashville Lady (Nashville'li Küçük Hanım / Madencinin Kızı) - Michael Apted
49. Never Say Never Again - Irwin Kirschner
50. Obsession (Tutku) - Brian de Palma
51. Omega Man - Boris Sagan
52. The Party (Parti) - Blake Edwards
53. Poltergeist (Yanan Hayalet) - Tobe Hooper
54. Producers (Yapımcılar) - Mel Brooks
55. Raiders of the Lost Ark (Kutsal Hazine Avcıları) - Steven Spielberg
56. Rocky II - Sylvester Stallone
57. Scarface - Brian de Palma
58. Silkwood - Mike Nichols
59. Sisters (Kızkardeşler) - Brian de Palma
60. Spartacus - Stanley Kubrick
61. Star Wars - George Lucas
62. Suspiria - Dario Argento
63. 10 (On) - Blake Edwards
64. Tender Mercies (Sevecenlik) - Bruce Beresford
65. Terms of Endearment (Sevgi Sözcükleri) - James L. Brooks
66. Tess - Roman Polanski
67. The Thing - John Carpenter
68. Three Days of the Condor (Akbabanın Üç Günü) - Sydney Pollack
69. Victor Victoria - Blake Edwards
70. The Way We Were - Sydney Pollack

Bebek Video

1200 FİLM- İYİ GÖRÜNTÜ-
EN YENİ İDDİALİ YAPIMLAR-
KLASİKLERDEN SEÇMELER-
ZENGİN ÇOCUK FİLMİ ARŞİVİ

POLICE ACADEMY
INDIANA JONES
SCARFACE
SPLASH
V
CHRISTINE
MEME MY HAWK
JAWS 3
DEAD ZONE
THE ENFORCER

CLASS
UNDER FIRE
SILKWOOD
TERMS OF ENDEARMENT
BLUE THUNDER
GODFATHER: PART 2
AD JUSTICE FOR ALL
RAGTIME
THE GRADUATE
CELEBRITY

CEVDET PAŞA CAD. 208/1
TEL: 163 08 53

VIDEOTHÈQUE

YEDİNCİ SANAT VİDEODA

DÜNYA SİNEMASININ SEÇKİN ÖRNEKLERİ

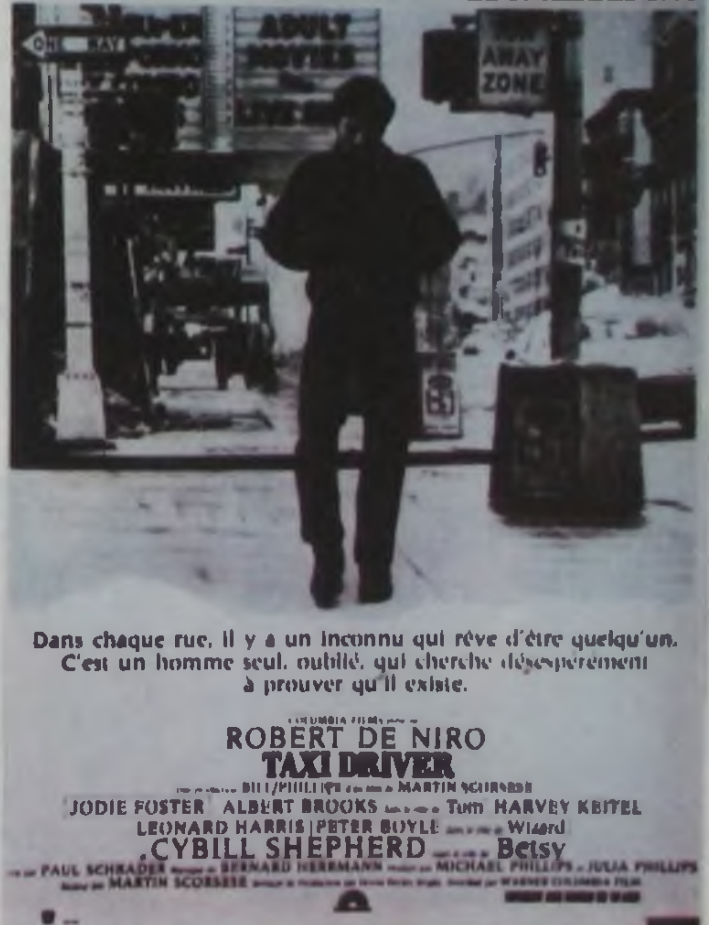
Bebek Cihangir Kadıköy
Cağaloğlu Esentepe Şaşkınbakkal Kavaklıdere/ANK.

SINIRLI SAYIDA BAYİLİKLER VERİLECEKTİR

Merkez:
Germencik Sok. No 4 Bebek Tel.: 165 62 31

PALME D'OR / GRAND PRIX du FESTIVAL de CANNES 1976

FAIZE HÜCUM

NAMUSLU

ESTET V
ltd

DAMGA

BEREKETLİ TOPRAKLAR ÜZERİNDE

CUMARTESİ- CUMARTESİ

GÜNEŞİN TUTULDUĞU GÜN

ŞALVAR DAVASI

FAHİRİYE ABLA

Vizyona çıkan Ekim 1984 listesi

1. Faize Hücum..... Genco Erkal
2. Kahr..... Orhan Gencebay/Hülya Aşar
3. Lodos Zühtü..... Aydemir Akbaş/Ayşen Gruda
4. Bizim Sokak..... Müjdat Gezen/Adile Naşit
5. Ali ile Gül..... Yıldırım Çınar/Hülya Darcan
6. Güneşin Tutulduğu Gün..... Müjde Ar
7. Gül Hasan..... Tuncel Kurtiz/Müjdat Gezen
8. Mevlana..... Cüneyt Gökçer/Kerim Afşar
9. Dert Durağı..... Emin Turgay/Canan Ceylan
10. Damga..... Tarık Akan/Yaprak Özdemiroğlu
11. Ferhat ile Şirin..... Türkan Şoray/Faruk Peker
12. Öldüren Şehir..... Fikret Hakan/Oya Peri
13. Bereketli Topraklar Üzerinde..... Tuncel Kurtiz/Erkan Yücel/Y. Okay
14. Sev Yeter..... Müslim Gürses/Filiz Ersürer
15. Şoför Nebahat..... Fatma Girik

Beyoğlu, Alyon Sok. Erman Han K

V

ideo film ştı.

1984-85 Sezonu Video Vizyonuna sunacağımız 50 filmimizden bazıları

1. Ve Recep Ve Zehra Ve Ayşe..... Necla Nazır/Mahmut Cevher
2. Uzun Bir Gece..... Uzman Film yapımı/Reji: Süreyya Duru
3. Şabaniye..... Kemal Sunal
4. Namuslu..... Şener Şen
5. Uzman Film..... Reji: Başar Sabuncu/Müjde Ar
6. Uzman Film..... Reji: Ertem Eğilmez/Müjde Ar
7. Uzman Film..... Reji: Başar Sabuncu/Şener Şen
8. Fahriye Abla..... Müjde Ar
9. Pehlivan..... Tanık Akan/Meral Orhonsay
10. Otobüs..... Tunç Okan
11. Cumartesi-Cumartesi..... Tunç Okan/Carol Laure
12. Kardeşim Benim..... Özcan Özgür
13. Mağrur Kadın..... Meral Zeren/Salih Kırmızı
14. Bekçi Murtaza..... Müjdat Gezen

... ve daha önce çıkan 103 film

GÜL HASAN

ŞABANİYE

PEHLİVAN

KARDEŞİM BENİM

SENİ SEVİYÖRÜM

VE RECEP VE ZEHRA VE AYŞE

OTOBÜS

AİLE KADINI

13, D 7 İST. 143 65 09-143 50 70

GAUMONT présente

FELLINI

LA CITE DES FEMMES

MARCELLO MASTROIANNI

et avec ANNA PRUCNAL - BERNICE STEGERS DONATELLA DAVIANI - IOLÉ SORANI et avec ETTORE MANNI
Scénario de FEDERICO FELLINI - BERNARDINO ZAPPALÀ - collaboration au scénario BRUNELLO RONDÌ - musique de LUIS BACALOV

FEDERICO FELLINI

PROVA D'ORCHESTRA

NINO ROTA

Gaumont

ALBERTO GRIMALDI

LE CASANOVA DE FELLINI

Un film de FEDERICO FELLINI
avec DONALD SUTHERLAND

ALBERTO GRIMALDI

FEDERICO FELLINI

LA DOLCE VITA

TOTALSCOPE

MARCELLO MASTROIANNI

ANITA EKBERG

avec AIMEE FURNEAUX - ALAIN CUNY - ANNALE NINCHI

avec NOEL BARKER - JACQUES SERNAS - MARIA GRAY

WALTER SANTUSSO - ROMA FILM ROMA - PATHE CONSORTIUM CINEMA PARISI - REALIZZATO DA GIUSEPPE AMATO

KLÜPLERDEN SEÇMELER

Aşağıda kısa tanıtlarını sunduğumuz filmleri, önceki sayılarda tanıtlarını verdiğimiz video klüplerin listelerinden seçtik.

ALIEN

Yönetmen: Ridley Scott
Oyuncular: Tom Skeritt, Sigourney Weaver, Veronica Cartwright, Harry Dean

Dev uzay aracı Nostromo, galaksiler arası olağan yolculuklarından birini yapmakta. Uzay aracının mürettebatı beş erkek ve iki kadından oluşuyor. Arafta bir de kedi var. Bu uzun yolculuğunu uykuda geçirmek zorunda olan mürettebat, bilgisayarı vaktinden önce kendilerini uyardırmasıyla ayaklanır. Bilgisayar "olağandışı" bir durumu haber vermektedir. Sonuçta araca bir sekizinci yolcu girer ve oldukça korkunç bir hızla canavarlaşan "yolcu" herkesi tek tek yoketmeye başlar. Güzel Ripley, kedisıyla birlikte kurtuluşu bulabilecek midir?

AMERICAN GIGOLO

Yönetmen: Paul Schrader
Oyuncular: Richard Gere, Lauren Hutton, Hector Elizondo

30'larında yakışıklı bir adam olan Julian Kay yaşamını kendini pazarlayarak kazanmaktadır. Kültürlüdür, şıktır, birlikte olduğu kadınlara cinselliğin ötesinde bir şeyler verebilmek için biçimlenmiştir. Gecede bin dolar gibi yüksek bir fiyatı da vardır. Ama işlerinin "tıkırında" gittiğini sandığı günlerde "görevli" gittiği evdeki kadının öldürülmesi üzerine başı önemli boyutta belaya girer. "Sadık" bir kadın mı olacaktır kurtuluşu?

A MIDSUMMER NIGHT'S SEX COMEDY

Yönetmen: Woody Allen
Oyuncular: Woody Allen, Mary Steenburgen, Mia Farrow, Jose Ferrer

1905 yılının tatlı bir yaz dönemi. Andrew Woods icat ettiği oyuncak-

larıyla ve bunalımlı karısıyla, kır evinde konuklarını karşılar. Tüm film, cinsel bunalımları olan kişilerin, bu bunalımları Woody Allen türü komedinin çerçevesinde "çözümleme" çabalarıyla sürer. Biraz Shakespeare, biraz Bergman, biraz Freud üzerine, biraz Wilhelm Reich tadı kattınız mı, işte Woody Allen'in bu filmi... Elbette Woody Allen gözüyle görürseniz böyle olur.

L'AS DES AS

Yönetmen: Gerard Oury
Oyuncular: Jean-Paul Belmondo, Marie-France Pisier

1936 yılının 1 Ağustos'u. Georges Cavalier bir boks antrenörüdür. Öğrencilerini Berlin Olimpiyat Oyunları'na götürür. 1917'lerde pilotken tanıdığı dostu Gunter Von Beckmann ile karşılaşınca... Hasılat rekorları kıran bir film olması için Belmondo-Oury ikilisi yeterli.

BEYOND THE POSEIDON ADVENTURE

Yönetmen: Irwin Allen
Oyuncular: Michael Caine, Sally Field, Telly Savalas, Peter Boyle, Jack Warden

Batık "Jenny" birçok kişiyi bir arada ilgilendirmektedir: Patronu Michael Turner ve Doktor Stefan Svevo ayrı amaçlarla batık gemiye göz dikmişken Kaptan Turner elmasların, Sve-

vo ise plutonium'un peşinde serüveni başlatırlar. "Kötü" Svevo ile "İyi" Turner arasındaki teknik donatım açısından oldukça dengesiz gelişen savaş, elbette iyilerin zaferiyle sonuçlanacaktır, ama nasıl? Poseidon Macerası'nın aynı kalitede olmayan devamı.

THE BOYS IN COMPANY C

Yönetmen: Sidney Furie
Oyuncular: Stan Shaw, Michael Lembeck, Craig Wilson

Vietnam savaşçıları üzerine, oldukça eski bir tarih (1978) te yapılan Furie imzalı film. Apocalypse Now'daki hayal gücü yüklü yoğunluğu veya Deer Hunter'daki duyarlılığı barındırmasa da, savaşın anlamsız kargaşasını yansıtmak amacı taşıyor. Vietnam olayına gerçekçi bir yaklaşımla, bir grup askerini savaştaki durumları yansıtılmakta.

BLAZING SADDLES

Yönetmen: Mel Brooks
Oyuncular: Cleavon Little, Gene Wilder, Slim Pickens, David Huddleston, Mel Brooks

Rock Ridge topraklarını kolaylıkla ve ucuza satın almayı kafasına koyan bölge valisi, zenci bir mahkumu idamdan kurtararak kasabaya şerif yapar. Ama beklentileri gerçekleştiremez. Zenci şerif, kasaba halkı ile elele vererek soyguncu çetesine karşı çıkar.

BLADE RUNNER

Yönetmen: Ridley Scott
Oyuncular: Harrison Ford, Rutger Hauer, Sean Young

2020 yılında, robotların yaşamına son verme kararı alabilme yetkisiyle görevli olan Deckard, emekliliğinin keyfine varmaya çalışırken, görev yenden onu çağırmaktadır. Çünkü bir uzay aracını kaçırarak yarım düzine robotla başa çıkılması gerekecektir. Robotların şefi Batty ise dört yıllık yaşamının bitmesini değil, alabildiğine uzatılmasını ister.

THE BIG RED ONE

Yönetmen: Samuel Fuller
Oyuncular: Robert Carradine, Bobby di Cicco, Stephan Audran, Siegfried Rauch

Yönetmen Fuller'in II. Dünya Savaşı'nda yaşadığı gerçek olaylardan kaynaklanan filmde "Big Red One" adı verilen birliğin kahramanlıkları ve savaşın dehşeti sergileniyor.

BUTCH CASSIDY AND THE SUNDANCE KID

Yönetmen: George Roy Hill
Oyuncular: Robert Redford, Paul Newman, Katherine Ross.

İki banka soyguncusu, Butch Cassidy ve Sundance Kid, Montana'da mesleklerini icra etmektedirler. Yaklaşan yirminci yüzyıla birlikte, bu de mode hırsızların ülkeyi terketmeleri bir zorunluluk haline gelir. Yanlarına eski bir öğretmen olan Sundance Kid'in sevgili Etta Place'i de alarak Güney Amerika'ya kaçarlar. Redford ve Newman sevimli iki haydutu büyük bir başarıyla canlandırıyorlar.

THE BORDER

Yönetmen: Tony Richardson
Oyuncular: Jack Nicholson, Harvey Keitel, Valerie Perrine, Warren Oates.

Charlie Smith, görevinden ya da boş yaşamından ötürü rahatsız olan bir sınır polisidir. El Paso'daki bir sınır karakolunda görev alınca karısı Marcy ile birlikte yola koyulur. Bu arada bir Meksikalı aile de sınırı geçmek üzere Amerika'ya yaklaşmaktadır. Latin ırkının tüm güzelliğini üzerinde toplamış olan Maria, küçük bebeği ve erkek kardeşi Juan'la, Rio Grande nehrinde karşılaştıkları Charlie, Maria ya vurulur bir anda. Daha sonra yeniden karşılaşılabilecekler, çok farklı ortamlarda...

CALIFORNIA SUITE

Yönetmen: Herbert Ross
Oyuncular: Alan Alda, Jane Fonda, Michael Caine, Walter Matthau, Maggie Smith, Richard Pryor, Elaine May

Bir tiyatro yapıtından uyarılma olan film, Los Angeles'da, Beverly Hills otellerinden birinde geçmekte.

Otelde yer ayırtmış olan dört ayrı grubun birbirlerinden habersiz ama çok yakın zamanlamayla otele gelişleri ve dört ayrı komik olayın gelişimini izleriz. Bu dört çift içinde özellikle Alan Alda- Jane Fonda, filmi hem ünlü, hem de en gülmüş ikilidir. Maggie Smith'e yardımcı oyuncu olarak Oscar kazandıran rolü de, gülmek isteyenler için biçilmiş kaftan.

THE CHAMP

Yönetmen: Franco Zeffirelli
Oyuncular: Jon Voight, Faye Dunaway, Ricky Schroeder, Jack Ward, Arthur Hill

Eski bir boks şampiyonu olan Billy Flynn bir harada çalışarak oğlu "T.J." ile mutlu birlikteliğini sürdürmeye çalışır. Baba-oğulun ilişkileri, ortalıkta olmayan "anne" oğlunu varlıklı bir yaşama kavuşturmak için çıkıp gelene dek sürer. "T.J." gözyaşları içinde babasından ayrılır ve varlıklı bir yaşam için annesi tarafından "alınır". Oysa çocuğun asıl gereksinmesi sevgi ve babadır... Küçük Ricky Schroeder sayesinde bol göz-yaşı dökülebilecek bir film.

CROSS OF IRON

Yönetmen: Sam Peckinpah
Oyuncular: James Coburn, Maximilian Schell, James Mason.

İnsanlar arasındaki şiddeti anlatmak Peckinpah'ın sürekli tutkusu haline gelmiştir ve film de bu konunun en katı örneğidir. 1943 yılında Rusya. Tüm I. Dünya Savaşı'nın en acımasız mücadelesinin ardından, Alman orduları geri çekilmektedir. Tamen yarımadasında Steiner'in müfrezesi Kızıl Ordu'yla savaşmaktadır. Steiner savaşı vermeye başlamıştır. Öte yandan hırslı bir Rus aristokrati olan Stransky bir Demir Haç kazana-bilmek umuduyla gönüllü olarak savaşa katılmıştır.

THE DISAPPEARANCE

Yönetmen: Stuart Cooper
Oyuncular: Donald Sutherland, Francine Racette, David Hemmings.

Montreal'de kiralık bir katil, karısıyla birlikte büyük bir apartmanda oturmaktadır. Birbirlerine duydukları ilgi ve tutku dışında onlar da, Montreal'in havası gibi soğuk, ilgisiz ve neşesizdirler. Katil bir gün karısının yok olduğunu farkeder. Kendi isteği ile mi kaybolmuştur, yoksa kaçırılmış mıdır? Aynı sırada tuhaf bir görev alır: İngiltere'de birini öldürmesi gerekmektedir. Hayatı boyunca oynadığı en öldürücü oyun başlamıştır.

DOG DAY AFTERNOON

Yönetmen: Sidney Lumet
Oyuncular: Al Pacino, John Cazale, Sully Soyar, Penelope Allen.

New York'un Brooklyn semtinde, sıcak bir Ağustos günü, bankaların kapanma saatine yakın, önce üç kişi başlayan, sonra ikiye inen bir grup banka soygununa kalkışılır. Banka ele geçirilir, paralar da alınır ama gerçek soyguncu niteliğinde olmayan, biri fazlaca insancıl duygularla dolu, öteki oldukça sinirli iki kişinin soygun serüveni, hiç de klasik bir son ile noktalanmayacaktır. Duygu, ince bir alay ve hatta komedi...

DON'T LOOK NOW

Yönetmen: Nicholas Roeg
Oyuncular: Julie Christie, Donald Sutherland, Hilary Mason

Küçük kızlarının ölümünden sonra, Venedik'e yerleşen genç bir İngiliz çifti. Tarihi yapıların korunması işiyle uğraşan mimarın karısının karşısına çıkan iki yaşlı kadın.

ENTITY

Yönetmen: Sidney Furie
Oyuncular: Barbara Hershey, Ron Silver

1976'da Los Angeles'de olduğu ileri sürülen gerçek bir olayın sinemaya aktarılışı. Genç, bağımsız ve çalışan bir kadın (B. Hershey) kendi evinde gözle görünmeyen biri tarafından tecavüze uğramaktadır. Büyük bir enerjisi olan ama çok seyrek olarak bazı belirtileri dışında hiç görünmeyen bu yaratığı yakalamak için, büyük bir laboratuvara, genç kadının işbirliği ile "tuzak" kurulur. Başarılı bir gerilim, oldukça da korkutucu.

ESCAPE TO ATHENA

Yönetmen: Georges Pan Cosmatos
Oyuncular: Roger Moore, David Niven, Claudia Cardinale, Telly Savalas, Stefanie Powers, Elliot Gould

1944 te Yunan adalarından birinde Nazi Almanyası'nın görevlileri, biri Amerikalı, biri İngiliz biri de İtalyan üç kişiyi tutuklayıp, yakınlarındaki bir esir kampına götürürler. Kamp aynı zamanda arkeolojik araştırma merkezidir. Değişik serüvenlerden sonra, birçok başka tutuklunun da katılmasıyla önemli sanat yapıtları İngiliz profesör Blake'in öncülüğünde ortaya çıkarılır ve teşhire sunulurken, Yunan direniş güçleri de olaya değişik açılardan yardımcı olurlar. "Cassandra Geçidi"nin yönetmeninin zengin kadrolu, tümüyle ticari bir macera filmi.

THE EVIL DEAD

Yönetmen: Samuel A. Raimi

Oyuncular: Bruce Campbell, Sarah York.

Beş genç yaz tatillerini geçirmek üzere bir orman evi kiralarlar. Önceleri evin kirasının neden az olduğunu merak ederlerse de öğrenmekte gecikmezler. Toz toprak içindeki bodrumu araştıranlarken eski bir teyp ve bazı teyp bantları bulurlar. Meraklı gençler bantları çalarlar ve olağanüstü bir öykü dinlerler. Evin eski sahibi olan arkeolog insan derisiyle ciltlenmiş eski bir kitap bulmuş ve içinde korkutucu resimler dışında kötü ruhların gelmesini sağlayan sözlerin bulunduğunu görmüştür. Teypten bu sözler okunur okunmaz dışardaki orman canlanır.

THE EXORCIST

Yönetmen: William Friedkin

Oyuncular: Ellen Burstyn, Max Von Sydow, Lee J. Cobb

12 yaşında bir çocuk olan Regan bir gün aniden hastalanır. Doktorlar tümör teşhisi koyarlarsa da bunu kanıtlayan bir belirti bulamazlar. Çünkü kızın içine "Şeytan" girmiştir. Olağanüstü olaylar, öldürmeler birbirini kovalar. Kızı kurtarmak için şeytan kovalama işinde usta rahiplere başvurulur.

FAME

Yönetmen: Alan Parker

Oyuncular: Eddie Barth, Irene Cara, Lee Curreri, Laura Dean.

Bir sanat okulunun öğrencileri giriş sınavlarından mezuniyet dönemine kadar olan süre içinde (hele okul Amerika Birleşik Devletleri sınırları içindeyse) son derece keyifli dönemler yaşayabilirler. Taksilerin üzerinde dans ederek trafiği birbirine katmaya gerek kalmadan gösteri bile yapabilirler. Ama bir sanat okulu mezunu olmak, neredeyse tüm ülkelerde aynıdır. Hangi sanatı, nerede sanat, kimin için sanat, kaç paraya? Bu sorularla karşılaşan yürekleri keyifle dolu, genç gövdeler... Alan Parker'ın kültürel, duygusal, toplumsal boyutlarıyla bu konuya eğildiği keyifli bir filmi.

THE FRENCH CONNECTION

Yönetmen: William Friedkin

Oyuncular: Gene Hackman

Film Marsilya'da, bazı anlaşılmasız hafif şiddet sahneleriyle başlar. Ardından büyük uyuşturucu kaçakçıla-

rıyla kısa bir karşılaşma olur ve sonra New York'a gideriz. Popeye Doyle New York'un içinde gangster avına başlar. Ve sonra filmin ünlü arabası yarış sahnesi gelir. Metro ile yarışarak onun varacağı istasyona daha önce varabilmek için trenle yarışır araba

HALLOWEEN

Yönetmen: John Carpenter

Oyuncular: Donald Pleasence, Jamie Lee Curtis.

Illinois'de orta sınıf bir ailenin küçük oğlu kızkardeşini bıçakla doğrar. Bunun üzerine çocuğu bir akıl hastanesine yatırılır. 15 yıl sonra hastaneden kaçan genç adam doğduğu kente gelir ve "Cadılar Gecesi" olarak bilinen Halloween gecesini, eski komşularını öldürmekle geçirir. Kurbanlarından biri, diğerlerinin tersine onunla savaşıp ve uç kez öldürmeye çalışırsa da genç adam ölmez. Filmin başrolünde Jamie Lee Curtis, Hitchcock'un ünlü "Sapık"ında bıçaklanan Janet Leigh ile Tony Curtis'in kızları.

HANOVER STREET

Yönetmen: Peter Hyams

Oyuncular: Harrison Ford, Lesley-Anne Down, Christopher Plummer

1943 yılının bir sonbahar günü, öğleden sonrasında Amerikan Hava Kuvvetleri'nde görevli pilot David Halloran, güzel hemşire Margaret Sellinger ile tanışır. Genç adam ile çekici kadın arasında oluşan sevgi bağları, öncelikle kocayı tedirgin etmiştir. Ama sesini çıkarmamak kararında olan koca "erkeklik" kanıtlamak için Lyon'daki Gestopa karargahına gidip, çift yönlü çalışan ajanların listesini çıkartmayı göze alır...

HOPSCOTCH

Yönetmen: Ronald Neame

Oyuncular: Walter Matthau, Glenda Jackson, Herbert Lom

Eski kuşaktan bir CIA ajanı olan Miles Kendig, kendisine masa başında bir iş verilince kızıp anılarını kazmakla tehdite başlar. Eski ajanın, anılarını bölüm bölüm dünyanın dört bir yanına gönderme girişimi ortalığı karıştırınca, peşine Sovyet ajanları dahil bir sürü kişi düşecektir. Casusluk yapılmayan bir casus filmi... gibi görünürse de casus casustur!

I COMME ICARE

Yönetmen: Henri Verneuil

Oyuncular: Yves Montand, Pierre

Vernier, Jean-François Garraud

Başkan Jary öldürülmüştür. Suikastçı da intihar edince, suikasttan bir yıl sonra soruşturma dosyası kapatılır. Ama soruşturma komisyonundan biri, Henry Volney (Yves Montand), suikast sırasında çekilen bir amatör filmin verdiği ipuçlarıyla soruşturmayı sürdürmeye kalkışır. Olayın tanıklarının teker teker öldürüldüğü ortaya çıkar. Kalan tek sağ tanık da elinden kaçmak üzeredir. Olayın gerçek yüzünü anlamasına fırsat tanınacaktır ama... Kennedy suikastı üzerine yapılmış, gizli servislerin "habasetini" vurgulayan başarılı bir politik gerilim filmi.

JESUS OF NAZARETH

Yönetmen: Franco Zeffirelli

Oyuncular: Robert Powell

Kuzey Afrika'da çekilen film, Roma İmparatorluğu'nun egemenliği altındaki dönemin Orta Doğu'sunu son derece başarılı bir şekilde canlandırıyor. İsa rolündeki Robert Powell inanılmayacak kadar başarılı, adeta resimlerden fırlamış kadar gerçek İsa'ya benziyor. Olağanüstü görüntüler sahip olan film, son derece etkileyici. Tabii binlerce kişilik kadrosunu ve görkemli dekorlarını, harcanan tonlarca parayı da unutmamak gerek.

KRAMER VERSUS KRAMER

Yönetmen: Robert Benton

Oyuncular: Dustin Hoffman, Meryl Streep, Jane Alexander, Justin Henry.

İyi bir iş bulmuş ve anlaşmayı yapmış olmanın keyfini tattığı gün, Ted Kramer (Dustin Hoffman), karısının kendini terkedeceğini öğrenir. Küçük Billy'yi de babasına bırakan Joanna Kramer (Meryl Streep) çekipgidince, oğluna ideal bir baba olmaya çalışan Ted'in işi bile tehlikeye girer. Aylar sonra Joanna döner, oğlundan ayrı

VIP

VIDEO CLUB

MERKEZ

İnönü Cad. Park Palas Apt No: 31 D: 6 TAKSİM
Tel: 144 67 43- 149 63 37

VIP

VIDEO CLUB

ELMAĞAÇ

Çarşıkapı Cad. No: 115 Kat: 1 Tel: 348 58 14

VIP

VIDEO CLUB

BEYOĞLU

Meriçli-Sarıyıldız Sok. 29/1 Tel: 144 36 56

VIP

VIDEO CLUB

SULTANHAMAM

Saklı Çayırı Sok. 11/2 Tel: 522 56 38

VIP

VIDEO CLUB

KARAKÖY

İzmirli, Feriç Cad. Tel: 37 76- 376 71 37

VIP

VIDEO CLUB

ÖĞÜTEPE

Plaz. Yolu Çimen Paşa Cad. Kat: 4/1 No: 14
Tel: 356 43 66

VIP

VIDEO CLUB

ERENKÖY

Beşiktaş Cad. Çamlı Sokak

kalamadığını söyler. İş yasal aşamaya gelir... Çocuk ona iyi bakan babasının mı yanında kalmalıdır, anneye mi ihtiyacı vardır?... Ayrılan çiftlerin çocuk sorunu biter, tükenir mi?... Hoffman a, yönetmen ve senarist Benton a Oskar'lar kazandıran bir film.

LIMELIGHT

Yönetmen: Charles Chaplin
Oyuncular: Charlie Chaplin, Claire Bloom, Sydney Chaplin, Nigel Bruce, Melissa Hayden, Buster Keaton.

Bir zamanların ünlü aktörü Calvero (Charlie Chaplin), kentin acımasız yalnızlığında, bir başka yalnız ve ümitsiz kişiyle karşılaşır. Bu, psikolojik sorunları yüzünden bacakları tutmayan genç balerin Terry (Claire Bloom)'dir. Calvero, büyük bir çabayla genç kadını yaşama kavuşturur. Öyle bir gün gelir ki, Terry artık dans etmekte ve şöhret basamaklarını hızla tırmanmaktadır. Calvero ise, tam tersine, eski gücünden ve ününden hızla kaybeder. Birbirlerine besledikleri sevgi büyüktür ama genç ve ünlü bir balerin, başka bir genç sevgi karşısında nasıl direnecektir? Charlie Chaplin'in unutulmaz başyapıtı.

MAD MAX

Yönetmen: George Miller
Oyuncular: Mel Gibson, Joanne Samuel, Hugh Keays Byrne, Steve Bisley

Max "Çılgın" lakabı ile anılan, genç bir polistir. Karısının ve oğlunun motosikletli gençler tarafından öldürülmeleri üzerine öç almaya karar verir. Bundan sonra, otomobiller, insan vücutları havalarda uçuşur. Ateşten, kandan göz gözü körmez.

Mc VICAR

Yönetmen: Tom Clegg
Oyuncular: Roger Daltrey, Adam Faith, Cheryl Cambel, Steven Berkoff

Bir zamanlar İngiltere'nin "En tehlikeli Adamı" olarak bilinen bir suçlunun 26 yıl hapiste yattıktan, bu arada iki defa kaçtıktan sonra ünlü bir gazeteci olan John Mc Vicar'ın yaşam öyküsü. Mc Vicar, kendi romanını beyazperdeye uyarlamış.

MURDER BY DEATH

Yönetmen: Robert Moore
Oyuncular: Peter Falk, Peter Sellers, David Niven, Alec Guinness, Maggie Smith

dedektifini evine yemeğe çağırır. Yemekte Twain, konuklarına gece yarısı bir cinayet işleneceğini, masadakilere birinin öleceğini bildirir ve cinayeti çözecek olan dedektife büyük bir para ödülü vereceğini açıklar. Üstelik cinayeti çözen dünyanın en büyük dedektifi sayılacaktır.

NEVER SAY NEVER AGAIN

Yönetmen: Irvin Kershner
Oyuncular: Sean Connery, Max Von Sydow, Klaus Maria Brandauer, Barbara Carreza

Bond'un geri dönüşü... Nükleer başlıkların çalınması üzerine Bond, çılgın gülüşlü Klaus Maria Brandauer ile kızgın bir rekabete girer. Bond filmlerinin klasik örgüsünün kurulması için bu başlangıç yeterlidir. Roger Moore'lu Bond'lardaki kadar olmasa bile, tüm teknik teçhizat, sarışın esmerli bir kadınlar ordusu, Bond'un rakiplerini alt edebilmesi için yeterlidir.

OBSESSION

Yönetmen: Brian de Palma
Oyuncular: Cliff Robertson, Genevieve Bujo

Zengin bir işadamı karısını ve kızını bir kazada kaybeder. Aradan 16 yıl geçtikten sonra bir iş nedeniyle Floransa'ya gider. Orada karısı ile karşılaşmış kiliseye uğrar ve karısına çok benzeyen genç bir kıza karşılaşır. Kısa sürede tutkuyla bağlanır genç kıza ve iş yaşamını ihmal etmeye başlar.

THE PARALLAX VIEW

Yönetmen: Alan J. Pakula
Oyuncular: Warren Beatty, Paula Prentiss, William Daniels, Hume Cronyn

Bir Kokteylde Amerikalı bir senatör öldürülür. Yapılan resmi açıklamada olayın bir suikast olmadığı bildirilir. Bir gazeteci olayın peşine düşer. Araştırmaları sonucu bir şerifin

de parmağı olduğunu öğrenir ve "Parallax" şirketinin izini ele geçirir.

POLICE PYTHON 357

Yönetmen: Alain Corneau
Oyuncular: Yves Montand, Simone Signoret, François Perier, Stefania Sandrelli.

Vahşet ve sürekli gerilimden kaçan bir polis memuru... Hareket ve güçlülük onda kişiliğinin yitirilmesine ve hatta güçsüzlüğün doğmasına neden olmaktadır. Fransız taşrasında bu sınırları çeken bir polis, nasıl davranacaktır? 1970'li yıllarda Fransız sinemasının hareketli filmler alanında çıkardığı en önemli filmlerden biri; iyi bir şeyirlik şölen.

RAIDERS OF THE LOST ARK

Yönetmen: Steven Spielberg
Oyuncular: Harrison Ford, Karen Allen,

1936 yılında Hitler büyük bir hırs- la sahibine büyük bir güç kattığı söylenen kutsal hazineyi aratmaktadır. Amerikan hükümeti de karşı taraftan, hazinenin Hitler'in eline geçmesini önlemek amacıyla, küçük bir okulda arkeoloji hocalığı yapan Dr. Indiana Jones'u görevlendirir. Nazilerin yılmak bilmeyen saldırılarına karşı Jones hazineyi kaptırmamaya kararlıdır. Bir masal ama oldukça kavgalı...

RETURN OF THE PINK PANTHER

Yönetmen: Blake Edwards
Oyuncular: Peter Sellers, Christopher Plummer, Catherine Schell.

Müfettiş Clouseau, öldü sanılırken bir hortlak gibi yaşama girer. Olayın beklenmedikliği o boyuttadır ki, sadık hizmetkârı Japon bile evini "karlı işlere" kullanmaya başlamış, polis örgütünde yerine biri atanmış, kısacası Clouseau fiilen hayattan silinmiştir. Oysa, kurnaz müfettiş, hâlâ ölü olduğunu zannettirip ezeli düşmanı Fantome'u ele geçirmek için (kahkahadan kırılarak izleyebileceğiniz) dahiyane planlar peşindedir. Pembe Panter - Blake Edwards ve Peter Sellers biraraya gelince gülünmez mi?

RIVER OF NO RETURN

Yönetmen: Otto Preminger
Oyuncular: Robert Mitchum, Marilyn Monroe, Rory Calhoun.

Olay, geçtiğimiz yüzyıl sonlarında bir maceraperest, onun oğlu, bir şarıkıcı kadın ve bir haydut arasında ge-

çer. İlk üç kişi, haydutun ortaya çıkışından sonra değişik olaylarla yüzleşecekler ve bunlar arasında en önemlilerinden biri, oğulun babasına karşı güveninin sarsılması olacaktır. Preminger'in en önemli yapıtlarından olmasa bile, Marilyn Monroe'nun varlığıyla antik bir değer kazanan film, klasik bir macera filmi özelliği taşıyor.

A ROMANTIC ENGLISHWOMAN

Yönetmen: Joseph Losey
Oyuncular: Glenda Jackson, Michael Caine, Helmut Berger

Ünlü bir romancının güzel karısı bir yolculukta genç bir erkekle tanışır. Jigololuk ve uyuşturucu trafiği yapan adam bir süre sonra yazarın evine gelir ve onun bir hayranı olduğunu söyler. Yazar, genç adamı evinde konuk eder. Amacı ondan bir senaryo malzemesi olarak yararlanmaktır.

SCARFACE

Yönetmen: Brian de Palma
Oyuncular: Al Pacino, Steve Bauer, Michelle Pfeiffer, Robert Loggia

Ünlü gangster klasiği "Scarface" (Howard Hawks)'in yeni bir çevrimi. Öykü 1980'lerde geçer. Kaçakçılık, uyuşturucu trafiği ve genç kuşak "Mafioso"lar. Tony Montana, Küba'dan sınır dışı edilmiş bir suçludur. Amerika'da Montana'nın başarı grafiği hızla yükselir. Kısa sürede koskoca bir imparatorluğun sahibi olmuştur.

SISTERS

Yönetmen: Brian de Palma
Oyuncular: Margot Kidder, Jennifer Salt

Korku filmlerinin ünlü yönetmeni Palma'nın ilk yapıtlarından biri. Yaprışık kardeşler olarak doğmuş iki kardeş uzun yıllar birlikte yaşadıkları sonra ameliyatla birbirlerinden ayrılmışlardır. Kardeşlerden biri manken olarak çalışan iyi huylu bir kızdır. Öteki ise psikopat bir katil. Ya da en azından böyle görülmektedir.

SMOKEY AND THE BANDIT

Yönetmen: Hal Needham
Oyuncular: Burt Reynolds, Jackie Gleason, Sally Field, Jerry Reed, Mike Henry, Paul Williams

Gözüpek bir kamyon şoförü, bir kamyon dolusu birayı Texas'tan Atlanta'ya götürmek işini üstlenir. İş oldukça risklidir, çünkü yol biranın ya-

sak olduğu Mississippi'den geçmektedir. Yolda Polisler tarafından fark edilince hızlı bir yarış başlar. Sayısız otomobilin çarpıştığı, devrildiği, birbirine girdiği takip sırasında şoför yanına yardımcı olarak bir genç kız almayı da ihmal etmez.

SPIRAL STAIRCASE

Yönetmen: Peter Collinson
Oyuncular: Jacqueline Bisset, Christopher Plummer, John Philip Law, Gayle Hunnicutt

Kocası ile küçük kızının trafik kazasında ölmesi sonucu konuşma yeteneğini yitiren bir kadın ve kentteki tüm sakat kadınları öldüren bir katil. Gerilim sinemasının klasiklerinden "Spiral Staircase" in (Robert Siodmak) yeniden çevrimi.

STAR WARS

Yönetmen: George Lucas
Oyuncular: Carrie Fisher, Peter Cushing, Mark Hamill, Harrison Ford, Alec Guinness, Anthony Daniels

Çocuklar ve büyükler için bir uzay "Spectacle". Güzel ve iyi yürekli prensesin iktidar heveslisi kötülere karşı zaferi. Bilim kurgu ile mizahın ustalıkla karışmış bir bileşimi. Sinema tarihinin gelmiş geçmiş en büyük hasılatını yapan birkaç film arasında yer alan "Star Wars" un (Yıldız Savaşları) daha sonra ikinci ve üçüncü bölümleri de çevrildi.

STAYING ALIVE

Yönetmen: Sylvester Stallone
Oyuncular: John Travolta, Cynthia Rhodes, Finola Hughes

Tony Manero dans hocalığı yaparak geçimini sağlamaktadır. Güzel ama kötü Yürekli bir Balerine aşık olur. Eski sevgilisini bırakır. Ama sonra her şey yoluna girer. Mesleğinde istediği noktaya gelir, Broadway'da büyük bir başarı kazanır. Eski sevgilisine döner.

STILL OF THE NIGHT

Yönetmen: Robert Benton
Oyuncular: Roy Scheider, Merly Streep

Roy Scheider, tam profesyonel, soğukkanlı bir psikiyatristtir. Hastalarından birinin ağır biçimde bıçaklanması ve ölümü üzerine, yakınlarını arar ve kurbanın garip, sinirli metresiyle tanışır. Kadın ne kadar çekici olsa da, ölen hastasının kendisine sorduğu bir soru aklından çıkmamaktadır: "Birini öldüren bir kadın tanıyorum. Acaba aynı şeyi bir daha yapar mı?" Polis, psikiyatrist ve zanlı arasında heyecanlı bir savaş başlayacaktır...

THE STREETWALKER

Yönetmen: Walerian Borowczyk
Oyuncular: Sylvia Kristel, Joe Dallesandro, Mireille Audibert, Denis Manuel

Erotik filmlerin ünlü yönetmeni Borowczyk'in Andre Pieyre de Mandiagues'in romanından uyarladığı film, bir fahişeye tutulan bir adamın öyküsünü anlatıyor. Karısına sadık kalacağına yemin eden adam, Paris'te sokaklarda çalışan genç ve güzel bir fahişeye aşık olur. Erkeklerden para sızdırmakta usta olan genç kadın, adamın tutkusundan yararlanmakta gecikmez.

TABLE FOR FIVE

Yönetmen: Robert Lieberman
Oyuncular: John Voight, Richard Crenna

J.P. Tanner karısını ve üç çocuğunu terkettikten beş yıl sonra çocuklarla yeniden ilgilenmeye ve "baba" olmaya karar verir. Ama çocuklar buna hazır mıdır? Bu arada şık gemide yapılan seyahat de önemli bir yarar getirmez. Hele onlar yokken anneleri bir kazada ölünce, baba olarak benimsedikleri kişi ile gerçek babaları arasındaki tercihi, çocuklar kimden yana yapacaklardır?

TESS

Yönetmen: Roman Polanski
Oyuncular: Nastassia Kinski, Peter Firth, Leigh Lawson, John Colin.

19. yy. sonlarında İngiltere. Basit bir köylü ailesinin üzel kızı Tess (Nastassia Kinski), akrabaları olduğu iddia edilen zengin bir ailenin yanına, maddi durumları düzelebilir ümidiyle gönderilir. Zengin ailenin şımarık çocuğu Sir Alec tarafından iftial edi-

len Tess karnında bir çocukla evine döner. Çocuğu doğduktan sonra çok az yaşar. Tess bir süthanedede çalışmaya başlar ve Angel ile burada tanışır. Birbirlerini sever, evlenmeye karar verirler ama Angel güzel karısının geçmişte başına gelenleri duyunca Brezilya ya kaçır. Angel'in yıllar sonra geriye dönmesine kadar Tess ne yapacaktır? Thomas Hardy'nin bir dönem yansıtan ünlü romanından başarılı bir uyarılama.

10 (TEN)

Yönetmen: Blake Edwards

Oyuncular: Dudley Moore, Julie Andrew, Bo Derek, Robert Webber.

Bir besteci olan George Webber (Dudley Moore) 42. yaşgününü kutlamakta. Yaşgününü mutluluktan çok bir buruklukla yaşarken, aklı "yaşlanmak" yüzünden başına gelebileceklerle takıldır. Bu sıkıntı, aklını başından alan "güzel" e kavuşabilmek için olmadık işlere kalkışmasına yol açar. Ne zaman ki o "güzel", Ravel'in "Bolero" su ile sevişmenin ne güzel olacağını söyler, yaşdönümündeki coşkun aşık, ayaklarını yere basar ve "mazbut" yaşamına döner...

THE THING

Yönetmen: John Carpenter

Oyuncular: Kurt Russell, A.Wilford Brimley, T.K.Carter, David Clennon.

Amerika Birleşik Devletleri Bilim Vakfı'nı temsil eden oniki kişi, Antartika'nın derinliklerindeki doğal kaynakları araştırmak üzere çalışmalar yapmaktadır. Bu çalışmaların sonunda, buz kütleleri altında 100 bin yıldan beri saklı duran bir "başka" dünya olduğu ortaya çıkar. Bu "başka" şey özgür kaldığında ortalığı ne hale sokacaktır? John W. Campbell'in "Best-seller"ından (Who Goes There? adlı roman) 1951'de Howard Hawks'ın yaptığı bir dehşet filmi.

TOMMY

Yönetmen: Ken Russell

Oyuncular: Roger Daltrey, Oliver Reed, Ann Margret, Robert Powell, Jack Nicholson, Elton John

Babasının ölümünden sonra ciddi bir psikolojik rahatsızlık geçiren Tommy işitme, konuşma ve görme yeteneklerini yitirir. Tüm vaktini ayda kendini seyrederken geçirmeye başlar. Bir süre sonra duyularına yeniden egemen olan Tommy, bir "Kurtanci" kimliğine bürünür. Müzikal sinemanın klasikleri arasında sayılan yapıt, bir rock-operadan uyarlanmıştır.

TORA! TORA! TORA!

Yönetmen: Richard Fleischer

Oyuncular: Martin Balsam, Joseph Cotten.

Film, Amerika Birleşik Devletleri'ni ikinci dünya Savaşı'na sokan Pearl Harbor baskını anlatıyor. Senaryosu Amerikalı ve Japon yazarlar tarafından aslına sadık kalınarak ve objektif bir bakış açısıyla yazılmış. Ancak birçok film eleştirmenine göre bütün zamanların en kötü on filminden biri olarak niteleniyor "Tora! Tora! Tora!"

TRIBUTE

Yönetmen: Bob Clark

Oyuncular: Jack Lemmon, Robby Benson, Lee Remick.

Scottie Templeton karısından ayrılmış, oğlunu iki yıldır görmemiş, ikinci sınıf bir basın ajanlığı yapan başarısız bir yazardır. Ölmek üzere olduğunu öğrenince oğluya ilişkilerini düzeltmeye, onunla dost olmaya çalışır. Ancak oğlu Jud son derece ciddi, ağırbaşlı, hırslı bir gençtir ve babasının başarısızlığından, anne-babasının boşanmış olmasından ötürü nefret doludur babasına karşı. Film, yeteneklerini yanlış kullanmış, hayatı boyunca sorumluluklardan kaçmış ve sonunda oğlunun kendisine saygı duyması için büyük bir savaş vermek zorunda kalan bir adamın öyküsünü anlatıyor.

TRON

Yönetmen: Steven Lisberger

Oyuncular: Jeff Bridges, Bruce Boxleitner, David Warner, Cindy Morgan.

İyimser ve insancıl bir bilim-kurgu filmi yapılırsa, bu filmde de bilgisayarların kalem gücüne yol verilirse, herhalde Tron gibi bir film ortaya çıkması gerekir. Walt Disney stüdyolarının son ürünü olan Tron, teknik üstünlüğün ön plana alındığı ve insan-

ları iyi duyguların varolduğuna inan-dırmayı amaç edinmiş bir yapımdır. Ana tema klasik bilim-kurgunun temala-rından biri: Yaratıcı kişi, yarattığı "şey" tarafından tuzağa düşürülür...

UNION CITY

Yönetmen: Mark Reichert

Oyuncular: Deborah Harry, Dennis Lipscomb.

1930'lardaki dedektif dergilerinde yayınlanmış bir öyküden uyarılama. Lillian kentin dış mahallelerinden birinde yaşayan sıkıntılı bir ev kadınıdır. Kocası Harlan kıskanç, sıradan bir muhasebeci. Lillian sıkıntısını geçirmek için kendini ev sahibinin kol-larına atar. Ancak Harlan bunu far-kedemeyecek kadar meşguldür. Sa-bahları kapısının önündeki süt şişe-lerini çalan hırsızın peşindedir çün-kü. Müthiş bir tuzak hazırlayarak hır-sızı suç üstünde yakalar ama onu ka-zara öldürür. Paniğe kapılarak cesedi boş bir dairedaki açılır kapanır yata-ğın içine yerleştirir.

YANKS

Yönetmen: John Schlesinger

Oyuncular: Richard Gere, Lisa Eich-horn, Vnessa Redgrave, William Devane, Rachel Roberts.

Normandiya çıkarması (1944) ön-cesi binlerce Amerikan askeri İngil-tere'ye gelmektedir. Aralarında genç bir yüzbaşı, John da bulunmaktadır. Evli olmasına karşın John, 40'larında bir Kızıl-Haç görevlisi olan Helen ile sıkı bir dostluk kurar. Jean de Matt ile aşk yaşamaktadır. John ve He-len'in dostlukları da aşka dönüşür-ken, savaş yüzünden ortaya çıkan başka karmaşık ilişkileri izleriz. Schlesinger'in "Sunday, bloody Sunday" den sekiz yıl sonra İngiltere'ye dönüşü... Özellikle Redgrave'in ve Rachel Roberts'in oyunlarıyla ilgi çekici.

THE YAKUZA

Yönetmen: Sydney Pollack

Oyuncular: Robert Mitchum, Ken Takakura, Keiki Kishi, Eji Okada.

Bir Amerikalı ile bir Japon arasın-daki kültür ve gelenek farklılığını çe-şitli olaylar aracılığı ile koyan film, po-lisiye vakalarla gelişmekte. İnsanca ilişkileri unutmış olan Amerikan top-lumunun, Doğu duyarlılığı karşısında nasıl yabancı kaldığının filmidir. Bu duyarlığa kendini uyurabilen Ame-rikalı, ilk bakışta garip gelebilecek "kanlı" işler de yapacaktır...

VIP

İnönü Cad. Park Palas Apt. No: 31, Taksim
Tel: 144 67 43/ 149 83 37

ZEKA & BİLGİSAYAR OYUNLARI SANAYİ

Oteller, moteller, kampingler, tatil köyleri, yazlık siteleri,
kafeler, publar, lokaller, spor kulüpleri, sosyal kulüpler.

Çağdaş Kazanç Makineniz

**TÜRKİYE
ÇAPINDA**

**DİSTRİBÜTÖRLÜK
VERİLECEKTİR**

- Voltaj, 220 volt şehir cereyanı
- Eletronik Zamanlama Sistemi, Oyun süresini 3 dakikalık periyotlara böler. Sürenin bitimine 20 saniye kala ses ve ışık uyarıları başlar. Oyuncu yeni bir jeton kullanarak oyuna kaldığı yerden devam eder.
- Eletronik Numarator, makineye atılan jeton sayısını otomatik olarak yazar.
 - 24 saat çalışabilir.
 - Garanti, 1 yıldır.

Boyutlar

• Yükseklik: 183 cm • Genişlik: 65 cm • Derinlik: 89 cm.

BİR ZAMANLAR AMERİKA

"Bir Zamanlar Amerika"nın yönetmeni

SERGIO LEONE:

"Ben bir avcıyım, av değil"

Çeviren: Nimet YUNA

— *Küçük bir çocukken de kafanızda bir Amerika var mıydı?*

— Evet vardı. Bir çocuk olarak da kafamda Amerika'yı yaşıttırdım. Kendime göre düşlerdim. Çizgi romanları, **James Fenimore, Louisa M. Alcot, Cooper** gibi yazarları okuyan her çocuğun düşlerinde yaşırdı Amerika; eski ve yetişkin dünyanın tartıştığı yepyeni ve gerçek bir olgu idi. 1929'da **Mussolini** dramının başkenti olan Roma'da doğdum ve büyüdüm: yalan dolu gazeteler, Tokyo ve Berlin'de kültürel ilişkiler ve bir-biri ardından izlediğimiz İtalyan ordusunun gösterişli geçişleri. Ben, sinema tutkunu bir ailede yetiştim. Binlerce film izledim. Yine de Hollywood'la büyülenmem savaş sonrası başladı. "Yankee" ordusu bize sigara ve çikolatadan başka binlerce dublajı bile yapılmamış film getirdi. Abartmıyorum. Üç yıl boyunca her ay 300 Amerikan filmi izledim. Western'ler, komediler, gangster filmleri, savaş öyküleri, ne varsa.. Ya-yınevrleri, **Hemingway, Faulkner, Hammett**'in yapıtlarını piyasaya sürdüler. Bu yüzümüzde şaklayan güçlü bir tokattı. Bu tokat bana, Amerika'nın salt Amerikalıların değil, dünyanın malı olduğunu öğretti. Onların bir özelliği, mitos dolu düşüncelerinin şarabını kendilerine özgü yaşam biçimlerinin suyuna katma alışkanlığında olmaları, Amerika, İspanyol gemileri tarafından bulunmadan önce de bütün serseri ve filozofların düşlerinde yaşatılmıştı bile. Bence Amerikalılar bu toprakları kiralamış kişiler.

— *Babanız Vincenzo Leone bir film yönetmeni idi. Bu sizin sinema olayına bakışınızı nasıl etkiledi?*

— Çocukken sinemanın babamın bir buluşu olduğuna inanırdım. Onun bir Noel Baba olduğunu düşünürdüm. Perdenin geometrik varlığının ötesinde ise yüzlerce teknisyen, makyaj ustası, kuaför, elektrik kabloları, kameralar, mikrofonlar, reflektörler vardı. Noel Baba'nın torbası gibi. Bunların tümü ile ilgili her şeyi bilirdim. Belki şimdi bundan dolayı filmlerimin teknik yönüne çok önem veririm. Dublaj odası-

na dinsel bir törene gidercesine girerim. Film yapmanın mutluluk veren bir uğraş olduğu düşüncesindeyiz. Death Valley'de çakalları, ya da Brooklyn Köprüsü'nün altında gemi düdüklarini dinlemek mutluluktur.

— *"Once Upon A Time in America"nın (Bir Zamanlar Amerika) senaryo çalışmalarından sözeder misiniz?*

— "The Good, The Bad and The Ugly"yi (İyi, Kötü ve Çirkin) bitirmenden kısa bir süre sonra "Once Upon A Time in America"nın konusu kafamda çınlamaya başladı. Roma'da bir kitapçıda **Harry Gray**'in romanına rastladım: "The Hoods." Her şeyden öte, bu kitap sinema adına yazılmış sevgi dolu bir ilahi gibiydi. Üç genç Yahudi

gangsterin yaşamları beni çok etkiledi. Bu filmi yapmalıydım. Daha çok istediğim bir şey olamazdı. Önümüzdeki yol uzundu. Sinema uyarlaması için telif hakkı sorunu vardı. Pek kolay olmadı bunu çözmek. Binlerce dolar ödememiz gerekti. Sonunda başardık. Ve cehennem gibi bir dönem böylece başladı. Senaryo yazılacaktı. İlk çalışmayı **Norman Mailer** başlattı. Bir kutu puro, bir büyük şişe viski ve daktilosu ile kendini Roma'da bir otel odasına kapadı. Ancak ne yazık ki bu odadan bir **"Mickey Mouse"** doğdu! Norman- çok eski bir okuruyum- bana göre sinema yazarı olamazdı. Sonunda **Arnon Milchan**'a rastlayana kadar olağanüstü yanlışlıklar yapıldı. Ortaya çıkarılan senaryoların her biri bir ötekenden daha kötüydü. Filmin içermesini istediğim kavramın yanından bile geçemiyorlardı. Arnon Milchan'a gelince, bence bu adam kendini sinemaya adamadan önce bir Gotik kilisede şeytan kovalıyıcı olarak görevliydi! O andan sonra her şey yerine oturdu. **Leo Benvenuti** ve **Stuart Kaminsky** de destekleriyle senaryonun tamamlanmasını sağladılar. Güneş yeniden doğmuştu.

— *Amerika efsanesi ile büyülenmiş görünüyorsunuz. Önce Batı'nın kov-boyları şimdi de Doğu'nun gangsterleri... neden?*

— Öyle bir büyülenme söz konusu değil. Ne Batı'dan ne de Doğu'dan. Amerika'nın mitos boyutundaki kavramları ile büyülenmiş değilim. Ben bireyden söz ediyorum. Bireyden ve sonsuz ufuktan - El Dorado.. İnaniyorum ki, sinema, çok ender birkaç örnek dışında, bu

iki düşünceyi bu denli iç içe kapsamamıştır. Düşünürseniz, Amerikalılar da bu yönde gerçek bir çaba koymamışlardır ortaya. Yine de sinemanın politik demokrasi uygulamalarından daha somut şeyler ortaya koyduğu yadsınmaz. **"Easy Rider"**, **"Taxi Driver"**, **"Scarface"**, **"Rio Bravo"** gibi yapıtlara bakın. **John Ford**'un uçsuz bucaksız alan görüntülerini, **Martin Scorsese**'in klostrofobik metropol sahnelerini aynı ölçüde severim. Sosyolojik olguları benim siyorum ancak **"masallar"** da beni çok etkiliyor. Özellikle karanlık yanları ile.

— *Western'ler bir sinema türü olarak neden öldüler? Gangster filmleri yerlerini aldılarından mı?*

— Western ölmemiştir. Ne dün ne de bugün. Gerçekte ölen sinemanın kendisi. Belki de gangster filmleri, Western'in karşıtı olarak, sosyolojik gerçeğin profesörleri tarafından iliklerine kadar tüketilmemiş olmanın o kuşkuyla ayrıcalığının tadına ulaşıyor. İyi film çok zaman ve para gerektirir. Bunun için buna dünden de daha çok inanıyorum. Oysa altın damarı kurudu artık California'da. Birkaç yürekli, kadere, TV'ye küfrederek de olsa, ürperti içinde ve dikbaşlılıkla bir arayışı sürdürüyorlar. Yok olmaya hükümlü birer dinazor gibi.

— *Clint Eastwood'da Amerikalıların göremediği ne buldunuz o günlerde?*

— Derler ki, **Michelangelo** yüzlerce mermer kitlesi arasından bir seçim yaparken **"neden o parça"** sorusunu **"Musa'yı gördüm"** diye yanıtlamış. Ben de sorunuza aynı yanıtı - ancak tersine çevirerek- vermek isterim. 1964 yılında ikinci sınıf bir televizyon filmin-

de izlediğim Eastwood'da **"mermer bir blok"** gördüm.

— *Clint Eastwood ile Robert De Niro'yu karşılaştırır mısınız?*

— Bu çok güç. Birincisi balmumundan bir maskedir. Gerçekte onlar aynı mesleğin adamları bile değiller. Robert De Niro bir role adar kendini. Birinin palto giyişi gibi girer o role. Eastwood ise, bir zırhın içine sokar kendini ve vizörü gürültü ile kapar. İşte o zırh kişiliğidir. Eastwood'a dikkatle bakın. Bir uyur gezer gibi dolanır, uçan kurşunların, patlayan bombaların arasında.

Filmden bir sahne,

Mermer bir blok gibidir. Niro herşeyden önce bir aktördür. Eastwood ise bir yıldız. Niro acı çeker. Eastwood esner.

— Bir aktörün Birleşik Devletler başkanı olması sizi şaşırtıyor mu?

— Açıkça söylemek gerekirse, hiçbir şeye şaşmıyorum artık. Bir gün gazetelerde, Birleşik Devletler başkanının aktörlüğe başladığını da okusam şaşmam. Kötü filmlerde oynayıp, sonra başkan olan kişiler gibi, gidip bir başkan da kötü filmlerde oynarsa ne derim bilemem! Çok başkan tanımıyorum ancak çok oyuncu tanıyorum. Aktörlerin çocuklar gibi olduklarına inanıyorum gerçekte. Güvenle herkese bakan, narsistik ve kaptisli. Simetrik bir olgu. Ben başkanları da çocuklar gibi görüyorum. Bir yönetmen ise asla başkan olamaz. İyi bir gizli servis şefi, belki! Bence Yuri Andrapov bir polis olacağına bir yönetmen olsa idi, daha iyi bir profesyonel doyumunu yaşardı -kimbilir belki de ölmemiş olurdu şimdilerde.

— İtalyan ve diğer Avrupalı yönetmenler arasında kendinizi nereye koyarsınız? Kimleri beğenir, kimleri abartılı bulursunuz?

— Evet, kuşkusuz ben de sinema tarihinde bir yer kapsıyorum. Yönetmenler rehberinde "L" harfinin hemen altındayım. Dostum Mario Monicelli'den

biraz önce ve Alexander Korda, Stanley Kubrick, Akira Kurosawa'dan hemen sonra. İşte sinema tarihindeki yerim. K'lar la "M"ler arası bir noktada, adım Leone yerine Antelope olsaydı birinci gelirdim. Ancak ben yeğliyorum "Leone"yi. Nedeni: ben bir avcıyım doğuştan, av değil. Sorunuzun ikinci bölümüne gelince, genç Ameri-

kan ve İngiliz yönetmenlerini seviyorum. Fellini ve Truffaut'yu beğeniyorum. Abartılmışlık konusunda yetkili değilim. Bunu bir film eleştirmenine sormanız gerek. İlimli değerlendirmeler konusunda dünyada tek olan varlıklara yani. Eleştirmenler toplum için hizmet verirler ve patronlarının kim olduğu da hiç belli değildir.

— Scott Fitzgerald'ın bir sözü var: "Eylem (action) karakterdir" Katılıyor musunuz?

— Şunu açıkça belirtiyim. Ben eylemci bir yönetmen değilim. John Ford'da değildi. Ben daha çok sessizliğin ve mimiklerin yönetmeniyim. İmgenin peşindeyim. Ancak yine de Scott Fitzgerald'a katılıyorum. Daha açık söylemek gerekirse, ben de sık sık, "Dikkat... action... karakter..." derim. Herhalde aynı şeyi demek istiyorum onunla!

— Geri çekilip, "Once Upon A Time in America"ya baktığınızda onu nasıl değerlendiriyorsunuz?

— Benim en iyi filmim kuşkusuz. Ve Harry Gray'in kitabını elime aldığımdan beri böyle olacağını biliyordum. Bu filmi gerçekleştirdiğim için mutluyum. Çekim boyunca büyük bir gerilim yaşadım. Ancak, bu her zaman böyledir. Film çekmek berbat bir iştir. Yapmış olmak ise olağanüstü bir doyumunu getirir.

— Yönetmen olmak isteyen kişilere ne gibi önerileriniz var?

— Derim ki, pek çok çizgi roman okuyun. Sık sık televizyon izleyin ve her şeyden önce sinemanın yalnızca "elit"ler, diğer sinema yapımcıları, huysuz eleştirmen anneleri için olmadığım kafanıza koyun. Başarılı bir film toplumun her kesimine seslenebilen filmidir.

Bu görüşme 1984 ilkyazında "Once Upon A Time in America" çekimlerinin bitiminde Roma'da yapılmıştır. (American Film, Haziran 1984)

filmin çekiminden bir görüntü

Ele avuca sığmayan bir Bukalemun

Çeviren: Nimet TUNA

Beyazperdenin büyük oyuncularına has bir özellik vardır: rol yaptıkları sürece canlı bir kişiliğe bürünürler. "Avcı", "Taksi Şoförü" ve "Raging Bull" (Azgın Boğa) gibi filmlerin oyuncusu De Niro'da böyle bir hamurdandır. Oun filmlerini izleyin, bir bukalemunun önünüzde dans ettiğini göreceksiniz. Şaşırtıcı bir gölge olan Bay De Niro'yu ancak perdede canlandırdığı kişiliklerin geniş yelpazesi içinde ve uzak bir görüş açısından baktığımızda seçebiliriz.

Kimdir o? Dünya eski ağır sıklet boks şampiyonu **Jake La Motta**'nın kişiliğinde izlediğimiz adam mı? Ya da "Avcı"nın Vietnam'da çarpışmış Amerikalı askeri mi? "Taksi Şoförü"nü "kahraman" olmayan kahramanı mı? "Baba-2"nin tehlikeli Mafya patronu mu? Ya da "Bang The Drum Slowly"nin ölümün eşisindeki patetik beyzbol yıldızı mı?

Canlandırılan kişiliklerin hiçbirinde ötekine ilişkin izler bulmak mümkün değildir. Onların fiziksel özellikleri bile farklıdır: Saç, kilo, beden yapısı vb. De Niro bir seraptır sanki. Sigara dumanını avuçlayabilir misiniz? Tam tuttuğunuzu sandığınız an avucunuzdaki boşluğa bakabilirsiniz değil mi?

Kimdir Robert de Niro öyleyse? Nasıl biridir? Canlandırdığı kişilikler içinde "o" olan var mıdır? Hepsini mi? Yoksa hiçbiri mi? Her tür tanıtımdan kaçınan De Niro'yu Hollywood'un gösteri dünyasının çarkları içinde bulamazsınız. Filminin kişisi ile başbaşa, gözlerden uzak ve saklı, rolünü hazırlar. Sürdürdüğü gizlilik sonucu, hakkında çok az şey bilinir. Büyük yıldızlarla dolu parlak renkli kitaplarda görünmez. Yaşam, aşk ve para konusundaki düşünceleri gazete ya da dergi sayfalarından size bağırır. Bu tutumuyla şöyle der gibidir: "Ben bir aktörüm. Filmlerimi izleyin ve beni rahat bırakın".

Bütün profesyonel sinema yazarlarını ve sözlük yapımcılarını deliye çeviren bir tavidir bu. **David Thompson**'un "A Biographical Dictionary of the Cinema" (Sinamanın Biyografik Sözlüğü) adlı kitabında De Niro için: "De Niro, beyazperde dışında perdenin içinde olduğundan daha rahat değildir. Kişiliğinin derinliklerine çekilmiş, genelde her tür "halkla ilişki"yi dışlayarak yaşar. Yine de denilebilir ki, Amerikan

ROBERT DE NIRO

yıldızları beğenilme ve sevilmenin yollarını değişik yöntemlerle bulurlar. "De Niro da güç kişilikli, garip tavırlı insanlarla ilişki götürmeyi yeğler. Onu duygusallık simgesi bir rolde izleyebilmek neredeyse olanaksızdır" diye yazar.

Thompson, daha da katı bir tanıtım- la sürdürür yazısını: "De Niro acı çekme ya da bir şeye gereksinim duyma belirtileri göstermez. Hollywood için geçerli bir tavır olan 'kendine acıma' yı dışlaması onu kızgın bir tek başına- lığa yöneltmiştir. Bu sokakların çocu- ğu, hiçbir zaman zayıflık göstermeme gibi bir öz-savunma biçimini kendi ken- dine geliştirmiştir. John Wayne'inkine yakın bir tutumdur bu. Sonuçta her davranışı, anlamını kendine acınması- nı istememekte bulur. Bir başka de ğiş- le, De Niro, Orson Welles'in 'Mr. Ark- adin'deki, öz-savunma için kendini so- kan akrebe benzer."

Hollywood'un geçmişte "yalnız adam" diye tanımladığı tiplerden biri- dir De Niro. Kendi yolunda yürüyen ve tecimsel sinema dünyasında yükselme- yi başardığı için de kendi yolunun "yol" olduğunu savunabilen kişi.

Bütün bunlardan şu önemli sonuca varabiliriz: De Niro büyük bir olasılık- la son on yılın en iyi aktörüdür. **Dustin Hofmann, Al Pacino, James Caan** gibi ustaların önüne geçtiğini rahatlık- la söyleyebiliriz. Onun değeri, oyuncu- luğunun imgeler ya da benzeyişlerle du- manlanmamış olmasında yatar. De Ni- ro ile kişiler "var"dırlar. Ayaktadırlar. Yaşarlar. Konuşurlar.

De Niro (onun gerçek adıdır bu) 17 Ağustos 1943'te New York'ta doğmuş- tur. Sahne çalışmalarına Stella Arder ve "metod" oyunculuğu olarak tanımla- nan yöntemin uygulandığı "doğal" okulunun kurucusu **Lee Strassberg** ile başlar. Bütün diğer genç ve yetenekli oyuncular gibi De Niro da o günlerde ve sonradan uzun süre profesyonel ya- şamını Broadway dışında, tiyatro "work-shop"larında ve izleyici buldu- ğu yerlerde sürdürür **Brian De Palma**'- nın yönettiği bir filmde ilk rol aldığı za- man yaşı otuza yaklaşmıştır.

De Palma'nın yönettiği ve Niro'nun oynadığı ilk 3 film: "The Wedding Party" (1964), "Greetings" (1968) ve "Hi Mom" (1970)'dir. Küçük bütçeli

ROBERT DE NIRO'nun filmografisinden seçmeler

1974- *Baba II* / F. Ford Coppola

1976- 1900 / Bernar- do Bertolucci

1978- *New York New York* / Martin Scorsese

1983- *Kahkahalar Kralı* / Martin Scorsese

bu filmlerden tecimsel sulara ilk atlayışı ve güçlü oyuncu kişiliğinin belirmesi ise, Roger Corman'ın "Bloody Mama"sı ile olur.

Bundan sonra gelen iki film: "Born To Win" (1971) ve "Gang That Couldn't Shoot Straight" (1971)'dir.

"Bang The Drum Slowly"de ölmekte olan bir beyzbolcuyu canlandıran De Niro, böylece beyazperde yaşamının ilk başarılı adımını atmış olur. Yine de gerçek tırmanışı ve sinema izleyicileri için bir şöhret olması yönetmen **Martin Scorsese** ile birlikte çalıştığı "Mean Streets" filminden sonra gerçekleşir. Kent yaşamını konu alan bir dizi şiddet filminin ilki "Mean Streets"de De Niro, New York'un küçük İtalya'sında yaşayan bencil ve yıkıcı bir kişidir. Acımasız kent gerçeğini vurgulayan bu film büyük bir başarı kazanır.

Niro'nun bir karakterden bir başkasına geçerken ortaya koyduğu inanılmaz başarı, bu filmi izleyen "Baba-2" (Godfather 2)'de açıkça görülür. 1976'da yine Martin Scorsese'nin yönettiği "Taksi Şoförü" (Taxi Driver)'ün de Vietnam dönüşü New York'ta taksi şoförlüğü yapan bir gencin, politik bir

kampanyada görevli genç bir kıza karşı olan saplantısı işlenir. Temelde ılımlı ve barışsever bir adamın kendi psikozları sonucu cinayet işleyerek erotik doyuma varan kişi durumuna gelişini De Niro, güçlü ve etkileyici bir biçimde canlandırır.

1976'da **Jack Nicholson** ve **Robert Mitchum**'la "The Last Tycoon"u ve yine 1976'da **Bertolucci**'nin '1900'ünü çevirir. Toplumsal kurallara bağımlı ve faşizm'e hayır diyemeyen bu İtalyan toprak sahibi rolü, De Niro'nun canlandığı en saydam kişiliktir.

1977'de **Liza Minelli** ile oynadığı "New York, New York"ta gerçek bir saksofon sanatçısıdır. Sıra, artık onu herkesin gözünde önemli aktör sınıfına yükselten film dedir: "Avcı" (The Deer Hunter), **Meryl Streep** ve **Christopher Walken**'in da rol aldığı, çelik üreten bir Amerikan kasabasından gelen bir avuç gencin Vietnam karabasanını yaşamalarını konu alan bu filmde De Niro, pırl pırl, güçlü, vahşi ve yetenekli kişiliği ile unutulmaz bir kompozisyon çizer. Böyle bir rolden sonra onu

"Jake La Motta" olarak düşünmek kolay değil. Ancak, ağır sıklet bir boks şampiyonunu canlandırırken de, yine insana olağanüstü bir şeyle karşı karşıya olduğunu duyumsatacaktır. Doğuş sahnelerinin katı, acımasız ve çarpıcı gerçekliği ile, La Motta, güzel sarışın karısı ve erkek kardeş üçlüsünün karmaşık ilişkilerinin işlendiği, 1980 yılının en iyi filmlerinden "Raging Bull", De Niro'ya bir 'Oscar' ödülü kazandırır. (Godfather-2 rolü için en iyi yardımcı oyuncu ödülünü alan De Niro "The Deer Hunter" ile de Oscar'a aday gösterilmiştir.)

"Raging Bull"un siyah-beyaz oluşu 1940'ların yoksunluk dolu atmosferini daha da belirginleştiriyordu. Robert De Niro bu rol için şişmanlamış, iriyarı ve yaşlı La Motta'yı ürkütücü bir gerçeklikte oynamıştı.

Duygusal çelişkilerin bir girdap oluşturduğu öykü. "Treu Confessions"da (1981) ise De Niro, erkek kardeşi polis olan bir papazdır.

Bu "büyük aktörü" ilerki yıllarda "kim"ler olarak izleyeceğimizi bilmiyoruz. Ama, bunların olağanüstü tipler olacağını şimdiden söyleyebiliriz.

VIDEOSİNEMA'nın
okurlarına armağanı:

Her ay
1 sinemadan
1 sinema bileti

Bedava

Ekim Sinemaları:

İstanbul Beyoğlu
SARAY SİNEMASI

Ankara Kavaklıdere
AKÜN SİNEMASI

SARAY FİLM
ile

AKÜN FİLM

VIDEO SİNEMA okurlarını

Ekim ayı içinde

Beyoğlu SARAY

ve Ankara AKÜN

sinemalarında gösterilecek

filmlere davet etmekten onur duyar

Ayrıca

Her ay
1 video klubünden
1 gecelik kaset

Bedava

Ekim'in Video klübü:

tüm Türkiye'deki şubeleri

1-31 Ekim 1984 tarihleri arasında

İstanbul, Beyoğlu Ankara, Kavaklıdere
SARAY SİNEMASI ve AKÜN SİNEMASI
geçerli 1 kişilik yer kuponu

Not: Kupon, Çarşamba, Perşembe ve Pazar günleri tüm
seanslarda geçerlidir. Belediye eğlence vergisi kupon
sahibine aittir.

1-31 Ekim 1984 tarihleri arasında

İstanbul'daki merkezi ile
Türkiye'deki tüm şubelerinde geçerli

VIDEO KUPONU

Not: Bu kuponla alınan ve bir gün sonra getirilmeyen
kasetlerden her gün için kulüp ek kira alınacaktır.

tarin^{VE}toplum

Ekim sayısında:
Bir Tek-Parti Politikacısının
Önlenemez Yükselişi ve
Düşüşü

Ayrıca,
Uzun Mehmet Efsanesi
Enderûn'da Eğitim
Yuşâ Tepesi
Huizinga: Ortaçağda Yaşam,
Aşk ve Ölüm

İletişim Yayınları/PERKA A.Ş.

Klodfarer Cad. İletişim Han Cağaloğlu-İst Tel: 520 14 53-54-55

SEN DE Mİ FELLİNİ?

Gillo Pontecorvo, Antonioni, Sergio Leone, Taviani kardeşlerden sonra reklamcılar uzun yıllar sonra nihayet Federico Fellini'yi de reklam filmi çekmeye razı ettiler ve bir dakika uzunluğunda, Campari için film çektiler. Herkesin merakla beklediği Fellini'nin bu çalışması içinde olduğumuz Ekim ayının sonunda İtalyan televizyonlarından yayınlanmaya başlıyor.

Fellini'yi bu işe buluşturmak reklamcılar için hiç de kolay bir şey olmamış ve Fellini'nin, ticaretin meta haline dönüştürülmemesi ve çekimler sırasında onu çalışırken gösteren hiçbir fotoğraf çekiminin yapılmaması koşullarını da kabul etmişler.

Fellini senaryocu **Bernardino Zapponi** ile çalışmalara girişip, kendi dünyasının özelliklerini taşıyan 7 ayrı senaryo çıkarmış ortaya. Çekim setinin hazırlanması ise 4 haftayı bulmuş. Her filmde olduğu gibi Fellini yine ince ayrıntılara kadar inen bir çalışma düzeni kurarak çevresine heykeltraş, ressam, özel efekt uzmanlarını da alarak işe girişmiş. Filmdeki erkek oyuncu "Ve Gemi Gidiyor" filmindeki şişman tenor **Victor Poletti**, kadın ise 70'li yılların B

serisi filmlerinin yıldızı **Silvia Dioniso**. Reklam filminin kurgusu bittikten sonra Fellini hiç kimseyle bu konuda konuşmak istememektedir. Şimdilerde Fellini, İtalyan televizyonu RAI için **Giu-lietta Masina**'nın oynadığı beş bölümlük bir dizinin çekimleriyle uğraşmaktadır. Bu arada İngiliz şarkıcı **Boy George** için bir video clip (video müzikal) çekmeyi de kabul etmiş bulunuyor.

Reklam dünyasında Fellini'nin filmi üzerine çelişkili görüşler var. Kimi "çılgın bir reklam" derken, kimileri Fellini'nin filmi biraz fiyasko olarak değerlendirip, "hâlâ televizyonun farklı bir dili olduğunu anlamadı, yaptığı televizyon değil daha çok sinema" diyor.

Filmin maliyeti gizli tutulmasına karşın, yarım milyar İtalyan lirasından (100 milyon) fazla olduğu ileri sürülmekte.

Filmin görüntüleri şöyle: Bir trenin Liberty stili döşenmiş çok lüks bir kompartımanı, bir erkek ve bir kadın yolcu karşılıklı oturmaktalar. Kadın çok güzeldir ve omuzunda beyaz bir vizon kürk vardır. Her halinden canının çok sıkılmakta olduğu anlaşılmaktadır. Ve sürekli pencerenin dışındaki tatsız manzaraya bakmaktadır. Erkek elli yaşla-

rındadır, kadına aşık olduğu görülmektedir, gülümsemeleriyle kadını eğlendirmeye çalışır. Kadın sinirli bir hareketle eline uzaktan kumanda aletini alır ve pencereye yöneltir. Bir düğmeye basar ve sihirli bir şekilde penceredeki görüntü değişir, yıkılmaya yüz tutmuş kumdan yapılmış şatoların bulunduğu bir çöl belirir. Adam gülümseyerek, beğendiğini bildirir kadına, ama o hâlâ memnun olmamıştır, düğmeye yeniden basar, fantastik farklı bir görüntü çıkar bu kez de. Düğmeye peşpeşe basmaya başlar, her seferinde bir öncekinden daha etkileyici bir görüntü gelmesine karşın, kadının durumunda bir değişiklik olmaz. Sonunda pencerede Toscano bölgesinin yumuşak bir ışık altındaki görüntüsü gelir. Tren sanki manzaranın tadına iyice varılabilsin diye yavaşlamaya başlar. Tren durduğunda pencereden eğri Pisa kulesi görülür, on planda bir şişe "Bitter Campari" durmaktadır. Ve kadın nihayet gülümser, erkek de bundan çok hoşlanır. Tam o sırada kapıdan giren genç bir kadının sunduğu Campari kadehlerini alırlar ve şerefe kaldırırlar. Herkes memnun ve mutludur.

BEN, FELLİNİ

Aktaran: Bertan ONARAN

SEVDİKLERİM, SEVMEDİKLERİM

Parti'leri, bayramları, değersiz yazıları, söyleşileri, yuvarlak masaları, imza isteyenleri, sümüklü böcekleri, yolculuğu, kuyruğa girmeyi, dağı, sandalları, yürüyen radyoyu, lokantalarındaki müziği, genellikle müziği (müziğe katlanmayı), gülünç öyküleri, futbolseverleri, baleyi, Noel'de ortalığı kaplayan beşikleri, gorgonzola'yı (Lombardiya kaserini) verilen ödülleri, istiridyeyi, her saniye **Brecht**'ten söz edilmesini, resmi yemekleri, kadeh kaldırmayı, söylevleri, bir yere çağrılmayı, bir konuda görüşümün sorulmasını, **Humphrey Bogart**'i, *alaylı* şakaları, **Magritte**'i, resim sergilerinin açılışına çağrılmayı, genel provaaları, elyazmalarını, çayı, papatya-yı, havayı, her türlü ön- gösteriyi, alını-tıları, gerçek erkeği, gençleri filmlerini,

tiyatromsu davranışı, mizacı, soruları, **Pirandello**'yu, Suzette kremalarını, güzel kır görünümelerini, katılma ödentilerini, siyasal filmleri, ruhbilimsel filmleri, tarihsel filmleri, kanatsız pencere-leri, *Bağlanma* ve *Bağını Koparma*'yı ketçabı sevmem.

Garları, **Matisse**'i, hava alanlarını, pilavı, meşe ağaçlarını, **Rossini**'yi, gü-lü, **Marx** kardeşleri, kapları, beklediğim çok güzel bir kadın bile olsa gelmemesini umarak birini beklemeyi, **To-to**'yu, herhangi bir yerde olmamayı, **Pi-ero Della Francesca**'yı, güzel bir kadın-daki güzel per şeyi, **Homeros**'u, **Joan Blondell**'i, koz helvalı dondurmayı, ki-razi, bisiklete kurulmuş kocaman, gü-zel kalçaları, ozan **Ariosto**'yu, cocker'ları ve genel olarak bütün köpekleri, treni ve trende açılan yemek sepetleri-ni, ıslak toprak kokusunu, biçilmiş ot ve kırılmış defne dalı kokusunu, servi-leri, kışın denizi, az konuşan insanları,

Jemes Bond'u, one-step dansını, boş sa-lonları, ıssız lokantaları, çıplaklığı, kim-sesiz kiliseleri, sesizliği, Ostia'yı, çan se-sini, pazar öğleden sonra tek başıma Urbino'da olmayı, bazilikayı, Bolan-ya'yı, Venedik'i, bütün İtalya'yı **Chandler**'i, kapıcı kadınları, **Sime-non**'u, **Dickens**'i, **Kafka**'yı, **London**'ı, kebab kestaneyi, metroyu, otobüse bin-meyi, çok yüksek yatarak, (hiç gitme-diğim halde) Viyana'yı, uyanıp yeniden uyumayı, 2 numara Faber kalem, iz-lence eklerini, kara çukulatayı, gizleri, gündoğumunu, geceyi, fıkraları, Wimpy sandöviçlerini, **Laurel**'le **Hardy**'yi, **Turner**'i, **Leda Gloria**'yı se-verim, **Greta Garbo** da çok hoşuma gi-derdi, hizmetçi rolüne çıkan oyuncular-la dansçı kızlara bayılırım.

ANİTA EKBERG

Onu ilk kez bir Amerikan dergisin-deki tam sayfa fotoğrafta görmüştüm: güçlü, olağanüstü panter, bir merdiven korkuluğuna ata biner gibi oturmuş, yaramaz kızlık taşıyordu. "Ulu Tan-rım, dedim hemen, sakim onunla hiç karşılaşmayayım"

Zürafa, fil, baobab gibi sıradışı ya-ratıklar karşısında duyulan o hayran-lık dolu şaşkınlığı, gözüne inanamama-yı birkaç yıl sonra, Belediye bahçesin-de bana doğru yürüdüğü zaman yeni-den duydum, önünde, arkasında, ya-nında üç dört ufaklık erkek, kocası, iş danışmanları vardı, bir ışık kaynağının oluşturduğu aylanın içinde gölgelerin yokoluşu gibi, bu adamlar da gözük-müyordular. Ben, her şeyin ötesinde, **Ekgberg**'in ışık saçtığını öne sürüyordum. Koskoca bir bardaktan hani şu binbir renkli, bayraklı, küçük bakıllı karışık içkilerden birini yudumlarken beni film öyküsü konusunda sorguya çekiyordu -canlandıracığı kişi olumlu muydu, öbür kadın oyuncular kimlerdi- onu da-ha da sarsıcı kılan nezleli bir küçük kız sesiyle. (...) Erkekleri derinlemesine ta-yıyan Anita, **Marcello Mastroianni** ta-nıştırıldığında, gözü başka yerde, dal-gın dalgın elini uzattı ve bütün gece, bir an bile dönüp bir şey söylemedi. Daha sonraları, Marcello, başka söylerden söz ederken bana, şu Ekberg de öyle ahım şahım bir şey değilmiş canım, de-di. Bir zamanlar, Milizie Sokağı'ndaki bir arama tarama-sirasında kendisine tutup bir kamyonu bindirmeye çalışmış olan bir Wehrmacht Almanyası aske-rini anımsatıyormuş ona. (...)

"TATLI YAŞAM"

"*Tatlı Yaşam*"daki (ülkemizde "Tatlı Hayat" adıyla gösterilen "Dolce Vita") Roma'nın bir iç dünya kenti olduğunu ve filmin adının hiçbir aktöre niyeti taşımadığını söyleyerek hep düş kırıklığına uğratmışımdır gazetecilerle dostlarımı: (...) Sondaki içki alemi mi? **Pasolini**'nin bu işlerden anladığını sanıyordum, bir akşam onu yemeğe çağırdım: **Pier Paolo** bana hemen üzgün olduğunu, ama kentsoylu alemlerini hiç tanımadığını, bunlara hiçbir zaman katılmadığını bildirdi. "*Peki katılmış birini tanı mıyor musunuz?*" Hayır, kimseyi tanı mıyordum. Böylece, bu konuda hiçbir düşüncem olmadan girişim o bölümün çekimine: oyuncularıma, kendim de pek inanmadan, içkiyle kendinden geçmiş kişileri canlandırmalarını söylüyordum. Hollandalı bir yardımcım vardı, güzel bir kızdı, dikkatle ve gülenle gözünü bana dikmiş, bilmem hangi aşırı çılgınlıkları başlatmamı bekliyordu gıcıklanmış bir halde. İki saatin sonunda, büyük bir düş kırıklığı içinde mırıldandığını işittim: "*Domuzluk yapmak istiyor, ama bilmiyor!*" (...)

"*Tatlı Yaşam*"'ın filmin çok çok ötesine taşan bir görüngü yarattığının farkındayım. Hem töreler açısından, hem de, belki, birtakım yeniliklerle: bu, üç saat süren ilk İtalyan filmiydi, herkes, dostlarını bile, kimi yerlerine makas atmamı istiyorlardı. Bence, esin... resimli dergilerin önümüze getirdiği noktacıklı fotoğraflarla verilmiş yaşamdan geliyordu sanırım: kara aksoylu sınıfla buyurganlığın akıldışı gösterisi... Bu resimli yayınlar atadan oğula geçiş halinde kendi kendini kutlayan, kendi kendini canlandıran, kendi övgüsünü yapan bir toplumun kaygı verici aynası olmuştur: Caravelle uçaklarıyla geziye çıkan, dedikodu dergileri için resimler çektiren kara cüppeli, köy kökenli bir aksoylu sınıf, karşısında kendimi alaycı eğilimlerime kaptırmaktan hoşlandığım gerici bir XVII. yüzyıl İtalya'sı

Filmin gösterime çıkışından birkaç ay sonra, rezalet dorukundayken Vatikan'ın gazetesi "*L'Osservatore Romano*" gerek "*Tatlı Yaşam*"'la gerek yönetmenine karşı zehir zıkkım yazılar yağdırırken, filmin sıkıdenetimden geçiş belgesini, negatifini yakmaktan, pasaportumun elimden alınmasından söz edilirken, görkemli bir Mercedes'ten çıkıp kendisine yardımcı olmaya çalışan sürücüsünü eliyle itip sıçan gibi Spagna Alanı'nı geçerek üstüme seğirten, bir çan kulesinin ipine asılır gibi boyunbağıma yapışan, "*Böyle bir film çekeceğine boynuna bir taş bağlayıp kendini denizlerin en derinine atsan çok daha iyi ederdin!*" diyen karalar giymiş, başına oymalı, kurdeleli bir hasır şapka oturt-

muş ufacak tefecik yaşlı hanıma ne diyebilirdim ki...

Sürücüsünün yardımıyla hanımı arabasına götürdüm ve ona hak verdim: güderek, biraz kafamın bulandığını bile söyleyeceğim. Tıpkı başka bir seferinde, bir Ağustos günü öğleden sonra saat ikide, Padova'da, yapayalnızken, bir kilisenin girişinde kenarları kara bir duvar duyurusunda şu yazıyı gördüğüm zamanki gibi: "*Halkın önünde günah işleyen Federico Fellini'nin ruhunun kurtuluşu için Tanrı'ya yakaralım.*"

OPERA

Operanın insanı çeken çılgın bir yanı var. Bu konudaki çekincelerim mi? Sözün gerçek anlamında hiçbir şey anlamam operadan. Daha doğrusu, opera, tıpkı allı pullu piyade askerleri, Garibaldi, Roma İmparatorları, bütün o ünlü şarkılar, öteden beri hepimize eşlik eden güzel sesler gibi "*İtalyanlığımın*" bir parçası. Bütün teyzelerimizle teyze kızlarımız, "*Adım Mimi*"'yi söy-

lerken gergeflerini gözyaşına boğmuş, amcalarımız da "*O savaşçı ben olsaydım!*"'ı avaz avaz haykırırken öfkeden kıpkırmızı kesilmiştir. (...) Opera karşısında, bana çok yakın düşen bir başkalık, benzersizlik duyuyorum, tıpkı okul ya da sömürgelerde geçirilen yaz tatilleri karşısındaki gibi.

NİNO ROTA

Aramızda, daha ilk andan, tam, eksiksiz bir uyum kuruldu: birlikte yaptığımız ilk filmde, "*Ak Şeyh*"'ten başlayarak. Filmin şu ya da bu bölümünü yorumlamak üzere tasarladığı havaları sorduğumda, görüntülerin onu hiç mi hiç ilgilendirmediğini fark ediyorum: onun dünyası içindeydi, ve gerçek yaşamın buraya girmesi olanaksızdı. Müziği, ona kendiliğinden bağışlanmış bir boyutta yaşayan bir yaratıcının özgürlük ve rahatlığı içinde yaşıyordu. (...)

Nino en sonunda, çekimden, kurgudan, seslendirmeden gelen sinir gerilimleri doruğa çıktığında gelirdi, ve o ge-

"Casanova"nın çekiminden iki görüntü

bir gelmez gerilim yok olur, her şey şenliğe dönüşür, film düşlere özgü, dingin, sevinçli bir bölgeye girer, yeni bir cana kavuşmuşçasına yepyeni bir havaya bürünürdü. Ve her seferinde, filme onca duygu, onca ışık yerleştirdikten sonra bizi şaşırtır, bana döner, baş oyuncuyu anıştırarak sorardı: "Kim o adam yahu?" "Filmin baş oyuncusu", diye karşılık verirdim. O da, kınayarak: "Peki, ne yapıyor? Hiçbir zaman, hiçbir şey açıklamazsın bana..." derdi.

OYUNCULAR

Oyuncularla hiçbir zaman sorunum olmadı, onların kusurlarını, boş kendini beğenmişliklerini, sinirceli yanlarını, çocuksu, giderek usyarılımlı (şizoid) yanlarını severim. Benim için yaptıklarına büyük gönül borcu duyarım ve her seferinde, imgelem düzleminde aylarca birlikte olduğum hayaletlerin şimdi etten kemikten, kanlı canlı olmalarına, konuşmalarına, devinmelerine, sigara içmelerine, dediklerimi yapmalarına, filmdeki sözleri söylemelerine, tıpkı işin başında, yavaş yavaş onları zihnimde canlandırdığım zamanki şeyleri yapmalarına şaşar kalırım. (...)

Oyuncumu hep filmdeki kişiye göre seçerim, bulamazsam, öncelikle yüzü o kişiye, o insan türüne benzeyeni seçerim, sonradan yüz çizgilerinin adamı olabilsin diye epey ter dökmek zorunda kalsam bile. Öteden beri, hep, birlikte olmak istediğim oyuncularla çalıştım. (...)

BAŞKALARININ SİNEMASI

Daha önce de söyledim, çevirdikleri filmlerin yaratıcısı olan Marx kardeşleri severdim, tepeden tırnağa çocuksulukla dolu palyaço Stan'le Oliver'ı severdim. Buster Keaton'da nesnelere, insanlara, yaşama bakıştaki uzak, yan tutmaz görüş hep ilgimi çekmiştir; bu, Şarlo'nun yer yer toplumsal eleştiri imleriyle dolu, duygusal, coşumcu bakışına hiç benzemeyen bir görüştür.

John Ford, arı sinema: yani bilinçdışı. Kısır ve karanlık ekinsel aracılık-lardan yoksun zırsız yalınlığını, gücünü severim. Sinemayı sevmiş, sinema için yaşamış, onu herkese, öncelikle de

kendi kendisine anlatılacak bir masal haline getirmiş biridir Ford. Rossellini'yi, gerçeklik karşısında kendini kolayca bıraktığını, her zaman dikkatli, dupduru, ateşli Rossellini'yi anmak bana çok doğal geliyor; büyük bir içtenlikle umursamazlığın kayıtsızlığıyla bağlanmanın beceriksizliği arasında tanımlanmaz, ama belirli bir noktaya kuruluvermesi gerçekliği bütün görüntüleriyle yakalamasına, saptamasına, nesnelere hem içerden hem dışardan bakabilmesine, nesnelerin çevresindeki havayı görüntülemesine, yaşamın yakalanmaz, gizemli, görkemli yanını ortaya çıkarmasına izin veriyordu. Kubrick'i, Orson Welles'i, Huston'ı, Losey'i, Truffaut'ı severim, kimseyi unutmak iste-

Fellini'nin "Ve Gemi Gidiyor" için çizdiği eskiz.

mem, Visconti'yi, Hitchcock'u, Rosi'yi, Lean'i... Antonioni'i de, sinemayla arasındaki sert ve iffetli ilintiye hayranım: bilim adamı bir papaz. Yalnız, sonuna dek içten olmak istersem şunu da belirtmeliyim, kimi 007 filmlerine de bayılırım, ... (..) Bir de **Bunuel** var: bir tek film gördüm ondan, hemen hepsini görme arzusu uyandı içimde. "*Kentsoylu Sınıfın Gizli Çekiciliği*"ydi bu. Ne büyük, ne sevimli bir film!

YÖNETMEN OLARAK İLK SABAHIM

Biraz heyecanlı Giulietta'ya veda ettikten ve eşikte bana durmadan "*Bu giyimle sıcağın pişeceksiniz!*" diyen kâhya kadının kuşku dolu dileklerini dinledikten sonra, tanyeri ağarırken evden çıkmıştım. Çünkü, yaz geldiği halde ben, tam bir sinemacı gibi giyinmiştim: kalın bir kazak, altı okka pabuçlar, tozluklar, koyu gözlükler ve sanki bir futbol maçı yönetecekmışim gibi bir

de düdük.

Roma ıssızdı. İyi bir işaret, bir uğur arayarak sokakları, yapıları, ağaçları dikkatle inceliyordum: beni bekliyoymuş gibi, tören giysilerine bakan biri kilisenin demir parmaklıklı kapısını açtı. Çok eskiden kalma duylulara kaptırdım kendimi, frene bastım, arabadan indim. Bir bakıma yakarmak, birilerini yardıma çağırmak, ne bileyim ben, bir yardımı hak etmek istiyordum. Sabahın o saatinde kilise apaydınlıktı, tam ortada, üstünde yüzlerce kıpırtısız, düz alevli mum bulunan bir tabut koyma yeri. Tabutun yanbaşımda, yüzünü mendiline gömmüş dazlak bir adam ağlıyordu. Avuçlarımda, yanımda yöremde, ayağımdan başımın bir metre üstüne dek her yerde boynuzlar, kötü talihi kovabilmek üzere koşarak arabama döndüm.

TANRI VE KİLİSE

Güzel bir dindir Katoliklik, insan onu uzaktan gördüğünde sürekli olarak tektikte bekleyen, bizi gözleyen, gözetleyen bir şeyden korkar hep. Dinin insa-

nı korkudan kurtardığı doğuya da, öte yandan büyük bir korku yarattığı gerçek. Bütün uygarlıkların söylenceleri bize tanrıların yarattığı korkulardan sözeder. Dolayısıyla, gizli, bilinmeyen bir şey olduğuna göre, Tanrı bizi korkutmalıdır; bunun sonucu olarak, bilmediğimiz şeylerle çevrili nesnelerin bizi korkutması yerindedir.

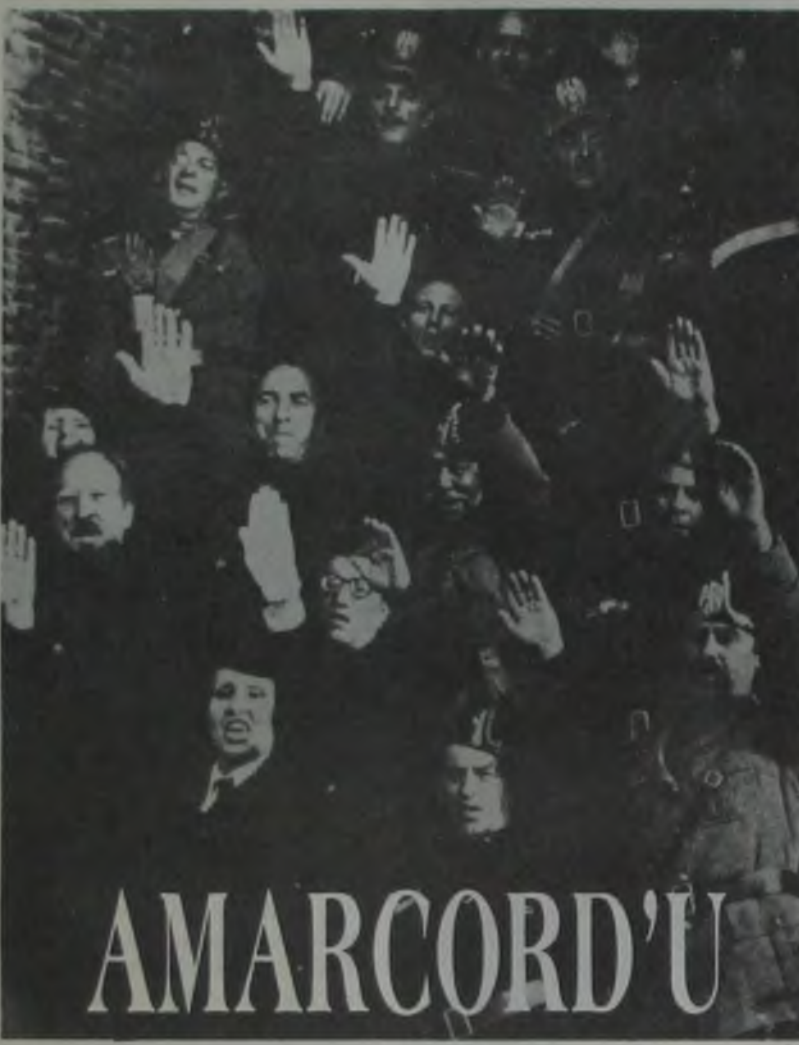
Ne diyebilirim size? Bir daha yineleyeyim, Katolik Kilisesi hoşuma gider, ayrıca, İtalya'da doğmuş biri olarak, nasıl başka bir din seçerdim? Onundans numaralarımı, insanı büyüleyen, kıpırdatılmaz tasarımlarını, paha biçilmez sahnelemelerini, iç karartıcı şarkılarını, din kitabını, yeni Papa seçimini, dev boyutlu ölüm aygıtını severim. (...)

Ayrıca şunu da eklemeliyim, belki atadan kalma bir anıyla, Katolik Kilisesi'ne karşı içimde hayranlık dolu bir çekim vardır, çünkü o en büyük sanatçı yaratıcısı, büyük bir dikkat ve eli açıklıkla hiçbir yerde görülmemiş başyapıtlar doğuran bir ana olmuştur. **Dino de Laurentiis**'i Kardinal giysileri içinde canlandırmanın biraz gülünç olduğunu biliyorum, ama ben, film yapımcılarının, tıpkı basımcılar gibi, haksız olarak bir cübbeyi devraldıklarını, sanatçının yazgısının hep Dük, Prens ya da Papa ekmeği yemek olduğunu söylemek hoşuma gider. İsmarlanmanın sınırları içinde, kendi özgürlüğünü yaşamak isteyen bir sanatçı türü var: bunun nedeni, ayrıca, böylelikle örneğin hac resmi yaparken kendini suçlu duymamaktır. Herhangi bir yapımcıyla imzaladığım sözleşme benim için Papa'nın ak giysisinin yerini tutan bir şeydir...

VIDEO'DA FELLINI

Sinemalarımızda gösterimi sırasında büyük bir ilgi gören "**Amarcord**" (Anımsıyorum) filminin ardından **Federici Fellini** adı sinemaseverlerimiz için vazgeçilmez adlar arasında yer aldı. 1983 ve 1984 Sinema Günleri'nde gösterilen "**Kadınlar Kenti**", "**Orkestra Provası**", "**Ve Gemi Gidiyor**" gibi filmler yönetmenin ülkemizdeki ününü büsbütün pekiştirdi.

Video Kulüplerinde bulunan Fellini filmleri (yanılmıyorsak) gene de pek fazla sayıda değil. **VIDEO THEQUE**'in elinde şu filmlerin kopyaları var: "**Amarcord**", "**Ve Gemi Gidiyor**", "**I Vitelloni**" (Aylaklar), "**Sekiz Buçuk**", "**Lo Sceicco Bianco**", **VIP Video** listesinde: "**Satyron**", **ODV**'de "**Amarcord**", **Otto Video**'da, "**Roma**", **Akademi Video**'da, "**Giulietta degli Spiriti**" (Ruhların Guliettası)'nin kopyaları var.

AMARCORD'U

ANIMSİYORUM

Murathan MUNGAN

*"Ey son taksitlerini yatıranların
kentindeki okuyucu!
Her yakın zulmün küçük hisseli
uzak ortağı"*
Ece Ayhan

1.

Bu bir sinema yazısı değil, yalnızca bir anımsama yazısıdır. Nasıl ki Fellini, "bir hayatın" kendinde bıraktığı izlenimlerden yola çıktıysa, ben de bu filmin bende bıraktıklarından yola çıkmak istiyorum. Kendi yaşadıklarına bile anımsamanın izlenimci uzaklığını kazandıran Fellini'ye böyle yaklaşmak sanırım daha doğru olacak.

2.

Filme ilişmeden önce, gene de Fellini-

faşizm ilişkisine değinmeden geçmek istemiyorum.

Fellini'nin konuşmalarında çok açık seçik olarak belirttiği bir şey var: O, çözüm önermiyor. Çözüm öneren bir sanat tutumunu daha işin başında dışlıyor. Onun sineması, simgelerin gerçekliğe birebir tekabül ettiği bir sinema değil. Alıcının nesnesi, gerçekliğin kıpırdak boyutları içerisinde sürekli olarak kimlik değiştirebiliyor. Gülünç, acıklı; öfke ya da sevgi uyandırıcı olabiliyor. Bütün anlattıkları dönüp dolaşıp söze çevrilmez bir noktada ancak duygu, sezgi, içgüdü ile duvumsanabilen, karamsarlık, umutsuzluk, boşunalık sağnağı altında bir hüzne, bir burukluğa ama mutlaka bilgece bir ne-

şeye, güngörmüş bir yaşama inadına, ağız dolusu bir kahkahaya dönüşebiliyor. Martin Schaub'un çok yerinde olarak belirttiği gibi: "Gerçekçi seyirci Fellini'yi ancak bir noktaya kadar izleyebiliyor; sonra boşluğa düşüyor..." Eğer bilincinizin ve duyarlılığınızın birikimi, sizi, elinizden tutabilecek güçteyse, o boşlukta korkmadan yürüebilirsiniz. Değilse, Fellini, sizin gözünüzde de bütün "düzayak insanların" yargılarında olduğu gibi, kafası bulanık, gönlü karışık bir adam olup çıkar. Gene Martin Schaub "Akılcı ışık için aklın ermediği ve almadığı köşe bucaklar var. Orada giz ve söze dayanmayan bir iletişim egemenliği hüküm sürüyor." diyor. Fellini sineması için söylenebilecek en yaklaşık tanımlama bu. Çünkü Fellini, bütün has sanatçılar gibi "metafizik olan" bir sanatçı. Hayatta açıklanamaz olanın tadını biliyor. Bu tadın insanda yarattığı o sonsuz bilme, anlama, öğrenme açlığını biliyor. Bunu seyircisine de aktarmak istiyor. Seyircisinin saçma, düzmece doyunluğunu dürtüklemek istiyor. Seyirciyi hayatın ve yaşadıklarımızın keşfedilmemiş alanlarına çağırıyor.

Faşizm de, Fellini için yaşamın çok iyi keşfedilmemiş alanlarından biri. Hatta 'her an içimizde, pusuda bekliyor' (Bir başka İtalyan yönetmeni Lili-ana Cavani "Gece Bekçisi" filmine ilişkin, kendisiyle yapılan bir söyleşide benzer bir tanımlama yapmıştı) Fellini için faşizm, çıplak gözle görülebilecek, ilk bakışta hemen tanınabilecek en kanlı, en şoven, en gerici bir karikatür değil çünkü. Faşizm, hayatımızın en küçük ayrıntılarına, en umulmadık dokularına sinmiş, yerleşmiş, gizlenmeyi başarmış ve kendini bir mevsim yazgısı gibi görkemli bir biçimde gerçekleştirmeyi bekliyor.

Artık hayatın mevsimlerinden biridir faşizm.

Natalia Ginzburg "Bir film izlemekten çok insan doğanın varlığını gördüğünü izlenimine kapılıyor" demiş. Ben, Ginzburg'a ek olarak, yalnızca doğanın değil, faşizmin de varlığını, hem de filmde "anlatılan hayat"ın her anında, her alanında, filmin her karesinde gördüğüm izlenimine kapıldığımı söylemek isterim. Küçük alayların, masum kahkahaların, zararsız şakaların, korkmaların, korkutmaların, gülünç düşürmenin, zararsız düşlerin usul usul büyüyen, dal-budak salan kimliğinin sonunda nereye uandığını bir kez daha gördüm. Faşizm, Fellini için de, filmde görünen üç-beş kara gömlekli değil yalnızca. Onlar, "bütünsel" bir biçimde yaşanan faşizmin gözle görünür radikal unsurları ancak. Ama bunun ötesinde bu radikal unsurların gelişmesine, büyümesine izin veren, kucak açan bir "yapı", bir "ortam" var. Fellini işte bu

"yapiyla", bu "ortamla" hesaplaşma içerisinde. Nitekim kendisi de Valerio Riva ve Constanzo Constan ile yaptığı söyleşide şöyle diyor: "Ayrıca hemen şunu da belirtim ki, bu film de -günümüzde birçok politik filmde olduğu gibi- yargılamak savıyla uzaktan, yani dışardan değerlendirilmiyor faşizm. Bu tür kuramsal yaklaşımlar, kalıplaşmış hazır yanıtlar bana hiçbir zaman inandırıcı gelmemiştir." Buradan kalkarak Fellini, "doğum-yaşam-ölüm" üçgeni içerisinde faşizmin yerini arıyor. Adeta faşizmi toplumsal hayatın zorunlu bir evresi olarak arıyor. Birçokları için irkiltici gelebilecek bu arayış, belki de özel mülkiyete ve sömürüye dayanan tüm toplumsal sistemler için gerçekten zorunlu bir evreye işaret ediyor. Çünkü yaşadığımız hayatın "ilişkiler ideolojisi" faşizme her an göz kırpan bir yapıya sahip. Nitekim Fellini konuşmasının bir yerinde şöyle diyor: "Öyle sanıyorum ki, faşizm ve gençlik yaşamımızın tarihsel kesitlerini oluşturuyorlar. Gençlik özel, faşizm ise ulusal yaşamımızın. Bununla hep çocuk kalma olgusunu kastediyorum, sorumluluğu başkalarına itmeyi, başkalarının, annenin, babanın, belediye başkanının, Meryem Ananın, din adamlarının, kısaca hep başkalarının bizim hesabımıza düşündüğü duygusuyla içimizi rahat tutmayı... İşte bu olgu, insanı hayallerinin lediğince oynadığı kısıtlı bir özgürlüğe götürüyor, gülünç düşlere kapılıp gidiyoruzsunuz."

Fellini, besbelli gündelik faşizmden söz ediyor. Hayatımızın içinde, bize rağmen gelişen, büyüyen faşizmden. Hatta belki de Fellini de, Ingeborg Bachmann gibi, faşizmin ilkin iki kişinin arasında başlayan bir ilişkiden kaynaklandığını düşünüyordur.

"Amarcord", kimi çevrelerce faşizmi karikatürize ettiği gerekçesiyle ağır eleştirilere uğradı. Bu çevrelerin yanılgısı ikili bir özellik gösteriyordu. İlkin, bu insanlar filmin bütününde anlatılan faşizmi görmüyor, faşizm diye iki-üç kara gömlekleyle, bir de o ünlü yürüyüş sahnesini anlıyorlardı. Bu bir. İkincisi de, faşizmin zaten bir karikatür olduğunu görmek istemiyor, bir karikatür tarafından ezilmiş olmayı, kısıkrak bağlanmış olmayı bir "erkeklik onuru" haline getiriyorlardı. Düşman ciddi ve de güçlü olursa yenilgiden bile zafer tadı çıkaracaklarını umuyor böyleleri. Bir çeşit erkekçe ölmek olacak bu. Bu yanılgıda, faşizmin III. Kominterndeki resmi tanımının da katkısı büyük olsa gerek. Artık dünyanın hiçbir yerinde, faşizm "eli kanlı, en şoven, en gerici" gibi tanımlamalara sığdırılabilecek biçimde çıkmıyor ortaya. Hitler deneyinden sonra, faşizm bile kimi incelikler edinmeyi öğrendi. Bu yüzden de, böyle bir dünyada "Amarcord" bir kez da-

ha önem kazanıyor.

Benim, bu tepkilerden çıkardığım nazizane sonuç o ki:

Bugün kimi eski belge filmlerinde, Hitler'in, Mussolini'nin halka hitaben yaptığı konuşmaları, o konuşmalarda ki mimik ve jestleri kahkahalarla izlerken neye gülüyorsak, "Amarcord"u izlerken de ona kızmışız demek ki...

Fellini, gene konuşmasının bir yerinde: "Faşizmi oluşturan ekonomik ve sosyal nedenleri önememediğimi sanmayın. Ama bence en ilginç faşizmi belirleyen duygusal ve psikolojik motifler. Bunlar nelerdir? Bir tür tıkanış. İnsanın çok genç yaşta takılıp kalması, büyümemesi, gelişmemesi. Öyle sanıyorum ki, böyle bir tıkanış bireyin doğal gelişimine engel olduğu için, ister istemez saplantılara yol açıyor. Tek yönlü bir gelişim de insanı sonunda düş kırıklığına götürüyor. Faşizm böylece bir-çoğumuz için yıkılan düşlemlere karşı bir seçenek, bir ilaç yerine geçiyor; tutkuları aşmaya yardımcı olacak bir şey..."

Fellini'nin bu sözleri iki düzlemde ayrı ayrı anlamlar ifade ediyor. İlkin, genel bir faşizm teorisi içerisinde unutulmuş, ya da ihmal edilmiş, yeterince işlenmemiş bir alana dikkat çekmesi bakımından; ikincisi de, "sanatsal etkinliğin", faşizme yaklaşıpken kullanılması gereken yaklaşım biçimi bakımından. Sanatsal etkinlik, faşizmin ekonomik ve sosyal nedenlerini gözardı etmeden, ama sanatın birincil uğraşı alanı olan insan ilişkileri bağlamında irdelerse,

M.A. Beluzzi

hem kendi işini daha doğru yapmış olacak; hem de faşizmin genel teorisinde eksik olan bir alana katkıda bulunacak. Fellini'nin faşizme dikkatini çeken şey, hem genel teorisinin bir noksanına parmak basmaktır; hem de yönetmenin, "sanatsal bilgi teorisi" ile "bilimsel bilgi teorisi" arasındaki ayrılığın ne denli bilincinde olduğunu göstermektedir. (Bu ayrılık kuşkusuz bir muhteva ayrılığıdır, birbirine zıt olmayı içermez.)

Sonuçta Fellini'nin faşizme ve genel olarak hayata bakışı her soy ortodoks tutumun karşı çıkacağı bir seçim'i içermektedir.

Filmin başında bize anlatılan öğretmenlerin sahnelerini anımsadığımızda, hepsinin de ne denli saplantılı, düz kırıklıklarına uğramış insanlar olduklarını görürüz. (Hiçbir transatlantığın geri getiremeyeceği düşler) Cigarasının külüne gösterdiği saplantılı özende tarih öğretmeni, hâlâ resimlerde güzel çıkmadığını söyleyerek yitirdiği gençliğine çağsamasını elveren resim öğretmeni, dişliliğini hastalıklı bir gösterişle meydan okurcasına sergileyen matematik öğretmeni ve ötekiler faşizme zemin hazırlayan bu taşra kasabasının mozayigini oluşturlar. Faşizm, Fellini için öünde-sonunda bir "taşra ideolojisi" çünkü. "Bilgisizliğin ve kavram karmaşasının oluşturduğu şu yoğun sis tabakasından" söz ediyor Fellini. Bu sözler kuşkusuz başka ülkeler için de çok geçerli. Günlüğüne yaşamının, sığılın, yüzeydeliğin, kültür yozlaşmasının, değer karmaşasının, yarıaydınlığın kol gezdiği, bireyselliğin, kişi hak ve özgürlüğünün gelişmediği öteki ülkeler için de...

Filmdeki taşra aydını avukat bu yüzden çok önemli; Fellini'nin tarihi ona anlattırması da.

"Onları biraraya getiren bir tür 'ritüel'. Kişisellikleri olmadığı, kişisel bir sorumluluk duygusundan yoksun oldukları ya da yalnızca çocuksu düşlemlerle yetindikleri için, bu ritüalden uzak duramıyorlar. Ritüel bir mknasat gibi onları yığınların içine çekiyor. Kasabasının yollarında koşuyorlar, saatlerce faşistlerin gelişini bekliyorlar, ateşin çevresinde dans edip oynuyorlar."

Her toplum, gündelik hayatına eklemlemediği çağdaş ritüellerinde kendini yeniden sorgulamalıdır; pusuda bekleyen gölge, yalnızca İtalyalı değil çünkü.

Birey'ini geliştirmemiş toplumlarda karakamunun nicel hesaplamaları öünde-sonunda faşizme açılıyor.

Artık faşizm mevsimi olmasın.

3.

"Amarcord"u izlerken başka şeylerle de anımsadım. Vasco Pratolini'nin "Mahalle"sini, "Aile Günlüğü"nü; Cesare Pavese'nin Türkçeye "Çıplak Modeller" diye çevrilmiş "Güzel Yaz"

ını: **Dino Buzzati**'nin öykülerini (özellikle "Yumurta" öyküsünü); **Vittorini**'nin bende yalnızca değişik görüntüler, çarpıcı izlenimler bırakmış, ama nedenese kafamda bir türlü roman bütünlüğüne dönüştürmemiş romanlarını, Rönesans ressamalarını ve tabii ki tek bir kez çıktığım Avrupa gezisinde onbeş gün yaşadığım Rimini'yi. (Rimini'den Roma'ya trenle dönerken, karşımda oturan adam, sinema eğitimi yapmak üzere İtalya'ya geldiğini öğrenince, "Fellini'nin buralı olduğunu biliyor muydunuz?" demişti. Bu sözden sonra kutsal örenleri gezmişcesine mutlu olmuştum.)

Bu bağlamda düşünülecek olursa, Fellini, koca bir geleneğin doruğunda oturuyor. Yazınıyla, resmiyle bütün bir İtalyan geleneği Fellini'nin dehasına kucak açmış durumda. Fellini, İtalyan halkının sinemacısı, bir anlamda yerel bir sinemacı. Onun yapıtlarında koca bir İtalyan halkı, tarihiyle, yaşantısıyla soluk alıp-veriyor. Fellini çok iyi tanıyor halkını, seviyor ve hırpalamak istiyor. Neşesi sığlığından, mutluluğu yüzeydeliğinden gelen ve gerçekte hayatın farkında olmayan şamatacı, hatta çocuk kalmış bu kalabalık mutsuzluk yaratıyor Fellini'de. Sürekli onunla hesaplaşmak, didişmek istiyor.

Fellini, "Amarcord" da faşizmi olduğu kadar hayatı da anlatmak istiyor. "İnsanlar doğuyor, yaşıyor ve ölüyorlar. İşte hayat bu." demek istiyor. Biliyorum, çok yalın bir adlandırma bu. İnsanlar okur-okumaz anladıklarını sanacaklar. Fellini de öyle yapıyor. kimi öyle görüntüler kullanıyor ki, görüp geçiyorsunuz. Sonra sonra düşündükçe bakıyorsunuz ki, insanın ağızda bir hayat tadı bırakmış. Fellini'nin işte bu kadar yalın, bu kadar düzyak gerçeklere eğilen bir yanı da var. Özellikle "Amarcord" da atlanan bir yan bu. Gerçi yalınlığı müthiş bir sinema görkemine dönüştürüyor kuşkusuz: ama öte yandan bu kadar sade, bu kadar sıca bir şeyi de söylemek istiyor Fellini. Bunu unutursak onun dünyasını anlamamız zorlaşır. O şamatacı çocuk kalabalığı için bir Gradisca varmış, bir deli amca varmış, bir kör akordiyoncu varmış, bir tütüncü kadın varmış, motorsikletli bir genç olmadık zamanlarda geçermiş, bunların hepsi gerçekte çok fazla anlam yüklenmemiş olan şeyler. Bir çağrışım yalnızca. Hemen her uzak anımsamanın yakalayabileceği kimi silik görüntüler, bellek boşluğunun olmadık zamanlarda bir kibritle çakını süre içerisinde aydınlatmış, sonra yeniden unutulmuş yüzlerce çağrışımından birkaçı yalnızca. Böyle bakıldığında zaman, Fellini'nin anlattığı yalnızca bir hayat... Anımsanmışlığıyla, yaşanmışlığıyla dupeduz bir hayat. O çocukların gözünde geçmişten, ilköğlenkten

anımsanmaya değer şeyler.

Öte yandan bu çağrışım sağağının pek de öyle rastgele olmadığını görüyoruz. Hepsini biraraya geldiğinde, bir bütün olarak insanı bir yerlere çekiyor, bir çağrışım ve bağıntı zinciri kurmaya götürüyor. Kimi simgelere bir karşılık bulma olanağı doğuyor. (Hatta Fellini'nin simge olarak kullanmayı düşünmediği şeyler bile, yaratılan o bütünün içerisinde kendiliğinden bir simge-değer yükleniyor.) Kuşkusuz iki kere iki dört eder, gibi matematik bir kesinlik taşımaz bu karşılıklar ama gene de birşeyleri açıklar, birşeylerin açıklanmasına yardımcı olur.

Diyeelim ki o motorsikletli genç, çocuklar bir kez ona "Scureza" diye bağırlar, o kadar. Zaman zaman gürültücü bir biçimde kasabanın içinden geçer, durur. Nedir bu genç? Kimdir? Neyi ifade eder? Böyle bakıldığında hemen her kasabada raslanabilecek delişmen, hızlı bir genç yalnızca. Çocukların bellegine öyle yer etmiş biri. Belki de belleklerinde bir rüzgâr soluğu duydukça o motorsikletliyi anıyorlar. Çünkü "Amarcord" bir yerde o şamatacı çocuk topluluğunun gözüyle anlatılan bir anımsamadır. Öte yandan filmin bütünü içerisinde düşünüldüğünde, Scureza'nın kullandığı mekânlar, değerlendirildiği zamanlamalar ve kasabalılar ile olan ilişkisi gözönüne alınca, insana birtakım düşünceler taşımaya başlıyor. Bir kez o kasabadan hoşnut olmayan biri bu. Ne o çocuk topluluğuna katılıyor, ne başka ilişkilere giriyor. Taşralı kalabalığın dışında kalıyor hep. Ve belli ki bir çıkış arıyor, kasabanın duvarlarına çarpıyor sürekli, bir boğuntuyu rüzgâra vermeye çalışıyor motorsiklet üzerinde. Kendine bir yol arıyor. Belki de bireysel kimliğini arıyor. Birey olmak istiyor. Nitekim Rex adlı gemiyi iz-

lemeye giderken bile sandala motorsikletiyle binecek denli onunla bütünleşmiş biri bu.

Belki de bunlardan hiçbirini değildir, zıppın tekidir yalnızca. Bu, Fellini'ye de sorulamaz bir şeydir. O da bilmez çünkü. Fellini için, motorsikletli genç de, hayatı yazılmamış birçok film kahramanından biridir. Bir izlenimdir, bir çağrışımdır. Herkesse sunar bu çağrışımı. Herkesle birlikte düşünmek ister, çocukluğunun kasabasında sık sık motorsikletiyle geçen delikanlının öyküsünü. Yıllar sonra, bu öyküye (ve benzeri öykülere) duyduğu sorumluluğu seyircisiyle paylaşmak istemektedir. Bir çağsamanın bütünlemesi, ya da tamamlanması diyebiliriz buna.

İşte bu yüzden Fellini hep aynı filmi yönetir.

İlk kez kış cadısının yakıldığı şenlik ateşinde çıkıyor ortaya Scureza. Son olarak da, kar labirentinin içinde görüyoruz onu. Fellini, onu "hızlı araç kullanan tek kişi" diye tanımlıyor kitabında. Herkesin bisikletlerle gezindiği kasabanın sürat düşkünü tek delişmeni. (Kitapta olan ve filmde kullanılmayan filmin son bölümünde, Gradisca'nın düğününde, Scureza, bez panoya çizilmiş bir uçağın pilot kabinine yerleştirilmiş deliğinden başını uzatacaktır.) Fellini de çok iyi tanımıyor onu, kesin bir şey söylemiyor onun için. Ama yaklaşık tasarıları olduğu açık. Bu yüzden "Amarcord" u izlerken, motorsikletli faşizmi, gemi de emperyalizmi simgeler gibi, sözlük karşılıkları bulmak, Fellini sineması için açıklama gücü olmayan şabloncu bir tutumdur. Fellini, şu simge buna tekabül eder gibi bir düşünce çerçevesi olan, böyle düşünen bir insan değil çünkü. Çoğu kez yaptıklarını dahi simge olsun diye yapmaz. O, her filmde anımsadıklarını, düşlerini, çağrışımalarını, bilinçaltısını anlatıyor. Hayatında, belleğinde yer etmiş insanlara, nesnelere alçakgönüllü bir uzaklıkla yeniden sokulmayı deniyor. Bu arada elbette ki, bu çağrışımardan yaptığı seçmeler, düzenlemeler ortaya çıkardığı bütünde taşıdığı işlevler bir düşünceye, bir anlama hizmet edecektir. İşte bu noktada izleyicinin algılama ve yorumlama payı giriyor işin içine.

Çok düzlemli bir filmin, değişik okumalara açık olması kuşkusuz doğal bir şey. Ama bu okumalar gene de son çözümlemeye filmin özüne, anlamına, yapısına sadık kalınarak olabilir ancak. Filmde kullanılan simgeleri, işaretleri olmadık anlamlara çekecek açıklamalar, filmin aslında anlatmak istediğinden uzaklaştırır bizi. Fellini, kullandığı simgeleri çok fazla açmayan, ama gene de simge kullanmadan edemeyen bir yönetmen, kendine özgü bir sinema dili olduğu kadar, bu dilin "simgeotik düzleminde" de özgün işaretler kullanır.

Domenico Pertica

Magali Noel ve Marina Trousseau

Bir Fellini filminde hiçbir ayrıntı, hiçbir görüntü ne raslantısal, ne de boşunadır. O kadar ki seyircinin dinlenmesine bile izin vermez. Bu anlamda Fellini sineması bir ayrıntı sinemasıdır; ve izlemek özel bir dikkat gerektirir.

4.

Bir film boyunca kimi zaman uzun, kimi zaman kısa mesafeli noktalama işaretleri kullanır. Böylelikle birbirinden kopukmuş, birbiriyle ilgisizmiş gibi görünen iki görüntü (iki olay, iki durum) birbirine kenetlenir, birbirini bütünlük ve filmin akışı içerisinde istenen anlamı vareder. Bu anlamda Fellini sineması, sinemanın (hatta belki de sanatın) temel malzemesi olan **kurgu**'dan alabildiğine yararlanan ve **eklemeleme**ye dayanan bir sinemadır.

Kurgu derken yalnızca laboratuvar da film parçalarının birbirine eklenmesindeki ustalıklı da yetinmez Fellini. Birçok kez çekim anında insanların ve nesnelerin yerleştirilmesindeki karşıtlıklar ya da benzerliklerle de bir kurgulamaya gider. Örneğin kasabaya yeni gelen fahişeler, şehrin içinden arabayla geçerken, bir yerde avukatla karşılaşır. Avukat alıcıya döner ve anlatmaya başlar. Fellini, alıcının fahişelerden avukata devredildiği yerde, arkada Meryem Ana'nın ve azizlerin tasvirleri bulunan bir dükkân vitrini kullanmıştır. Bu vitrin, hem fahişelerle, azizlerle ve Mer-

yem'i bir karşıtlığa sokar, hem de arabayı izleyen kaldırım boyu dizilmiş kasabalıların bir **travelling** boyu izlenmesinden sonra noktalandığı yer olarak bir anlam kazanır. Bu unutulmaz travelling filmin özeti gibidir aynı zamanda.

İkinci bir örnek olarak, gene aile kavgalarında sessiz kalmayı ve yemek yemesini sürdürmeyi yeğleyen dayı, gemi görmek için boğulayazarcasına yüzer, sandala çıktığında karşısında kayıtsız bir adam yemek yemesini sürdürmektedir.

Titta'nın babası, inşaat ustası Amadeo'nun inşaat işçileriyle konuştuğu ve bir işçinin yazdığı şiiri okuduğu sahne, tuğlaların çerçevelendiği mekânda, alıcı geniş açılı çekimler kullanır. Sokaklarda sürten, gizemli, meczup, istedik Volpina'nın inşaatı, yitirdiği kedisini araması, sorması da başka bağlamlarda "ev" simgeleyen bir kedinin taşıdığı, şefkati, yumuşaklığı, güvenlik duygusunu vurgulayan bir anlama çekilebilir. Volpina'nın **sonsuz erkek arayışının** bir bahanesi olan bir kedi bile, Volpina'nın bilinçaltı özlemlerini, gizli romantizmini daltı getiren bir öge olarak düşünülebilir.

(Henüz bitmemiş bir inşaatı bir kedi arayan Volpina'yı ağaca çıkıp kadın isteyen deli amcasına götürmeyi öneren Titta neden azarlandığını anlayamaz.)

Scureza'nın kullanıldığı mekânlar da seçilmiş mekânlardır. (Ateş gecesi Er-

be meydanı, Dalgakıran, Kar İlahireti.)

Fellini için mekân büyük bir önem taşır. Uzun kaydırmalarla bu mekânları tarar, onların gizli tarihlerini yeni düzenlemelerle, yeniden biçimlendirir.

Öyle ya, Fellini hayal gören bir gerçektir.

5.

"Amarcord", kurgunun belli başlı özelliklerinden biri olan noktalama işaretleriyle anlamını pekiştiren, büyüten bir film. Bir film boyunca kimi zaman uzun, kimi zaman kısa mesafeli noktalama işaretleri kullanılır.

Bu filmde uzun mesafeli noktalama işareti olarak, herkesçe kolayca algılanabilen filmin başında ve sonunda görünen, baharın geldiğini muştulayan şeytan arabalarının uçuşması sahnesini gösterebiliriz. Daire tamamlanmıştır bu sahneyle. Başladığımız yere yeniden dönmüşüzdür; (ama bir daha hiçbir mevsim eskisi gibi gelmeyecekti. Her yeni mevsim, daha buruk olarak yerleşecekti Titta'nın ve ötekilerin hayatına...)

Kısa mesafeli noktalama işaretine örnek olarak da, herkesin Rex adlı gemiyi görmeye gitmesinden sonra boşalan kasabadan peşpeşe verilen iki görüntüyü gösterebiliriz. Kasabada bir başına kalan Volpina'nın dalgakıran üstünde otururken, bacalarının arasından geçen gemilerin çerçevelendiği sahnenin hemen ardından, kasabanın ıssız meydanında yatan bir sokak köpeğinin görüntüsünü izleriz. Kasaba boşalmıştır. Dalgakıranın üzerinde taşlara uzanmış ve artık hiçbir gemiden (hiçbir umuttan) beklentisi kalmamış bir Volpina ve bir sokak köpeği birlikte bir anlamı varederler.

"Amarcord" da kimi zaman hem uzun mesafeli, hem de zincirleme noktalama işaretlerine raslarız. Örneğin: baharın gelmesiyle birlikte yakılan şenlik ateşinin sönmeye yüz tuttuğu zaman, ıssızlaşan meyda da bu ateşin başını bekleyen Kont'un ailesini görürüz. Sürekli eli titreyen yaşlı kontes, sürekli cigara içerek ayağını sallayan mutsuz genç kız, bu sönmüş yangının başını beklerler umutsuz gözlerle. Ve bir kez daha gösterilmezler, tam unuttur gibi olduğumuzda (hem de bu kez uzun soluklu kar yağışıyla birlikte) Kont'u avluda serçeleri, kuşları toplarken görürüz. Titreyen eliyle yaşlı kontes avluya çıkar. Kız pencerede gene aynı sınırlılıkla cigara içmekte ve dışarıyı seyretmektedir. Uzun soluklu kar sürmektedir. Her yer karla örtünüp, karın adam boyuna ulaştığı zaman ilginç bir şey olur. Avlusunda kuşlara tuzak kurarak serçe toplayan kontun tavuskuşu kaçar. Kasabanın üzerinde çığlıklar atarak, bir alana, bir kar yığınının üzerine konar. (Bütün umutları artık tükenmeye yüz

tuttuğu bir an'dır bu.) Kendini izleyen kasabalılara kanatlarını açar. Artık faşizmin sahte görkemi başlamıştır. Bir prensle evlenmeyi uman ve filmlerden öğrendiği bütün pozların prensi elde etmeye yaramadığını gören hülyalı Gradisca, faşist bir jandarma çavuşuyla evlenecektir. (O çavuş ki, Gradisca'nın ardında bırakıklarına "sizi seviyorum" diye haykırışlarını duymayacak, anlamayacak, eteklerinden çekistirecek itekaka arabaya binderecektir onu. "Ve duygu doluyum ben ama kime vereceğim... kim ister onları?" diyen Gradisca'nın mutsuz sonu, daha arabaya binerken belli olmuştur.)

Belki "Grand Hotel" yeniden açılacak ve gençler tekil ve yalancı danslarını gerçek kılacaklardır.

Tavuskuşu tam zamanında gelmiştir.

Gene böyle uzun mesafeli bir noktalamaya işaretine örnek olarak, okul yıllarının anlatıldığı sahnelerde raslarız. Filmde sık kullanılan izleklerden biri olan "gülünç olma / gülünç düşürme" bağlamında matematik dersinde sözlüye kalkan öğrencinin ayaklarının dibinde biriktirilen gölle altını ıslattığı izleniminin yaratılması, Titta'nın Bobo'nun ortalığı kokuttuğunu söylemesi, bunlara kahkahalarla gülen sınıfın (ve seyircinin) kahkahaları, filmin ikinci yarısında ağır bir biçimde sorguya çekilecektir. Faşistler, Amedeo'yu sorgularken ona zorla hintyağı içirerek, sokağa salacaklardır. Paçalarından sızan bok, yol boyu uzun, ince bir iz bırakacaktır ardında. Babasını bu halde gören oğlu, hâlâ gülebilecektir ona.

Sınıftaki kahkaha sürmektedir.

Fellini, bazılarının sandığı gibi acı, tatlı, masum, şen çocukluk anılarını değil, bizi faşist olmaya hazırlayan dünyanın mektep sıralarını anlatmaktadır; masum sanılan o çocukluk anılarının nedemli zulüm içerdiğine dikkat çekmektedir. Ta çocuk yaşımızda bizi belirleyen, bize verilen ideolojinin kimlik yoklamasını yapmaktadır.

Hem de acı, tatlı anılarımızla!

6.

Fellini, filmin üst-dilinde ritüaller aracılığıyla halkın toplu eylemlerine, yığın ideolojisine eleştirel bir bakış açısıyla eğilmektedir. Her evden getirilen bir parça eşyayla yakılan ateş, sonunda herkesin küçük hissesiyle yakılan faşizm ateşine dönüşmektedir. Anlamsız, saçma eğlencelerin, şiddete ulaşan boyutlarını göstermek ister Fellini. Rex adlı gemiyi görmek için yollara düşen kasabalı, parti başkanını karşılamak için, yarışan otomobiller için, yakılan ateş için, Duçe'nin çiçekli resminin önünde kutlanan bayramlar için de yenden yollara düşecektir. Kişisel gelişmediği toplumlardaki yığın kültürü-

"Amarcord"dan bir sahne

ne eleştirel, uzak bir bakışı içermektedir bu sahneler. Bu şaşkın kalabalığı ne denli içten içe sevsen de, böyle sahnelerde horlar, küçümser, acır. Adeta bir halk düşmanı kesilir Fellini.

7.

Fellini'nin her filminde vazgeçilmez bir öğe olarak yer alan şişmanlar, zayıflar, cüceler, sakatlar, körler boşuna değildir. Eşitsiz, adaletsiz bir dünyanın sürgünlerine dikkat çekmek ister. Bunların yaşama hakkını sorar. Kimsenin kimseye gülmeden, kimsenin kimseyi horlamadan birlikte yaşayabildiği bir dünyaya duyulan o sonsuz özlemin kahkahası ve çığlığıdır Fellini'nin alıcısına tanıklık eden.

Yoksa kör akordiyoncunun bütün bir kasabayla birlikte gemi seyretmede işi ne? Hâlâ bir yaşama inadı, bir yaşama umudu taşıması değil midir, kör akordiyoncuyu şenlik ateşinin başında, yürüyüşte, düğünde olmaya iten? Onu Volpina'dan, ya da ıssız meydanağı sokak köpeğinden ayıran?

Ya da deli amcanın ağacın tepesinde bas bas bağıracağı ve artık yalnızca bir kadın ölemi olmaktan çıkıp bir yaşam hakkı olan uzun çığlığı? Kimsenin ağacın tepesinden indiremediği bu deli amcağı, ancak kendisi gibi hayatın dışında bırakılmış bir cüce rahibinin indirebilmesi ne kadar anlamlıdır. Doğurganlığın, bereketin simgesi olan ve ölümsüz bir fotoğraf gibi bozkırı çerçeveyeleyen bu ağacın tepesinde çoktandır görmediği ve özlediği bir köyün göründüğünden söz etmesi, özlemlerine sahip çıkan bu deli yüreğin gizine ayna tutmak değil midir? Titta'nın deli amcasına yardımı olsun diye, Volpina'yı çağırması önermesi hangi eşitlik anlayışından kaynaklanan bir yardımdır? Çok açık değil mi?

Tütüncü kadının, kendini ayırıksı ki-

lan memelerine yüklediği cinsellik de, bir çeşit hesaplaşma, hatta meydan okuma değil midir? Sevişme sonrası duyulan o buzullaşan uzaklık, o yabancılaşma, parçalanmış bir cinsellik kimliğinin, sevgisiz alışverişlerin faşist ilişkilerin olağan anlatımına dönüşmesi değildir de nedir?

Bu acıklı deney, Titta için ateşli hasta olarak yatılan birkaç günle atlatılabilir, ama tütüncü kadın nasıl atlatacak? Her sevişme sonrasında uzaklaşarak, yabancılaşarak, parasını almadığı bir cigara vermeye mi? Şenlik ateşini izlemeye giderken tanıdığımız kocası bütün bunların ayırıcısı mıdır? Ya da kendisi o yavruktur giysileri içerisinde parti başkanının peşinde koşarken?

"Amarcord"la ilgili olarak, yayımlanan yazıların birçoğunda tütüncü kadının resimlerinin basılmış olması da, insanların "Amarcord"u bile hâlâ nelerleriyle seyrettiklerini belgeleyen ilginç bir göstergedir.

8.

"Amarcord"da sinemanın kendi dilinin yanı sıra, üç anlatıcı daha kullanmıştır Fellini. Bir avukat, bir bisikletli Biscein, bir de yalnızca bir kez olmak üzere, anıtın anlatıldığı sahnede kendinin yıllar sonrasının büyümüş çocuğunun sesini kullanır. Burada böylelikle bir zaman oynamasına da başvurur Fellini. Şimdiki Zaman'ı anlatırken, ansızın anlattığının / ya da anlatılanın Geçmiş zaman olduğunu vurgulayan bu sahneye başvurarak zamanı ve mekânı bir kez daha uzaklaştırır bizden.

"Amarcord"dan anımsadıklarımın yazıya dökebildiklerim bunlar. Geri kalanını da zaman zaman, yaşarken söze çevrilmez duygular içerisinde anımsıyorum. Ağzımda hep o buruk hayat tadı...

Temmuz 1981

Daha çok kazanmak isteyenlere
Genborsa'dan yeni bir olanak daha:

**Yıllık
net %58,5'a kadar
verim getiren
tahviller.**

Genborsa, yine,
güvenilir kuruluşların,
yine yüksek faiz
getiren tahvillerini
satışa sundu:

Şimdi Genborsa'dan
tahvil alırsanız,
yıllık
net %58,5'a kadar
gelir sağlayabilirsiniz.

Genborsa'ya
hemen uğrayın.
Kazanmaya
hemen başlayın.

Yüksek faizli tahvilleri
Genborsa alır, satar.

İstanbul:

Büyükdere Caddesi, 14/5 Şişli-İstanbul
Tel: 148 51 04-08 (5 hat)

Kadıköy:

Bahariye Caddesi, Onur Opera Pasajı Kat 2
Kadıköy-İstanbul
Tel: 336 98 42 - 337 18 09
330 67 46 - 48 (3 hat)

Ankara:

Meşrutiyet Caddesi, No.1 Kat 8 Ankara
Tel: 33 24 30-34 (5 hat)

Nominal Sermaye: 1.000.000.000 - TL
Ödenmiş Sermaye: 300.000.000 - TL

GENBORSA
Menkul Değerler Ticareti A.Ş.

Genborsa'nın bu ilanı Sermaye Piyasası Kurulu'nun 17. 7.1984 gün ve İL-REK-11/G/27/36 sayılı izniyle yayınlanmaktadır.

TELEVİZYON REHBERİ

Ziya METİN

Ekim ayı içinde TV-Sinema'da on dokuz film gösterime girecek. Eğer programda bir değişiklik olmazsa bu filmlerden "Belalılar", "Spartacus" ve "Harold ve Maude" öncelikle tavsiye edebileceğimizi. Tabii bir de TV dizisi "Kartallar Yüksekten Uçar" var.

Belalılar/George Roy Hill

2 Ekim 1984 Salı

BELALILAR (THE STING)

1973 ABD yapımı

Yönetim: George Roy Hill

Oyun: Paul Newman, Robert Redford, Robert Shaw, Charles Durning, Eileen Brennan

Senaryo: David S. Ward

Görüntü: Robert Surtees

Müzik: Marvin Hamlisch

Şikago, 1936. Irili ufaklı ganster çeteleri sokakların ve salonların egemen gücüdür. Küçük dızdızcı Johnny Hooker (R. Redford), arkadaşı yaşlı zenci Luther'in yardımıyla bir sokak karman-yolası tezgahlar. Lonegan çetesi mensuplarından birini tongaya bastırarak elindeki beşbin doları apartırlar, yerine de gazete kağıdı dolu bir paketi yuttururlar. Kentin karanlık işlerinin baş sorumlusu Doyle Lonnegan, suçu cezasız bırakmaz ve zenciyi öldürtür. Canını zor kurtaran Hooker, kendisine yardım etmesi için Luther'm eski arkadaşı Henry Gandorff'a (P. Newman) başvurur. İkisi anlaşarak, Lonnegan'ı alt edecek kurnazca bir tasarı hazırlarlar. Onu asıl gelir kaynağından, kumar piyasasından vuracaklardır.

Notlar:

Aldığı yedi tek "Oscar" ödülüne kar-

şın, sonuçta yalnız "eğlencelik" yönü akılda kalan bir film. Nitekim en vurdu-kırdılı bölümleri bile belirgin gülmece duygusuyla verilmiş. Bu özelliğini bütünleyen bir öge de dip müziği. Tarihsel atmosfer iyi yansıtılmış. İkinci derecedeki oyuncuların da karakter çizmelerine fırsat tanınmış. Örneğe bar kadınında Eileen Brennan. Elbette izlenebilir.

5 Ekim 1984 Cuma

(Televizyon da Tiyatro)

AS YOU LIKE IT (BEĞENDİĞİNİZ GİBİ)

Yazar: William Shakespeare

Yönetim: Basil Coleman

Oyun: Chiris Sullivan, Clive Francis, Ryan Stürner

Yeni Düka Frederick, makamını zorla ele geçirmiştir. Eski Düka, sadık adamlarını yanına alıp Arden ormanına çekilmiş, kızı Rosalind ise sarayda kalmıştır. Frederick'in kızı Celia ile Rosalind, bir güreş karşılaşması izlerler. Kendisinden güçlü rakibini yenen Orlando adlı delikanlı. Rosalind'in aklını başından alır. İki genç birbirlerine tutulurlar. Frederick, durumu öğrenince Rosalind'i saraydan kovar. Onunla bir-

likte Celia da sarayı terkeder. İki kız kimliklerini değiştirirler. Rosalind erkek kılığına girer, Celia da kızkardeşi rolünü oynamaya başlar. Gittikleri Arden ormanında Orlando ile karşılaşırlar. Orlando ile dargın olan kardeşi Oliver de ormana gelir. İki kardeş barışırlar. Oliver ile Ceila arasında bir gönül ilişkisi başlayınca kızlar gerçek kimliklerini açıklarlar. Çifte düğün hazırlıkları yapılırken, Frederick'in pişmanlık duyup kendisini dine verdiği, dükalığı ağabeyine bırakacağı haberi gelir. Herkes mutluluk içindedir.

6 Ekim 1984 Cumartesi

THE OPTIMIST OF NINE ELMS

(İYİMSERLER)

1972 ABD yapımı

Yönetim: Anthony Simmons

Oyun: Peter Sellers, D. Mullane

6 Ekim 1984 Cumartesi

SENİNLE SON DEFA

1979 yapımı Türk Filmi

Yönetim: Feyzi Tuna

Oyun: Tarık Akan, Sevdâ Ferdağ, Sema Tamer, Savaş Başar

Eleştirisi geçen sayımızda arkadaşımız Fatih Özgüven tarafından yapıldı.

7 Ekim 1984 Pazar

HATARI

1962 ABD yapımı

Yönetim: Howard Hawks,

Oyun: John Wayne, Hardy Kruger, Elsa Martinelli, Gerard Blain, Red Buttons, Bruce Cabot, Valentin De Vargas

Görüntü: Russel Harlan

Müzik: Henry Mancini

Afrika'da çevrilen safari filmlerinin en başarılısı. Eski Hollywood'un az sa-

Hatari/Howard Hawks

yıdaki özgün yönetmeninden biriydi Howard Hawks. Burada, hayvan parkları için fil yakalayan birkaç avcının Tanganika'daki serüvenlerini ırkçktan uzak, insancıl, gülmece dozu iyi ayarlanmış bir yaklaşımla sergiliyor. İtalyan, Fransız, Alman, Amerikalı, İspanyol oyuncularından kurulmuş kadroda herkes yerli yerinde. Yapıntı bölümlerin dışındaki belgesel çekimler de çok yüksek nitelikte. Büyük küçük herkesin beğeneceği bir üstün-yapım.

9 Ekim 1984 Salı

THE UGLY AMERICAN (ÇİRKİN AMERİKALI)

1963 ABD yapımı

Yönetim: George Englund

Oyun: Marlon Brando, Eiji Okada, Sandra Church, Pat Hingle, Arthur Hill, Jocelyn Brando, Kukrit Pramoj

Küçük bir Güneydoğu Asya ülkesi. Toplumsal çalkantılar, siyasal bunalımlar, solcu gerillalar, savaş kurbanları... Olayların üç eksen kişisi, ABD elçisi Mac White, yerli nötralist önder Deong ve Amerikan kuklası başbakan Kwen Sai.

William J. Lederer ile Eugene Burdick'in yazdıkları belgesel roman biraz özeleştirici amacı taşıyordu. Senaryo aşamasında kimi köşeli bölümleri de törpülenmiş. Eldeki filmin bildirisi şu; az gelişmiş ülkelerdeki Amerikan diplomatları, kişisel yanılğılardan sıyrılabilirlerse ülkelerine daha büyük çıkarlar sağlayabilirler. Acısını duyumsatmadan. Yer yer ilginç sahneleri olan, sanat değeri orta karar bir film.

13 Ekim 1983 Cumartesi
**THE MAGIC SWORD
(SİHİRLİ KILIÇ)**
1962 ABD yapımı

Yönetim: Bert I. Gordon

Oyun: Basil Rathbone, Estelle Winwood, Gary Lockwood, Anne Helm.

Sinema tarihinden Şerlok Holmes rolleriyle ünlü Basil Rathbone'un (1892-1976) bir becerisi de kılıç ustalığıydı. Errol Flynn'ın karşısında bol bol şakırdattı. Bu özellikten yararlanmak isteyen sinemacılar, İsa'dan sonra dördüncü

yüzyıl İngilteresi'ne oturttukları bol serüvenli bir kahramanlık öyküsüyle seyirciyi tavlama çalışıyorlar.

13 Ekim 1984 Cumartesi
**BODRUM HAKİMİ
(ASLA VE DAİMA)**
1976 yapımı Türk filmi

Yönetim: Türkan Şoray

Oyun: Türkan Şoray, Kadir İnanır, Mahmut Hekimoğlu.

Eski Bodrum'da bir yargıç bayanın egemen çevrelerle başı belaya girer.

Bodrum Hakimi/Türkan Şoray

Polis tutanaklarına geçen bu olayın, sansürce silkelenip ufalanan senaryosunun filmi. İlk tasarımın büyük toplumsal savları olsa da, son biçimiyle, mülkiyet ilişkileri diye sergilediği, yüzeysel bir aşk ilişkisi. Şişli süsleme dükkânla-

Çirkin Amerikalı/George Englund

Texas Across the River/Michael Gordon

rından çıkmışa benzeyen bir taşra hâkimesiyle, sinema oyuncusu Kadir İnanır'ı andıran Bereketoğlu Ömer Ağa'nın tutkulu öyküleri metrelerce gereksiz pelikül doldurmuş. Çetin Tunca'nın usta kamerasıyla yapılan aktüalite çekimlerinin de varlığıyla ortaya derli topluca bir "Yeşilçam zihniyeti" çıkmış. Bütün Türk filmlerini zaten birkaç oyuncu çeviriyor. Onları yıllardır aynı makyaj ve davranışları içinde görmekten bıkmadıysanız, bir daha görün, meheldir.

14 Ekim 1984 Pazar

TEXAS ACROSS THE RIVER
1966 ABD yapımı

Yönetim: Michael Gordon

Oyun: Dean Martin, Alain Delon, Rosemary Forsyth, Joey Bishop.

Hızlı kovboy Dean Martin ile İspanyol soylusu Alain Delon'un eski Amerika'da yaşadıkları serüvenler. Dostlukları, iş ortaklıkları, kadın için çekişmeleri gırla. Onları avlamak keyfiyle koşuşan kızılderililer, dörtına yetişen suvari birlikleri, en umutsuz zamanda fişkıran petrol kuyuları vb.. Beylik Western kahıplarıyla paketlenmiş sıradan bir film.

16 Ekim 1984 Salı

SPARTACUS
1959 ABD yapımı

Yönetim: Stanley Kubrick

Oyun: Kirk Douglas, Laurence Olivier, Charles Laughton, Peter Ustinov, Nina Foch, Tony Curtis.

Görüntü: Russel Metty

Müzik: Ernest Gold

Roma İmparatorluğu'nun en azgın yılları. Trakyalı köle Spartaküs, uzun ve yıpratıcı çabalar sonucu gladyatör olup ölümcül bir doğuşu kazanır. Günün birinde kölelerin uğradığı haksızlıklara dayanamayıp baş kaldırır. Onu

izleyenler altmış bin kişiyi bulur. Özgürlük ve insan onuru için başlattıkları savaş dört yıl sürerek İmparatorluğu temellerinden sarsacaktır.

Not:

Zamanında on iki milyon dolara çıkan bu dev yapım genellikle başarılı. Parasını kurtarmak için geniş seyirci kitlelerine verdiği kimi ödünler de var. Rol bölümünde özellikle seçkin İngiliz oyuncular ağır basıyor. Görüntü, müzik ve teknik niteliklerinin üstünlüğü yanında Stanley Kubrick'in doyurucu anlatımı için de görülmeye değer.

19 Ekim 1984 Cuma
(Televizyon Filmi)

HAROLD AND MAUDE
1971 ABD yapımı

Yönetim: Hal Ashby

Oyun: Ruth Gordon, Bud Cort, Vivian Pickles, Cyril Cusack.

Kilisede tanışan seksen yaşında bir

kadınla yeni yetme bir delikanlının arasındaki olağanüstü sevgi. Colin Higgins'in önce öykü olarak yazdığı, sonra tiyatroya uyarladığı bu konunun zorlu karakteri yaşlı kadını Ankara'da Muazzez Kurdoğlu, İstanbul'da Yıldız Kenter oynamıştı. Filmde ise çok önemli bir sanatçıyı, yazar ve oyuncu Ruth Gordon'ı izleyeceğiz.

(Bu film, yayın saatlerinin uzatılma kararı çıkarsa izleneye alınacak).

Harold ve Maude/Hal Ashby

20 Ekim 1984 Cumartesi
(Televizyon Filmi)

**THE MAN WHO TALKS
THE WHALES
(BALİNALARLA KONUŞAN
ADAM)**
1977 ABD yapımı

Yönetim: Ron Casteel

Oyun: Bryd Baker, Andy Gordon.

Spartacus/Stanyley Kubrick

20 Ekim 1984 Cumartesi

KÖRDÜĞÜM

1977 yapımı Türk filmi

Yönetim: Tolgay Ziyal

Oyun: Hakan Balamir, Hale Soygazi, Ayşe Mat, Oya Başar.

Bir adam dinlenirken sırasında karısını kaybeder, sonra da turist kılavuzu bir kızı aşık olur.

21 Ekim 1984 Pazar

VISIT TO A SMALL PLANET

1959 ABD yapımı

Yönetim: Norman Taurog

Oyun: Jerry Lewis, Joan Blackman, Earl Holliman, Fred Clark.

Bir gezegenden dünyamıza gelen Kretton adlı adamcağız Süpermen'in çeşitlenmesi gibi. Ölümsüzdür, düşünceleri okuyabilir, kedilerle konuşabilir vd. Ayrıca şarkı söyleyebilen, kılıktan kılığa giren bir dört kol çengidir. Özellikleri dolayısıyla Pentagon'un bile ilgisini çeker.

Göze Vidal'ın oyunundan aktarılan bu bilim-kurgu taşlaması rahatça izlenebilir. Ancak Jerry Lewis filmlerine sardırılan TRT, Charlie Chaplin ve Jacques Tati gibi iki güldürü sanatçısının da şu küçük dünyamızı ziyaret ettiğini ve arkalarında birtakım yapıtlar bıraktıklarını iştmedi mi?

23 Ekim 1984 Salı

PANIC IN THE NEEDLE PARK

(Eleştirisini geçen sayımızda yayınladık.)

27 Ekim 1984 Cumartesi

DERVİŞ BEY

1978 yapımı Türk filmi

Yönetim: Şerif Gören

Oyun: Kadir İnanır, Melike Zübü, Erol Taş, Ahu Tuğba, Reha Yurdakul, Aliye Rona, Hüseyin Peyda.

Aşiretler arası kan davasına değinen bir konu içinde, Türkiye'de bir tekine bile rastlanması olanaksız karton tipler. Western kültürünü aşamayan bir tecimsel sinema örneği. Hüseyin Özşahin'in görüntülerinden başka tutulur yanı yok. Ona da TV ekranı hakkını veremez. Bir tek planda bile gerçek duygusuna yaklaşamayan yönetmen, ancak teknik kurgunun üstesinden gelebilmiş. Senaryo, Esat Mahmut Karakurt'a rah-

Le Mans/Lee Katzin

met okutacak bir "ucuz edebiyat" seçkisi. Hele toprak sorunları üstüne geliştirdiği tezlerle gülmece tarihine geçecek bir film. Mutlaka görülmeli ki hakımız teslim edilsin.

27 Ekim 1984 Cumartesi

PAPA'S DELICATE CONDITION

1963 ABD yapımı

Yönetim: George Marshall

Oyun: Jackie Gleason, Glyns Johns, Charlie Rugles, Laurel Goodwin, Linda Bruhl.

Texas'ın küçük kasabalarından birinde oturan Griffith ailesinin başkanı Jack, karısının hırlamalarından bıkmış, kendisini alkole vurmuştur. Onu mutlu eden tek varlık küçük kızı Corrie'yi sevindirmek için gezici sirkten bir tay ile araba almaya niyetlenir. Ama sarhoş kafayla bütün sirk alır. Öfkelenen karısı evi terkedip Texarcana Belediye Başkanı olan babası Ghio'nun yanına gider. Sonunda en uygun çözümü bulan Ghio, sirkî ilçe adına saun alarak aileyi kurtarır.

Not:

Sessiz sinema döneminin çok sevilen oyuncusu Corinne Griffith, otuziki yaşındayken sinemayı bırakmış. Yıllar sonra yazdığı çocukluk anılarında egzantrik babasıyla, huysuz annesini anlatıyor. Kitabının kaynaklık ettiği bu

film, kendi halinde bir atmosfer güldürsüyümüş. Türkiye'de gösterime girmedi.

28 Ekim 1984 Pazar

LE MANS (YARIŞ)

1970 ABD yapımı

Yönetim: Lee Katzin

Oyun: Steve McQueen, Siegfried Rauch, Elga Andersen.

Dekor, dünya oto yarışçılığının önemli merkezlerinden Fransa'nın Le Mans kenti. Bu çerçevede tozu dumana katarak oynayan unutulmaz Steve McQueen'i (1930-1980) izlemek, özellikle yarış meraklıları için ilginç olsa gerek.

30 Ekim 1984 Salı

THE DAY OF THE LOCUST (ÇEKİRGENİN GÜNÜ)

1975 ABD yapımı

Yönetim: John Schlesinger

Oyun: Donald Southerland, William Atherton, Karen Black, Burgess Meredith, Geraldine Page.

Nathanael West'in romanı 1930'lar Hollywood'unun kulislerine ışık tutuyor. Gençleri umarsız düşümlere sürükleyen o yoz çevrenin belirgin bir eleştirisi. Mutlaka görülmeli.

VIDEO'DA ORSON WELLES

VIDEO FİLM ELEŞTİRİLERİ

Fatih ÖZGÜVEN

**MUHTEŞEM
AMBERSONLAR
(THE
MAGNIFICENT
AMBERSONS)**

OYUNCULAR: JOSEPH

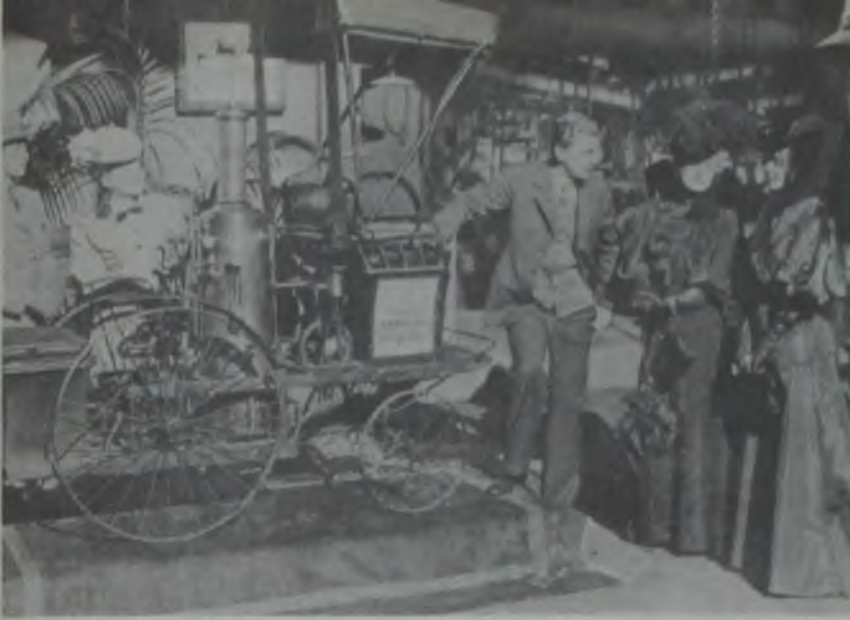
Bu sayımızda Orson Welles filmlerinin (bir tanesi oyuncu olarak) beşini biraraya getiren küçük bir liste sunuyoruz. Bu filmler toplu olarak seyredildiğinde seyirciye Amerikan sinemasının çehresini önemli ölçüde değiştiren 'harika çocuğun' sineması hakkında yeterli bir fikir verebilir. Hepsini, zengin bir Amerikan sineması arşivi olan Maral Video'da bulmak mümkün. (Şangaylı Kadın'la Touch of Evil'in yeni kopyaları hazırlanıyor, Yurttaş Kane'in hazırlanması ise 'kuvvetli bir olasılık', ayrıca Harmancı Video'da (Video Pazarlama) bir Yurttaş Kane var. Bu listede daha az tanınan Welles'lere ağırlık vermeye özen gösterdim.) F.Ö.

COTTEN, DOLORES
COSTELLO, TIM HOLT,
AGNES MOOREHEAD,
RICHARD BENNETT,
ANNE BAXTER.

1942. Welles, Booth

Tarkington'un önceden
oyunlaştırdığı Broadway'de
de sahnelediği aynı adlı
romanını çok sevmiş. İşte,
Kane'den sonraki ikinci
filmine bu romanı kaynak
almış. Tutku dolu bir pro-
düksiyon çalışması;
önemli sahneler arasında-

ki kar sahnelerini, sırf
oyuncuların solukları gö-
rünebilsin, gerçekten kar-
topu oynanabilsin diye
stüdyo yerine Los Ange-
les buzhanesinde çekmiş.
kameraman Stanley Cor-
tez'le birlikte ark ışıklarını
karın üzerine düşen gü-

Muhteşem Ambersonlar'da Joseph Cotten ve Anne Baxter

neş ışığı etkisi verecek biçimde kullanmışlar. Bize ulaşan **Ambersonlar**, Welles'in tasarladığı film olmaktan çok uzakmış gerçi ama, -stüdyo 45 dakikasını kesmiş, kurguya müdahale etmiş- iddialı ve sevimsiz bir aile destanı görünümünden de oldukça uzak. Otomobilin icadı ve gelişmesi (dolayısıyla sanayileşme), kasaba zenginlerinin yükselişi ve çöküşü gibi tarihsel ipuçlarını hep asıl hikâyeye koşturmuş çizgiler olarak 'sezdirmekle' yetiniyor, acemice gözümüze sokmuyor Welles. **Ambersonlar** özgül tarihi perspektife oturtulmuş bir aile kesitinin hikâyesi; gerçekleşebilecekken gerçekleşmeyen bir evlilik, buna rağmen yıllarca süren ve giderek olgunlaşan bir sevgi, yetişkin bir oğlun annesine duyduğu sevgi sonucu yarattığı gecikmiş bir Oedipal dram... Birbiryle kesişebilecekken, insanların zaman zaman gülünç, zaman zaman gerçekten incitici inatları, hoşgörüsüzlükleri, toylukları yüzünden dramatik biçimde 'kesişemeyen' bireysel hayat çizgilerinin filmini amaçlamış Welles. Amerikan sinemasının pek ender olarak ulaştığı bir geçmiş zaman duygusu var bu filmde.

Pahalı setler ve dekorlardan çok, örneğin kısa bir kar gezintisi sahnesindeki mizansen ve oyunculuğuyla bütün bir dönemin 'ruhunu' yakalayabiliyor. Anneyi sessiz sinemanın yıldızlarından Dolores Costello, geri çevrilen aşığı Joseph Cotten, evde kalmış teyzeyi Agnes Moorehead, giderek ihtiyarlayarak adeta zamanın akışını cisimleştiren büyükbabayı Richard Bennett oynuyorlar. Zamanın akışının elbiselerin, yapıların, dış dünyanın değişmesinden daha derinde yürüyen bir şeyle, insanın gelişmesi ve değişmesiyle ilgili olduğunu bu kadar güzel anlatan ender Amerikan sineması örneklerinden biri **Ambersonlar**.

ÜÇÜNCÜ ADAM (THE THIRD MAN)

YÖNETMEN: CAROL REED

OYUNCULAR: JOSEPH COTTEN, ALIDE VALLI, TREVOR HOWARD, ORSON WELLES

Orson Welles, beyazperdedeki renkli kişiliğini yönetmenliği kadar başka yönetmenlerin filmlerinde canlandığı tiplere de borçludur. Onun oyuncu-

luk serüveni -kendi filmle- rindeki oyunları dışında- çoğu kere, projeleri için para bulmak üzere dört bir yana başvururken önüne gelen ilk filmde oynayiveren bir yönetmenin kayıtsızlığı biçiminde gelişmiştir. Ne var ki, bu kayıtsızlık -oynadığı film kötü de olsa- canlandığı rollere pek az yansımış, Welles her keresinde filmi aşmayı başarmıştır. II. Dünya Savaşı sonrasında mütteliklerce paylaşılmış Viyana'da geçen Graham Greene uyarlaması **Üçüncü Adam**, Welles'in oyunculuk yaptığı filmlerin en iyisidir. Gerçek mekânların inandırıcılığı, Carol Reed'in yorgun bir kentin ve sa-

kinlerinin hüznünü vermedeki başarısı bir yana, Joseph Cotten ile Orson Welles burada **Kane** dekinen benzer bir dostluk ilişkisini canlandırıyorlar. Ucuz romanlar yazarı Amerikalı Holly Martins (Cotten) Viyana'ya arkadaşı Harry Lime (O.W.) aramaya geldiğinde onun bir kazaya kurban gittiğini öğrenir. Her türlü karanlık işin döndüğü Viyana'da Lime'in sevgilisi ve dostları ile tanışan Martins, onun büyük bir karaborsa şebekesinin başı olduğunu ve ölmediğini anlar. Gerçekten de Lime bir süre sonra ortaya çıkar... Orson Welles, kısa rolünde nefis bir anti-kahraman portresi çiziyor. Penisilinli sulandırıp karaborsada satarak birçok kişinin mahvına neden olan bir suçlu Amerikalı Lime. Joseph Cotten'in vicdanı giriyor işine; iki arkadaşın yolları ayrılıyor. Filmin sonunda Viyana lağımında kısırılan Lime'i arkadaşı Martins vuruyor. Bir 'merhamet darbesi' bu. Anti-kahramanlar, Welles'in **Kane**'den beri sevdiği tiplerdir; burada, bir tür Amerikan solumsuzluğunu, oynadığı kişinin sevimliliği ile karşıt- lık içine sokarak veriyor Welles. Oyunculuğunun püf noktası, bölünmüş bir bilinci herhangi bir belirgin psikolojik yoruma girişmeden (Lime'i gerçekten tanımıyoruz) sadece çocuk kalmış bir adam olarak

Üçüncü Adam/Carol Reed

canlandırarak bize benimsetmesi. Ancak bu sayededir ki, Alida Valli'nin ne olursa olsun ondan vazgeçmek istemeyişini anladığımız gibi, Joseph Cotten'in ahlaki ikilemini en güzel örneği. Onun Harry Lime'i olmasa **Üçüncü Adam** bunca zengin bir film olmayabilirdi.

KORKUYA YOLCULUK (JOURNEY INTO FEAR)

OYUNCULAR: JOSEPH
COTTEN, DOLORES
DEL RIO, RUTH
WARRICK, AGNES
MOOREHEAD,
EVERETT SLOANE,
EDGAR BARRIER,
JACK MOSS, FRANK
READICK, RICHARD
BENNETT

1942-43. Welles filmografisinin gizli hazinelerinden biri; o sırada başka bir film projesi üzerinde çalışan Welles, R.K.O. ile olan üç filmlik anlaşmasını bir an önce tamamlayabilmek için kotarıvermiş, bu filmi. Eric Ambler'in serüven romanını J. Cotton

ile birlikte kısa sürede senaryolaştırmış, Türk polisi Albay Haki rolünü oynamış, filmin jeneriğinde yönetmen olarak adı gözükken Norman Foster'a yapacak hiçbir iş bırakmadan her sahneyi önceden hazırlayıp yollamış (sonra da denetlemiş), bir yandan da **Ambersonlar**'ı kurguluyormuş! Film, çok eğlenceli, çok akıllıca kurulumuş, müthiş bir atmosfer filmi. II. Dünya Savaşı sırasında Türkleri, Amerikalıları ve Nazileri birbirine düşüren bir silah satışı olayı çevresinde İstanbul'da başlayıp Trabzon'dan Batum'a giden bir gemide gelişiyor, Sovyet topraklarında sona eriyor. **Kane**'de, **Ambersonlar**'da olduğu gibi, burada da sinema tarihinin en iyi anlaşılan oyuncu guruplarından biri olan Mercury Theatre'daki arkadaşlarıyla çalışmış Welles. Film, daha sonraları Hitchcock'un **North By Northwest** (Gizli Teşkilat) gibi klasik serüven filmlerinde geliştireceği bir izleğe dayandırılmış; kendisinin dışında gelişen koşullar sonucunu beklenmedik olaylara karışan bir kahraman sözkonusu burada. Bir tür 'Alis (Joseph Cotten) Harikalar Ülkesinde' yani. Welles, **Şangaylı Kadın**'da doruk noktasına ulaşacağı karanlık güçler sine-

masını burada hiçbir şeyden habersiz, safdıl Amerikalı Joseph Cotten çevresinde kuruyor. Her şey alaylı bir atmosferde başlıyor; gölgeler içinde bir İstanbul, sigara dumanı dolu bir pavyonda kabataslak bir levanten dünyası... Welles, vurguyu Karl Struss'un usta işi kamera çalışmasına olduğu kadar oyunculara da yüklüyor. Kendisi, astragan yakalı paltolar ve yana yatırılmış bir kalpak içinde yalnız Welles'in dünyasında varolabilecek bir Türk komiseri, Evğrett Sloane (**Kane**'de Bernstein) yaltaklanıp duran bir silah tüccarı, Dolores del Rio bir 'dişi kedi'. Welles asıl gemide gösteriyor kendini. Oyuncuların her biri birer tipteme harikası, hiçbir çizgisi yanlış çekilmemiş nefis birer karikatür. Şirret bir Fransız kadını rolünde Agnes Moorehead, pısırık sosyalist kocası Frank Readick, bütün tüccarı Türk casusu Kuvvetli rolünde Edgar Barrier, durmadan takılan bir plakta 'Chagrin d'Amour' parçasını dinleyen şişman katil Jack Moss, kamarotlar, kapitan, hain Naziler. Gemideki herkes, Welles'in bıyık altından gülerек kuruverdiği bu göya 'alacakaranlık' dekorunu aydınlatmak, karartmak, daha da esrarengizleştirmek ya da

hafifletmek üzere görev yapıyorlar. Serüven filmi çekerken, kendini oyuna kaptırmaktan bir an bile geri durmadan parodi, atmosfer, karikatür egzersizleri yapıyor Welles. Prodüksiyon aşamasında başından geçenlere ve Welles'in adını bile koymak gereğini duymadığına (bu konuda oldukça hırstan uzak bir yönetmen zaten) bakacak olursanız, kağıt üzerine yapılmış karalama gibi bir şey bu film. Ama ne karalama!

ŞANGAYLI KADIN (THE LADY FROM SHANGAI)

OYUNCULAR: ORSON
WELLES, RITA
HAYWORTH, EVERETT
SLOANE, TED DE
CORSIA

1947. Bir İngiliz eleştirmen Welles tutkunlarını **Kane**'ciler ve **Şangaylı Kadın**'cılar olarak iki kampa ayırabileceğimizi söylüyor. Bunda gerçek payı var; **Şangaylı Kadın**'da **Kane**'in devrim niteliğindeki biçimsel yenilikleri uç noktasına vardırılır, film görsel olarak gerçek bir karabasan haline gelir, **Kane**'de söz konusu edilen, insanın içten içe çürümesi süreci ise en ufak bir duygusalığa imkân tanımayan bir karanlık/aydınlık karşıtlığına bırakır yerini. **Şangaylı Kadın**'daki Elsa Bannister (R. Hayworth) gerçek bir insan ve erkek-yiyici'dir, arketip nitelikte bir **femme fatale**, bir simge, olağanüstü bir ikon'dur; seyircinin **Kane**'in başkışisiyle kurabileceği insani ilişki tümünden yok olur bu filmde. (Mesajınızı nasıl severseniz; hümanist mi, maniyerist mi? Welles her ikisinin de ustasıdır) 1940'ların kara filmlerinin doruğu olarak da görülebilecek olan **Şangaylı Kadın**'da müthiş bir gölgeler dünyası kurar Welles. Zengin ve kötü-rüm avukat Bannister ile

Korkuya Yolculuk'ta Joseph Cotten

Şangaylı Kadın'da Orson Welles ve Rita Hayworth

güzel ve genç karısı, maaş gemici Michael O'Hara'yı para ve güç egemenliğindeki bir dünyanın arka yüzüne çekerler. Bu dünyanın dişil yüzü Rita Hayworth'un 'Medusa başını hatırlatan' soğuk sarışınlığı (Welles, eski karısına ünlü kızıl saçlarından vazgeçmesi konusunda kesin emir vermiş) yansımasını yapay radyo reklamlarında, şarkılarda, metal, çelik, krom, ayna vb. gibi maddelerle dolu ev içlerinde, yatlarda bulur ve sonunda Çin Mahallesi'nin karanlığında söner gider. Welles'in karanlığı, 20. yüzyıl Amerikası'nın çığ ve ayartıcı dekorları içinde ulaşılmış çok-boyutlu bir karanlıktır. **Şangaylı Kadın**'da kadın, erkeği bir ahtapot gibi kendine çekmekle kalmaz, her türlü cinsel, mitolojik (yolculuğa çıkan yatın adı *Kirke*dir) ve kültürel göndermeyi de içinde barındıran bir dünyayı -kendisi için kurulmuş denebilecek kadar dişil ama soğuk ve karanlık bir dünya- kendi amaçlarına alet eder. Sondaki ünlü aynalı salon sahnesinde tuzla buz olan da bu dünyadır. O'Hara ancak bundan sonra gölgeler ve yarısamaların büyüülü

dünyasından 'gerçek' dünyaya çıkar. Welles, İngiliz romantik şairlerinin alacakaranlığına, mistisizmi kendilerine göre yorumlayışlarına hayran bir sinemacıdır (*Kane*'de de, Coleridge'in *Kubla Khan*'ından çeşitli biçimlerde yararlanmıştı). **Şangaylı Kadın**'da bu hayranlık en olgun anlatımına kavuşur. Üstelik de gününün Amerikası'ndan bir an bile uzaklaşmadan; öyle ya, nasıl **Muhteşem Ambersonlar** Welles'in yitik Amerikası'nın güneşli ve şen yüzü ise, **Şangaylı Kadın** da kötü, çürümüş ve büyüülü yüzüdür.

KÖTÜLÜĞÜN TEMASI (TOUCH OF EVIL)

OYUNCULAR: ORSON WELLES, CHARLTON HESTON, MARLENE DIETRICH, JANET LEIGH, MERCEDES MCCAMBRIDGE, AKIM TAMIROFF

1957; *Macbeth* ve *Şangaylı Kadın* in korkunç gişe başarısızlıklarından sonra Avrupa'da gönüllü

sürgüne uğramış. **Othello**'yu, **Mr. Arkadın**'ı çekmiş ve Amerika'ya dönmüş Welles. Bu sırada Hollywood'un en ağıdalı melodramlarını finanse etmekle ün salan Albert Zugsmith, Charlton Heston'a 'senaryosunu Welles'in yazacağı' bir filmde oynaması önerisinde bu-

Kötülüğün Teması'nda O. Welles

lunmuş. 'Tabii, yönetmen de Welles olacak herhalde,' demiş Heston. Zugsmith de yıldızı gücendir-memek için sesini çıkarmamış. Demek ki Welles'in Amerika'da çektiği son filmi Charlton Heston'un oldubittisine borçluyuz. Film, Kötü ve İyi'yi karşı karşıya getirmekte **Şangaylı Kadın**'dan birkaç adım ileriye gidiyor ve zaman zaman bir korku türüneli aşırılığı içinde seyirciyi sersemletiyor. Konu gene bir çeşit çürüme; Welles'in canlandığı artık yaşlı, şişman, dev gibi bir Welles'tir buradaki polis Hank Quinlan kötü'nün mutlak sözcüsü, ona karşı savaşıyan Vargas (Heston) ise onun egemen olduğu bir kasabada hayatta kalma savaşı veren Meksikalı bir polis. Film, aynı zamanda başdöndürücü bir teknik mucizeler şöleni. Bizi yakın çekimdeki bir bomba ibresinden bombanın patladığı ana kadar soluksuz bırakarak götüren üç dakikalık nefis bir kaydırma ile açıldığını söylemek bu konuda bir fikir vermeye yetebilir. Son derece hızlı bir film bu; görüntüleri ve ses kuşağıyla seyircisine bir an bile aman vermemek amacında. Öte yandan, Hank Quinlan'ın esrarengiz geçmişiyle ilişkin ipuçları veren son derece sakın ve oldukça duygusal iki sahne var. Quinlan'ın eski sevgilisini oynayan Marlene Dietrich'in fal açtığı sahneler bunlar; bir de sonunda Quinlan'ın cesedi başında gene Dietrich'in söylediği şu sözler: "O da öyle bir adamdı işte. İnsanoğlu için başka ne denebilir ki? Adios!" Welles, Quinlan'da Kane'in, kişiyi tüketip bitiren umarsızlığına bir dönüş yapıyor ve insanın çürümesinin her şeyden önce çürümeyi yaşayan için ne büyük bir azap olduğunu sezdiriyor yeniden. Welles, polisiye film-den tragedyal malzeme çıkaran yönetmenlerin kuşkusuz en önemlisi. Müthiş kamera Russell Metty'nin.

SİNEMA ANILARI

Giovanni SCOGNAMILLO

I. BEYOĞLU'NDA SİNEMA

Kişinin ilk çocukluk anıları, ilk yılının belleğinde kalanları, geleceğinin bir çeşit işaretiyse sinemaya karşı ilgilim, düşkünlüğüm, ilerde sinema ile uğraşmam bu ilk anılarla başlıyor demektir. Şayet anılar, en eski anılar, bir ölçü veya bir yol göstericisiyse.

Üç ya da dört yaşındayım, kesinlikle bilemiyorum, yaşamımın ilk yedi yılını geçirdiğim Asmalımescit Sokağı'ndaki 50 No.lu binasının birinci katındaki bir yatak odasında. Yatakta bir adam yatıyor, ince, uzun, sakalı uzamış: babamdır bu. Hastaya benziyor (aslında bacağı kırılmıştır), bir kadınla tartışıyor gibi, annemle. Tüm bunlar çok arkalarda, dipte kalıyor. Ön planda bir görüntü var: beyazlar giymiş, bir dolabın aynalı kapısının karşısında duran, bir film parçası ile oynayan bir çocuk, ben.

Sinema ile haşır neşir olmuş, sinemadan geçinen bir ailenin içinde büyüdünüz mü sinemaya merak salmamak, mikrobu kapmamak olanaksız. Anılarımın çoğu da sinemaya bağlı kalıyor: bir film parçası, bir film kutusu, kırık bir gösterici dişlisi, bir afiş, bir dizi resim, dergiler ve bir teneke kutusu ile bir mercekten oluşan ilkel, çok ilkel bir "sinema makinesi".

Ve yıllar yılı sakladığım eski bir lastik mühür, Star Film'in mühürü. Şimdi Star Film dediğimde birçoklarınızın aklına George Melies gelecektir nedir ki bizim Star Film ünlü Fransız öncüsünün yapım şirketi ile hiç ilgili değildi. Sözümlü ettiğim Star Film babamın sahibi olduğu film şirketinin adı idi. Öykü bir film şirketi ile başlıyor, şirket Bankalar Caddesi'nde kopan bir yangınla yok oluyor ve canını kurtarmak için pencereden atlayan babam bacağı kırılıyor.

Star Film yabancı film ithal ederdi, oysa "hangi filmleri" diye sorarsanız yanıt veremeyeceğim, bilmiyorum, çünkü ve itiraf ediyorum ki hiçbir zaman araştırmadım. Anımsayabildiğim kadarıyla şirketin ilk sahibi (o da yabancı uyruklu idi) Türkiye'den ayrıldığında devamını babam almış ve o yangına kadar sürdürmüştür. Annem, zaman zaman, "Sabahlara kadar oturup Fransız filmlerinin altyazılarını hazırlıyor-

duk" dediğine göre Star Film'in getirdiği filmler arasında Fransız filmleri de bulunuyordu. Hoş burada bir not düşürmek yerinde olur: annem "altyazı (sous-titres)" derdi, oysa ihtimal ara yazıları kastediyordu, sessiz dönemin son yıllarından söz ettiğine göre.

Her neyse film şirketi kısa süreli oldu fakat sinema ailenin içinde iyice yerleşti. Örneğin 1930'ların başlarında eniştem (Viktor Kastro) Fox şirketinin İstanbul şubesinde satış müdürü görevine atanmıştı ve Yılbaşı gecelerinde, tüm ailenin paylaştığı Asmalımescit'teki evde verdiği ziyafetlerde o yılların sinemacılığını ve ithal filmciliğini temsil

edenlerin bir kısmı katılırdı hep, İpekçiler'den tutun da Fernando Franko'lara (Fea Film ve daha sonraki Konti-ya'nın sahibi), Emin Enis Aytan'lara (Emin Enis Aytan Fea Film'in ortaklarından, gerçek adı Eisenstein olup Rusya'dan kaçıp Türkiye'ye sığınan ve Türk uyrukluluğunu alan atak bir film ithalatçısı idi), Natalio Bonaldi Sigala'ya kadar (uzun yıllar Unitalia'nın ve Anica / İtalyan Yapımcılar Cemiyeti'nin Türkiye temsilcisi olan Bonaldi o dönemde yabancı film ithal ederdi).

Bu tür bir çevrenin içinde sinema benim için olağan bir şey, bir uğraşı oluyor. Evin merdiven altındaki küçük odada kimi boş kimi dolu film kutuları duruyor, üstelik yanar cinsten. Etiketlerinde bir horoz var, son derece görkemli, Pathé Frères şirketinin simgesidir bu horoz, fakat bunu çok daha sonra öğreneceğim. Ve bu tek kısımlık filmlerden bir kısmı renklidir. "Günlerce gecelerce" anlatırdı annem, "oturup büyütlemler kullanarak, incecik fırçalarla kare kare boyardık..."

Sonra... paket paket afişler, resimler, yırtık broşürler, dergiler. Ve bunların arasında, anımsayabildiğim kada-

Harry Carey (Trader Horn)

riyle, **Ernest Lubitsch**'in yönettiği, **Ma-urice Chevalier**'nin oynadığı "The smiling Lieutenant" (1931) afişleriyle **René Clair**'in ünlü "Les deux timides" (1929)'in büyük boy resimleri ve "Motion Picture Herald" dergisinin eski, hatta çok eski, iyice tozlanmış sayıları.

Kuşkusuz asıl olay sinema ile direkt olarak karşılaşmamdan kopuyor. Kesin tarihini saptayamadım. 1933/34 yılları arasında olması gerekiyor, dört-beş yaşında iken. İlk gördüğüm filmin hangisi olduğunu da saptayabilmem olanaksız, ya "King Kong" (Ernest B.Scheedsack ve Merian Cooper, 1933) ya "The Island of Lost Souls" (Erle C.Kenton'un yönettiği, **Charles Laughton**'un oynadığı "Doktor Moreau'nun Adası"nın ilk çevirimi) ya da "Trader Horn" (**Woody S.Van Dyke**, 1931).

"King Kong" eski Melek (şimdiki Emek) sinemasında oynamıştı, "The Island of Lost Souls" Elhambra'da, "Trader Horn" ise İpek'te (Şehir Tiyatrosu'nun eski komedi bölümü ve bugün bir konfeksiyon müessesesi). Hatta, hiç unutmam, "King Kong" için Yeşilçam sokağının başında dev maymunun kocaman, mukavvadan yapılmış, içi boş bir şekli dikilmişti, yükseklerde.

Kesinlikle bildiğim bir şey varsa o da sinemadan aldığım ilk ve son korkuyu "The Island of Lost Souls"a borçlu olmamdır. Sahneyi adeta kare kare görür gibi oluyorum: Elhambra sinemasının salonunda film oynuyor, seans bitmek üzeredir. Birden kendimi salonun içinde buluyorum. Son sıralardaki o kocaman, o son derece rahat maroken kaplı koltuklara doğru ilerliyorum, perdeye bakmadan, kendimden son derece emin (sinemanın her tarafını biliyorum, babam yönetiyor çünkü). İlerliyorum, en arka sıraya kadar, oturmak için böyle bir hafif dönüyorum ve gözüm perdeye takılıyor.

Filmin en etkileyici, en dehşet verici sahnelerin birine rastlamışım, şansım: Moreau'nun yarattığı, yarı hayvan, yarı insan, canavarlar çılgın Doktor'u parçalamaktalar...

Perdede üstü başı yara bere içinde Doktor Moreau (**Charles Laughton**) feryat ediyor, salonunda ise bir çocuk çığlıyla basarak soluk soluğa ve yıldırım hızıyla oradan kaçıyor!

Sinemadan duyduğum ilk ve son korku diyorum, yanılmaksızın ve abartmadan. Sanırım o ilk şov bana yaramıştır, yaramakla yetinmemiş beni bir korku sineması, bir korku edebiyatı meraklısı yapmıştır.

"King Kong"u İpek sinemasının balkonunda annemin kucagında seyrediyordum oysa bu bir sonuç değil olsa olsa bir tedbirdir. Ağlamasına ağlıyorum, korktuğumdan değil, o zavallı dev maymuna acıdığım için. Tanıdığım biridir

"Island of Lost Souls'da Laughton, Lugosi, Arien ve Hyams.

Empire State gökdeleninin tepesine sığınan ve etrafında vızıldayan "kötü" uçaklar tarafından acımasızca vurulan bu Kral Kong. Onunla bir asinalığım, bir alışverişim vardır: çikolatadan yapılmış, Galatasaray Lisesi'nin karşısındaki "Pariziyen" ve İngiliz Elçiliği'nin karşısındaki "Ancopulos" pastahanelerinde satılan King Kong'ları büyük bir zevkle az kemirmedim çünkü. Salt King Kong'u mu? Değil, kuşkusuz. Çikolatadan yapılmış **Chaplin**'i, **Shirley Temple**'i ve Bastıbacak ikilisi (ya da sessiz Danimarka sinemasının ünlü güldürücü ikilisi **M.Madsen** ve **C.Schens-tröm**).

"Tüccar Horn" (Trader Horn) da dört - beş yaşındaki bir çocuğu tedirgin edebilecek sahneler var, fakat etkilendiğim yok. Aslanlar, kaplanlar, mızraklı, tüylü, kapkara vahşiler olağan gibi. Filmde belki de en çok ilgimi çeken sarışın, boylu poslu, az giyinik bir kadındır, kapkara vahşilerin bembeyaz kraliçesi. Yıllar sonra adımı öğreneceğim, **Edvina Booth** ve Yeşilçam'daki eski Fitaş'ın tozlu raflarında bir de resmini bulacağım, başka resimler arasında. Daha sonra da yönetmenin adını da öğreneceğim, **Woody S. Van Dyke** ve "Tüccar Horn"u da **Harry Carey**'in canlandırdığı... 1950'lerin başlarında Roma'daki "Deneyel Sinema Merkezi" (Centro Sperimentale di Cinematografia) nin yayınladığı "Bianco e Nero" dergisi için Van Dyke ile ilgili bir inceleme yazacağım, oysa bir hayli emek verdiğim çalışmam, başyazar ünlü **Guido Aristarco** görevinden ayrılıp elindeki yazıları da beraberinde aldığından yayınlanmayacaktır.

Beyaz perdenin karşısında endişe duymamam, tedirgin olmamam belki de sinemanın ne olduğunu bilmemden

ileri geliyor. Bir film var, saydam şeritlerdir bunlar, çarçabuk parlayıp yanan cinsten, iki yanı delikli, üzerlerinde küçük küçük resimler diziliyor, kimi siyah beyaz kimi renkli. Şeridin yan tarafından çizgiler bulunuyor ve sesler bunlardan çıkıyor (nasıl çıktığı ise ayrı ve karmaşık bir sorun). Oyuncak olarak kullandığım o eski dişliler var ya? İşte iki yanı delikli şeritler bu dişlilerin üzerinden bir lambanın önünden, lamba arkada şerit ortada, önde de bir mercekle var, mercek resimleri büyütür, perdeye yansıtır. Olay bundan ibaret. Film çevirmek, film getirmek, göstermek bir "iş"tir, babamın, eniştemin, arkadaşlarının yaptığı bir iş. O kadar basit işte. Endişe edilecek, korkulacak bir durum yok ki!

Bu durumda sinemaya gitmek kaçınılmaz bir eğlence ya da profesyonel bir uğraşı gibi çünkü, babamdan öğreniyordum, bir sinemayı yönettin mi öbür sinemaların gerçek iş durumunu, programlarını, program siyasetini yakından izlemek ve değerlendirmek zorundasın. Sonuçta çocuk diye, yaş diye bir olay yoktur. Kötü etkiler, iyi etkiler, bu film çocuklar için uygun ya da uygun değil diyen ya da düşünen de yok. Tornacı ustası oğlunu tornaya nasıl alıştırtıyorsa ben de benzer bir şekilde alıştırtılıyorum.

Örneğin, Paskalya öncesi ninemle sinemaya gidiyoruz, elele. Ninem sinemadan pek hoşlanmaz, oysa **Jeanette MacDonald** - **Nelson Eddy** ikilisinin müzikli filmlerine bir ilgi duyar. Üstelik Paskalya haftasında sinemaya gitmek, eğlence yerlerine gitmek koyu katolikler için günah sayılır. Nedir ki ninem, tutuculuğuna ve dindarlığına karşın, her yıl Paskalya haftasında bir filmi özellikle kaçırmazdı, Alkazar ya da Lüks sine-

malarında programa konulan **Fred Niblo**'nun yönettiği, **Ramon Navarro**'nun oynadığı sessiz "**Ben Hur**" (1929).

Ninem ne Ramon Navarro'yu bilir, ne de Fred Niblo'yu duymuştur (ben de öyle o yaşında) fakat filmde İsa görüyor, İsa'nın mucizeleri, çarmıha gerilişi. Ve siyahlara bürünen, başında yuvarek şapkası, elinde siyah bastonu ile ninem, kiliseye gidercesine, aynı dinsel duygularla "**Ben Hur**"u izledi.

Böylece tüm sinemalarda sesli filmler oynarken yıllar yılı Paskalya haftasında sessiz "**Ben Hur**" de oynatılıyordu, 1930'ların "**levanten**" **Beyoğlu**nda, Hristiyan azınlıklar sinemasını doldursun diye (hoş **Lüks** sinemasının sahibi de, o yıllarda, azınlıklardan baba **Çangopulos** idi).

İlk çocukluk anılarımın çoğu evi ile si-

nema (özellikle **Elhambra** sineması) arasında merkezleşiyor. Caddede (İstiklâl Caddesi kuşkusuz, başka cadde pek bilmem o yaşlarımda, kentin kalbi sanki **Tünel** ile **Taksim Meydanı** arasında atıyor, ötesi bir çeşit "**no man's land**") ya sinemaların vitrinlerine ya kitapçıların tezgâhlarına, ya da doğaldır, oyuncakçılara takılırım. Zamanla sinemaya gitmek bir adet oluyor, haftanın belirli günlerinde tekrarlanan bir, adet. İlkokula başlamadan öyle, başladıktan sonra da. Pazartesi günleri **Melek** (şimdiki **Emek**) sinemasına gidilir, Çarşambaları **Saray'a** (ve **Saray'da** altı otuz seansından önce **Loby'de** oturulup diğer sinemacı dostlarla filmler, programlar yorumlanır, piyasanın dedikoduları yapılır). Cuma günleri, programa göre, ya **İpek** ya da **Lüks**. Ve tüm hafta boyunca **Elhambra**. Cumartesi ve Pazar gün-

leri sinemaya gidilmez meslekte bir adet var çünkü: Cumartesi ve Pazar günleri beleştirmekten doğru değil sinemaya tam iş günleri olduğundan.

1936 yılında ilkokula başlıyorum, **Yeniçarşı'daki İtalyan** "**Giuseppe Garibaldi**" okuludur bu ve aynı dönemde **Asmalimescit** sokağından çıkıp **Lion** mağazasının köşesindeki **Kallavi** sokağına taşınıyoruz. Oturduğumuz apartmanın arkası **Elhambra** sinemasının makine dairesine bakıyor, sinemanın arka çıkış kapısı da bitişiğimizdedir.

Hafta boyunca ailece dolaştığım sinemalar bir* yana **Elhambra** sineması artık bir çeşit "**kişisel**" sinemam oluyor (aslında aileden sayılan başka bir sinema daha var, eniştemin yönettiği **Süreyya** (**Paşa**) sineması nedir ki o uzaktır, **Kadıköy'de**), yaz, kış boş zamanlarımı orada geçiriyordum, okul arkadaşlarımı oraya davet ediyordum, gerektiğinde şirin görünüp öğretmenlere serbest giriş kartları dağıtıyorum. Bununla yetinmeyerek okulda bazı önemli (!) filmlerin tanıtmasını yapıyordum, herkesin kültürü artsın diye ve **Sacha Guitry**'nin - yıllar sonrası **Jean Duchet**'nin **Sinematek'te** sunacağı - "**Les perles de la couronne**" (1937) filmi için özel bir gösteri de düzenliyorum. Böylece öğrenciler ve öğretmenler hem İngiliz Kraliyet tacını süsleyen incilerinin tarihsel öyküsünü öğrenmiş oluyor, hem de, **Habeşistan Kraliçesi**'ni oynayan şuh **Arletty**'nin "**endamlı**"nı izlemek olasılığına kavuşuyorlar.

Bu ara, özellikle yaz aylarında, makine dairesinde bobin sarıyorum, kapıda bilet kesiyordum, personel sıkışınca yer gösteriyordum ve locaların arkasında dolaşa dolaşa cinsel kültürüm artıyordu. Ve de bol bol film izliyordum bıkmadan, sıkılmadan, gözlerim kan çanağına dönüşünceye dek.

Ve ağır ağır filmleri değerlendirmeye başlıyorum: iyi film iş yapan, kalabalığı çeken, para getiren filmidir, kötü film ise boş bir salonda gösterilendir. **King Vidor**'un kim olduğunu daha bilmeden sinema tarihine geçmiş yapıtlarından "**Hallelujah**" (1929)'nin bir rezalet olduğunu öğreniyordum: **Saray** sinemasında üç gün oynadıktan sonra apar topar vizyondan kaldırılmıştır çünkü (!)

İtalyan sessiz sinemasının ünlü "**diva**"larını daha iyice tanımadan (iyice tanımadan diyorum, aslında yüzlerini biliyorum annem gençliğinden kalma artist resimleri biriktirdiği için) Birinci Dünya Savaşı yıllarında **Francesca Bertini**, **Pina Menichelli**, **Alberto Collo** gibi oyuncuların "**iyi**" filmleri ile eski **Lüks** sinemasında (o zamanın adı ile "**Eclair**") kuyruklar oluştuğunu duymuş ve öğrenmiş oluyordum.

King Kong

Ankara'da şenlik var

"Sanatın bilimle uğraşması, daha doğrusu sanatçıların ellerindeki araçlarla, gerçek dünya konusunda bilginlerin ki kadar yararlı sunumlar yaratmaları gerekir dediniz mi, genellikle şu kanıtılamaya ileri sürülür. 'İyi ama, o zaman dünya kupkuru olur.' Doğrusu ya, şimdikinden daha kuru olmaz, çünkü yeterince kuru."

Brecht-Gercekçilik Üzerine

"Zaten kuru" yargısı ile kesilip atılan dünyamızın her gün değişen çehresini, bir bilim adamı kadar bilimsel olmasa da kendi algıladıkları yönleriyle yansıtmaya çalışan sanatçılar... İçlerinden taşan yaşam sevgisini, sağduyu ile yoğurup, film üzerine düşüren; ya da onları, günümüzde etkinliği giderek artan sinema sanatının olanakları ile düşünüp, kâğıda kaleme sarılan amatörler. Kâr derdine düşmeden, pazar hesapları yapmadan, özgürce ortaya çıkarılan bu yapıtlarda yansıyan yaşam manzaraları...

İşte Kurgu 1. Kısa Film Şenliği, böyleli ürünler yaratmanın sancılarını her an duyan ve aynı durumdaki diğer kişilerin varlığından haberi insanların güçbirliği ile ortaya çıktı. Binbir güçlüklerle ürettikleri yapıtlarını, yani yaşama baktıkları pencereyi, daha fazla insana açamamanın sıkıntısını duyan; başka insanların pencerelerinden yaşama bakmanın tutkulu isteğini hep ar-

tan bir biçimde içinde büyüten gençlerin duydukları gereksinim sonucu idi bir şenlik düşüncesi.

Tecrübeli insanlar onlara, bu vazgeçilmez isteğe ulaşmak için iki yol öneriyorlardı: "Ya kurumlaşır, yasalara uygun bir birlik oluşturunuz, ya da bu niteliklere sahip bir kurumun bünyesinde gerçekleştirirsiniz şenliği."

İlk yol elbette, ulaşmak istenen en güzel sonuçtu. Aynı amaca gönül vermiş insanlardan oluşan bir birlik.. Ne var ki, sinemanın çokça maddi olanak gerektiren bir sanat olması işleri zorlaştırıyordu. Böyle bir birlik, yepyeni, her biri bir öncekinden daha güzel ürünler ortaya koyma amacına hizmet edebilirse anlamlı olurdu. Yani salt yasalarla, tüzüklerle kâğıt üzerinde yaratılan bir birlik amacına ulaşmayacaktı.

Öte yandan şenliğin, bir kurumun bünyesinde yapılması ise amatör sanatçılara armağan edilmesi gereken böyle bir etkinliğin X ya da Y kurumunun reklamını yapması gibi bir olumsuzluk yaratabilirdi. Böyle bir olasılığa karşın, amatör sanatçılara sağlanabilecek olanakların fazlalığı, bu yolun ısrarlı çabalarla denenmesini getirdi. Ne ki, hiçbir kurum, ilk kez düzenlenecek böyle bir işin tüm maliyetini yüklenmek istemiyordu. Oysa, bu alanda özendirici ve örgütleyici çalışmaları tam bir iyiniyet içinde sürdüren bir örnek, İFSAK, tüm amatör sinemacılar için varolma çabasını sürdürmekteydi.

İşte İFSAK çalışmalarına gösterilen ilgiden alınan güçle benzeri bir çabanın

Anadolu'ya taşınması için, tek tek kim-selere yüklenmeden, ama sinemaya gönül vermiş herkesi işbaşına davet ederek kollar sıvandı.

Şenlik tarihi olan 3-11 Kasım günleri saptandı. Gösterimler için salon bulma zorluğu Devlet Tiyatroları'nın, Ankara Sanat Tiyatrosu'nun, Türk-İngiliz Kültür Derneği ve Fransız Kültür Derneği'nin, Dost Kitabevi'nin ücretsiz verdikleri salonlarla çözümlendi. Sergilenmek üzere sinema kitapları sağlandı. Kısa film yarışması, kısa film senaryo çalışması ve sinema karikatürleri sergisine katılmak isteyen amatör sanatçılara çağrılar yapıldı. Bunların yanı sıra, yarışma dışı yerli ve yabancı film gösterimleri ile amatör ve profesyonel tüm kısa filmcilere ürünlerini sergileme olanğı sağlandı. Konularında uzman kişiler, hafta boyunca düzenlenecek eğitici amaçlı konferans, seminer ve panel-lerde yer almaya kabul ettiler.

Birçok kuruluş plakette ödülleri ile Sonmar 16 mm. ham film ile, Şafak Film Stüdyosu ücretsiz laboratuvar olanakları ile, Nova Gazet 5 kaset video film ile, Hürriyet Gazetesi 50.000 lira-lık para ödülü ile, Bilge Kitap Kulübü Nobel ve Çocuk Dizisi Kitapları ile, Vİ-DEOSİNEMA, Sanat Olayı, Hürriyet Gösteri, Milliyet Sanat, Düşün, Yeni Olgı, Yarın dergileri verecekleri abonelikler ile, Bilim ve Sanat Dergisi tüm yarışmacılara verecekleri kitap ödülleri ile amatör sanatçıları destekleyeceklerini bildirdiler. Böylece Kurgu Şenliği üç-beş kişinin değil tüm amatörlerin ve sinemayı, sinemacıyı destekleyen sinemaseverlerin şenliği oldu.

Bu güzel dayanışmada amatör sanatçılara düşen görev ise açacakları pencereden, dünyamızın hiç de "kupkuru" olmadığını göstermeleri...

İFSAK'ın 6. ULUSAL KISA FİLM YARIŞMASI'na katılım 10 Aralık'ta bitiyor

İFSAK'ın düzenlediği 6. Ulusal Kısa Film Yarışması'na katılım 10 Aralık 1984 günü bitiyor.

8 ve 16 mm.lik siyah-beyaz, renkli, sesli ya da sessiz filmlerin katılacağı yarışmada konu sınırlaması bulunmuyor.

1978 yılından sonraki çalışmaların kabul edildiği yarışmada beş ayrı ödül plaketi verilecek. Ayrıca, Filma Film Ajansı (Güner Sarıoğlu) üç kutu ham film, 16 mm. kamerayı üç gün kullanma hakkı ve bir haftalık eğitim olanakları ile başarılı yarışmacılara katkıda bulunacak.

Şimdiye dek 56 filmin katıldığı İFSAK Ulusal Kısa Film Yarışmaları'nın bu yılki seçici kurulu ise şu isimlerden oluşuyor:

Tarık Akan, Sungu Çapan, Sinan Çetin, Bülent Engin, Ali Habib Özgentürk, Güner Sarıoğlu, M.Emin Kurşun.

Yarışmada başarılı olan yapıtlar, İFSAK'ın Şubat 1985'te düzenleyeceği 1. İstanbul Kısa Film Şenliği'nde yeralacak.

Yarışma konusunda ayrıntılı bilgi İFSAK - P.K.272 Beyoğlu - İstanbul adresinden alınıyor.

ÜLKEMİZDEKİ SİNEMA DERNEKLERİ, KULÜPLERİ, KOLLARI

- İFSAK, P.K. 272 Beyoğlu - İstanbul.
- BÜSK (Boğaziçi Üniversitesi Sinema Kulübü) P.K. 2, Bebek - İstanbul.
- İÜSK (İstanbul Üniversitesi Sinema Kulübü) İstanbul Üniversitesi Mediko Sosyal Merkezi, Süleymaniye Cad. 9, Beyazıt - İstanbul.
- Anadolu Üniversitesi Sinema Kulübü - Eskişehir.
- İ.Ü. İstanbul Tıp Fakültesi Sinema Kolu, Çapa - İstanbul.
- M.Ü. B.Y.Y.O Sinema ve Fotoğraf Kolu - Dolapdere - İstanbul.
- A.S.G. (Ankara Sinema Gurubu).
- ODAK Sanat Gurubu.

VIDEO ÇOCUK

Ulusal Video/Beşiktaş

İhlamurdere Cad. Yenilik Sok. No: 25 Kat: 1
Beşiktaş - Tel: 160 42 72

	Çizgi film	Dublaj
Tao Tao	"	"
Palavracı Baron	"	"
Dinazor	"	"
Asterix	"	"
Benim Adım Tavşan	"	"
Tom ve Jerry	"	Orijinal
Guliver'in Seyahatleri	"	"
Mupet Show	"	"
Pembe Köşk	Çizgi film	"
Tom Sawyer	"	"
Red Kit(dizi)	"	"

Videotheque

Germencik Sok. Ata Apt. No: 4 Bebek
Tel: 165 62 31

	Çizgi film	Orijinal
Tom ve Jerry	"	"
Robin Hood	"	"
Red Kit (Daltonlara karşı)	"	Alt yazılı
Red Kit (Sirk)	"	"
Snoopy	"	Orijinal
Pembe Panter	"	"
Tonton Ailesi	"	"
Vikinger	"	"
Arı Maya	"	Alt yazılı
Guliver	"	"
Muppet Show	"	Orijinal
Asterix (Galyalı)	Çizgi film	Alt yazılı
Karışık karton filmler	"	Orijinal
Walt Disney	"	"
Wind in the Willow	"	Alt yazılı
Kralın Macerası	"	Dublaj
Tılsımlı Kaplumbağa	"	"
Mavi Kuş	Konulu	"
	uzun metraj	Alt yazılı
Hayvanlar Olimpiyatı	Çizgi film	Orijinal

Movie Video

Bağdat Cad. No: 181/1 D:6 Feneryolu
Tel: 337 46 18

	Çizgi film	Orijinal
Tenten (Esrarengiz Yıldız)	"	"
Asterix	"	"
Alaaddin'in Lambası	"	"
Çizgi Kovboy	"	"
Vebah Köpekler	Konulu	"
	uzun metraj	"
Süpürge Sapı Karyola Topuzu	"	"
Charlie	"	"
Sindirella	"	"
Heidi	"	"
Sevimli Tilki	"	"
Define Adası	"	"

Anadolu Vip Video

İnönü Cad. 1 Park Palas No: 31/6 Taksim
Tel: 144 67 43

	Çizgi film	Orijinal
Tenten	"	"
Asterix	"	"
Alaaddin'in Lambası	"	"
Pinokyo	"	"
Temel Reis	"	"
Speedy Gonzales	"	"
Robin Hood/Spider Woman	"	"
Kralın Maceraları	"	"
Tılsımlı Kurbağa	"	"
Küçük Prens	"	"
Robinson	"	"
Palavracı Baron	"	Dublaj
Üç Silahşörler	"	"
Red Kit	"	"
İyilik Melegi	"	"

VIDEO'DA BİR YILDIZ

DIRK BOGARDE

Çeviren: Aslı SELÇUK

Adı kesinlikle ıssız bir adaya taşı-
nabilecek filmlere ağıldır. Bu yüre-
ğe çarpan, güçlü ve güzel filmleri ona
borçluyuz. Dirk Bogarde uzun yıllar-
dır yoğunluk, derinlik ve zenginlik ta-
şıyan kişilerini yaratmış ve sevdirmiş-
tir. Tümüyle İngilizvari bir alaycılık-
la örtülü aydınlık açık bakışı hayatın
olaylarını yansıtan bir etki taşır.
Grasse'da oturan bu sinema soylusu
sanki başka bir gezegende yaşar gibi-
dir: ne yazık ki edebiyat ve yazın şim-
di onun hayatında sinemadan daha
çok yer tutmaktadır.

Bogard'ın iki romanı "Güzel Bir
Uğraş" ve "Bahçedeki Sesler" in ya-
ni sıra üç ciltlik anıları da yayınlan-
mıştır.

Maalesef ülkemizde yeterince ta-
nınmayan bu büyük oyuncunun film-
lerinden bir bölümü çeşitli video ku-
lüplerinin listelerinde yer alıyor.

Aşağıdaki söyleşi, Bogarde bu yıl
Cannes'da seçici kurul başkanı ola-
rak görev aldığı sırada kendisiyle ko-
nuşan Première yazarları J.-P. Lavo-
ignat ve D. Maillet tarafından yapıldı.

— Bu yılki Cannes Film Festivali'nde
seçici kurul başkanlığını kabul etmeniz-
deki etmen neydi?

— Bu insanın yaşamında ancak bir
kez gerçekleşebilecek onurlu bir olay-
dır. Ve ilk kez bir İngiliz oyuncu onur-
landırıldı. Oynadığım 65 filmden son-
ra sinema hakkında az da olsa bir fikir
sahibi olduğumu sanıyorum, ama ne de
olsa bu ürkütücü bir olaydı. Çünkü
oyuncu olarak yarışmanın dışındaydım
ve değerlendirici olarak yarışmayı "yö-

Cannes'da I. Huppert ve J. Huston'la

netmek" zorundaydım. Bu da büyük bir sorumluluk demekti.

— Eğer kendinizi ödüllendirmiş ol-
saydınız hangi filminizdeki rolünüz için
olurdu bu?

— Hiçbiri. Bu konuda en yüksek
noktaya ulaştığımı sanmıyorum.

— Size göre eksikliğiniz nereden kay-
naklanıyordu?

— Birçok şeyden. Teknik olarak en
iyi oyun gücümü Fassbinder'in "Despa-
ir" filminde ortaya koydum. Fakat film
Fassbinder tarafından mahvedildi. Ko-
mik unsur taşıyan tüm sahneleri, **And-
réa Ferréol**'un sahnelerini çıkarttı. Böy-
lece filmin dengesi bozuldu ve bana so-
rarsanız umulduğu gibi iş yapmadı.
"Despair"i seslendirme için bir kez Pa-
ris'te seyretmiştim. Siyah-beyaz bir iş-
kopyasıydı bu. Filmi harikulade, yetkin
ve olağanüstü buldum. 1978 Cannes
Film Festivali'nde gördüğüm zaman ise
film bir harabeye dönmüştü. Film baş-
ladıktan 10 dakika sonra "feci bir şey"
dediğimi anımsıyorum. Buna rağmen
Fassbinder şaşırtıcı bir insandı.

— Yönetmenlerle ilişkilerinizin nasıl
olmasını istersiniz?

— Bunu anlatmak zor, çünkü hep
iyileriyle çalışma şansını buldum: **Res-
nais, Losey, Cukor, Visconti**... Harika
insanlardı. Benimle birlikte film çevi-
rir misin diye sordukları zaman hemen
evet diyordum.

— Losey ile birlikte beş film yaptır-
nız, nasıl tanıştınız?

— Zamanınız bol mu? Bu çok uzun
bir hikâye. 1951 yılında **Mac
Carthy**'izm ve cadı avından sonraki dö-
nemde, Losey İngiltere'ye yerleşmişti.
FBI'dan korunmak için de **Victor Han-
bury** takma adıyla dolaşıyordu. O dö-
nemde ne parası ne de şansı vardı ve üs-
telik elinde de kötü bir senaryo bulu-
nuyordu. O sıralar İngiltere'deydim.
Losey'in "Mr. Klein" filmindeki **Ala-
in Delon**'un oynadığı yahudi gibiydim.
Losey-Hanbury bana rol teklif etti ve
şöyle dedi: "Eğer filmimde oynarsanız
bu filmi yapabilirim, para kazanabili-
rim ve daha başka filmler de çekebili-
rim." 3 tane filmde oynamıştım, yor-
gundum ve Victor Losey-Hanbury be-
nim için fazla bir şey ifade etmiyordu.
Teklifini reddettim. Neyse ki yanında
"The Prowler" adlı filminin kopyası
vardı. **Evelyn Keyes** ve **Van Heflin**'in
oynadığı bir polisiyeydi. Filmi seyred-
ken salonda yalnızdım, aradan 10 da-
kika geçtikten sonra filmin durdurul-
masını istedim ve dedim ki: "Bana bu
filmin yönetmenini bulun, bir dâhi o."
Ve o feci senaryoyla filmin çekimine
başladık, "The Sleeping Tiger" adlı ya-
pıtı oluşturduk. 10 yıl sonra "The Ser-
vant"ın çekiminde yeniden biraraya
geldik. İlk çalışmamız sırasında bu eseri
keşfetmiştik. Birlikte başka bir çalışma
yapmanın iyi bir şey olacağına karar
vermiştik. Fakat bu gerçekleşemedi
çünkü "The Sleeping Tiger" eleştir-

menlerin büyük beğenisini kazandı fa-
kat halkın beğenisini kazanamadı. 10
yıl sonra Losey'le tekrar buluştuğumuz-
da "The Servant"taki genç adam ro-
lünü oynamak için epeyce yaşlanmış-
tım. Filmin yapımcılığını üstlenmeye
karar verdim. Fakat Losey "uşak" ro-
lünü canlandıracak birine ihtiyacının ol-
duğunu söyledi. Ona şöyle dedim: "Bu
rol bana göre değil. **Ralph Richardson**
ya da **Laurence Olivier** gibi birine uy-
gun." "Hayır, hayır. Paramız yok.
Uşağı siz oynayacaksınız." "Peki, ta-
mam, ama bana bir şapka bulun." İş-
te böyle! Fakat çekimin başlamasından
bir hafta sonra Losey zatürreeye yaka-
landı. Hastaneden bana telefon etti-
ğinde şunları söylüyordu: "Hastayım,
4-5 haftalık bir ömrüm kaldı, filmi be-
nim yerimi alırsanız ancak kurtarabili-
riz. Her gün ben size ne yapacağınızı ve
kamerayı nereye koyacağınızı söyleye-
ceğim." Onu şöyle yanıtladım: "Ta-
mam, bir deneyelim." Filmin ilk 2 haf-
tasında yönetim bendeydi ve filmi böy-
lece kurtardık. Jo 2 hafta sonra hasta-
neden çıkıp sete döndü. Bütün yap-
tıklarımı gördü. Hiçbir şey söylemedi.
Ne teşekkür etti, ne de bu konuya bir
daha değindi.

— Siz ona düşüncesini sormadınız
mı?

— Hayır... Ben, hemen hemen ko-
nuşmasız olan kolay sahneleri çekmiş-
tim. Önemli olan filmi kurtarmaktı.
Birlikte çalışmaya devam ettik: "King
and Country", "Modesty Blaise",
"Accident"... Biz birlikte çok film çek-
tik. Bu filmleri yaparken çok da çile
çektik ama bu bizi mutsuz etmiyordu,
gayet iyiydik. Bunların içinde yalnız
"Modesty Blaise" parasal açıdan büt-

çesi yüksek bir film. Film bu yüzden 20th Century Fox şirketiyle gerçekleştirildi. Bu kasıntı şirketle çalışmak korkunçtu. Katharine Hepburn filmdeki rolünü oynamaktan caydı. İş bana düştü. Joseph bana bir şapka bulmamı ve filmde oynamamı söyledi. "Fakat bu rol bana göre değil ki" dedim. "Uygundur, uygundur. Sarı bir peruk takarız olur biter" diye yanıtlamıştı.

— Senaryo ve kişilikler üzerinde onunla tartışıp konuşur muydunuz?

— Hayır, hiçbir zaman. Yazar ve usta her zaman oydu.

— Ya öteki yönetmenlerle?

— George (Cukor) ile evet. Çünkü Hollywood'da yaşanan gerçek bir fela-

kettir ve dikkat etmezseniz yok olursunuz. Fakat ne Losey ile, ne Visconti ile, ne de Resnais ile senaryo üzerinde tartışmışım. "Providence" filminde Resnais ile çalışırken nasıl oynayacağımı sormuştum. "Bilmiyorum" dedi. Onunla çalışmak için tam 14 sene beklemiştim ve o bilmiyordu. Çekimin ilk günü ona şunu söyledim: "İsterseniz her defasında rolümü 3 ayrı kişilik olarak canlandırırım..." Bu önerimi kabul etti. 2 hafta sonra 3 ayrı karakterden bir karışım oluşturdu. Anladım ki benim ona neler getirebileceğimi görmek istemişti.

— Resnais ile birlikte çalışmak için niçin bu kadar uzun zaman beklediniz?

Servant/Joseph Losey

— "Hiroshima mon amour" (Hiroşima Sevgilim) ve "L'année dernière à Marienbad" (Geçen yıl Marienbad'da) seyretmişim. Bu filmler beni allak bulak etmişti. Sinema tarihinde yeri olan olağanüstü yapıtlardı bunlar... İngiltere'deki "The Servant" gibi. Tanrıya şükür ki ben İngiliz yönetmenlerle çalıştım. Aradaki fark, Losey ile çok erken çalışmaya başlamamdan, Resnais ile çalışmak için 14 yıl beklemek zorunda kalmamdan kaynaklanıyordu.

— Çalışmak istediğiniz başka yönetmenler de var mı?

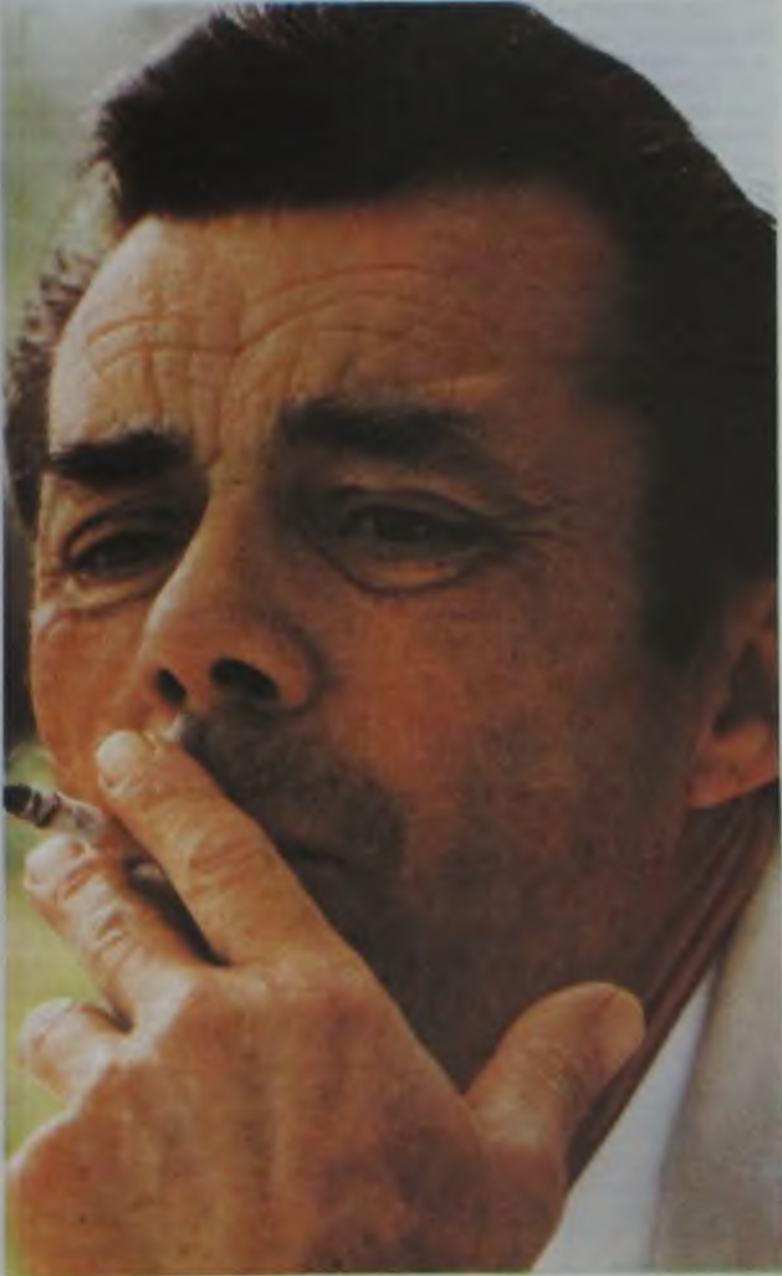
— Hayır, öyle biri yok... Belki gençler arasında. Fakat senaryoları ya çok kederli, iç karartıcı, ya da "The Night Porter" (Gece Bekçisi) kopyalarıydı. Roller ya "Gece Bekçisi"ndeki Max'ı, ya da "Venedik'te Ölüm"deki Von Aschenbach'ı anımsatıyordu.

— Max rolü senaristleri bir hayli ilgilendirmişti, değil mi?

— Öyle olması gerek... Olağanüstü bir roldü ve böyle biri gerçekten yaşamıştı. Şimdi artık yaşamıyor. Öykü gerçek bir öyküydü. Savaşın bitiminde 23 yaşındaydım. 13 Nisan 1945'te topla-kampındaki insanları kurtarıırken cehennem gördüğümü anımsıyorum. Allak oullak olmuştum. Liliana Cavani'nin senaryosuyla böylesine dehşet verici bir ortamda her şey olabiliirdi, böylesine bir aşk hikâyesi bile.

— Rolü kabul ederken hiç kararsızlık çekmediniz mi?

— Asla. Sadece şöyle bir şey oldu: Senaryonun ilk biçimi çok uzundu, tartışmalarla doluydu. "Senaryoyu kısaltıp yarıya indirirseniz tamamdır, oynarım" dedim. Liliana ve Charlotte (Rampling) ile senaryoyu kısalttık.

Venedik'te Ölüm/Luchino Visconti

Charlotte'u oynamak benim fikrimdi. Visconti'nin "The Damned" (Lanetliler) filminde birlikte oynamıştık. Mükemmeldi. Birlikte fazla bir şeyimiz yoktu, sadece bir bakış. Fakat elektrikli ve gizemli bir olay oldu ve kendi kendime "Bir gün onunla tekrar çalışacağım" diye düşündüm. Fakat "Gece Bekçisi" filmi için herkes ünlü bir kadın oyuncu istiyordu. Ben Charlotte'u düşünüyordum fakat yapımcılar dudak büküyorlardı. Neyse ki Liliana, Charlotte'u oynamak cesaretini gösterdi. Paramız böylelikle azalmış oldu, fakat üçümüz birlikte filmi istediğimiz şekilde gerçekleştirebildik. Liliana'nın aklındaki korkunç şeyler de böylece ortadan kalkmış oldu. Liliana'ya kravatımı bile çıkarmayacağımı, Charlotte'la dahi giyinik olacağımı söyledim. Biliyor, musunuz çıplak oynamak gerçekten gerekmiyor ve ben bunu sıkıcı buluyorum.

— *En önemli rolleriniz her zaman karmaşık kişiliklerden oluşuyor...*

— Ah, karmaşıklık... Hep sözü edilen ve daima tartışılan bir olgu. Bu rolleri bütün oyuncular oynayabilir kanımca. "Karmaşıklık, anlaşılmazlık" denilince gerçekten neyin kastedildiğini anlamıyorum. Kolay rolleri sevmiyorum. "Jeune premier"yi oynamak için ne yakışıklıyım, ne de boyum posum var. Fransa'da anlaşılmasız denilince akla en ilginç ve en karmakansık roller gelir. "Providence" da 3 ayrı kişiyi canlandırıyordum: Filmin son sahnesindeki "gerçek" kişi ve sadece babanın düşüncesinde yarattığı diğer ikisi. Burada anlaşılmasız olan babaydı, ben değildim.

— *Losey ve Resnais'den sonra biraz da Visconti'den bahsedelim.*

— Görüyorum ki bir Kutsal Kitap'ta siz yazmak istiyorsunuz. Visconti'nin tüm filmlerini görmüştüm. "Rocco ve Kardeşleri" ve "Senso" bana göre en olağanüstü yapıtlarıydı. Bir gün bana birlikte çalışıp çalışamayacağımızı sordu.

"Tabii efendim! Senaryo ne?"

"Kalın ve sıkıcı bir senaryo. Bir Macbeth çeşitlemesi."

Bahsettiği "The Damned" (Lanetliler) idi. Kabul ettim. İtalya'da her zaman çok konuşulur ve sayısız sözcük vardır, konuşmaları biraz azaltmıştı. Ayrıca kurgu sırasında da filmi epeyce kısalttı. Bunun doğru olmadığını düşündüm çünkü filmin yönü değişti ve başka bir anlam kazandı.

— *"Venedik'te Ölüm" filmine nasıl hazırlandınız?*

— Anlatması zor. Okumuş olduğum ve tekrar olduğum cep kitabı (Livres de poche) basımı ile. Visconti ile tek sözcük etmedik. Ben Von Aschenbach'ı değil, Von Aschenbach beni buldu.

— *Visconti size yine de "Mahler'e bir gönderme" yapmak istediğini söylemişti, değil mi?*

— Evet, fakat her şeyi anlatmak saatler alır. Size salt küçük bir bölümü aktarayım. Çekimin başlangıcında ilk gün Mahler'e benzemem için bana plastik bir burun taktılar. Harika bir şeydi fakat ne konuşabiliyordum ne de hareket edebiliyordum. O gün saat ikiden evvel çekime başlamamız gerekiyordu. Daha fazla açıklama yapamam bu zorunluk sanıyorum ki sigorta işleri ile ilgiliydi. Dünyanın dört bir yanından gelmiş olan gazeteciler Venedik'teki Hotel des Bains'in merdivenlerinin dibinde toplanmışlardı. Visconti onlara şöyle dedi:

"Yarım saat içerisinde Gustav Mahler'i bu merdivenlerden inerken göreceksiniz." Visconti'yi çağırıp takma burunla granit bir blok gibi hareketsiz ve dilsiz kalırsam bu işi ancak başara bileceğimi söyledim. Birini Silvana Mangano'nun makyajcısını bulmaya yolladı ki İtalya'nın en iyi makyajcısıydı.

"Bu adamda bir Mahler yüzü yaratamazsa demek ki durum umutsuz."... Ve gerçekten de bunu başaramadı. Merdivenden inmeme 5 dakika kalmıştı. Aynanın karşındayım ve Luchino-

Gece Bekçisi/Liliana Cavani

Providence/Alain Resnais

nun bana şöyle dediğini duydum: "Mahler, birşeyler yapın ve gelin..." Herkes Mahler'in aşağıya inmesini bekliyordu. Yanımda gezdirdiğim bir kurtunun içerisinde takma bıyık bulup hemen burnumun altına yapıştırdım. Bir gözlük taktım, başıma bir şapka geçirdim, boynuma bir eşarp doladım ve odadan çıktım... O anda arkamdan birinin geldiği duygusuna kapıldım. Belki bu aptalca gözükebilir fakat gerçektir. Otelin koridorunda yürüyordum, Von Aschenbach'ta yürüyordum: oradaydı, bedenimdeydi, kafamdaydı. Merdivenden indik ve Visconti'nin bağırıldığını duydum:

"Hepiniz bakın... İşte Thomas Mann!" artık Mahler'e benzemediğim açıkça ortadaydı. Hemen filmin çekimine başlayabilir miyiz diye sorduğunda bana teşekkür edip evet dedi. "Sadece ağaçlıklı yol boyunca otele doğru yürüyeceksiniz." Ve çekime başladık... Ve yürüdüm, nasıl ve niçin olduğunu bilmiyorum ama Von Aschenbach'ın ayakları ile yürüdüm. Altı ay boyunca bu durum bende devam etti.

— *Daha sonra Visconti ile başka tasarılarınız oldu mu?*

— Evet. Bir kere beni Grasse'a çağırdı ve şöyle dedi:

"Grip oldum. Biraz hastayım, eğer vaktiniz varsa beni görmeye Roma'ya gelin. Size Thomas Mann'ın "Sihirli Dağ"ından söz etmek istiyorum." Ve bu konuşma aramızda ölümünden 2 gün önce geçmişti.

(Telefon çalıyor. Dirk Bogarde telefonu açıyor, birkaç dakika konuşuyor sonra kapatıyor. Gülerken bize seçici kurul başkanlığı görevinin beraberinde getirdiği zorlukları bilseydi bu işi kabul etmeyeceğini ve aynı zamanda kendisine yöneltilen konuşma isteklerinin boluğuna şaşırdığını söylüyor: "Venezuelalı gazeteciler bile benimle konuşma yapmak istiyorlar.")

— *İnsanların sizinle konuşmayı istemelerini çok mu garip buluyorsunuz?*

DIRK BOGARDE'in Filmografisi

— Evet, çünkü 8 yıldan beri film çekmiyorum. 8 yıldan beri ölüyüm.

— Film çevirmeme nedenleriniz açıkça nereden kaynaklanıyor?

— Yapacak hiçbir şey yok. Hiçbir şey. İlginç olan bir şey yok, heyecan veren bir şey yok. Sinemanın eksikliğini duymuyorum. Oyunculugu, rol yapmayı elbette çok seviyorum. Her zaman umut ederek bekliyorum ama bu artık benim yaşamım olmaktan çıkıyor. Sinema ile yapabileceğim bir şey yok artık.

— Film yönetmenliği yapmayı ya da bir senaryo yazmayı hiç düşünmediniz mi?

— Hayır. "The Servant"ın senaryosu üzerinde Losey ile çalışmışım, fakat bu çalışma fırtına sırasında gemiyi batırmamak içindi... Gerçek şu ki korkuyordum. Oyunculardan korkuyordum çünkü onları tanıyordum. Oyuncu olmanın ne demek olduğunu biliyordum,

Despair/R.W. Fassbinder

çok zordur... Ve dahası benim için aşırı bir çalışma demektir: çok tembel biriyim. Üstüne üstlük parasal işleri gerçekten sevmem ve başımdan savarım. Sanıyorum ki bundan ötürü sinemayı artık sevmiyorum. Altmışlarda her şey farklıydı, her şey canlıydı... Sinema bir biçimde yapımcılara, parayı verenlere karşı yapılıyordu, bugün ise onlar kazandılar.

— Şimdiki yaşantınız yazma ve edebiyat ile mi geçiyor?

— Evet... Sinemada yapacak bir işim kalmamıştı. Bu süsüz bir kuyuya dönmeme benziyordu. Birşeyler yapmam gerekiyordu çünkü burada, bu dağlarda kış çok sert ve çok uzundur. Öğleden sonra saat dörtte hava kararır, gece olur ve zeytinliklerimde çalışmam. Bu yüzden yazıyorum, çocukluk düşlerimden başlayarak, anılar, benzeri şeyler... Oyuncu olarak tanıdığım şeyleri yeniden bulmak ihtiyacımdı: bir takım şeyleri yeniden keşfetmeyi sürdürmek duygusu, birşeyler yaratmak. Ve işte kitaplar, kitaplarıma yaptığım resimler... Hayatımın özü oldular. Ve yaşantım yeterince dolu.

1939 Come on George	1959 The Doctor's Dilemma
(Doktorların Sırrı)
1947 Dancing with Crime	Libel
1948 Esther Waters	1960 Song Without End
(Sonsuz Şarkı)
Quartet	La Sposa Bella
Once a Jolly Swagman (Neşeli Yarışçı)	1961 The Singer not the Song
(Kurban)
1949 Dear Mr. Prohack	1962 H.M.S. Defiant-Damn the Defiant
The Password is Courage
We joined the Navy
Boys in Brown	1963 The Mind Benders
I Could Go on Singing
Doctor in Distress
(Belalı Hastalar)
1950 The Blue Lamp (Mavi Lamba)	The Servant (Genç Hizmetçiler)
So long at the Fair	1964 Hot Enough for June -
Agent 83/4
King and Country
(Kral ve Vatan)
The Woman in Question
(Bahsedilen Kadın)	1965 The High Bright Sun -
Mc Guire Go Home!
Darling
1951 Blackmailed	1966 Modesty Blaise
(Dişi James Bond)
1952 Hunted-The Stranger in
Between (Avlanmış)	1967 Accident (Kaza Gecesi)
Our Mother's House
Penny Princess	1968 Sebastian
The Fixer (Kiev'deki Adam)
The Gentle Gunman	1969 Oh! What a Lovely War
Justine (İkili Oyun)
1953 Appointment in London
(Londra'da Buluşma)	The Damned (Lanetliler)
Desperate Moment
(Umutsuz An)	1970 Upon This Rock
They Who Dare	1971 Morte a Venezia
(Venedik'te Ölüm)
1954 Doctor in the House
(Acemi Doktor)	1973 Le Serpent (Yılan)
The Sleeping Tiger	1974 The Night Porter (Gece Bekçisi)
For Better for Worse
(İyi ve Kötü Günlerde)	1975 Permission to Kill
The Sea Shall Not Have Them
(Deniz Onları Yenemeyecek)	1977 Providence
A Bridge Too Far
1955 Simba (Mau Mau Çetesi)	1978 Despair
Doctor at Sea
(Acemi Doktor Denizde)	
Cast a Dark Shadow	
1956 The Spanish Gardener
(İspanyol Bahçıvan)	
1957 I'll Met by Moon Light-Night
Ambush (Mehtapta Geleceğim)	
Doctor at Large
(Acemi Doktor İş Başında)	
Campbell's Kingdom
(Campbell'in Ülkesi)	
1958 A Tale of Two Cities
(İki Şehrin Öyküsü)	
The Wind Cannot Read	

Despair/R.W. Fassbinder

Bir Konuğumuz Var

MORDILLO

Kasım ayında Ankara'da düzenlenecek Kurgu Kısa Film Şenliği çerçevesinde "Sinema" konulu karikatürlerden oluşan bir sergi yer alacak. Bu nedenle geçen aylarda ülkemizin konluğu olan ünlü Arjantinli karikatürcü MORDILLO sinemaya ilişkin çizimleri ile bu ayki konuğumuz oldu.

SÜPER İNCE
SÜPER ZARIF
SÜPER SAGLAM

SAKS'IN YENİ ÜRÜNÜ

Süperlüks 1700

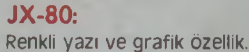
saks

EPSON
bilgisayarlar
bilgiyazarlar

PX-8 Portatif Bilgisayar:
Çantanıza girecek kadar küçük,
64 KB'lık belleğiyle
her şeyi yapacak kadar büyük.

Dünyanın en iyi, en hızlı bilgiyazarı.
200 karakter/saniye yazma hızı.
Yazı kalitesi, elektrikli daktilonunkine eşit.

RX, FX serileri:
Profesyonel, verimli, ekonomik.

P-40: Ev bilgisayarınız için, akülü portatif.

ROMAR
Pazarlama Sanayi ve Ticaret A.Ş.

Rihtim Cad. No: 201 Tahir Han Karakoy - Istanbul
Tel 143 53 52 - 143 32 63 - 144 75 02
Tlx 23441 ibec tr - 22696 mkmk tr.